Morfologie * Sintaxă * Stilistică

Fonetică * Vocabular

Gh. Puiu

Ad. Gheorghiu

LIMBA ROMÂNĂ

Tehnica analizelor lingvistice

Texte propuse. Cerințe și barem

Rezolvarea cerințelor

EDITURA AXA COMPANY

IAȘI 1996

Scanned with OKEN Scanner

Gh. Puiu Ad. Gheorghiu

*Fonetică * Vocabular * Morfologie *
*Sintaxă * Stilistică *
*Ortografie * Punctuație*

LIMBA ROMÂNĂ

Tehnica analizelor lingvistice
Texte propuse. Cerințe și barem
Rezolvarea subiectelor

EDITURA AXA COMPANY
IAȘI 1996

Scanned with OKEN Scanner

Editura Axa Company
Iaşi Calea Chişnăului nr. 9A
☎ 032-233129 232251
Fax: 232251
Fax modem: 233129

Manager: Cristian Teodosiu
Redactor şef: Gheorghe Puiu
Tehnoredactor: ing. Hajnalka Scarlat

Culegere computerizată: Mariana Irimiţă

© 1996 Toate drepturile asupra ediţiei aparţin Editurii Axa Company. Reproducerea parţială sau integrală a textului este interzisă şi se pedepseşte conform legii.

Scanned with OKEN Scanner

Gh. Puiu Ad. Gheorghiu

LIMBA ROMÂNĂ

Tehnica analizelor lingvistice
Texte propuse. Cerințe și barem
Rezolvarea cerințelor

EDITURA AXA COMPANY
IAȘI 1996

Scanned with OKEN Scanner

Bibliotheca
Liviu Rebreanu

Tematica bacalaureatului

CUPRINS

I. Structura cărții 7

II. Tehnica analizelor lingvistice 9

A. Analiza sintactică 9

B. Analiza morfologică 13

C. Analiza fonetică 14

D. Analiza lexical semantică 15

E. Analiza stilistică 15

F. Ortografia 21

G. Punctuația 22

III. Texte propuse. Cerințe și barem 25

IV. Abrevieri 89

V. Rezolvarea subiectelor 93

Scanned with OKEN Scanner

STRUCTURA CĂRŢII

Cartea a fost concepută în ideea de a veni în sprijinul candidaţilor la admitere în licee şi facultăţi. Intenţia noastră este de a vă învăţa ***cum să deveniţi competitivi la examene.*** *De aceea, toate chestiunile puse în discuţie au avut în vedere Gramatica Limbii Române, ed. a II-a, a Academiei, în ciuda deficienţilor semnalate de mulţi specialişti. Este însă singura oficială şi după aceasta se întocmesc,* ***obligatoriu****, baremele de corectură.*

Am încercat să soluţionăm toate cerinţele din programele de admitere, dar am ţinut cont şi de propoziţiile şi de părţile de propoziţie neprevăzute în acestea (atunci cînd le-am întîlnit) şi le-am semnalat în notele de subsol. Ne-am gîndit deci şi la elevii şi studenţii de la filologie, la cei de la liceele de pedagogie, precum şi la învăţătorii şi profesorii care participă la cursurile de perfecţionare. Iar tot pentru aceştia din urmă ne-am spus şi punctul nostru de vedere, ***atunci cînd a fost cazul.***

Cartea cuprinde trei părţi. Una teoretică, în care explicăm cum se abordează toate tipurile de analiză lingvistică: sintactică, morfologică, fonetică, lexical-semantică, stilistică, ortografie şi punctuaţie. De aici veţi învăţa "cum se atacă" un text şi cum se evită "capcanele limbii".

Scanned with OKEN Scanner

Cea de a doua propune 150 de texe cu cîte cel puţin trei cerinţe, fiecare dintre acestea avînd un anume punctaj, suma rezultată fiind 9+1 din oficiu.

Ultima parte cuprinde soluţiile tuturor cerinţelor şi vă permit, după ce aţi rezolvalt un text să vă autoevaluaţi. Deci rezolvaţi cerinţele unui text, după care deschideţi cartea la acest ultim capitol, vă notaţi şi vă faceţi singuri media din care rezultă gradul de pregătire la subictele respective, precum şi lacunele pe care trebuie să vi le înlăturaţi.

Această carte a putut să vadă lumina tiparului şi datorită consultaţiilor competente şi susţinute ale domnului conf. univ. dr. Ioan Lobiuc, căruia îi mulţumim pe această cale.

Autorii

Scanned with OKEN Scanner

TEHNICA ANALIZELOR LINGVISTICE

Analizele lingvistice sînt metode de abordare a unui text, de desfacere în părţi componente pe nivele de limbă, astfel încît acestea, la rîndul lor, puse în ansamblu, să poată reconstitui întregul. Privit din punct de vedere compoziţional, textul este format din fraze care cuprind propoziţii alcătuite din părţi de propoziţie ce sînt exprimate prin părţi de vorbire, formate din sunete, etc.

Privit din punct de vedere structural, textul are un anume înţeles care se realizează prin armonia dintre elementele componente. De aici rezultă că analiza presupune mai multe etape.

A. Analiza sintactică cuprinde două nivele:

1. Sintaxa frazei, adică despărţirea textului în propoziţii, impune mai multe operaţii:

➢ Sublinierea predicatelor; numărul predicatelor hotărăşte numărul propoziţiilor dintr-o frază[1]:

"Ah! În curînd satul în vale-amuţeşte;
Ah! În curînd pasul spre tine grăbeşte;
Lîngă salcîm sta-vom noi noaptea întreagă,
Ore întregi spune-ţi-voi cît îmi eşti dragă."

(Mihai Eminescu)

➢ Marcarea elementelor relaţionale subordonatoare; o atenţie deosebită trebuie acordată elementelor coordonatoare, deoarece acestea pot să apară şi la nivelul propoziţiei.

"Ah! În curînd satul în vale-amuţeşte;
Ah! În curînd pasul spre tine grăbeşte;
Lîngă salcîm sta-vom noi noaptea întreagă,
Ore întregi spune-ţi-voi [cît] îmi eşti dragă."

[1] *Este şi cazul predicatelor eliptice*

Scanned with OKEN Scanner

Observaţie: Elementele relaţionale, virgula, punctul şi virgula, nu se încercuiesc pentru a nu se încărca, inutil , textul; la fel şi cele două puncte, ca elemente subordonatoare ce anunţă, de regulă, o propoziţie explicativă (cauzală, apozitivă); pronumele interogativ, deşi are forme omonime cu pronumele relativ, nu este element relaţional.

➢ Segmentarea frazei în propoziţii; de regulă, se merge cu delimitarea pînă în faţa elementului relaţional[1].

"Ah! În curînd satul în vale-amuteşte;/[1]
Ah! În curînd pasul spre tine grăbeşte;/[2]
Lîngă salcîm sta-vom noi noaptea întreagă,/[3]
Ore întregi spune-ţi-voi /[4] [cît] îmi esti dragă./[5]"

Observaţie: Sînt situaţii cînd elementele suboronatoare sînt grupate cîte două, aparţinînd propoziţiilor subordonate diferite (ex: Mi-a spus/[1] [că]/[2] [dacă] va ninge,/[3] nu va veni/[2]); În alte situaţii apar grupate elemente coordonatoare cu elemente subordonatoare, fără ca acestea să aparţină aceleiaşi propoziţii (ex: Mi-a spus/[1] [că] va pleca/[2] [şi]/[3] [cînd] va ajunge/[4] îmi va scrie/[3]); Se delimitează elementul subordonator aşezat imediat după o conjuncţie iniţială (ex: [Şi]/[1] [dacă] a văzut una ca asta,/[2] a plecat/[1])

➢ Fixarea subiectelor la predicate, fie exprimate, fie neexprimate (incluse, subînţelese), operaţie deosebit de importantă, deoarece ne conduce la găsirea subiectivelor.

P1: sb. satul pentru pv. amuteşte
P2: sb. pasul pentru pv. grăbeşte;
P3: sb. noi pentru pv. sta-vom;
P4: sb. inclus (eu) pentru pv. spune -... voi;
P5: sb. inclus (tu) pentru pn. esti dragă;

➢ Stabilirea felurilor propoziţiilor: întîi se găsesc propoziţiile principale, stabilind raporturile dintre ele, apoi se caută termenul regent din propoziţia regentă pentru fiecare propoziţie secundară, indicînd felul acesteia din urmă.

---

[1] *Excepţie fac propoziţiile intercalate, incidente.*

Scanned with OKEN Scanner

P1: *Ah! În curînd satul în vale-amuţeşte* = propoziţie principală; enunţiativă, dezvoltată, afirmativă;

P2: *Ah! În curînd pasul spre tine grăbeşte* = propoziţie principală, enunţiativă, dezvoltată, afirmativă;

P3: *Lîngă salcîm sta-vom noi noaptea întreagă* = propoziţie principală, enunţiativă, dezvoltată, afirmativă;

P4: *Ore întregi spune-ţi-voi...* = propoziţie principală; enunţiativă, dezvoltată, afirmativă;

P5: ... *[cît] îmi eşti dragă.* = propoziţie completivă directă; enunţiativă, dezvoltată, afirmativă.

➢ Explicarea raporturilor sintactice: de regulă, se realizează prin schemă şi marcarea elementelor relaţionale coordonatoare şi subordonatoare.

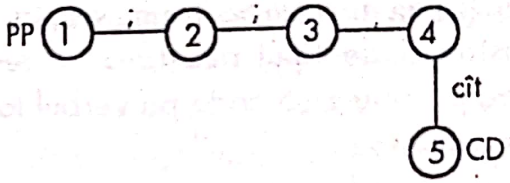

2. Sintaxa propoziţiei impune următoarele operaţii:

➢ Identificarea predicatelor şi subiectelor, ca nuclee ale comunicării.

"Lîngă salcîm sta-vom noi noaptea întreagă"

sta-vom = pv.

noi = sb.

Observaţie: Se are în vedere precizarea predicatelor eliptice ca şi a subiectelor neexprimate; atenţie la predicatele exprimate prin verbe la diateza pasivă, eliptice de verb auxiliar (ex: Hoţul a fost prins/^{1} şi închis/^{2}). În exemplul dat, avem două predicate, deoarece verbele a prinde şi a închide exprimă acţiunile propoziţiilor, iar al doilea verb este eliptic de verb auxiliar $\sqrt{\text{a fost}}$ închis.

Sînt cazuri cînd verbele la mod nepersonal (infinitiv, gerunziu, supin) pot îndeplini funcţii de predicat avînd subiectul lor propriu.

Gramatica Academiei nu admite predicat verbal compus, format din verbe semiauxiliare de modalitate şi aspect:

"Verbele care exprimă modalitatea (a putea, a trebui, a vrea, a fi, a avea şi a-i veni), precum şi cele care exprimă aspectul (a începe, a

Scanned with OKEN Scanner

prinde, a da, a (se) lua, a sta, etc), urmate de verbe la conjunctiv, la infinitiv, și, mai rar, la supin și la participiu sau coordonate cu un verb la aceeași formă cu ele ar părea, în unele situații, că formează, împreună cu acestea, un predicat verbal compus. De exemplu:

<<Multe sărindare dăduse el pînă atunci pe la popi în toate părțile ca să-i poată izgoni dracii de la casă>>> Creangă, P. 305

<<Și trebuiesc luptate războaiele aprinse.>> Eminescu, O. I 56

<<Ce-i dă făcut să scăpăm de această osîndă?>> G.r. N. I 103

<<Cînipa mi-am semănat,
Dar cînd fu pe adunat
Boala-n trupu-mi a intrat!>> Alecsandri, P. P. 310

<<Începură a vorbi cu glas omenesc.>> Reteganul, P. I 29

<<Dragoș dădu să coboare scara, dar iute o sui înapoi.>> Hogaș, Dr. II 96.

<<Și așa sfînta Duminecă se ia și se întoarnă singură acasă>> Creangă, O. 225.

<<Stînca stă să se prăvale
În prăpastia măreață.>> Eminescu, O. I 54

În construcții de tipul acestora, accentul semantic, rolul de a exprima acțiunea propriu-zisă cade pe verbul la conjunctiv sau la una din formele verbale amintite.

Categoria predicatului compus nu e însă suficient de ferm delimitată din punct de vedere gramatical și, de altfel, nici verbele de modalitate și, mai ales, cele de aspect nu formează o categorie gramaticală precis constituită în limba noastră, de vreme ce criteriul fundamental (și uneori singurul) de delimitare este cel semantic. De aceea preferăm să analizăm în aceste construcții funcțiunea sintactică a fiecăruia din elementele lor componente: verb predicat+complement (completivă direct(ă), în cazul celor mai multe, verb predicat+subiect (subiectivă) în cazul lui *a trebui* (+conjunctiv sau infinitiv) etc[1]."

➢ Identificarea atributelor în funcție de termenul regent (substantiv, locuțiune substantivală, pronume, numeral, sau orice parte de vorbire cu valoare substantivală) și a complementelor în funcție de termenul regent (verb, locuțiune verbală, adverb, locuțiune adverbială, adjectiv, locuțiune adjectivală, interjecție).

Lîngă salcîm sta-vom noi noaptea întreagă

întreagă = atribut adjectival, avînd ca termen regent substantivul noaptea;

---

[1] *Gramatica limbii române, II, ed. a II-a, Editura Academiei, Buc. 1966, p. 98*

Scanned with OKEN Scanner

lîngă salcîm = complement circumstanțial de loc, avînd ca termen regent verbul sta-vom;

noaptea = complement circumstanțial de timp, avînd ca termen regent verbul sta-vom.

Observație: O propoziție are un singur predicat și un singur subiect (fie un predicat nominal cu nume predicativ multiplu, fie subiect multiplu), în schimb, poate avea o multitudine de atribute și complemente.

B. Analiza morfologică verifică formele flexionare pe care le ia o parte de vorbire în propoziție, categoriile gramaticale ale acesteia, precum și felurile.

"Ah! În curînd satul în vale-amuțește;
Ah! În curînd pasul spre tine grăbește;
Lîngă salcîm sta-vom noi noaptea întreagă,
Ore întregi spune-ți-voi cît îmi ești dragă."

➢ Substantivul/locuțiunea substantivală: felul (comun, propriu; simplu, compus); genul; numărul; cazul; prezența prepoziției; articolul.

satul = substantiv comun, simplu, neutru, singular, nominativ, articulat cu articolul hotărît -l;

lîngă salcîm = substantiv comun, simplu, masculin, singular, acuzativ, contruit cu prepoziția simplă lîngă, nearticulat.

➢ Adjectivul/ locuținea adjectivală: felul (primar, pronominal, provenit din participiu sau gerunziu verbului; variabil cu una sau două terminații; invariabil), genul; numărul; cazul; gradul de comparație.

întreagă = adjectiv primar, variabil cu două terminații, feminin, singular, acuzativ, grad pozitiv.

Observație: Sînt cazuri, rare, cînd adjectivul acceptă prepoziția (în fața mea, de mic, din negru, de bucuroasă -după Gramatica Academiei); adjectivul nu are gen neutru (acordul se realizează prin forma de singular masculin și forma de plural feminin ale substantivului neutru: sat nou, sate noi; nou = adjectiv, masculin; noi = adjectiv, feminin); articolul adjectivului (întreaga oră) este o preluare a articolului substantivului pe care îl determină (ora întregă)

Scanned with OKEN Scanner

➢ Pronumele: felul (personal, de politeţe, reflexiv, de întărire, posesiv; demonstrativ, relativ, interogativ, nehotărît, negativ); persoana (numai în cazul pronumelor cu categoria gramaticală a persoanei), numărul, genul, cazul, forma accentuată sau neaccentuată (pronumele personal, reflexiv), prezenţa prepoziţiei; articolul

spre tine = pronume personal, persoana a II-a, singular, acuzativ, formă accentuată, construit cu prepoziţia spre.

➢ Numeralul: felul (cardinal propriu-zis, colectiv, distributiv, multiplicativ, adverbial, ordinal); valoarea gramaticală; genul; numărul; cazul; prezenţa prepoziţiei; articolul.

Cei doi au plecat

cei doi = numeral cardinal propriu-zis, valoare substantivală, masculin, plural, nominativ, articulat cu articolul demonstrativ-adjectival cei.

Observaţie: Foarte importantă este specificarea valorii gramaticale a numeralului, deoarece în funcţie de aceasta i se stabileşte funcţia sintactică.

➢ Verbul/ locuţiunea verbală: felul (tranzitive, intranzitive; copulative, auxiliare) conjugarea; diateza; modul; timpul; persoana; numărul; negaţia.

grăbeşte = verb intranzitiv, conjugarea a IV-a, diateza activă, mod indicativ, timp prezent, persoana a II-a, singular.

➢ Adverbul/ locuţiunea adverbială: felul (de loc, de timp, de mod; relativ, nehotărît); grad de comparaţie.

în curînd = locuţiune adverbială de timp, fără grad de comparaţie.

➢ *Observaţie:* În cazul cînd se cere analiza tuturor părţilor de vorbire, se iau şi interjecţiile (se indică funcţia sintactică a acesteia), prepoziţiile (se specifică ce caz impune părţii de vorbire cu care se iau sau dacă sînt elemente componente ale vreunei locuţiuni, expresii), conjuncţiile (felurile: coordonatoare, subordonatoare).

C. Analiza fonetică are în vedere descoperirea consoanelor, vocalelor, diftongilor, triftongilor, semivocalelor, situaţiile de hiat.

Scanned with OKEN Scanner

D. Analiza lexical-semantică propune selectarea cuvintelor din vocabularul fundamental, din masa vocabularului (neologismele, arhaismele, regionalismele, termenii tehnico-ştiinţifici, elementele de jargon, elementele de argou); selectarea cuvintelor formate pe teritoriul limbii române (prin derivare, compunere, conversiune); stabilirea de relaţii semantice (găsirea de sinonime, antonime, omonime, paronime, cuvintelor din textul analizat); observarea cuvintelor polisemantice şi monosemantice.

E. Analiza stilistică

Noţiunea de "stil", foarte veche şi uzitată în limbă (şi ne referim numai la limbă) a fost înţeleasă, după retoricile antice, mai ales cea a lui Aristotel[1], şi apoi după maxima lui Buffon "Le style c'est l'homme même", drept manifestare, în exclusivitate, a personalităţii umane. Riposta a venit după mai bine de două mii de ani. Observînd cele două aspecte ale limbajului, ergon şi energéia, savantul german Humboldt deschide drumul unei noi interpretări a limbii prin F. de Saussure, care remarcă pentru prima dată un aspect vorbit (parole) şi un social (langue). De aici pleacă Ch. Bally, considerat părintele stilisticii lingvistice, care pune bazele noii ştiinţe ce are ca obiect de studiu ..."mijloacele de expresie ale întregii colectivităţi vorbitoare... din punct de vedere al conţinutului lor afectiv[2].". Înţeleasă ca expresie a personalităţii individuale, pe de o parte, şi a personalităţii colective, pe de altă parte, noţiunea în discuţie suferă o conciliere prin Şcoala münchenezâ, îndeosebi prin cei doi reprezentanţi de seamă, Karl Vössler şi Leo Spitzer. Nu este în intenţia noastră să facem un istoric al stilisticii lingvistice, ci doar să remarcăm că limba a fost privită mai întîi ca un sistem de libertăţi, fie individuale, fie colective, intenţionale sau neintenţionale.

Un alt punct de vedere vine din partea şcolilor lingvistice structuraliste, care văd în aceeaşi expresie un sistem de restricţii. Vorbirea realizată este supusă unei triple cenzuri: scopul comunicării, destinatarul şi limba în sine[3]. în atitudinea faţă de obiectul discursului.

Realizînd deci stilul ca un sistem de libertăţi, de manifestare a personalităţii creatoare şi a limbii întregului popor, dar şi ca sistem de

[1]vezi St. Munteanu, "Stil şi expresivitate poetică, Ed. şt., Buc., 1972, p.23-36

[2]W. Kaiser "Opera literară, Ed. Univers, Buc. 1979, p 390 şi M Riffaterre, "Încercări de definire lingvistică a stilului", în "Probleme de lingvistică", Ed. şt., Buc.. 1964

[3]Vezi V.P.Murat, "Despre problemele fundamentale ale stilisticii", în culegerea "Probleme de stilistică", "Ed.şt.., Buc., 1964 p.26 şi următoarele

Scanned with OKEN Scanner

Scanned with OKEN Scanner

îngrădiri, "supunere la obiect" -cum ar spune I. Barbu -analiza stilistică urmărește în fapt armonia organică dintre conținut și formă, dintre un ce și un cum, după geniala intuiție a lui I.L. Caragiale. Iar prin stilul operei de artă trebuie să înțelegem numaidecît "totalitatea elementelor ce se repetă[2]" , indiferent dacă acestea sînt impuse sau voite, intenționale (figuri retorice) sau nu (elemente de afectivitate ale limbajului comun) deoarece, fie că elementul conținutual este o idee morală, politică, religioasă, filozofică, socială etc., fie că este expresie a unui sentiment sau a unei stări sufletești, întotdeauna textul este strîns legat nu numai de personalitatea artistului, ci și de epocă, curent și, bineînțeles, referință, de ceea ce comunică. Mai mult, același conținut poate avea o altă expresie la un același creator. O imagine atrage o altă imagine, un cuvînt, un alt cuvînt, un sunet, un alt sunet. Ordonarea materialului lingvistic este deci supusă scriitorului, dar și, în același timp, materialului, limbii în sine. Rezumînd, am putea afirma că un creator are un stil al său, dacă îi privim întreaga operă, un stil al curentului, dacă îl raportăm la epocă, și un stil al textului, dacă luăm în considerație o singură realizare artistică. Limbajul este, așadar, impus de referințele la timp, spațiu, personaj, temă sau idee poetică, imagine, aderentață la un curent, și liber, ales deci, doar în combinare. Pentru realizarea analizei stilistice a unui singur text trebuie să ne oprim asupra tuturor elementelor ce se repetă în toate nivelele limbii: fonetică, vocabular, morfologie, sintaxă și topică, prozodie, dacă este cazul. Accidentele nu fac parte din stil și nu dau armonie operei. Acestea sînt permise și au un loc bine definit numai în categoria estetică a comicului. Și fiindcă se vorbește de stil ca abatere, trebuie să se știe că aceasta este raportată la un "limbaj standard[2]" sau "zero"[3] , inexistent, noțiune abstractă, și nu la limbajul conotativ al beletristicii. În exprimarea "mîine voi fi slobod", luată dintr-un scriitor cunoscut, nu este un stil adecvat: ce caută academicul viitor voi fi lîngă popularul slobod? Aceleași dificultăți dizarmonice le întîlnim și în fraza: "La un moment dat, cînd roțile trăsurii întoarseră în niște făgașe de pietriș, pricinuind scrîșniri ce acopereau cuvîntul, încît birjarul nu mai putea să-l audă, Mama ne spuse că iarăși a trecut prin frunza verde un zvon că România va intra în război în curs de cîteva zile". Tropii de evidentă sorginte populară "acopereau cuvîntul" și "a trecut un zvon prin frunza verde" sînt voit aleși și contranstanți atît cu un neaoș pricinuind, cît și cu viitorul academic va intra, sau cu forma literară a adverbului iarăși.

---

[1] *W. Kaiser, op.cit., p. 396*

[2,3] *Vezi I. Coteanu, Stilistica limbii române, Ed. Academiei R.S.R., Buc., 1964, p. 78*

Pentru exemplificarea unui comentariu stilistic ne-am ales una din bijuteriile liricii erotice de la noi şi de pretutindeni, poezia inclusă în programa de învăţămînt a clasei a XI-a: "Sara pe deal" de M. Eminescu.

Poezia în discuţie este o idilă, nu numaidecît în sensul clasic al cuvîntului, dar, oricum, prezintă o scenă de dragoste într-un cadru rustic, iar prezenţa satului, deci o primă restricţie, nu poate admite decît un limbaj popular. Timpul este suspendat şi atunci vocabularul dă impresia că este dintotdeauna: **bucium, jale, deal, ape, turme, oi, oameni, lună, stele, nouri, toacă, clopot; a urca, a scăpăra, a izvorî, a curge, a murmura** etc. etc. Nu numai numele şi verbele ci şi determinanţii sînt luaţi din acelaşi univers: **clar, dragă, osteniţi, senină, sfîntă, rară, plină, bogată**. Sugestia de vechi, de patriarhal, este întărită şi de o serie de regionalisme în planul foneticii: **sara, a răzima, a împle**, arhaicul **nouri**, dar şi de cîteva inversiuni verbale (**spune-ţi-voi, sta-vom**), sau de viitorul popular **ne-om răzima**.

Sfera limbajului se distinge atunci cînd realizăm referinţa, ideea poetică. Scena de dragoste nu este reală, ci închipuită, şi întreaga poezie devine astfel expresia unei stări de extaz la gîndul că se apropie momentul cînd tânărul îndrăgostit se va întîlni cu fiinţa mult visată. Acest conţinut - şi aici apare manifestarea libertăţii de alegere -este structurat de poet pe trei planuri: temporal, spaţial şi afectiv, dominate de imagini vizuale, auditive şi motrice.

Fixate aceste coordonate, ne putem permite să pătrundem în intimitatea textului pe nivele de limbă.

Vocabularul. La o primă lectură -aceasta este întotdeauna cea care marchează gustul artistic -cititorul se află în faţa unui peisaj edenic. Sîntem parcă purtaţi prin lumi necunoscute, visate cu sfială, în cele mai intime gînduri ale noastre. Şi totuşi, dacă privim atent textul, observăm că tabloul eminescian nu aduce în prim plan decît un univers sătesc, cu totul şi cu totul obişnuit. Ceea ce vedem se rezumă la **deal, turme de oi, fîntînă, salcîm, valea în fum, oameni cu coasa-n spinare, cumpănă** etc. şi un tablou astral din acelaşi univers popular: **lună, cer, nori, stele**. Nu întrezărim nimic altceva. Sîntem însă halucinaţi. Citim şi recitim versurile marelui poet şi nu putem crede că privim un atît de obişnuit decor. Nici cele cîteva determinări ale elementelor de cadru nu ne scot din banal: **frunza cea rară, bolta senină, streşine vechi, înaltul, vechiul salcîm**. Şi nici cromatica nu este mai bogată: un gri-albăstrui, presărat de lumina palidă a aştrilor. Aici însă se întîmplă ceva. Această transparenţă este a unei lumi de vis, a unei lumi ce pluteşte: **fum, nouri, razele stelelor, cer senin**.

Scanned with OKEN Scanner

Concomitent cu aceste imagini vizuale, în totalitatea lor denotative, apar cele motrice şi auditive. Printr-un discret transfer afectiv, timpul şi spaţiul capătă ritmul sufletesc al eului poetic: înserarea curge spre noapte, pămîntul se înalţă spre cer, şi îndrăgostitul se îndreaptă spre iubita sa. Prin mişcare, unde conotaţiile abundă (metafore şi personificări ale verbelor, dar şi printr-o serie de epitete ale acestora), toate ale lumii obişnuite se înalţă spre cer (turmele urc, ochii tăi mari caută-în frunza cea rară, streşine vechi casele-n lună ridică, cumpăna e-n vînt, înaltul salcîm), iar cerul, printr-un asemănător sistem de conotaţii, este simţit printre noi: stele... scapără, luna pe cer trece-aşa sfîntă şi clară, stelele nasc, nourii curg.

Acelaşi rol de a sublima peisajul îl au imaginile auditive. Acestea (iarăşi personificări, metafore, epitete) sugerează liniştea (buciumul sună cu jale, apele plîng, clar izvorînd, scîrţîie-n vînt cumpăna, fluiere murmură, satul amuţeşte) şi vecernia anunţă apropiata sărbătoare (clopotul vechi împle cu glasul lui sara, toaca răsună mai tare).

Bucuria întîlnirii devine astfel o adevărată expansiune a eului către univers, într-o muzică celestă. Totul alunecă nerăbdător spre marea sărbătoare, momentul întîlnirii.

Planul fonetic converge spre aceeaşi stare euforică. Marea majoritate a vocalelor sînt deschise, asemenea sufletului eliberat de orice gînd, iar cei mai multi dintre diftongi sînt ascendenţi. Adevarata muzică a textului este realizată însă altfel. Aliteraţiile lichidelor r şi l, precum şi asonanţa vocalei u, dau o tonalitate de mişcare cursivă şi prelungă în acelaşi timp.

Nu însă monotonă.

"Sara pe deal buciumul sună cu jale
Turmele-l urc stele le scapără-n cale
Apele plîng clar izvorînd din fîntîne
Sub un salcîm, dragă, m-aştepţi tu pe mine.
Luna pe cer trece..."

Ritmul, deosebit chiar în creaţia eminesciană, irumpe, este neliniştit, tumultos şi senin. În acelaşi timp, nerăbdător şi împăcat, ca sufletul unui îndrăgostit. Dar înainte de a accentua silabele versurilor, să dăm cuvîntul poetului cu privire la ritm: "Iambii suitori, troheii, săltăreţele dactile". Pentru troheu, Eminescu nu găseşte un calificativ. Ştim însă că e

Scanned with OKEN Scanner

ritmul limbii noastre, al întregii poezii populare româneşti: tonic şi tînguios ca o doină. Pînă la cezură, toate versurile sînt formate dintr-un coriamb. "Sára pe deál"

Troheul descendent şi iambul ascendent dau mişcare vivace prin prima şi ultima silabă accentuată din cele patru. Imediat după cezură urmează iarăşi accent: sînt două "săltăreţe dactile": búciumul súnă cu, pentru ca fiecare vers să se încheie cu un troheu, la fel, de fapt, cum a început:

"Sára pe deál búciumul súnă cu jále
Túrmele-l úrc, stéle le scápără-n cále"

O mişcare lentă, apoi alertă, urmată de două măsuri ,săltăreţe", pentru a ne menţine în limbajul poetului, şi încheiată iarăşi liniştit, ca o împăcare. Un compozitor poate invidia o asemenea ritmică. Geniul eminescian, se vede iarăşi că nu are limite. Transferul afectiv dinspre sine spre univers, se realizează şi ritmic prin trecerea vocalelor accentuate, din dactili, în coriambul următor. Repetăm iarăşi primele două versuri, dar nu numai aici apare fenomenul acustic semnalat:

"Sára pe déal // búciumul súnă cu jále
Túrmele-l úrc,// stéle le scápără-n cále",

iar următorul coriamb începe cu aceeaşi vocală accentuată din troheul ce a încheiat versul şi dactilii, cu vocalele coriambului:
"Ápele plîng// clár izvorînd din fîntîne"; pentru a se reveni la primul accent pe ú, coriambul următoarei strofe, şi pe á în dactilii ce urmează: *"Súb un salcîm,// drágă, m-aştépţi tu pe mine."*

Topica. Timp, loc, stare sufletească: acestea sînt cele trei coordonate ale poeziei. Timpul trebuie să treacă cît mai grabnic, pentru ca cei doi îndrăgostiţi să se întîlnească "sub înaltul, vechiul salcîm".

Se ştie că topica limbii noastre preferă ordinea subiect-predicat, fiecare cu determinanţii săi. Prin comparaţie cu altă limbă, este, totuşi, mult mai liberă. Vorbitorul poate plasa cu uşurinţă o altă parte de propoziţie înaintea referinţei, dacă vrea să o scoată în evidenţă. Cum începe poezia noastră?

"Sara pe deal..."

Complement de timp, urmat de complement de loc. Întîlnirea presupune trecerea vremii cu nerăbdare , pentru ca îndrăgostiţii să ajungă unul lîngă altul. Nimic mai important deci decît cînd şi unde. Ar trebui semnalat că toate inversiunile, de altfel puţine, din tabloul eminescian, cu o singura excepţie, sînt raportate numai la timp şi la loc. Privitor la topică, importantă de semnalat este şi simetria. Primul vers din prima strofă începe

Scanned with OKEN Scanner

cu un complement de timp, iar al patrulea cu un complement de loc: sara, respectiv sub un salcîm.

Următoarele două strofe nu au nici un fel de inversiune, pentru ca a patra strofă să înceapă cu un element predicativ suplimentar.

"Şi osteniţi oameni cu coasa-n spinare vin de la cîmp". Să recunoaştem, însă, că este o referinţă temporală. Nerăbdătorul îndrăgostit vrea ca liniştea binecuvîntată a satului să se aştearnă cît mai repede. (La timp se referă şi complementul indirect plasat înaintea subiectului din ultima strofă: *"Astfel de noapte bogată/ Cine pe ea n-ar da viaţa lui toată?"* - reflecţia).

Tabloul naturii este acum încheiat. Prin strofa a cincea expresia sentimentului se manifestă deschis, exclamativ. Se apropie şi momentul mult aşteptat. De aceea trei din patru versuri încep cu un complement de timp (în primele două repetat), iar celălalt prin complement de loc (o frumoasă anaforă):

"Ah! În curînd satul în vale-amuţeşte,
Ah! În curînd pasu-mi spre tine grăbeşte;
Lîngă salcîm sta-vom noi noaptea întreagă,
Ore întregi spune-ţi voi cît îmi eşti dragă."

Şi, în sfîrşit, cînd îndrăgostitul a ajuns cu imaginaţia în locul şi momentul mult visat, timpul şi spaţiul nu mai au importanţă. Domneşte acum febrila stare sufletească. Sînt inversate doar un complement de mod (*"Şi surîzînd vom adormi sub înaltul,/ Vechiul salcîm"*) şi unul indirect, care, deşi noţiune temporală, este, prin epitet, transferat în zona senzaţiilor, a împlinirii: *"Astfel de noapte bogată,/ Cine pe ea n-ar da viaţa lui toată"*.

Sintaxa. Întotdeauna expresia deschisă a sentimentului, efuziunea lirică îndreptată spre orizonturi nemărginite presupune o expresie simplă, în timp ce gînduri apăsătoare, confuze, stări anxioase descoperă fie o exprimare greoaie, încărcată, încorsetată, fie una întreruptă, strangulată de emoţie[1]. *"Sara pe deal"* are o singură propoziţie subordonată, completivă directă *"cît îmi eşti dragă"*. Celelalte, toate principale, stau în raport de coordonare prin juxtapunere. Este o izbitoare economie de conjuncţii - copulativul şi apare numai de trei ori: o dată marchează coordonarea între două elemente predicative suplimentare şi de două ori între propoziţii principale. Altă conjuncţie nu mai apare în toate cele şase strofe.

Morfologia. Sentimentul dinamic, nerăbdător, aprins, face ca importanţa să cadă asupra verbelor şi nu a numelor. De aceea la nivel de

---

[1] *Vezi punctul c la "Trecut-au anii ... (text nr. 99)*

Scanned with OKEN Scanner

substantiv întîlnim un singur trop, personificarea glasul, în timp ce majoritatea celorlalți tropi, personificări și metafore, să fie la verb: stele le scapără, apele plîng, luna trece, stelele nasc, nourii curg, fluiere murmură, clopotul ... împle, sufletul meu arde, satul amuțește, pasu-mi grăbește (deosebit de sugestivă această metonimie). De aceea și determinanții conotativi sînt în marea lor majoritate referințe la verb (complemente, iar uneori elemente predicative suplimentare, dar nu apare niciunul lîngă substantiv) și mai puțin la nume: sună cu jale, plîng, clar izvorînd, trece sfîntă și clară, nasc umezi, împle cu glasul lui, surîzînd vom adormi, arde ca para. Numele au doar epitetele bolta senină, vechiul salcîm, noapte bogată.

S-ar putea afirma că analiza stilistică fărîmițează textul și înăbușă fireasca emoție estetică. Mult mai plăcută este critica impresionistă, care recreează și menține cititorul în aceleași sfere ale „înălțării impersonale" ca și arta în sine. Cînd însă realizăm profesionalitatea celei dintîi, plăcerea pe care ne-o oferă poate fi la fel de mare. Numai prin structură și prin stil ne putem da seama în ce măsură o operă este valoroasă sau ne-a înșelat. Iar de regulă, așa cum recunoaște Dámaso Alonso[1] , prima lectură este esențială. Pătrunzînd în text, nu comitem decît un act ludic. Iar bucuria este cu atît mai mare cu cît simțim că ne-am apropiat de o operă desăvîrșită, așa cum a fost cea la care ne-am oprit noi. Și aceste satisfacții sînt mai puține decît am dori. Operele perfecte sînt rare chiar la marii scriitori. Preferințele noastre pentru anume autori sînt mici eludări; de fapt ne plac anumite texte.

F. Ortografia

I. Cratima sau liniuța de unire [-]

1) unește cuvinte diferite, ce formează silabe comune, prin elidarea unor vocale sau nu (s-au dus; te-au văzut);

2) unește cuvinte ce formează silabe comune cu sunete din cuvîntul apropiat (prin elidare sau nu), postpus sau antepus (într-o, se-nvrednici);

3) unește imperative și gerunzii cu pronumele reflexiv sau personal postpus (du-te!, ducîndu-se; ducîndu-le);

4) unește adjective posesive postpuse substantivului, în expresii de tipul maică-sa, taică-su etc.);

[1] *Vezi D. Alonso, "Poezie spaniolă", Ed. Univers, Buc., 1977, p. 27*

Scanned with OKEN Scanner

5. formele inverse verbale cu pronumele reflexive, personale şi verbele auxiliare (face-li-se-vor);

6) uneşte elementele componente nesudate ale unui cuvînt compus (cîine-lup, dus-întors);

7) uneşte articolul hotărît cu pronumele personal (eu-l), cu prepoziţia (de-ul) cu o conjuncţie (că-ul) etc., convertindu-le în substantive. Acelaşi regim îl au şi substantivele străine, neasimilate (feed-back-ul);

II. Apostroful ['] marchează elidarea unui sunet (domnu' profesor) sau a unei silabe (dom'le);

III. Punctul [.] este folosit, ca semn ortografic, în abrevieri (ş.a.m.d., dr.); (Nu se pune [.] după simbolurile din domeniile ştiinţifice (fizică, chimie, matematică, geografie);

IV. Bara [/] se foloseşte în duble abrevieri (km/h; 2 ore/trim.);

V. Linie de pauză [-] se foloseşte la despărţirea cuvintelor în silabe (ma-să);

G. Punctuaţia

I. Punctul [.] marchează sfîrşitul unei comunicări enunţiative.

II. Semnul întrebării [?] marchează sfîrşitul unei comunicări interogative.

III. Semnul exclamării [!]:

1) în propoziţie, izolează vocative şi interjecţii; înlocuind virgula, cînd subiectul vorbitor nuanţează o atitudine imperativă, exclamativă, optativă;

2) în frază, marchează sfîrşitul unei comunicări, imperative, exclamative, optative.

IV. Punctele de suspensie [...] marchează întreruperea comunicării (motivaţiile subiectului vorbitor sînt multiple: consideră că destinatarul subînţelege ce urmează; neputinţa subiectului vorbitor de a se exprima din cauza unei emoţii puternice).

Scanned with OKEN Scanner

V. Ghilimelele [" ..."] sau[«...»]:

1) în propoziţie încadrează nume de instituţii, întreprinderi, titluri de publicaţii etc. sau încadrează un cuvînt ori o sintagmă cărora subiectul vorbitor le evidenţiază sensul ironic prin intonaţie; acestea trebuie înţelese cu sensul lor antinomic (ex.: A tras un şut "formidabil", la cinci metri, peste poartă);

2) în frază sau în text, încadrează un citat.

VI. Parantezele orizontale -...-; rotunde (...); pătrate [...]; drepte /.../ izolează o explicaţie: cuvinte, propoziţii sau fraze incidente[1].

VII. Punctul şi virgula [;] coordonează două propoziţii, într-o frază în care se reia ideea unei principale anterioare sau explicative (cauzale ori apozitive).

VIII. Două puncte [:]

1) în propoziţii, introduce o enumeraţie care explică cuvîntul precedent semnului;

2) în frază, introduce o propoziţie explicativă, apozitivă, cauzală sau chiar principală;

3) în text marchează trecerea de la vorbirea indirectă la vorbirea directă[2].

IX. Linia de dialog [-] marchează introducerea vorbirii directe.

X. Virgula [,]

1) în propoziţie:

a) izolează apoziţii, vocative, interjecţii, cuvinte incidente, de restul propoziţiei, complemente circumstanţiale şi elemente predicative suplimentare interpuse între subiect şi predicat;

b) desparte complementele circumstanţiale antepuse subiectului; două părţi de propoziţie diferite care au acelaşi regent; atributul explicativ şi circumstanţial antepus regentului;

c) coordonează, prin juxtapunere, elementele componente ale unei părţi de propoziţie multiple;

2) în frază:

---

[1] În ultima vreme, autorii preferă, pentru cursivitatea textului, folosirea virgulei în locul parantezelor)

[2] În ultima vreme, autorii renunţă adesea la [:] şi [-], punînd în locul acestora semnele citării

Scanned with OKEN Scanner

a) izolează propoziții și fraze incidente; propoziții intercalate într-o altă propoziție sau între două coordonate; apozitive;

b) desparte completivele circumstanțiale antepuse regentei; completivele circumstanțiale cauzale, consecutive, concesive, condiționale, indiferent de poziție; o atributivă explicativă cînd nu este plasată imediat după termenul regent;

c) coordonează, prin juxtapunere, propoziții de același fel sau parte de propoziție și propoziții de același fel; prin raport adversativ și conclusiv (împreună cu conjuncția respectivă sau/și copulativ și disjunctiv), dacă este reluată conjuncția.

Notă: *Nu se pune virgulă!*

1) între patru părți de propoziție (indiferent de topică): subiect, predicat, complement direct și complement indirect;

2) între determinant și determinat;

3) între verbul copulativ și numele predicativ;

4) între regentă și subiective, predicative, completive directe și indirecte, indiferent de poziție;

5) între regentă și circumstanțiale de loc, timp, mod, scop, postpuse.

Scanned with OKEN Scanner

TEXTE PROPUSE. CERINŢE ŞI BAREM

TEXT 1

"Pe la şapte seara, cînd se părea că ordinea s-a restabilit, membrii guvernului se împrăştiară, rămînînd în palat numai Magheru, Tell şi cei care nu aveau locuinţe în Bucureşti, cei pentru care se mobilaseră odăi de locuit, unele la catul întîi, altele în stînga sus, unde era o mansardă".

(Camil Petrescu)

a) Despărţiţi textul în propoziţii. Precizaţi felul lor şi raporturile dintre ele - 5 p.

b) Analizaţi sintactic şi morfologic cuvintele: ordinea, rămînînd, odăi, unele, altele, în stînga - 2 p.

c) Alcătuiţi familia lexicală a cuvîntului loc - 2 p.

TEXT 2

"Unul din argumentele, cînd cinice, cînd obosite ale multor Kremlinologi este că, dacă voinţa de a nu accepta impostura din Rusia e intactă la vechile generaţii, cele care au cunoscut roadele libertăţii, în schimb, generaţiile tinere ar pactiza cu destinul, s-ar pleca şi resemna mai lesne, cu atît mai mult cu cît regimul comunist depusese străduinţi imense pentru a-şi apropia tineretul".

(Virgil Ierunca)

a) Despărţiţi textul în propoziţii. Precizaţi felul lor şi raporturile dintre ele - 5 p.

b) Analizaţi sintatctic şi morfologic predicatele din text -2 p.

c) Construiţi o frază în care să folosiţi sinonime la neologismele din text, unde este posibil - 2 p.

TEXT 3

"Marxism-leninismul a devenit pentru cei mai mulţi un fel de folclor politic, din care trebuie să evadezi pentru a putea să respiri, să-ţi trăieşti viaţa".

(Virgil Ierunca)

Scanned with OKEN Scanner

a) Despărțiți textul în propoziții. Precizați felul lor și raporturile dintre ele - 3 p.

b) Analizați morfo-sintactic substantivele din text - 3 p.

c) Construiți enunțuri cu funcțiile sintactice ale pronumelui relativ care, în cazul genitiv - 3 p.

TEXT 4

"Ideea lui Val, pusă la punct în timp ce cobora scările înalte, oarecum maiestoase, care îi aduceau în minte, nu știu de ce, intrarea unei vechi pinacoteci din München, pe care o văzuse prin atîtea albume, era ca Andrei să bată la ușa doamnei Chetroiu și dacă e miliținanul acolo... să-l ia cu el".

(Marin Sorescu)

a) Despărțiți textul în propoziții. Precizați felul lor și raporturile dintre ele - 5 p..

b) Identificați subiectele din text și analizați-le - 2 p.

c) Găsiți cîte o altă funcție sintatică cuvintelor: pusă la punct; înalte; maiestoase; vechi - 2 p.

d) Marcați valorile morfologice ale verbului a fi din text- 1p.

TEXT 5

"Limba română, așa cum se prezintă astăzi, ne arată în chip neîndoios că romanizarea teritoriilor pe care s-a născut trebuie să fi fost foarte întinsă. Tot ce are ea mai caracteristic poartă o pecete pur latină. Dar, oricît de numeroase ar fi elementele străine, care au pătruns mai ales în lexicul său, limba română n-a suferit schimbări prea multe în fondul ei primitiv; ea și-a păstrat caracter de idiom romanic, în toate împrejurările, uneori, puțin favorabile, în care s-a dezvoltat".

(Ovid Densusianu)

a) Despărțiți textul în propoziții. Precizați felul lor și raporturile dintre ele - 5 p.

b) Analizați sintactic și morfologic complementele circumstanțiale din text - 2 p.

Scanned with OKEN Scanner

c) Identificaţi gradele de comparaţie ale adjectivelor din text-2 p.

TEXT 6

"Eu, nu-i vorbă, măcar că e aşa de întuneric deosebesc tare bine firele de mac de cele de năsip; dar numai iuţeală şi gură de furnică ar trebui să ai ca să poţi apuca, alege şi culege nişte flecuşteţe ca aceste în aşa scurtă vreme".

(Ion Creangă)

a) Despărţiţi textul în propoziţii. Precizaţi felul lor şi raporturile dintre ele - 5 p.

b) Analizaţi sintactic şi morfologic subiectele şi complementele directe din text - 3 p.

c) Puneţi accentele pe cuvintele: vorbă, măcar, întuneric, deosebesc, firele, năsip, apuca, flecuşteţe - 1 p.

TEXT 7

"Acela ce cutează a se revolta faţă cu această stare de lucruri, acela care îndrăzneşte să arate că formele poleite învelesc un trup putred, că progresul nostru ne duce la pierzanie, că elementele sănătoase trebuie să se conjure şi să facă o luptă supremă pentru mîntuirea acestei ţări, este denunţat opiniei publice de către negustorii de principii liberale umanitare, ca barbar, ca antinaţional, ca reacţionar".

(Mihai Eminescu)

a) Despărţiţi textul în propoziţii. Precizaţi felul lor şi raporturile dintre ele - 5 p.

b) Identificaţi locuţiunile din text şi analizaţi-le morfo-sintactic - 2 p.

c) Reconstruiţi textul cu sinonimele cuvintelor subliniate -2 p.

TEXT 8

"Voi întreba chiar un om de lege de cîte ori mi se va mări pedeapsa după fiecare recidivă. Căci mai degrabă face să-ţi împarţi viaţa între închisoare şi Egipt, decît s-o laşi să se scurgă întreagă între cocioaba în care stai şi ocna în care lucrezi".

(Panait Istrati)

Scanned with OKEN Scanner

a) Despărțiți textul în propoziții. Precizați felul lor și raporturile dintre ele - 4 p.

b) Contrageți propozițiile subordonate în părți de propoziție și sesizați diferența cantității de informație - 3 p.

c) Construiți enunțuri în care să demonstrați polisemia verbelor a împărți, a (se) scurge - 2 p.

TEXT 9

"- Bine... Bine... zise ea privind nehotărîtă înainte și apăsînd pe fiecare vorbă; bine, dar dacă sfîntul Petru care am auzit că e un bătrîn morocănos și hursuz, nu-ți deschide ca să poți intra înlăuntru, nu e așa că tremuri de frig și de foame la porțile raiului?"

(Calistrat Hogaș)

a) Despărțiți textul în propoziții. Precizați felul lor și raporturile dintre ele - 5 p.

b) Analizați sintactic și morfologic complementele din text - 2 p.

c) Construiți enunțuri prin care să demonstrați polisemia verbelor a privi, a deschide - 2 p.

TEXT 10

"Altfel nu mi-aș fi putut da sama pentru ce fără să-mi fi fost somn, pleoapele-mi căzură peste ochi, și în loc de întuneric o lumină puternică îmi inundă privirea, iar închipuirea mea se strămută într-o clipă, în alte lumi, în alte timpuri".

(Dimitrie Anghel)

a) Despărțiți textul în propoziții. Precizați felul lor și raporturile dintre ele - 4 p.

b) Analizați sintactic și morfologic cuvintele din fragmentul subliniat - 2 p.

c) Comentați efectele stilistice ale verbelor din text - 3 p.

Scanned with OKEN Scanner

TEXT 11

"Era ridicol să crezi că este o ispravă de interes etern ca să urmărești trei acte pînă să afli numai cu cine se culcă doamna contesă, sau că te mai interesează drama Sherlock Holmes - iară, în care aștepți cinci acte ca să vezi la urmă dacă moare sau nu un individ nesfîrșit mai puțin interesant, decît acei camarazi care erau seceraţi cu zecile de țeava nevăzută a unei mitraliere".

(Camil Petrescu)

a) Despărțiți textul în propoziții. Precizați felul lor și raporturile dintre ele - 5 p.

b) Identificați predicatele din text și precizați felul lor - 2 p.

c) Analizați sintactic și morfologic complementele necircumstanțiale - 2 p.

TEXT 12

"Eșecul e paralel și în muzică, de la nostalgia tehnicii seriale care ademenește clandestin pe atîți tineri compozitori ruși, pînă la furia răgușită a jazzului, care, după cum se știe,e o altă față a Statelor Unite ale Americii și constituie în Uniunea Sovietică un fel de magie regăsită, tînără și populară".

(Virgil Ierunca)

a) Despărțiți textul în propoziții. Precizați felul lor și raporturile dintre ele - 5 p.

b) Analizați sintactic și morfologic predicatele din text-2 p.

c) Refaceți textul cu sinonimele cuvintelor neologice, acolo unde e posibil - 2 p.

TEXT 13

"- Ia, eu fac ce fac de mult,
Iarna viscolul ascult,
Crengile-mi rupîndu-le,
Apele-astupîndu-le,

Scanned with OKEN Scanner

Troienind cărările
Și gonind cîntările;
Și mai fac ce fac de mult,
Vara doina mi-o ascult
Pe cărarea spre izvor
Ce le-am dat-o tuturor,
Împlîndu-și cofeile,
Mi-o cîntă femeile."

(Mihai Eminescu)

a) Despărțiți textul în propoziții. Precizați felul lor și raporturile dintre ele - 5 p.
b) Analizați morfo-sintactic substantivele din text - 2 p.
c) Selectați și comentați cuvintele cu sens figurat din text - 2 p.

TEXT 14

"Se interesă dacă nu există ceva pe Strada Frumoasă - asta i-ar fi convenit - pentru că nevastă-sa ar fi avut piața aproape și în situația ei nu putea face prea multă mișcare, ca să facă piața la Obor, iar Matache ar fi fost la o aruncătură de băț".

(Marin Sorescu)

a) Despărțiți textul în propoziții. Precizați felul lor și raporturile dintre ele - 5 p.
b) Analizați morfo-sintactic pronumele și adverbele din text - 2 p.
c) Explicați ortografia și punctuația textului - 2 p.

TEXT 15

"În cea dintîi duminică, părintele Trandafir ținu o predică înaintea oamenilor ce s-au adunat în număr mare ca să vadă pe popa cel nou. Nu este mai mare mulțumire pentru omul ce dorește binele altora decît aceea cînd vede că este ascultat de către alții și că vorbele lui prind rădăcini. Gîndul bun se înmulțește, cuprinzînd loc în mai multe suflete, și cine îl are și îl poartă, mai ales atunci, cînd îl prețuiește, se bucură dacă vede că-și face cale-n lume".

(Ioan Slavici)

Scanned with OKEN Scanner

a) Despărțiți textul în propoziții. Precizați felul lor și raporturile dintre ele -4 p.

b) Analizați sintactic și morfologic cuvintele din fraza a doua-4 p.

c) Scoateți cuvintele care conțin diftongi și marcați semivocalele -1 p.

TEXT 16

"Vorba e că ea nu știe cînd e clipa cea mai potrivită să se ridice, nu pune preț pe vorbe, nu se încrede așa ușor... că a fost de atîtea ori păcălită".

(Camil Petrescu)

a) Despărțiți textul în propoziții. Precizați felul lor și raporturile dintre ele - 4 p..

b) Analizați morfo-sintactic: e, preț, ori, păcălită - 2 p.

c) Precizați în enunțuri sensurile cuvîntului vorba - 3 p.

TEXT 17

"- Acesta-i hram? Și după ce ne-ați calicit, luîndu-ne moșia și-nchizîndu-ne biserica cu zid, închideți acum în ciudă și poarta spitalului, ba pănă și clopotele ni le-au oprit de tras cînerii de doftori, tot din pricina voastră, de ni s-au împrăștiet poporenii; nici chioară de babă nu mai dă pe la biserică! Și încă una: de șaizeci și mai bine de ani, de cînd slujesc preuția, voi aveți să mă învățați tipicul, pui de năpîrcă ce sunteți! la stați oleacă să vă scot eu gărgăunii din cap!..."

(Ion Creangă)

a) Despărțiți textul în propoziții. Precizați felul lor și raporturile dintre ele -5 p.

b) Analizați morfo-sintactic verbele din text - 2 p.

c) Printr-o compunere, puneți în valoare mărcile oralității din text-3 p.

TEXT 18

"Mai am un singur dor:
În liniștea serii,
Să mă lăsați să mor

Scanned with OKEN Scanner

La marginea mării;
Să-mi fie somnul lin
Şi codrul aproape,
Pe-ntinsele ape
Să am un cer senin.
Nu-mi trebuie flamuri,
Nu voi sicriu bogat,
Ci-mi împletiţi un pat
Din tinere ramuri".

(Mihai Eminescu).

a) Despărţiţi textul în propoziţii. Precizaţi felul lor şi raporturile dintre ele -4 p.

b) Analizaţi morfo-sintactic substantivele din text - 3 p.

c) Găsiţi în enunţuri omonimele cuvintelor: mai, un, dor, voi, fie, cer, somn, lin, senin, bogat, tinere - 2 p.

TEXT 19

"Mirele-şi puse cămaşă de tort de raze de lună, brîu de mărgăritare, manta albă ca ninsoarea.

Şi se făcu nuntă mîndră şi frumoasă, cum n-a fost alta pe faţa pămîntului.

Şi-au trăit în pace şi linişte ani mulţi şi fericiţi, iar dac-ar fi adevărat ce zice lumea, că pentru feţii-frumoşi vremea nu vremuieşte, apoi poate c-or fi trăind şi astăzi".

(M. Eminescu)

a) Despărţiţi textul în propoziţii. Precizaţi felul lor şi raporturile dintre ele -3 p.

b) Găsiţi în enunţuri alte valori morfologice ale verbului a (se) face - 2 p.

c) Comentaţi efectele stilistice ale figurilor de limbaj - 4 p.

TEXT 20

"Amîndouă aceste lucrări ar fi putut fi prilej de realizări mari, dar dacă era nemulţumit şi suferea atît, era din pricină că, dîndu-şi seama de adevărul de neclintit-al vederilor lui în acest subiect şi ştiind că ele i-ar fi

Scanned with OKEN Scanner

îngăduit, într-o țară cu materialul sistematizat înaintea lui, de alți cercetători de documente, să treacă dintr-o dată la lucrări de sinteză, fără riscul inexactităților de amănunt, se vedea nevoit să scrie cum scrie acum, pripit, neatent la condei și fără răgazul de a-și șlefui fraza, pe care o dorea avîntată, dar nu sărind dincolo de gîndul lui".

(Camil Petrescu)

a) Despărțiți textul în propoziții. Precizați felul lor și raporturile dintre ele -5 p.

b) Analizați predicatele din text - 3 p.

c) Identificați cuvintele din text formate pe teritoriul limbii române - 1 p.

TEXT 21

"Lăcusteanu e soldat și nu-i place să i se pună întrebări pe care el le bănuiește că ei le pun, fiindcă le e frică să meargă la palat, și tot ca soldat, el crede că fanfaronii ăștia nu sînt, la urma urmelor, de nici un folos cînd e vorba de reprimat o revoltă".

(Camil Petrescu)

a) Despărțiți textul în propoziții. Precizați felul lor și raporturile dintre ele -4 p.

b) Analizați subiectele din text - 3 p.

c) Realizați valorile sintagmei (de) nici un folos - 2 p.

TEXT 22

"El văzuse morți și răniți căzuți, dar nu-i văzuse de aproape, ci în învălmășeală, nu mai intrase în palat, ci pornise după el pe uliți, printre acei care urmăreau pas cu pas campaniile lui Solomon pînă la Agie, de acolo la cazarma nouă; de unde acesta ridicase tunurile, apoi la cazarma veche, unde găsise și celelalte campanii și unde polcovnicul, scund, fălcos și înspăimîntat, socotind că de pune mulțimea mîna pe el îl sfîșie, se pregătea să reziste cu disperare unui asediu pe care-l prevedea crîncen".

(Camil Petrescu)

Scanned with OKEN Scanner

a) Despărțiți textul în propoziții. Precizați felul lor și raporturile dintre ele -5 p.

b) Analizați atributele din text - 2 p.

c) Găsiți omonimele cuvintelor din textul subliniat și exemplificați prin propoziții - 2 p.

TEXT 23

"- Vă rog să nu mai stăruiți, că nu poci să vă reproduc aci părerile proprietarilor despre membrii guvernului, fiindcă, dacă ați lua, oficial, cunoștință despre ele, ar trebui să-i provocați la duel de la om la om fiecare dintre dumneavoastră sau să găsiți mijloacele să-i treziți, arătîndu-le că sînteti conducătorii țării, ceea ce pare însă că nu vreți cu tot dinadinsul.. "

(Camil Petrescu)

a) Despărțiți textul în propoziții. Precizați felul lor și raporturile dintre ele -5 p.

b) Analizați sintactic și morfologic complementele din text - 3 p.

c) Scoateți din text cuvintele fără funcție sintactică. Precizați ce fel de părți de vorbire sînt - 1 p.

TEXT 24

"Tot universul cunoștințelor omenești și al elementelor vieții spirituale poate fi privit ca un cerc imens, și dacă admitem de centru interesul general uman la ele, fără o determinare specială prin chemare sau înclinațiune individuală, atuncea părțile deosebite ale întregului cerc se vor deosebi prin aceea că unele vor fi mai aproape, altele mai depărtate de centrul de interes; diferitele terenuri ale științei vor sta în astă privință în proporțiunea reciprocă de cercuri concentrice mai mari ori mai mici, din care cîte unu s-ar arăta nu ca un cerc simplu, ci ca un cerc de cercuri. Așa, de exemplu, dacă istoria în genere ar forma un cerc de o certă apropiere către interes, acest cerc va consta din diferitele cercuri a istoriei politice de cultură literară, religioasă ș.a.m.d."

(Mihai Eminescu)

a) Despărțiți textul în propoziții. Precizați felul lor și raporturile dintre ele -5 p.

Scanned with OKEN Scanner

b) Analizaţi morfo-sintactic adjectivele din prima fraza - 3 p.
c) Identificaţi neologismele din text - 1 p.

TEXT 25

"Superstiţia de a face nod la basma ori la batistă cînd îi ieşea omului un popă în cale era foarte răspîndită, dar cele trei noduri nu însemnau că Niţescu întîlnise trei popi, căci toate trei erau, şi asta o ştia el singur, numai pentru mitropolit".

(Camil Petrescu)

a) Despărţiţi textul în propoziţii. Precizaţi felul lor şi raporturile dintre ele -5 p.
b) Analizaţi morfo-sintactic următoarele secvenţe: cele trei noduri, toate trei, de a face nod - 2 p.
c) Identificaţi valorile gramaticale ale verbelor: ieşea, era, însemnau, din text, şi găsiţi alte valori. Exemplificaţi - 2 p.

TEXT 26

"Problema e că el nu mai are nici timp să se ocupe de astea, să umble după intervenţii, să dea telefoane, adică să pună lumea în mişcare, şi nici chef"

(Marin Sorescu)

a) Despărţiţi textul în propoziţii. Precizaţi felul lor şi raporturile dintre ele -4 p.
b) Explicaţi raporturile de coordonare din text - 3 p.
c) Contrageţi propoziţiile trei, patru, cinci, şase - 2 p.

TEXT 27

"Deşi nu mai împărtăşise entuziasmul cărţii lui Bălcescu pentru ideile profesate azi de către colegii lui de la 1848, deşi ne-am încredinţat cu durere că chiar aceia ce azi le reprezintă, nu mai sunt pătrunşi şi se slujesc numai de dînsele ca de o pîrghie pentru ajungerea unor interese mici, deşi ştim că dacă inima lui era vie în vremea noastră, prin cartea lui ar fi trecut o suflare rece de ironie asupra piticilor care îngînau a împărtăşi simţurile unei inimi, pe care n-am ştiut-o preţui niciodată, totuşi entuziasmul lui ca

Scanned with OKEN Scanner

atare ne încălzește, căci este sincer, adevărat, energic, s-arate cu acea neșovăire de care ne minunăm în caracterele antichității".

(Mihai Eminescu)

a) Despărțiți textul în propoziții. Precizați felul lor și raporturile dintre ele -5 p.

b) Analizați atributele din text - 3 p.

c) Găsiți sinonimele cuvintelor: a împărtăși, durere, a reprezenta, pătruns(ă), interes, a încălzi, energic(ă), a se minuna - 1 p.

TEXT 28

"Zîmbește trist cu raze reci
Speranțelor deșarte:
În veci iubi-o-vei, în veci
Va rămînea departe.
Ș-a tale zile-or fi cum sînt
Pustii ca niște stepe;
Iar nopțile de-un farmec sfînt
Ce nu-l mai poți pricepe".

(Mihai Eminescu)

a) Despărțiți textul în propoziții. Precizați felul lor și raporturile dintre ele -5 p.

b) Analizați morfo-sintactic cuvintele din text: trist, (cu) raze, speranțelor, (în) veci, pustii - 3 p.

c) Realizați familiile lexicale de la cuvintele farmec și a pricepe - 1 p.

TEXT 29

"Nu e exclus ca poetul (Homer) să fi orbit la bătrînețe. Dar că în tinerețele sale n-a fost orb se vede din descrierile sale neîntrecute ce le dă despre natură, despre viața omenească și despre lumea întreagă. De aceea, bine a zis învățatul Proklos, în sec. II după Hristos, iar în timpul mai nou poetul german Goethe, că cine zice despre Homer că s-a născut orb, e orb el însuș Proklos zice: «atîtea a văzut cîte nicicînd un muritor»".

(Ioan Grigorescu)

Scanned with OKEN Scanner

a) Despărțiți textul în propoziții. Precizați felul lor și raporturile dintre ele -4 p.

b) Analizați morfo-sintactic pronumele din text - 2 p.

c) Motivați semnele de punctuație din text - 3 p.

TEXT 30

"Îmi pare rău că mă văd nevoit să constat lipsa de spirit științific și de fineță a d-lui dr. Vlad, dar îl sfătuiesc să-și facă de aici înainte observațiile numai pe bolnavii vii, nu pe spiritele îndurerate ale acelora care nu pot să se prezinte în cabinetul său medical spre a se disculpa".

(George Călinescu)

a) Despărțiți textul în propoziții. Precizați felul lor și raporturile dintre ele -4 p.

b) Analizați atributele din text - 3 p.

c) Convertiți cuvintele <u>rău</u>, <u>științific</u>, <u>vii</u>, <u>care</u>, <u>său</u>, în alte părți de vorbire decît în text - 2 p.

TEXT 31

"S-ar crede că această culme a nenorocirii ar fi trebuit să-i aducă și sfîrșitul! Da' de unde? Ceea ce putea să-i vie ca o ușurare, adică moartea, nu veni, și nimeni n-a știut de ce omul ăsta nu și-a pus capăt zilelor".

(Panait Istrati)

a). Despărțiti textul în propoziții. Precizați felul lor și raporturile dintre ele - 4 p.

b) Analizați morfo-sintactic substantivele din text - 2 p.

c) Construiți enunțuri în care cuvîntul <u>nimeni</u> să îndeplinească celelalte funcții sintactice posibile decît în text - 3 p.

TEXT 32

"E și ciudată și primejdioasă prăpastia dintre progresul pe care l-au făcut științele de tot felul în vremea noastră și stadiul cu totul infantil în care a rămas politica sau arta politică, dacă se mai poate vorbi de așa

Scanned with OKEN Scanner

ceva, cînd decanul unor asemenea «artişti» a devenit gospodarul Nichita Hrusciov".

(Virgil Ierunca)

a) Despărţiţi textul în propoziţii. Precizaţi felul lor şi raporturile dintre ele -3 p.

b) Analizaţi morfo-sintactic adjectivele din text - 3 p.

c) Elaboraţi o frază în care cuvintele e, şi, noastră, tot (toată), a rămîne, asemenea să aibă alte valori gramaticale decît în text - 3 p.

TEXT 33

"S-ar fi putut crede că progresul ameţitor al mijloacelor de comunicaţie nu mai poate menţine lumea sub oboroc, că adevărul putînd fi transmis pretutindeni cu iuţeala vîntului, universul întreg ar fi trebuit să devină o imensă radiografie peste care ideologiile şi minciunile să nu mai poată aşterne ipocrizia lor parazitară".

(Virgil Ierunca)

a) Despărţiţi textul în propoziţii. Precizaţi felul lor şi raporturile dintre ele -4 p.

b) Analizaţi morfo-sintactic verbele la moduri nepersonale - 3 p.

c) Refaceţi fraza cu sinonimele cuvintelor derivate din text - 2 p.

TEXT 34

"Ar fi absurd să se presupună că scriitorii sînt nişte automaţi sufleteşti incapabili să arate altă oră şi altă secundă decît a propriului lor mecanism. Şi ar fi un nonsens să admiţi că le e îngăduit să scrie unul despre altul numai cînd au de spus ceva rău".

(Camil Petrescu)

a) Despărţiţi textul în propoziţii. Precizaţi felul lor şi raporturile dintre ele -4 p.

b) Analizaţi predicatele din text - 3 p.

c) Reconstruiţi textul cu sinonimele posibile - 2 p.

Scanned with OKEN Scanner

TEXT 35

"Dar e și vina lor: unul mă trage la dreapta, altul la stînga; cînd unul îmi zice da, altul îmi zice ba, așa că eu, sau trebuie să stau pe loc, așteptînd în zadar o împăcare a lor imposibilă, sau trebuie numaidecît să urmez pe unul, și astfel să contrariez pe celălalt. Însă, ce e regretabil pentru mine e că totdeauna, după ce am urmat pe unul departe pe o cărare, cînd mă uit înapoi, mă căiesc că n-am urmat povața celuilalt".

(I.L. Caragiale)

a) Despărțiți textul în propoziții. Precizați felul lor și raporturile dintre ele -5 p.

b) Analizați morfo-sintactic adverbele din text - 2 p.

c) Identificați subiectele din text și analizați-le - 2 p.

TEXT 36

"Cînd aceste forme ale «divinației» au căzut în desuetudine, la sfîrșitul antichității, fiindcă erau prea legate de politeismul clasic, a ieșit din nou pe primul plan astrologia care își asigurase de timpuriu o independență relativă față de credințele religioase ce îi serviseră ca punct de plecare. Ea fusese, e drept, pusă la index în Imperiul Roman".

(P.P. Negulescu)

a) Despărțiți textul în propoziții. Precizați felul lor și raporturile dintre ele -4 p.

b) Indicați funcțiile sintactice ale substantivelor din text -2p

c) Relevați într-o compunere valoarea stilistică a neologismelor din text -3p

TEXT 37

"Dacă vede și vede lupul că nu mai găsește nimic, își pune în gînd unca: așază cele două capete cu dinții rînjiți în fereștI, de ți se părea că rîd; pe urmă unge toți pereții cu sînge, ca să facă și mai mult în ciuda caprei, ș-apoi iese și-și caută de drum".

(Ion Creangă)

Scanned with OKEN Scanner

a) Despărțiți textul în propoziții. Precizați felul lor și raporturile dintre ele -4 p..

b) Identificați și comentați fonetismele populare și regionale din text - 3 p.

c) Reconstituiți textul cu sinonimele verbelor acolo unde este posibil - 2 p.

TEXT 38

"La începutul verii lui 1909, rămas fără bani și bolnav, Modigliani se întoarce la Livorno, unde e îngrijit și răsfațat de familie. Cînd revine în toamnă la Paris, aduce cu el din Italia prima lui încercare de sculptură, ca și tabloul «Cerșetorul din Livorno», în care se poate identifica influența lui Cézanne și aceea a pictorilor napolitani din secolul al XVII-lea".

(Valentin Lipatti)

a) Despărțiți textul în propoziții. Precizați felul lor și raporturile dintre ele -3 p.

b) Indicați funcțiile sintactice ale cuvintelor din a doua frază a textului - 3 p.

c) Găsiți valorile gramaticale ale numeralelor din text - 1 p.

d) Formulați șapte enunțuri cu funcțiile sintactice ale substantivului propriu Italia, altele decît în text - 2 p.

TEXT 39

"Abia acum pot să spun că ideile erau blestemul ei, și cînd reușea să se ferească și să nu intre în jocul lor..., însemna că mă iubea foarte tare în acele clipe și se temea de ceva...".

(Marin Preda)

a) Despărțiți textul în propoziții. Precizați felul lor și raporturile dintre ele -4 p.

b) Construiți enunțuri cu alte funcții sintactice decît în text ale pronumelui personal ea în genitiv - 2 p.

c) Analizați complementele din text - 3 p.

Scanned with OKEN Scanner

TEXT 40

"Ce-a scris noaptea s-a zvîntat,
Apoi, pîn' la scăpătat,
Cu sugătoare de soare -
Şi ziua şi pe-nserate -
A cititşi tot a şters,
Cîte-o vorbă, cîte-un vers,
Şi cîte o dată, fată,
Toată foaia, cartea toată,
Findcă Dumnezeu ce-a vrut
P-ormă nu i-a mai plăcut.
.....
Cît a scris el cerul tot,
Să spui drept, a şti nu pot.
Învăţaţi cu cărţile
Cred c-aproape o vecie
Pe cît mintea îl ajută
Melcul crede că o sută
De vecii întregi şi pline.
Melcul ştie, cred, mai bine.
Însă cerul, în sfîrşit,
E de-atuncea tipărit".

(Tudor Arghezi)

a) Despărţiţi textul în propoziţii. Precizaţi felul lor şi raporturile dintre ele - 5 p.

b) Indicaţi funcţiile sintactice ale substantivelor din prima strofă - 2 p.

c) Formulaţi enunţuri cu alte valori gramaticale ale lui a, decît cele din text - 1 p.

d) Analizaţi atributele adjectivale din text - 1 p.

TEXT 41

"Blîndul Bădilă, care fusese şeful frăţiei de cruce din clasă nu fu certat de nimeni, profesorii îl simpatizau mai departe pentru inocenţa şi mai ales pentru efortul lui de a răspunde la lecţii, căci învăţa greu, dar se străduia şi asta place profesorului, căci cine se străduieşte are şansa de a reuşi, spre

Scanned with OKEN Scanner

deosebire de cei mai inteligenți, dar șmecheri și puturoși, care cine știe ce vor ajunge în viață...".

(Marin Preda)

a) Despărțiți textul în propoziții. Precizați felul lor și raporturile dintre ele -5 p.

b) Analizați morfo-sintactic pronumele din text - 2 p.

c) Extindeți în propoziții verbele la modurile nepersonale din text - 1 p.

d) Scoateți cuvintele ce conțin diftongi și marcați semivocalele - 1 p.

TEXT 42

"Acestuia îi ardea să fie el spiritual într-un asemenea moment, deși, e adevărat, ironia lui nu infirma starea mea de spirit, ci căuta doar să-mi sugereze că inflamarea gîndirii nu ne duce spre decizii raționale".

(Marin Preda)

a) Despărțiți textul în propoziții. Precizați felul lor și raporturile dintre ele -4 p.

b) Analizați complementele necircumstanțiale din text - 2 p.

c) Formulați enunțuri în care acestuia să aibă alte trei funcții sintactice decît în text - 1 p.

d) Explicația punctuația - 2 p.

TEXT 43

"Un sfert de ceas i-a trebuit Anei Ipătescu și celor cinci-șase inși care-i deschid drumul, să ajungă în curtea mărginită cu borne și lanțuri, care, e acum o mare de capete. E lume și în sus pînă la metocul Episcopiei. Casa lui Cantacuzino e toată înconjurată de mulțime și boierii, care au venit să alcătuiască guvernul, privesc deocamdată de la ferestre, de la catul de sus".

(Camil Petrescu)

a) Despărțiti textul în propozitii. Precizați felul lor și raporturile dintre ele - 4 p.

b) Analizați complementele necircumstanțiale din text - 2 p.

Scanned with OKEN Scanner

c) Găsiți valorile morfologice din text ale cuvintelor: celor cinci-șase, să ajungă, e, E, e, lui, toată - 3 p.

TEXT 44

"Visuri sunt și unul și-altul,
Și totuna mi-este mie
De-oi trăi în veci pe lume,
De-oi muri în vecinicie.
Și fiindcă în nimica
Eu nu cred- o, dați-mi pace!
Fac astfel cum mie-mi pare
Și faceți precum vă place.
.....
Nu mă-ncîntați nici cu clasici,
Nici cu stil curat și antic -
Toate-mi sînt de-o potrivă,
Eu rămîn ce-am fost: romantic".

(Mihai Eminescu)

a) Despărțiți textul în propoziții. Precizați felul lor și raporturile dintre ele - 4 p.

b) Analizați morfo-sintactic pronumele din text - 2 p.

c) Indicați felurile predicatelor - 3 p.

TEXT 45

"Cînd ai ciudă pe o ființă dragă, cel mai bun lucru, ca să te descotorosești de mica dușmănie și să treci repede la dragoste, e să-i tragi pe loc o bătaie, căci mînia care roade cu încetul e mai dăunătoare decît lovitura de pumn dată cu iubire".

(Panait Istrati)

a) Despărțiti textul în propoziții. Precizați felul lor și raporturile dintre ele - 4 p.

b) Extindeți părțile de propoziție dragă, repede, lovitură în propoziții corespunzătoare - 3 p.

c) Identificați complementele din text - 2 p.

Scanned with OKEN Scanner

TEXT 46

"Dacă totuşi şi aceste poezii au meritat şi vor merita să figureze în opera lui literară este fiindcă în fiecare din ele apare deodată din mijlocul imperfecţiunilor o frumuseţe de limbă şi o înălţare de cuget care prevesteau de la început ce avea să devie poetul ajuns la culmea lui".

(Titu Maiorescu)

a) Despărţiti textul în propoziţii. Precizaţi felul lor şi raporturile dintre ele - 4 p

b) Exemplificaţi în propoziţii omonimele cuvintelor: lui, fiecare, ajuns - 2 p.

c) Găsiţi paronimele cuvintelor corespunzatoare din text - 1p.

d) Alcătuiţi registre de sensuri pentru cuvintele: poezie şi a apărea - 2 p.

TEXT 47

"Agrari timp de atîtea veacuri, era firesc ca dragostea de trecut să supravieţuiască vechiului regim şi, prin noul înveliş al stratului burghez, să apară tenace sub aspectul regretului, caracteristic întregii noastre literaturi, rurale şi tradiţionaliste, sau sub cel al criticii severe a prezentului, sau cu aparatul ştiinţei apusene, să ia caracterul unui rigid principiu de evoluţie normală a civilizaţiei; Kogălniceanu, de pildă, căuta să-şi apere formele sub iluzoriu cuvînt al preexistenţei lor în tradiţia poporului român, ca şi cum necesităţile momentului nu le-ar fi îndreptăţit îndeajuns".

(Eugen Lovinescu)

a) Despărţiti textul în propoziţii. Precizaţi felul lor şi raporturile dintre ele - 4 p

b) Analizaţi articolele din text - 2 p.

c) Identificaţi şi motivaţi prezenţa neologismelor din text - 3 p.

Scanned with OKEN Scanner

TEXT 48

"- Tu, Harap-Alb, rămîi aici într-însa, toată ziua, şi iaca ce ai de făcut: pune-ţi obrăzarul cum se pune, iară sabia să n-o slăbeşti din mînă; şi de-amiază, cînd a veni cerbul aici la izvor să beie apă şi s-a culca ş-a adormi, cu ochii deschişi, cum i-i feliuşagul, tu, îndată ce li-i auzi horăind, să ieşi încetişor şi să potriveşti aşa ca să-i zbori capul dintr-o singură lovitură de sabie, şi apoi răpede să te arunci în groapă şi să şezi acolo într-însa pînă după asfinţitul soarelui. Capul cerbului are să te strige pînă atunci mereu pe nume, ca să te vadă, dar tu nu cumva să te îndupleci de rugămintea lui şi să te iţeşti la dînsul, că are un ochi otrăvit şi cînd l-o pironi spre tine, nu mai trăieşti. Însă, cum a asfinţi soarele, să ştii că a murit cerbul. Şi atunci să ieşi fără frică, să-i jupeşti pielea, iară capul să-l iei aşa întreg cum se găseşte, şi apoi să vii pe la mine".

(Ion Creangă)

a) Despărţiti textul în propoziţii. Precizaţi felul lor şi raporturile dintre ele - 5 p

b) Indicaţi funcţiile sintactice ale verbelor din prima frază - 1 p.

c) Relevaţi într-o compunere oralitatea stilului - 3 p.

TEXT 49

"Atunci i se păru că şi fata de lîngă el se ridica încet..., că trupul ei se risipea în aer, de nu rămîneau decît oasele, că, inundată de-o manta argintie, apucă şi ea calea luminoasă ce ducea în lună. Se ducea în turburea împărăţie a umbrelor de unde venise pe pămînt, momită de vrăjile babei".

(Mihai Eminescu.)

a) Despărţiti textul în propoziţii. Precizaţi felul lor şi raporturile dintre ele - 4 p.

b) Analizaţi atributele din text - 2 p.

c) Construiţi propoziţii în care cuvintele atunci, încet, oasele, manta, împărăţie, venise să aibă o altă funcţie sintactică decît în text - 3 p.

TEXT 50

"Cînd Solomon înţelese că e hăituit ca o fiară şi că, oriîncotro se îndreaptă, îl pîndeşte şi îi taie calea moartea, se înţepeni locului de

Scanned with OKEN Scanner

groază, și spuse scîncind că nu mai poate să meargă. Rasuflă, vlăguit, doar cîteva clipe, căci văzură venind, acum din urma lor, o ceată de oameni care puteau fi cei care îl căutau".

(Camil Petrescu)

a) Despărțiti textul în propoziții. Precizați felul lor și raporturile dintre ele - 4 p

b) Analizați sintactic și morfologic complementele necircumstanțiale din text - 2 p.

c) Comentați într-o compunere resursele stilistice ale vocabularului din text - 3 p.

TEXT 51

"Fu cuprins de o durere și o furie fără margini și începu să strige la Damian că o asemenea nelegiuire e strigătoare la cer, că nu se lasă pînă ce nu-l ucide cu mîna lui pe Solomon, «ca să vază și copiii lui ce înseamnă să rămîie fără tată», cum rămăsese fetița lui frate-său".

(Camil Petrescu)

a) Despărțiti textul în propoziții. Precizați felul lor și raporturile dintre ele - 5 p

b) Analizați sintactic și morfologic predicatele din text - 2 p.

c) Explicați punctuația și ortografia textului - 2 p.

TEXT 52

"În ciuda apatiei pe care-o afișa uneori în public, Șandru era, acasă, de-o gelozie feroce, în stare s-o bănuie pentru cel mai banal gest camaraderesc pe care i l-ar fi făcut unui coleg, să-și închipuie cine știe ce «semn», construind de aici un întreg eșafodaj, descoperind fire noi, venind cu noi argumente și pînă la urmă, implorînd-o măcar să recunoască".

(Marin Sorescu)

a) Despărțiti textul în propoziții. Precizați felul lor și raporturile dintre ele - 5 p.

b) Analizați morfo-sintactic adjectivele din text - 2 p.

Scanned with OKEN Scanner

c) Reconstruiți textul cu sinonimele cuvintelor: apatie, a afișa, public, a bănui, banal, gest, a-și imagina, argument, a implora, a recunoaște - 2 p.

TEXT 53

"Totuși, așa cum se face cu caii care se sperie de foc, mă încăpățînai să cred că, tot plimbîndu-mi flacăra pe sub nas voi ajunge să nu-mi mai fie teamă de ea".

(Panait Istrati)

a) Despărțiți textul în propoziții. Precizați felul lor și raporturile dintre ele - 3 p

b) Analizați sintactic și morfologic complementele din text - 2 p.

c) Demonstrați prin cîte cinci enunțuri polisemia cuvintelor a se face și foc - 2 p.

d) Construiți enunțuri în care verbul a ajunge să fie termen regent pentru alte cinci tipuri de propoziții decît în text - 2 p.

TEXT 54

"Violența de limbaj de o rară trivialitate a celor două gazde oficiale ale opoziției, acum, cînd s-ar cuveni o anume demnitate în fața evenimentelor care ne așteaptă, insulta monotonă perfect încadrată în codul penal, atacarea dincolo de marginile celui mai elementar bun-simț a miniștrilor în funcțiune, țipetele că libertatea presei este sugrumată, protestele la pretinse insulte într-o pagină grobiană scrisă de sălbatici, are un anume tîlc, care poate să scape cetățeanului neprevenit".

(George Călinescu)

a) Despărțiți textul în propoziții. Precizați felul lor și raporturile dintre ele - 4 p.

b) Indicați felurile atributelor din text - 3 p.

c) Refaceți textul cu sinonimele cuvintelor: trivialitate, demnitate, insultă, monoton, încadrată, atacare, proteste, pretins, grobian, neprevenit - 2 p.

TEXT 55

"Ciobanii, cînd văzură una ca asta, steteră ca înlemniți, și nu se puteau destul mira: cum și de cînd s-a facut Pintea așa de tare, că pîna și pe

Scanned with OKEN Scanner

cel mai zdravăn cioban ți-l aruncă cine știe unde, pe cînd cu vreo cîteva ceasuri mai nainte nici pre strungaru nu era în stare să-l învingă"

(Basme populare)

TEXT 56

"- Petrini, spuse el atunci sever, observînd pesemne că începusem să ridic vocea, revoluția, ea însăși, e un scandal. Noi, care o facem, spunem că e un lucru înălțător, deși cei lucizi știu că e o maladie, dar nu sîntem noi vinovați că am moștenit o societate bolnavă... În mod fatal, curentul care se creează împotriva mentalității vechii societăți ia cu sine pe toți cei care nu acceptă. Nu există revoluție pașnică, chiar dacă ea, să zicem, nu e sîngeroasă."

(Marin Preda)

a) Despărțiți textul în propoziții. Precizați felul lor și raporturile dintre ele - 4 p

b) Analizați subiectele din text - 2 p.

c) Explicați punctuația textului - 3 p.

TEXT 57

"Ceea ce a fost înainte mult, puțin, a fost dat uitării, și de unde în prima parte a acestei epoci, pînă pe la 1880, se mai găseau - se vede bine mai ales din hotărîre - dintre aceia care înțelegeau încă duhul pravilelor de odinioară și sloveneau hrisoavele, care se sileau să sprijine momentul cel mai nou pe temelia românească, în ultimele decenii s-a ajuns să se creadă că pe terenul dreptului n-am avut nimic pînă la 1864 și că dezvoltarea în această materie trebuie îndreptată aproape numai după modele străine".

(Eugen Lovinescu)

a) Despărțiți textul în propoziții. Precizați felul lor și raporturile dintre ele - 5 p

b) Identificați elementele relaționale din frază - 1 p.

c) Analizați predicatele din text - 3 p.

TEXT 58

"Ferice de aceia ce n-au mai fost să fie,

Scanned with OKEN Scanner

Din leagănul cărora nu s-a durat sicrie,
Nici în nisip vro urmă lăsar-a lor picioare
Neatinși de păsul lumii trecute, viitoare,
De-a pururi pe atîția cîți fură cu putință:
Numele lor e nimeni, nimic a lor ființă.
Ei dorm cum doarme-un chaos pătruns de sine însuși,
Ca cel ce-n visu-i plînge, dar nu-și aude plînsu-și
Ș-a doua zi nu știe nimic de acel vis."

(Mihai Eminescu)

a) Despărțiți textul în propoziții. Precizați felul lor și raporturile dintre ele - 5 p

b) Analizați morfo-sintactic pronumele fără categoria gramaticală a persoanei - 3 p.

c) Scrieți formele flexionare ale pronumelui de întărire - 1 p.

TEXT 59

"Cine citește articolele d-lui Nichifor Crainic din «Universul» despre munca monahală și rugăciune și despre atîtea alte probleme duhovnicești; cine-l vede predicînd mizeria pentru corpul didactic, pe care îl visează pesemne, ca un fel de nou franciscan al sărăciei, și învățîndu-ne să ne lepădăm de lume, pentru ca printr-o ascezǎ, asemeni sfinților părinți ai bisericii, să ne ridicăm la «convorbirea cu Dumnezeu», la «micul chip îngeresc», ce este «ca o anticipare pămîntească a vieții de dincolo de mormînt»; cine, în sfîrșit, l-a urmărit cum în articolele sale literare caută să descopere în fiece scriitor român o treaptă îngerească și să facă, de pildă, din Nicolae Bălcescu «un profet cu verb de jar», un contemporan sufletesc «cu cei care au primit în creștet virgula de văpaie a Cincizecimii», cu Sfîntul Pavel, e pornit să-și facă despre chipul lumesc și duhovnicesc al d-lui Nichifor Crainic o icoană cu totul greșită."

(George Călinescu)

a) Despărțiți textul în propoziții. Precizați felul lor și raporturile dintre ele - 5 p

b) Analizați sintactic și morfologic cuvintele din textul subliniat - 3 p.

c) Identificați în text cincisprezece cuvinte care intră în vocabularul fundamental - 1 p.

Scanned with OKEN Scanner

TEXT 60

"Așa se face că oamenii care trăiau acolo, cu toate că luptau numai cu furci și topoare împotriva unei armate organizate, n-au putut fi învinși niciodată și, pentru înfrîngerea lor, a trebuit să se recurgă la viclenie și trădare."

(Geo Bogza)

a) Despărțiți textul în propoziții. Precizați felul lor și raporturile dintre ele - 3 p

b) Analizați complementele din text - 3 p.

c) Găsiți antonime la cincisprezece cuvinte din text - 3 p.

TEXT 61

"Trebuie spus însă, și vom reveni asupra acestui lucru, că influența lui Brâncuși asupra sculpturii lui, chiar dacă e neîndoielnică, va rămîne limitată. De altfel, la începutul războiului, Modigliani abandonează brusc sculptura. Ne putem imagina cam care au fost motivele: îi era mai ușor să vîndă desene ca să aibă din ce trăi, apoi sculptura cerea materiale nu întotdeauna lesne de procurat și greu de transportat pentru un artist fără bani, în sfîrșit, solicita prea mult timp și eforturi pentru un desenator înnăscut ca el."

(Valentin Lipatti)

a) Despărțiți textul în propoziții. Precizați felul lor și raporturile dintre ele - 5 p

b) Indicați felurile predicatelor - 2 p.

c) Analizați sintactic și morfologic asupra sculpturii. Găsiți alte două funcții sintactice ale părților de vorbire precedate de prepoziția asupra - 1 p.

d) Identificați valorile gramaticale ale cuvîntului lui din text - 0,50 p.

e) Despărțiți în silabe cuvintele subliniate - 0,50 p.

TEXT 62

"Așa eram eu la vîrsta cea fericită, și așa cred că au fost toți copiii, de cînd îi lumea asta și pămîntul, măcar să zică cine ce-o zice."

(Ion Creangă)

Scanned with OKEN Scanner

a) Despărțiți textul în propoziții. Precizați felul lor și raporturile dintre ele - 4 p

b) Comentați acordurile din text - 4 p.

c) Găsiți omonimele cuvîntului cea - 1 p.

TEXT 63

"Și apoi e tot atît de adevărat că lumea cu toate ale ei, nu apare nicicînd mai frumoasă decît atunci cînd e văzută dintr-un colț și cînd trebuie să fie văzută de unde nu ești văzut; și apoi e tot atît de adevărat că tot ceea ce auzi în lume și tot ce e vrednic de auzit, n-are nicăieri o rezonanță mai bună și mai încîntătoare de cît atunci cînd auzi de undeva, dintr-un colț, cînd asculți, fără să fii ascultat. De cîte ori am umblat să dau de colțul acela!"

(Virgil Ierunca)

a) Despărțiți textul în propoziții. Precizați felul lor și raporturile dintre ele - 4 p

b) Indicați felurile predicatelor din text - 3 p.

c) Construiți șase fraze în care adverbul relativ cînd să introducă alte propoziții decît în text - 2 p.

TEXT 64

"Am petrecut în Italia cîteva luni, pe care nu le pot uita niciodată; și asta o datoresc înțeleptului meu consilier din dreapta... Dar, precum am zis mai sus, ce e regretabil pentru mine e că, de cîte ori urmez pe unul din consilieri departe, pe o cărare, cînd mă uit înapoi, totdeauna mă căiesc că n-am urmat îndemnul celuilalt."

(I.L. Caragiale)

a) Despărțiți textul în propoziții. Precizați felul lor și raporturile dintre ele - 5 p

b) Analizați sintactic și morfologic următoarele cuvinte: cîteva, asta, înțeleptului, din dreapta, mai sus, pe unul, celuilalt - 2 p.

c) Indicați funcțiile sintactice ale elementelor relaționale din text - 2 p.

Scanned with OKEN Scanner

TEXT 65

"Hainele trebuiau croite cu gust, din stofă fină, cămașa avea să puie prospețime costisitoare în deschizătura jiletcii, o cravată impresionantă trebuia să-și vădească nodul de mătase discretă în intervalul gulerului alb, batista trebuia să fie de in rafinat, manșetele butonate cu sidef gros, un fir de aur trebuia să lege buzunarul pieptului cu cheotoarea unui nasture central. Garderoba nu putea să fie cumpărată dintrodată, fără cîteva polițe cu scadențe grele."

(Tudor Arghezi)

a) Despărțiți textul în propoziții. Precizați felul lor și raporturile dintre ele - 5 p

b) Analizați morfo-sintactic cuvintele din ultima fraza - 2 p.

c) Găsiți paronimele posibile din prima frază - 2 p.

TEXT 66

"Gonit de toată lumea prin anii mei să trec,
Pîn ce-oi simți că ochiu-mi de lacrime e sec,
Că-n orice om din lume un dușman mi se naște,
C-ajung pe mine însumi a nu mă mai cunoaște,
Căci chipul și durerea simțirea-mi a-mpietrit-o -
Că pot să-mi blestem mamă, pe care am iubit-o.
Cînd ura cea mai crudă mi s-ar părea amor...
Poate-oi uita durerea-mi și voi putea să mor".

(Mihai Eminescu)

a) Despărțiți textul în propoziții. Precizați felul lor și raporturile dintre ele - 5 p

b) Analizați morfo-sintactic pronumele personale din text - 2 p.

c) Explicati semnele de ortografie din primele cinci versuri - 2 p.

TEXT 67

"Din noaptea vecinicei uitări
În care toate curg,
A vieții noastre dezmierdări
Și raze din amurg,

Scanned with OKEN Scanner

De unde nu mai străbătu
Nimic din ce-au apus -
Aș vrea odată-n viață tu
Să te înalți în sus".

(Mihai Eminescu)

a) Despărțiți textul în propoziții. Precizați felul lor și raporturile dintre ele - 4 p

b) Analizați morfo-sintactic substantivele din text - 2p.

c) Evidențiați într-o compunere efectele stilistice ale verbelor din text - 3 p.

TEXT 68

"Cîteodată e și fatalismul bun la ceva; căci, dacă nu tocmai curajul, dar cel puțin un soi de nepăsare vecină cu el se deșteaptă în sufletul meu pe socoteala credinței că nu se poate înlătura ceea ce este să fie, și că vorba românului: ce e scris omului în frunte-i e pus."

(Calistrat Hogaș)

a) Despărțiți textul în propoziții. Precizați felul lor și raporturile dintre ele - 5 p

b) Analizați subiectele din text - 2 p.

c) Explicați punctuația textului - 2 p.

TEXT 69

"Cu tot respectul pe care-l avem pentru protagoniștii acestei reacțiuni, dintre care unii reprezintă culmile gîndirii românești de astăzi, să ne fie îngăduit să arătăm că o asemenea soluție e din cale afară de simplistă."

(Camil Petrescu)

a) Despărțiți textul în propoziții. Precizați felul lor și raporturile dintre ele - 4 p

b) Analizați sintactic și morfologic predicatele din text - 3 p.

c) Identificați posibilele sinonime populare pentru neologismele din text - 2 p.

Scanned with OKEN Scanner

TEXT 70

"Era unul dintre cei mai înverşunaţi duşmani ai revoluţiei şi cu toate că în viaţa de toate zilele era mai potolit decît Gligore, frate-său, devenise din ură îndrăznet pînă la inconştienţă. Calliopi îl iubea foarte mult, deşi două lucruri i se păreau de neîngăduit la el: mai întîi, boier din familia Bălenilor fiind, se apucase să facă trei fabrici, una de ţesături la Tîrgovişte şi alte două în Bucureşti; şi în afară de asta, umbla cu tot felul de afaceri negustoreşti; în al doilea rînd, era un devotat prieten al lui Bibescu şi deci şi al Maricicăi Bibescu, pe care «logovipera» nu o putea suferi."

(Camil Petrescu)

a) Despărţiţi textul în propoziţii. Precizaţi felul lor şi raporturile dintre ele - 4 p

b) Indicaţi funcţiile sintactice ale cuvintelor din prima frază - 2 p.

c) Construiţi o frază cu alte funcţii sintactice ale substantivelor proprii din text - 3 p.

TEXT 71

"Ceea ce-mi aduc însă aminte e că pe această stradă se găsea un restaurant cu o mică terasă, de unde privirea cădea glonţ pe uimitorul templu de marmură, cocoţat pe muchea Acropolei."

(Panait Istrati)

a) Despărţiţi textul în propoziţii. Precizaţi felul lor şi raporturile dintre ele - 4 p

b) Pe baza schemei relaţionale, construiţi un text cu aceeaşi structură - 4 p.

c) Găsiţi omonimele cuvintelor: glonţ şi cocoţat - 1 p.

TEXT 72

"Fata, care ştia că de făcut treabă nu mai cade coada nimănui, îşi suflecă mînicile, călcă lut şi lipi cuptiorul, îl humui şi-l grijii, de ţi-era mai mare dragul să-l priveşti, şi porni iarăşi la drum."

(Ion Creangă)

Scanned with OKEN Scanner

a) Despărțiți textul în propoziții. Precizați felul lor și raporturile dintre ele - 4p

b) Identificați elementele relaționale din text -2p

c) Analizați sintactic și morfologic complementele necircumstanțiale din text -3p

TEXT 73

"Rămîne numai să reluăm o problemă doar anunțată mai înainte, anume să vedem dacă premisele constatării noastre au suficientă acoperire. Pentru aceasta este nevoie să arătăm că fiecare țară sau așezămînt trecea pe atunci prin momente istorice de așa natură, încît să reclame toate o imperioasă compensație prin strălucire. Faptul ar explica de ce tocmai barocul și nu alt stil a putut constitui primul demers către o sincronie efectiv universală a civilizațiilor moderne."

(Edgar Papu)

a) Despărțiți textul în propoziții. Precizați felul lor și raporturile dintre ele - 5p

b) Refaceți textul cu sinonimele neologismelor -2p

c) Analizați morfologic cuvintele: numai, doar, anume, tocmai -2p

TEXT 74

"Și cum ajung într-un loc unde era judecătorie, se înfățoșează înaintea judecătorului și încep a spune împrejurarea din capăt, pe rînd fiecare: cum a venit întîmplarea de-au călătorit împreună, de-au stat la masă împreună, cîte pîini a avut fiecare, cum a mîncat drumețul cel străin la masa lor deopotrivă cu dînșii, cum le-a dat cinci lei drept mulțămită, ca și cum cel cu trei pîini a găsit cu cale să-i împartă."

(Ion Creangă)

a) Despărțiți textul în propoziții. Precizați felul lor și raporturile dintre ele - 5 p

b) Analizați articolele din text - 1 p.

c) Comentați efectele stilistice ale repetițiilor din text - 3 p.

Scanned with OKEN Scanner

TEXT 75

"Efectul comic e şi mai puternic atunci cînd prostul se deghizează anume. Pentru că, simţindu-se în adevăr dezarmat, o victimă predestinată în concurenţa vieţii, nu arareori prostul caută şi găseşte un refugiu în şarlatanism. În acest caz, el încearcă să joace rolul unui personagiu la care aspiră şi face tot chipul să pară că este într-adevar ceea ce ar vrea să fie."

(George Topîrceanu)

a) Despărţiţi textul în propoziţii. Precizaţi felul lor şi raporturile dintre ele - 4 p

b) Indicaţi felurile predicatelor - 2 p.

c) Construiţi frazele în care verbele din text să fie termeni regenţi pentru alte tipuri de subordonate - 3 p.

TEXT 76

"Se sfătuiră dar între dînşii, şi iar se sfătuiră, se tot sfătuiră pînă ce n-ajunseră a se dumeri că toată carnea pe care a pus-o viţeluşa ca să se facă viţea şi din viţea junincă, e carnea adunată din nutreţul de pe hotarul lor, adecă după dreptatea carne din carnea care ar fi fost să fie a lor şi numai pielea e a lui Păcală, fiindcă piele avusese junica şi cînd venise ca viţeluşă în sat."

(Ioan Slavici)

a) Despărţiţi textul în propoziţii. Precizaţi felul lor şi raporturile dintre ele - 5 p

b) Identificaţi felurile predicatelor - 2 p.

c) Analizaţi morfologic adverbele din text - 1 p.

d) Realizaţi extinderea în propoziţii a cuvintelor: a se dumeri, adunată - 1 p.

TEXT 77

"Ca artist sau ca om de litere e bine ca persoana ta să rămîie necunoscută cititorilor tăi - şi cu cît vei fi mai cu talent, cu atîta aceasta-i mai necesar. Depărtarea face a crede că autorul cutărei sau cutărei scrieri interesante trebuie să fie un om foarte deosebit - în fapt însă, oricare ar fi puterea imaginaţiei sau judecăţii tale, rămîi tot om cu toate defectele şi

Scanned with OKEN Scanner

slăbiciunile, ce sînt legate de acest cuvînt. Dac-ai putea să guști în taină și necunoscut laudele acelor oameni, ce i-ai putea iubi - e bine, de nu, nu te arăta lor."

(Mihai Eminescu)

a) Despărțiți textul în propoziții. Precizați felul lor și raporturile dintre ele - 5 p

b) Analizați sintactic și morfologic predicatele din primele două fraze - 3 p.

c) Alcătuiți enunțuri cu alte funcții sintactice ale cuvintelor subliniate - 1 p.

TEXT 78

"Sări din caleașca lui și îi sprijini umerii. În aceeași clipă un bătrîn, după cît se părea o rudă a vreunuia dintre cei uciși, văzînd întîmplarea și auzind despre cine e vorba, îi spuse lui Arăpilă că știe el că Bălcescu s-a dus cu o caleașcă să aducă pe nevasta, lehuză de șase zile, a unui taboc dintre cei aflați în sicrie și că e departe, dincolo de Dobroteasa, dar că acum trebuie să se întoarcă."

(Camil Petrescu)

a) Despărțiți textul în propoziții. Precizați felul lor și raporturile dintre ele - 5 p

b) Analizați morfo-sintactic cuvintele subliniate - 2 p.

c) Analizați articolele din text - 2 p.

TEXT 79

"Cînd mă gîndesc ce am suferit și am pătimit în viața mea, deși scurtă, mi se pare că am trăit destul și că mîine aș putea muri fără nici o părere de rău. Unii oameni trăiesc zeci și zeci de ani și totuți, cînd închid ochii, nu pot spune că au trecut aievea, căci au fost simpli trecători prin viață sau spectatori străini de înțelesul lumii."

(Liviu Rebreanu)

a) Despărțiți textul în propoziții. Precizați felul lor și raporturile dintre ele - 5 p.

b) Convertiți unde este posibil, adverbele în adjective și adjectivele în adverbe, construind enunțuri proprii - 2 p.

Scanned with OKEN Scanner

c) Analizaţi sintactic şi morfologic atributele din text - 2 p.

TEXT 80

"Cine are ideea că poate ajunge să scrie bine fără studii asupra limbii, seamănă cu cîntăreţii care cînta «după ureche» şi care, se ştie, oricît de talentaţi ar fi, nu izbutesc niciodată să devină muzicieni adevăraţ"

(Iorgu Iordan)

a) Despărţiţi textul în propoziţii. Precizaţi felul lor şi raporturile dintre ele - 4 p

b) Explicati prin enunturi conversiunea cuvintelor: cine, bine, oricît - 2 p.

c) Reconstruiţi textul folosind sinonimele cuvintelor subliniate - 3 p.

TEXT 81

"E adevărăt că de cum se auziseră împuşcăturile de la palat şi aflaseră din zvonuri înfierbîntate că au fost peste o sută de morţi şi de grav răniţi din rîndurile poporului, şi că, de asemeni, în rîndurile ostaşilor, în afară de numeroşi soldaţi răniţi, se găsesc şi zeci de morţi, dintre care doi ofiţeri împuşcaţi cu pistoalele, cei mai mulţi dintre marii boieri rămaşi în Bucureşti îşi spuseră că-i aşteaptă o noapte grea."

(Camil Petrescu)

a) Despărţiţi textul în propoziţii. Precizaţi felul lor şi raporturile dintre ele - 5 p

b) Indicaţi funcţiile sintactice ale substantivelor din text - 2 p.

c) Construiţi enunţuri în care prepoziţiile de la, din, de, în, dintre să preceadă altă parte de propoziţie - 2 p.

TEXT 82

"Pentru a fi completi, mai amintim că afară de acele două specii de ştiinţă, care sunt îndreptate asupra unor scopuri generale şi obiective, mai sunt încă şi altele care nu persevereză ca acestea numai în sfera vieţii spirituale, ci se întind şi asupra vieţii materiale şi de aceea se numesc, cu deosebire, practice."

(Mihai Eminescu)

Scanned with OKEN Scanner

a) Despărțiți textul în propoziții. Precizați felul lor și raporturile dintre ele - 5 p

b) Analizați sintactic și morfologic secvențele: pentru a fi completi, afară de, de aceea, cu deosebire - 2 p.

c) Găsiți sinonimele cuvintelor: specie, obiective, a persevera, practice - 2 p.

TEXT 83

"Nu-i plăcea să se înconjoare cu tineri «de viitor», să le călăuzească pașii cu grijă și atenție, să-și abandoneze preocupările ori să-și sacrifice timpul pentru a-i ajuta să definitiveze un manuscris, să adune în jurul său învățăcei, să-i încurajeze și să-i protejeze pe cei mai buni, pe toate căile și prin toate mijloacele."

(Virgil Duda)

a) Despărțiți textul în propoziții. Precizați felul lor și raporturile dintre ele - 4 p

b) Analizați complementele circumstanțiale din text - 2 p.

c) Marcați simetria frazei prin schema relațională a propozițiilor - 3 p.

TEXT 84

"Apoi unde pui d-ta gîndul ce-l muncea groaznic că, de va fi gonit de la curtea împărătească n-are să mai vază pe fetele împăratului, căci dîndu-le flori în fiecare dimineață, oricît se feri de vreo patimă, totuși gingășiile și frumusețile fetelor de împărat, și mai cu seamă căutătura blajină a fetei celei mici, îl ademenise pînă întratît, încît se socotea el că dacă nu va mai atinge în fiecare dimineață cu degetele sale mîinile cele albe ca o coală de hîrtie, cu pielea moale ca puful, ale fetelor de împărat, nu va mai putea tră"

(Petre Ispirescu)

a) Despărțiți textul în propoziții. Precizați felul lor și raporturile dintre ele - 5 p.

b) Analizați atributele substantivale- 2 p.

c) Indicați termenii regenți ai complementelor - 2 p.

Scanned with OKEN Scanner

TEXT 85

"Dar dumneata nu te ruşinezi că în timp ce şapte oameni, care au luptat cinstit şi eroic pentru o cauză pe care noi o proclamăm sfîntă, zac astă-seară între lumînări aprinse, cu mîinile pe piept, plînşi de cei care au pierdut totul pierzîndu-i pe ei, că în timp ce alţi zece, şi poate şi mai mulţi, zac sfîrtecaţi pe patul de spital, singura preocupare pe care o aveţi, este să scăpaţi pe asasini de pedeapsă chiar cu preţul batjocurii celor jertfiţi?"

(Camil Petrescu)

a) Despărţiţi textul în propoziţii. Precizaţi felul lor şi raporturile dintre ele - 5 p

b) Analizaţi sintactic şi morfologic cuvintele subliniate - 2 p.

c) Formulaţi enunţuri în care numeralele şapte şi zece să aibă alte două funcţii sintactice în cazurile genitiv şi dativ, decît în text - 2 p.

TEXT 86

"Şi-n noaptea care urlă cu surda ei ureche,
Priveşte ca o lună din zidurile veche.
E ca şi cînd răsare în jur întunecată
De-a murilor colosuri, prin care se arată
Zugrăvind dulce, trista, sura lui măreţie.
Coboară din ruine, căci mă închin eu, ţie!
Din crengi de gînduri negre o floare se desprinde -
Primeşte-o: e iubirea-mi, şi inima-mi ţi-o-ntinde."

(Mihai Eminescu)

a) Despărţiţi textul în propoziţii. Precizaţi felul lor şi raporturile dintre ele - 5 p

b) Precizaţi funcţiile sintactice ale pronumelor din text - 2 p.

c) Explicaţi punctuaţia textului - 2 p.

TEXT 87

"Pentru ca cineva să nu-şi închipuie că înverşunarea noastră împotriva d-lui Nichifor Crainic este un efect al necredinţei, o lucrare a diavolului şi a Anticristului în sufletele noastre năpădite de scaieţi, o ură a

Scanned with OKEN Scanner

Necuratului împotriva luminii şi parfumului de sfinţenie ce aburesc făptura neobositului staret al Gîndirii, ne grăbim, cu toată umilinţa creştină, să lămurim că spiritele noastre nu sînt împietrite de păgînătate, nici înrăite ca Lucifer împotriva luminii ortodoxiei, dar că ne temem ca d. Nichifor Crainic, prin arătările sale prefăcute şi pline de ispite lumeşti, să nu fie însuşi Necuratul, venit, cum se întîmplă adesea, în chipul umbrei lui Isus sau a apostolilor săi, să zdruncine mai vîrtos sufletele noastre prin verbele sale viclene şi acoperite."

(George Călinescu)

a) Despărţiţi textul în propoziţii. Precizaţi felul lor şi raporturile dintre ele - 5 p

b) Găsiţi funcţiile sintactice ale cuvintelor precedate de prepoziţii- 2p.

c) Convertiţi adjectivele pronominale din text în enunţuri proprii- 2 p.

TEXT 88

"Ştiam că, deşi scopurile literare şi dramatice nu mai puteau găsi în mine ecoul adînc de altă dată, ca o iubire absolută, eram un prea cinstit artizan, ca să nu mă trudesc să fac tot lucrul cu toată aplicaţia, chiar dacă obiectul obligaţiei mele era altceva decît ceea ce doream, decît ceea ce socoteam că e necesar."

(Camil Petrescu)

a) Despărţiţi textul în propoziţii. Precizaţi felul lor şi raporturile dintre ele - 5 p.

b) Indicaţi funcţiile sintatice ale cuvintelor din text - 2 p.

c) Ilustraţi în enunţuri polisemia cuvintelor: dramatic, iubire, cinstit, lucru - 2 p.

TEXT 89

"Întorcînd privirea spre apus, îţi vine să crezi că un popor de uriaşi a însufleţit cîndva aceste locuri şi că, precum odinioară s-a zvîrlit munte peste munte spre a lua cerul cu asalt, tot astfel şi aici s-au îngramădit, una peste alta, acele stînci enorme spre a-şi da, poate, pămîntul mîna cu cerul."

(Calistrat Hogaş)

Scanned with OKEN Scanner

a) Despărțiți textul în propoziții. Precizați felul lor și raporturile dintre ele - 5 p

b) Analizați subiectele din text - 1 p.

c) Surprindeți într-un comentariu imaginea hiperbolică realizată de autor - 3 p.

TEXT 90

"Credința zugrăvește icoane în biserici
Și-n sufletu-mi pusese poveștile-i feerici,
Dar de-ale vieții valuri, de al furtunii pas
Abia conture triste și umbre-au mai rămas.
În van mai caut lumea-mi în obositul creier,
Căci răgușit, tomnatec, vrăjește trist un greier;
Pe inima-mi pustie zadarnic mîna-mi țiu,
Ea bate ca și cariul încet într-un sicriu.
Și cînd gîndesc la viața-mi, îmi pare că ea cură
Încet repovestită de o străină gură,
Ca și cînd n-ar fi viața-mi, ca și cînd n-aș fi fost.
Cine-i acela ce-mi spune povestea pe de rost
De-mi țin la el urechea - și rîd de cîte-ascult
Ca de dureri străine?... Parc-am murit de mult."

(Mihai Eminescu)

a) Despărțiți textul în propoziții. Precizați felul lor și raporturile dintre ele - 5 p

b) Analizați adverbele și locuțiunile adverbiale din text - 2 p.

c) Găsiți subiectele predicatelor din text - 2 p.

TEXT 91

"Ca un copac bătrîn ce a îndurat tortura anotimpurilor, ce-a crescut dintr-un pămînt, unde acerba lege a fatalităților a adus o sămînță și a aruncat-o, el a crescut, s-a ridicat spre soare, și îndurînd legea fatală, primește pe foile lui deopotrivă nepăsătoarea pulbere ce vine să le acopere, răcoritoarea rouă a nopții ce cade, fierbinții ploi ce vin-aduse de arșiți, timpuria brumă ce-aduce schimbarea temperaturii."

(Dimitrie Anghel)

Scanned with OKEN Scanner

a) Despărțiți textul în propoziții. Precizați felul lor și raporturile dintre ele - 5 p

b) Comentați topica frazei - 3 p.

c) Precizați semnificația cuvintelor: tortură, acerbă, sămînță, nepăsătoare, fierbinți - 1 p.

TEXT 92

"Vremurile acelea însă au trecut de mult și omul, stăpîn pe viața lui, s-a schimbat într-un rob, cel ce umbla încotro îl duceau capricioșii pași ai fanteziei lui are obezi azi la mîni și poartă povara unui condei pe care trebuie să-l urnească vrînd-nevrînd, cel ce iubea albul cu patimă azi a devenit un urmaș al lui și nu poate concepe ca o zi să treacă fără ca s-o îndolieze cu nesfîrșite semne negre."

(Dimitrie Anghel)

a) Despărțiți textul în propoziții. Precizați felul lor și raporturile dintre ele - 5 p

b) Analizați sintactic și morfologic cuvintele: (pe) viața, vrînd-nevrînd, un urmaș, (pe) care - 2 p.

c) Găsiți, în enunțuri potrivite, sinonimele pentru cuvintele: capricios, fantezie, povară, condei - 2 p.

TEXT 93

"Adevărul despre Prometeu este că pe cînd, în imensa lui dragoste pentru o omenire pe care zeii o disprețuiau și o țineau în întuneric, își ducea la sfîrșit gestul menit să o elibereze, a dispărut cu totul, în explozia generozității și cutezanței sale.

Dar pentru că neamul omenesc, aflînd adevărul, ar fi fost cuprins de o prea mare spaimă și uimire, părinții mitologiei știind că zeii n-ar fi lăsat nepedepsită o asemenea cutezanță, au născocit, sfîrșitul care li s-a părut cel mai aproape de cruzimea acestora: stînca pe care Prometeu a fost înlănțuit și vulturul trimis să-l sfîșie."

(Geo Bogza)

a) Despărțiți textul în propoziții. Precizați felul lor și raporturile dintre ele - 5 p

b) Analizați sintactic și morfologic cuvintele subliniate - 2 p.

Scanned with OKEN Scanner

c) Explicați sintagmele: părinții mitologiei, explozia generozității și cutezanței, cruzimea (zeilor) - 2 p.

TEXT 94

"Ceea ce mai ales se potrivea de minune cu atributele personajului erau cei doi ochi negri, cari aruncau de sub tichia de catifea niște priviri, cîteodată, insuportabile. În totul era, simțeam bine, o arătare primejdioasă, un prilej de pierzare, de care trebuia să fug facîndu-mi cruce."

(I.L. Caragiale)

a) Despărțiți textul în propoziții. Precizați felul lor și raporturile dintre ele - 5 p

b) Găsiți valorile morfologice ale cuvintelor: cei, niște, o, un - 3 p.

c) Dați sinonimele cuvintelor: a (se) potrivi, atribut, arătare, prilej - 1 p.

TEXT 95

"Cei care nu sînt nimic, nu reprezintă nimic, nu au nimic, formează o societate pe acții, formează apoi comitete prin județe, un fel de filiale, cu liste exacte a domeniilor statului și-a funcțiilor existente, deschid jurnale, în care arată «națiunii suverane» că libertatea e un pericol, amăgesc mulțimea care totdeauna se luptă cu greutatea vieții, făcînd-o să creadă că ei sunt mîntuirea, fac alegerile ș-apoi cînd ajung sus... ține-te bine."

(Mihai Eminescu)

a) Despărțiți textul în propoziții. Precizați felul lor și raporturile dintre ele - 5 p

b) Comentați efectele stilistice ale negației din text - 3 p.

c) Găsiți semnificațiile cuvintelor din text: a deschide, greutate, mîntuire - 1 p.

TEXT 96

"- Ce, vrei să ne mai vezi? ziseră boierii. Ba, se cade spre osînda ta să ne privești; învață a muri, tu care știai numai a omorî. Și apucîndu-l amîndoi, îl țineau nemișcat, uitîndu-se la el cu o bucurie infernală și mustrîndu-l."

(Costache Negruzzi)

Scanned with OKEN Scanner

a) Despărțiți textul în propoziții. Precizați felul lor și raporturile dintre ele - 5 p

b) Analizați subiectele din text - 2 p.

c) Transformați segmentele dialogate în vorbire indirectă și cuplați-le cu restul textului - 2 p.

TEXT 97

"Nu aș putea jura, ce știu însă e că, pe cînd povestea, privirea lui, făcîndu-se și mai adîncă, se ațintea asupra nelipsitelor inele, lung și cu duioșie, ca și cum acele pietre ar fi cuprins taina vieții lui, oglindindu-i în gheața lor limpede și albastră toate gîndurile și amintirile."

(Mateiu Caragiale)

a) Despărțiți textul în propoziții. Precizați felul lor și raporturile dintre ele - 5 p

b) Analizați morfo-sintactic cuvintele: jura, nelipsitelor, inele, toate, gîndurile - 2 p.

c) Extindeți verbele la moduri nepersonale în propoziții. Specificați felul lor - 2 p.

TEXT 98

"- Am scăpat! zise calul cel cu șapte inimi. Stăpîne, adăugi calul, tu ai izbit miazănoaptea de a căzut la pămînt cu doua ceasuri înainte de vreme și eu simt sub picioarele mele răscolindu-se năsipul. Scheletele înmormîntate de volburile năsipului arzător al pustiilor au să se scoale, spre a se sui în lună la benchetele lor. E primejdios ca să umbli acum. Aerul cel înveninat și rece al sufletelor lor moarte v-ar pute' omorî. Ci mai bine voi culcați-vă și eu pîn' atunci m-oi întoarce la mama, ca să mai sug înc-o dată laptele cel de văpaie al țîțelor ei, pentru ca să mă fac iar frumos și strălucit."

(Mihai Eminescu)

a) Despărțiți textul în propoziții. Precizați felul lor și raporturile dintre ele - 5 p

b) Analizați morfo-sintactic cuvintele subliniate - 2 p.

Scanned with OKEN Scanner

c) Identificați valorile morfologice ale cuvintelor: cel, de, a, iar - 2 p.

TEXT 99

"Trecut-au anii ca nori lungi pe șesuri
Și niciodată n-or să vie iară,
Căci nu mă-ncîntă azi cum mă mișcară
Povești și doine, ghicitori, eresuri,

Ce frunte-mi de copil o-seninară,
Abia-nțelese, pline de-nțelesuri -
Cu-a tale umbre azi în van mă-mpresuri,
O, ceas al tainei, asfințit de sară.

Să smulg un sunet din trecutul vieții,
Să fac, o, suflet, ca din nou să tremuri
Cu mîna mea în van pe liră lunec;

Pierdut e totu-n zarea tinereții
Și mută-i gura dulce-a altor vremuri,
Iar timpul crește-n urma mea... mă-ntunec!"

(Mihai Eminescu)

a) Despărțiți textul în propoziții. Precizați felul lor și raporturile dintre ele - 5 p

b) Valorificați ideile poetice ale textului într-un comentariu stilistic - 4 p.

TEXT 100

"Conștiința măsura proporțiile dezastrului care ar fi urmat, iar instinctele tremurau: nu se știe ce-aș fi ajuns în viață dacă jocul întîmplării, al cărei erou eram, s-ar fi destrămat și eu aș fi apărut în ochii învățătorului așa cum eram și nu cum, prin nu știu ce mister, credea el că sînt."

(Marin Preda)

a) Despărțiți textul în propoziții. Precizați felul lor și raporturile dintre ele - 4 p

Scanned with OKEN Scanner

b) Analizaţi predicatele din text - 3 p.

c) Reconstruiţi textul folosindu-vă de sinonimele cuvintelor subliniate - 2 p.

TEXT 101

"O, eu nu cer norocul, dar cer să mă înveţi
Ca viaţa-mi preţ să aibă şi moartea-mi s-aibă preţ,
Să nu zic despre mine ce despre om s-a zis:
Că-i visul unei umbre şi umbra unui vis...!
Bolnav în al meu suflet, cu inima bolnavă,
Eu scormonesc în mintea-mi a gîndurilor lavă,
Închin a mea viaţă la scîrbă şi-ntristare
Şi-mi tîrîi printre anii-mi nefasta arătare..."

(Mihai Eminescu)

a) Despărţiţi textul în propoziţii. Precizaţi felul lor şi raporturile dintre ele - 4 p

b) Indicaţi funcţiile sintactice ale pronumelor din text - 1 p.

c) Comentaţi valoarea stilistică a repetiţiilor - 4 p.

TEXT 102

"O solidaritate mai puternică decît legea, şi nedeclarată, aceea care leagă cocenii cu pămîntul şi aduce în vîrful ştiuleţilor firul de aur asudat al porumbului, înfrăţea pe toti oamenii aceia, pe ţiganii liberi cu ţiganii legaţi, cu femeia şi cu soldatul. Frînghia era o aţă, baioneta o formalitate, şi viitoarea puşcărie un fapt divers inevitabil şi trecător. Oamenii se comportau cu toţii ca şi cum ar fi ştiut că sub aceste aparenţe se ascund realităţi pe care ei le cunosc şi le apreciază la justa valoare."

(Tudor Arghezi)

a) Despărţiţi textul în propoziţii. Precizaţi felul lor şi raporturile dintre ele - 5 p.

b) Analizaţi morfo-sintactic adjectivele din text - 3 p.

c) Contrageţi propoziţiile subordonatoare din ultima frază - 1 p.

Scanned with OKEN Scanner

TEXT 103

"Dintre sute de catarge
Care lasă malurile,
Cîte oare le vor sparge
Vînturile, valurile?

Dintre păsări călătoare
Ce străbat pămînturile,
Cîte-o să le-nece oare
Valurile, vînturile?

De-i goni fie norocul,
Fie idealurile,
Te urmează în tot locul
Vînturile, valurile

Neînțeles rămîne gîndul
Ce-ți străbate cînturile,
Zboară vecinic, îngînîndu-l
Valurile, vînturile."

(Mihai Eminescu)

a) Despărțiți textul în propoziții. Precizați felul lor și raporturile dintre ele - 4 p

b) Analizați morfo-sintactic elementele de relație din text - 2p.

c) Explicați semnele de punctuație - 3 p.

TEXT 104

"Dragul meu, cărarea asta s-a bătut de mai, nainte;
Noi avem în veacul nostru acel soi ciudat de barzi,
Care-ncearcă prin poeme să devie cumularzi,
Închinînd ale lor versuri la puternici și cucoane,
Sunt cîntați în cafenele și fac zgomot în saloane;
Iar cărările vieții, fiind grele și înguste,
Ei încearcă să le treacă prin protecție de fuste,
Dedicînd broșuri la dame a căror bărbați ei speră

Scanned with OKEN Scanner

C-ajungînd cîndva miniştri le-a deschide carieră."

(Mihai Eminescu)

a) Despărţiţi textul în propoziţii. Precizaţi felul lor şi raporturile dintre ele - 5 p

b) Analizaţi sintactic şi morfologic cuvintele din versurile patru şi cinci - 2 p.

c) Identificaţi figurile de stil din text şi evidenţiaţi ce sugerează - 2 p.

TEXT 105

"Da, i-am şoptit, roagă-te pentru mine, că o să-mi vie mie credinţa, de o să pot muta munţii din loc. Mai bine te-ai ruga pentru tine, fiindcă cine nu ştie ce-i păcatul nu înseamnă că e un sfînt, ci un neputincios, nu-l săvîrşeste, fiindcă nu e în stare, nu, ci fiindcă are credinţă puternică..."

(Marin Preda)

a) Despărţiţi textul în propoziţii. Precizaţi felul lor şi raporturile dintre ele - 5 p

b) Analizaţi morfo-sintactic cuvintele din fragmentul subliniat - 2 p.

c) Construiţi opt enunţuri în care conjuncţia de să introducă propoziţii subordonate diferite - 2 p.

TEXT 106

"Ca să nu se întîmple una ca asta, ca să nu-şi facă sînge rău patronul, două sute de muncitori, prin ale căror mîini trebuie să treacă succesiv pieile înainte de a ajunge la maşină, se grăbesc, se pun în acelaşi tempo accelerat ca şi maşina, iar viteza ei îi tîrăşte fără milă, într-o epuizare totală."

(Geo Bogza)

a) Despărţiţi textul în propoziţii. Precizaţi felul lor şi raporturile dintre ele - 4 p

b) Analizaţi predicatele din text - 2 p.

c) Contrageţi primele două propoziţii - 1p.

d) Analizaţi substantivele în cazul acuzativ - 2 p.

Scanned with OKEN Scanner

TEXT 107

"Cînd fu să plecăm, mă luă la o parte să mă previe să fiu față de soțul ei ca și cum nu s-ar fi întîmplat și n-aș fi știut nimic - pentru că nici dînsul nu avea să-și aducă aminte."

(Mateiu Caragiale)

a) Despărțiți textul în propoziții. Precizați felul lor și raporturile dintre ele - 5 p

b) Analizați morfo-sintactic pronumele din text - 2 p.

c) Formulați zece enunțuri cu locuțiuni verbale în componența cărora să fie verbul a lua - 2 p.

TEXT 108

"Auzisem eu din oameni că, dacă vrei să nu te muște cînii și să te lase în pace, cum îi vezi că sar la tine, să te tupilezi jos la pămînt și să-i lași să te latre cît le place fără să te urnești din loc, căci ei bat cît bat, și de la o vreme te părăsesc și se duc."

(Ion Creangă)

a) Despărțiți textul în propoziții. Precizați felul lor și raporturile dintre ele - 5 p.

b) Analizați complementele necircumstanțiale din text - 2 p.

c) Realizați cincisprezece locuțiuni prin care să demonstrați polisemia verbului a bate - 2 p.

TEXT 109

"Acesta se duse și flutură în cercuri multe asupra feței miresii, cînd ea dormea, ș-o făcu să vadă, într-un vis luciu ca oglinda, cum trebuia să fie îmbrăcată. Ea zîmbi, cînd se visa atît de frumoasă."

(Mihai Eminescu)

a) Despărțiți textul în propoziții. Precizați felul lor și raporturile dintre ele - 4 p.

b) Analizați morfologic cuvintele fără funcție sintactică - 3 p.

c) Găsiți sinonime posibile la cuvintele: a vedea, a (se) visa - 2 p.

Scanned with OKEN Scanner

TEXT 110

"Te rog a mă ierta
Dacă-ți zic și tu și dumneata
Și dacă din cuviință și de frică
Mintea mi se face peltică
Și uitucă mi se face"

(Tudor Arghezi)

a) Despărțiți textul în propoziții. Precizați felul lor și raporturile dintre ele - 4 p.

b) Indicați funcțiile sintactice ale părților de vorbire din text - 3 p.

c) Evidențiați într-o compunere valoarea artistică a simetriei sintactice din versurile date - 2 p.

TEXT 111

"Poate că nu se va recunoaște (unii chiar ne-o vor imputa) că prin cele zise mai sus am redus cercetările psihologice, cîte ne par astăzi posibile, la un rol așa de modest, că nu ni se va lua drept lipsă de modestie dacă încercăm în paginile următoare să dăm un exemplu despre modul cum ne închipuim că s-ar putea <u>să se facă acea adunare de material din experienta sufletească a fiecăruia</u>."

(Titu Maiorescu)

a) Despărțiți textul în propoziții. Precizați felul lor și raporturile dintre ele - 5 p.

b) Analizați sintactic și morfologic cuvintele din fragmentul subliniat - 2 p.

c) Cazurile de conversiune din text - 2 p.

TEXT 112

"Am ieșit din salon pe ușa cea mare și am pornit să cobc:îm pe scara din marmură către splendidul bufet din capul de jos. Dar, cînd pășeam a doua treaptă, îmi apăru jos, pe șpalierul din mijloc al scării de onoare, între ghirlandele de flori luminoase, domnișoara Nina, care suia în fugă din bufet."

(I.L. Caragiale)

Scanned with OKEN Scanner

a) Despărțiți textul în propoziții. Precizați felul lor și raporturile dintre ele - 4 p.

b) Analizați atributele din text - 3 p.

c) Motivați prezența neologismelor din text - 2 p.

TEXT 113

"Nu știu de ce nu mi-a venit să cred că e o femeie ca toate femeile, din capul locului, chiar înainte ca în ochii ei, țintiți mari, ce arătau a privi înăuntru, și în trăsăturile feței sale prea sulemenite să-mi pară a recunoaște... Dar, mai trebuia, să mă îndoiesc, mai putea fi numai o bănuială cînd în mîna cu degetele lungi rînjeau șapte safire de Ceylon?"

(Mateiu Caragiale)

a) Despărțiți textul în propoziții. Precizați felul lor și raporturile dintre ele - 5 p.

b) Analizați morfo-sintactic substantivele din text 2 p.

c) Motivați folosirea punctuației - 2 p.

TEXT 114

"De mult de vorbe goale nici voi să mai ascult.
Nimic e pentru mine ce pentru lume-i mult.
Ce este viitorul? Trecutul cel întors
E șirul cel de patimi cel pururea retors.
Am azvîrlit în laturi greoaie, veche cărți,
Cari privesc viața din mii de mii de părți
Și scrise în credința că lumea tot se schimbă
Cu dezlegări ciudate și cu frînturi de limbă.
Nu-i foliant în lume din care să învețe
Ca viața preț să aibă și moartea să aibă preț..."

(Mihai Eminescu)

a) Despărțiți textul în propoziții. Precizați felul lor și raporturile dintre ele - 5 p.

b) Analizați morfo-sintactic pronumele din text - 2 p.

c) Construiți enunțuri în care substantivul viață să aibă alte funcții sintactice în cazul acuzativ, decît în text - 2 p.

Scanned with OKEN Scanner

TEXT 115

"Dacă nu-şi atingea ieftina ţintă, vina era numai a lui: cum ştia că noaptea, cînd eram cu Paşadia, îl urmam tustrei oriunde orbeşte, ce i-ar fi fost mai lesne decît să se ducă acolo fără să ne mai întrebe de vrem ori ba şi fără să ne spuie dinainte?"

(Mateiu Caragiale)

a) Despărţiţi textul în propoziţii. Precizaţi felul lor şi raporturile dintre ele - 4 p.

b) Analizaţi morfo-sintactic cuvintele din textul subliniat - 3 p.

c) Construiţi şase fraze în care adverbul relativ cum să introducă cinci propoziţii subordonate diferite - 2p.

TEXT 116

"Iar pentru ca toate aceste calităţi să poată da tot ce sînt în stare să dea, omul care vrea să ajungă filozof mai are nevoie de ceva care să-l împiedice de a se lăsa să fie prins cu prea multă uşurinţă, de ademenirile bogăţiei sau ale gloriei, şi care să-l ţină, totodată, departe de viaţa politică."

(P.P. Negulescu)

a) Despărţiţi textul în propoziţii. Precizaţi felul lor şi raporturile dintre ele - 5 p.

b) Analizaţi sintactic şi morfologic complementele necircumstanţiale din text - 2 p.

c) Găsiţi în enunţuri proprii alte şase funcţii sintactice ale pronumelui relativ ce, decît în text - 2 p.

TEXT 117

"Dar şi în sînul acestei clase de mijloc, asupra căreia cădea străşnicia administrativă, era firesc să se producă un curent spre privilegiu: ţăranul tindea să devină fecior boieresc, iar negustorul boier; după ocupaţia rusească grămădirea la porţile privilegiului, sub forma funcţionarismului, a devenit tot mai mare şi a constituit o nouă clasă de proletari ai condeiului, înlocuind clasa pozitivă, de mijloc, printr-o clasă fără importanţă socială şi mai mult producătoare de tulburări."

(Eugen Lovinescu)

Scanned with OKEN Scanner

a) Despărțiți textul în propoziții. Precizați felul lor și raporturile dintre ele - 5 p.

b) Analizați subiectele din text - 2 p.

c) Identificați cuvintele derivate - 1 p.

d) Formulați enunțuri prin care să evidențiați polisemia cuvîntului mijloc - 1 p.

TEXT 118

"Cu ce prilej, în ce împrejurări făcuse așa de timpuriu călătorii atît de minunate nu spunea, precum nici cine era, ce și de unde, dacă avea părinți, rude sau prieteni, unde sta cu casa măcar - nimic, cu desăvîrșire nimic. Ce stăpînire de sine ca să poată ascunde astfel, la vîrsta lui, fără a se trăda."

(Mateiu Caragiale)

a) Despărțiți textul în propoziții. Precizați felul lor și raporturile dintre ele - 5 p.

b) Analizați morfo-sintactic elementele de relație la nivelul frazei-2 p.

c) Explicați semnele de punctuație - 2 p.

TEXT 119

"Sufletul meu își mai aduce-aminte,
Și-acum și neîncetat, de ce-a trecut,
De un trecut ce mi-e necunoscut,
Dar ale cărui sfinte oseminte

S-au așezat în mine făr' să știu,
Cum nici pămîntul știe pe-ale lui,
În care dorm statui lîngă statui
Și-i zăvorît sicriu lîngă sicriu."

(Tudor Arghezi)

a) Despărțiți textul în propoziții. Precizați felul lor și raporturile dintre ele - 4 p.

b) Analizați sintactic și morfologic pronumele din text - 3 p.

c) Construiți enunțuri cu sinonimele cuvintelor subliniate - 2 p.

Scanned with OKEN Scanner

TEXT 120

"Nu-i spusesem că n-aveam ce mînca, şi nici că vroiam să mi se dea ceva fără să fac nimic, ca acei scriitori care veniseră la el şi fugiseră, la care făcea aluzie, şi care-l puseseră în grea dificultate faţă de acel Manuilă, pe lîngă care el insistase. Am înţeles că era bine instalat în acel institut şi că numai aşa, bine instalat, puteai fi scriitor."

(Marin Preda)

a) Despărţiţi textul în propoziţii. Precizaţi felul lor şi raporturile dintre ele - 4 p.

b) Găsiţi locuţiunile verbale din text, treceţi-le la infinitiv şi construiţi enunţuri cu diferite funcţii sintactice - 3 p.

c) Reconstruiţi textul prin extensia a trei părţi de propoziţie şi prin contragerea a două propoziţii - 2 p.

TEXT 121

"De este slobod aceluia ce umblînd prin casele altora să vază şi să gîndească la a sa, slobod au fost şi mie, în toata călătoria ce să cuprinde în această cărticică, să gîndesc, nu la casa ci la patria mea, la care cine nu gîndeşte nici face pentru dînsa orice bine, poate că n-are nici casă, şi de are o lasă."

(Dinicu Golescu)

a) Despărţiţi textul în propoziţii. Precizaţi felul lor şi raporturile dintre ele - 4 p.

b) Analizaţi complementele indirecte - 2 p.

c) Evidenţiaţi într-o compunere arhaicitatea textului - 3 p.

TEXT 122

"Ce lucru extraordinar să fii scriitor, ce lucru bun, binefăcător, să fii scriitor şi să nu-ti pierzi timpul îndoindu-te de tine, cum fac eu, ci să-l foloseşti pentru a spune adevărul tău, adevăr care, odată spus de un om reprezentativ, devine şi al celorlalţi, al cititorilor, al celor care de mult ar fi vrut ei să-l spună, dar s-au luat cu treburile, au amînat şi a trebuit să vină Scriitorul să arate cum stau, de fapt, lucrurile. Şi de-acum încolo, după

Scanned with OKEN Scanner

ce-au fost scrise negru pe alb, cum vor mai sta? Ce se va întîmpla cu ele după ce-au fost spuse?"

(Florin Mugur)

a) Despărțiți textul în propoziții. Precizați felul lor și raporturile dintre ele - 5 p.

b) Analizați morfo-sintactic pronumele personale din text - 2 p.

c) Sînt propoziții cu alte posibilități de interpretare? Identificați-le și comentați-le - 2 p.

TEXT 123

"Atunci cînd criticul (G. Călinescu) mă acuză de ne-patriotism mi se pare totuși că merge mult prea departe, pentru că singurii scriitori, care au dreptul să ne judece pe noi, cei din afara hotarelor Țării, sînt aceia care tac, aceia care au înțeles că tăcerea lor este mai creatoare decît basmele oficiale, decît cronicile optimiste, decît fabulele cu morala cuibărită în dogmele partidului..."

(Virgil Ierunca)

a) Despărțiți textul în propoziții. Precizați felul lor și raporturile dintre ele - 4 p.

b) Analizați atributele din text - 2 p.

c) Formulați enunțuri cu funcțiile sintactice ale pronumelui demonstrativ aceia în genitiv și dativ - 2 p.

d) Alcătuiți trei enunțuri în care verbul a merge să aibă alte sensuri figurate decît cel din text - 1 p.

TEXT 124

"Păi, vezi, că nu merge la Turnu... Și era cît p-aci să-i spuie unde merge, dar își dete seama la timp că nu trebuie să știe nimeni pe ce moșie a pus ochii ca s-o ia în arendă; șovăi, și spuse la întîmplare alt nume în locul Grojdibodului... Merg... Merg la Islaz... Trebuia să fiu acolo înainte de cinci ceasuri negreșit..."

(Camil Petrescu)

a) Despărțiți textul în propoziții. Precizați felul lor și raporturile dintre ele - 4 p.

Scanned with OKEN Scanner

b) Analizați morfo-sintactic cuvintele din fragmentul subliniat - 2 p.
c) Identificați și comentați mărcile stilistice orale din text - 3 p.

TEXT 125

"-Întrebarea e cum se împacă marele logofăt cu aghiotantul ăsta frumos, care e nedespărțit de ea... Auzi că ofițerul ăsta o s-o ia de nevastă... pesemne că s-au dus să-i arate zestrea pe care crede că o s-o scoată de la Hristache."

(Camil Petrescu)

a) Despărțiți textul în propoziții. Precizați felul lor și raporturile dintre ele - 5 p.
b) Analizați sintactico-morfologic complementele necircumstanțiale din text - 2 p.
c) Construiți enunțuri în care o să aibă alte valori gramaticale decît în text - 2 p.

TEXT 126

"Dacă, încercînd a reda întrucîtva trăsăturile acestui nobil chip, am stăruit atît, e pentru că n-am voit să scap prilejul de a-l face să retrăiască înaintea ochilor mei, amintirea lui fiindu-mi scumpă."

(Mateiu Caragiale)

a) Despărțiți textul în propoziții. Precizați felul lor și raporturile dintre ele - 5 p.
b) Analizați morfo-sintactic verbele la modurile nepersonale din text - 2 p.
c) Convertiți în enunțuri proprii cuvintele: acest, atît, mei, lui - 2 p.

TEXT 127

„A nu-ți ține cuvîntul cînd nu-ți vine îndemînă,
A dezbrăca pe-acela ce ți s-a dat pe mînă,
A înșela mulțimea cu mici făgăduinți,
Cînd ai mințit o dată să te mai pui să minți,
A urgizi pe-acela care ți-a făcut bine,

Scanned with OKEN Scanner

A umple a lui nume de pete și rușine -
Aceasta nu e nobil..."

(Mihai Eminescu)

a) Despărțiți textul în propoziții. Precizați felul lor și raporturile dintre ele - 5 p.

b) Extindeți în propoziții verbele la modul infinitiv și precizați felul propozițiilor obținute - 2 p.

c) Treceți locuțiunile verbale la modul gerunziu și construiți cîte o propoziție cu acestea spunînd ce funcție au - 2 p.

TEXT 128

"Dacă iubești fără să speri
De-a fi iubit vreodată,
Se-ntunecă de lungi păreri
De rău viața toată.

Dar vindecarea la dureri
În piept, în partea stîngă-i,
De-acolo trebuie să ceri
Cuvinte să te mîngîi."

(Mihai Eminescu)

a) Despărțiți textul în propoziții. Precizați felul lor și raporturile dintre ele - 5 p.

b) Analizați sintactic și morfologic cuvintele din prima strofa - 2 p.

c) Construiți fraze în care conjuncția dacă să introducă alte subordonate decît în text - 2 p.

TEXT 129

„A mă grăbi cît aș fi putut, a sări în ajutorul unuia din doi, a trage de urgență mătura din fruntea viitorului magistrat nu fu altceva decit o intenție. Îmi place să nu stric cu mîinile mele prilejurile rare în vremile civilizației de a vedea bușindu-se sistematic doi bărbați Dacă feciorul ar fi fost un tigru sau altă fiară sălbatică, prevedeam că studentul va fi mîncat și dacă nu mi-ar fi venit mai repede ideea să fug, aș fi sărit desigur în ajutorul omului amenințat de natură."

(Tudor Arghezi)

Scanned with OKEN Scanner

a) Despărțiți textul în propoziții. Precizați felul lor și raporturile dintre ele - 5 p.

b) Analizați morfo-sintactic cuvintele din prima frază - 2 p.

c) Identificați modurile și timpurile verbelor din ultimele două fraze - 2 p.

TEXT 130

"Nu cred iarași, că d. T. Arghezi ar fi așa de superficial, încît să refuze o eventuală distincție, căci nu d. Arghezi ar veni în mijlocul celor 13 ca un elev de clasa I primară, ci cei 13 s-ar duce la dînsul să-i arate înțelegerea lor, care, dacă ar fi jignitoare, nu știu ce sens ar mai avea lumea aceasta și ce rost discuția cu d. Samson de la Rampa."

(George Călinescu)

a) Despărțiți textul în propoziții. Precizați felul lor și raporturile dintre ele - 5 p.

b) Analizați sintactic și morfologic cuvintele din fragmentul subliniat - 3 p.

c) Construiți trei enunțuri în care pronumele dînsul să fie complement indirect în cazuri diferite - 1 p.

TEXT 131

"Te duci și rău n-o să-mi mai pară
De-acum de ziua cea de ieri,
Că nu am fost victimă iară
Neînduratelor dureri

C-auzu-mi n-o să-l mai întuneci
Cu a gurii dulci suflări fierbinți,
Pe frunte-mi mîna n-o s-o luneci
Ca să mă faci să-mi ies din minț"

(Mihai Eminescu)

a) Despărțiți textul în propoziții. Precizați felul lor și raporturile dintre ele - 5 p.

b) Analizați sintactic și morfologic atributele din text - 2 p.

c) Explicați folosirea cratimei în text - 2 p.

Scanned with OKEN Scanner

TEXT 132

"Douăzeci de sfeşnice mari de argint, aduse de la Mitropolie, ardeau la capetele şi picioarele celor din coşciuge, care mai întîi fuseseră scăldaţi şi îmbrăcaţi de cîteva bătrîne în două odăi din fund, unde fuseseră duşi şi aduşi de-acolo, pe o năsălie, luată de la biserica Boteamului."

(Camil Petrescu)

a) Despărţiţi textul în propoziţii. Precizaţi felul lor şi raporturile dintre ele - 5 p.

b) Analizaţi sintactic şi morfologic atributele - 2 p.

c) Polisemia cuvintelor: a aduce, a arde, picior, cap (cîte cinci exemple pentru fiecare) - 2 p.

TEXT 133

"E tipul celui care crede nu că tot ce zboară se mănîncă, dar că totul poate fi făcut, împins să zboare şi că menirea noastră, a fiinţelor inteligente, mă refer la om ca specie -, e să determinăm lucrurile să se înalţe, să le dăm aripi."

(Marin Sorescu)

a) Despărţiţi textul în propoziţii. Precizaţi felul lor şi raporturile dintre ele - 5 p.

b) Analizaţi morfo-sintactic pronumele din text - 2 p.

c) Formulaţi enunţuri prin care să evidenţiaţi polisemia cuvintelor: a determina, a se înalţa - 2 p.

TEXT 134

"Era în ochii ei o privire atît de hotărîtă şi de impunătoare, cu un înţeles aşa de categoric şi de precis, încît dacă domnişa n-ar fi avut buna inspiraţie a-mi cere singură s-o duc înapoi la fotoliul ei rezervat în salon, aş fi fost în stare să fac o nepoliteţe rugînd-o, sub orice pretext, cît de stîngaci aş fi putut imagina în pripă, să mă scutească de atîta onoare."

(I.L. Caragiale)

Scanned with OKEN Scanner

a) Despărțiți textul în propoziții. Precizați felul lor și raporturile dintre ele - 5 p.

b) Analizați locuțiunile adverbiale din text - 2 p.

c) Analizați morfo-sintactic cuvintele: ei, a cere, mă, atîta - 2 p.

TEXT 135

"Dar bine, cucoane, dacă nu v-a fost cu plăcere să pricepem și noi cîte ceva din cele ce spuneți dumneavoastră, de ce m-ați mai adus aici să vă bateți joc de noi?"

(Ion Creangă)

a) Despărțiți textul în propoziții. Precizați felul lor și raporturile dintre ele - 5 p.

b) Analizați pronumele din text - 2 p.

c) Transformați textul în.registrul vorbirii indirecte - 2 p.

TEXT 136

"Cum au ajuns țăranii în Iași, boierii au pus mînă de la mînă, de i-au ferchezuit frumos și i-au îmbrăcat la fel, cu cheburi albe și cușme nouă, de se mirau țăranii ce berechet i-a găsit. Apoi, se zice că i-ar fi dat pe sama unuia dintre boieri să le ție cuvînt, ca să-i facă a înțelege scopul chemării lor la laș"

(Ion Creangă)

a) Despărțiți textul în propoziții. Precizați felul lor și raporturile dintre ele - 4 p.

b) Analizați morfo-sintactic locuțiunile din text - 2 p.

c) Relevați într-o compunere oralitatea stilului acestui text - 2 p.

TEXT 137

"Am pornit cu ilustra mea tovarășe pe latura vastului salon, căutînd calea mai liberă, și, pe cînd îmi spunea că a doua zi e hotarîtă să plece pentru cîteva luni în Italia și că i-ar face mare plăcere să fie însoțită de un om de spirit, amuzant și iubitor de artă, eu căutam, distrat, în toate colțurile, nu cumva voi mai găsi cu ochii norocul ce mi se părea pierdut pentru totdeauna."

(I.L. Caragiale)

Scanned with OKEN Scanner

a) Despărțiți textul în propoziții. Precizați felul lor și raporturile dintre ele - 5 p.

b) Analizați sintactic și morfologic substantivele din text - 3 p.

c) Identificați atributele adjectivale din text - 1 p.

TEXT 138

"Fenomenul i se mai întîmplase de cîteva ori, în momente de mare oboseală, dar îl prinsese pe pămînt și timp de cîteva minute rămînea paralizat pur și simplu... de fiecare dată cînd i se pusese cîrcelul... Acum erau doi... cîrcei... mușchii pulpei i se contractaseră, se făcuseră oțel și-l dureau ca și cînd ar fi fost înțepat cu mii de arici ori ars cu fierul roșu..."

(Marin Sorescu)

a) Despărțiți textul în propoziții. Precizați felul lor și raporturile dintre ele - 5 p.

b) Analizați sintactic și morfologic complementele din text - 3 p.

c) Extindeți numele predicative din text în propoziții corespunzătoare - 1 p.

TEXT 139

"Marin Preda nu era cîtuși de puțin - voi încerca să mă explic îndată - ceea ce se numește, în mod obișnuit, în textele de memorialistică literară, un prieten cald și apropiat al confraților mai tineri. Acela care nu doar a dominat, în mod indiscutabil și fără rival o întreagă epocă a romanului românesc, peste douăzeci și cinci de ani, dar a și influențat în chip decisiv și în modul cel mai direct destinul acestuia, determinîndu-i forma și impunîndu-și amprenta asupra veritabilei ierarhii a personalităților prozei noastre contemporane, așadar, Marin Preda nu se caracteriza, ca atîția alți maeștri prin cordialitate, bunăvoința și generozitate în relațiile cu aceia care veneau pe urmele sale. El a fost, mai curînd, desigur, situația nu e cu desăvîrșire nouă, un «mare singuratic»."

(Virgil Duda)

a) Despărțiți textul în propoziții. Precizați felul lor și raporturile dintre ele - 4 p.

b) Analizați morfo-sintactic formele adverbiale din text - 2 p.

Scanned with OKEN Scanner

c) Explicaţi formarea cuvintelor derivate din text - 2 p.

d) Despărţiţi în silabe cuvintele: textele, memorialistică, prieten, influenţat, amprenta, ierarhii, caracteriza, bunăvoinţă, relaţiile, desăvîrşire - 1 p.

TEXT 140

"Dar cum se vor petrece toate acestea, cine să aibă grijă ca lucrurile să iasă bine, cine să fie tras la răspundere dacă ceva are să iasă prost, toate acestea nu i se păreau lui Ilie nişte lucruri la care să se gîndească în mod deosebit."

(Marin Preda)

a) Despărţiţi textul în propoziţii. Precizaţi felul lor şi raporturile dintre ele - 4 p.

b) Analizaţi predicatele - 2 p.

c) Formulaţi enunţuri în care pronumele nehotărît ceva în cazul nominativ să îndeplinească alte funcţii sintactice decît în text - 1 p.

d) Analizaţi morfo-sintactic celelalte pronume fără categoria gramaticală a persoanei din text - 2 p.

TEXT 141

"Vorbind aşa nu minteam tocmai, dar îndărătul acestui fel de a privi lucrurile cam uşuratic, mai mult literar, se ascundea ceva mai înalt, o gîndire nobilă, care ea singură m-a hotărît a pune lacăt gurii cunoscutului meu, şi pe care dacă i-aş fi spus-o, mă îndoiesc că ar fi fost în stare să o priceapă."

(Mateiu Caragiale)

a) Despărţiţi textul în propoziţii. Precizaţi felul lor şi raporturile dintre ele - 5 p.

b) Analizaţi morfo-sintactic cuvintele subliniate - 2 p.

c) Scoateţi cuvintele neanalizabile din text şi spuneţi ce părţi de vorbire sînt - 2 p.

TEXT 142

"-Ce mi-i vremea, cînd de veacuri
Stele-mi scînteie pe lacuri,

Scanned with OKEN Scanner

Că de-i vremea rea sau bună,
Vîntu-mi bate, frunza-mi sună;
Şi de-i vremea bună, rea,
Mie-mi curge Dunărea.
Numai omu-i schimbător,
Pe pămînt rătăcitor,
Iar noi locului ne ţinem,
Cum am fost aşa rămînem:
Marea şi cu rîurile,
Lumea cu pustiurile,
Luna şi cu soarele,
Codru cu izvoarele."

(Mihai Eminescu)

a) Despărţiţi textul în propoziţii. Precizaţi felul lor şi raporturile dintre ele - 5 p.

b) Analizaţi sintactic şi morfologic predicatele din text - 2 p.

c) Găsiţi fapte de morfologie cu valoare stilistică şi comentaţi-le - 2 p.

TEXT 143

"După cum, pentru a nu vătăma în mintea mea icoana senină a făpturii din afară, n-am voit să văd chipul mutilat al sărmanului tînăr, tot astfel nu m-am învoit să aflu nimic despre el, de teamă să nu fie ceva care să-i poată mînji amintirea sufletească."

(Mateiu Caragiale)

a) Despărţiţi textul în propoziţii. Precizaţi felul lor şi raporturile dintre ele - 4 p.

b) Analizaţi morfo-sintactic cuvintele subliniate - 2 p.

c) Reconstruiţi textul cu sinonimele cuvintelor: pentru, mintea, senină, mutilat, astfel, a (se) învoi, a mînji - 3 p.

TEXT 144

"Talentul literar, cît este, al lui C. Negri se vede, de altfel, cel mai bine în scrisori, savuroase în dulcea lor moldovenească, atunci, firește, cînd autorul nu le scrie ca tot bonjuristul, de-a dreptul în franţuzește. Omul e modest, cu capul pe umeri şi cu picioarele pe pămînt, cordial, dar şi foarte net, cînd e să refuze un mandat de deputat sau chiar domnia, pe care

Scanned with OKEN Scanner

le aprecia corect ca nepotrivite cu firea lui pașnică și ispitită de viața simplă de la moșie. Tonul exact ni-l dau aceste rînduri despre sine dintr-o scrisoare către Alecsandri, în care se referă la poetul latin care a preferat să se retragă la proprietatea sa de pe valea Liceuzei decît să fie secretarul lui Augustus."

(Nicolae Manolescu)

a) Despărțiți textul în propoziții. Precizați felul lor și raporturile dintre ele - 5 p.

b) Analizați articolele din text - 2 p.

c) Analizați sintactic și morfologic complementele circumstanțiale din text - 2 p.

TEXT 145

"Una singură de sus se împăiengina de raze slabe, aceea a unei odăi încărcate de poleieli, unde veghea o lampă așezată pe un colț de dulap - mai mult candelă decît lampă - abia lăsînd să se cearnă ca înveninată printr-un înveliș de smalțuri verzi, o lumină înăbușită, una din acele lumini care, după datinile vrăjitorești, sunt prielnice duhurilor rele ce rătăceau în puterea nopții."

(Mateiu Caragiale)

a) Despărțiți textul în propoziții. Precizați felul lor și raporturile dintre ele - 5 p.

b) Analizați sintactico-morfologic complementele din text - 2 p.

c) Găsiți seriile de sinonime ale cuvintelor: odaie, lampă, înveliș, a rătăci - 2 p.

TEXT 146

"Cheiul era pustiu, iar casele oarbe. Peste tot ferestrele erau negre, unele fiind însă deschise, se zăreau înăuntru acele locuri posomorîte de argint-viu ce rînjesc în oglinzi, în întuneric."

(Mateiu Caragiale)

a) Despărțiți textul în propoziții. Precizați felul lor și raporturile dintre ele - 4 p.

b) Analizați sintactic și morfologic predicatele din text - 3 p.

Scanned with OKEN Scanner

c) Marcați semivocalele din text - 2 p.

TEXT 147

"Și cînd însoțitorul i-a arătat ce este moartea, făcîndu-l să înțeleagă fatalitatea ei, căreia nici un om, oricît ar fi de bogat și de puternic nu i se poate sustrage, Bodhisattva (Budha), cu răsuflarea tăiată de o emoție extraordinară, s-a întors pentru ultima dată acasă, pentru ca, renunțînd apoi la tot ce-i oferea viața sa de prinț regal, să se retragă în singurătatea munților și a pădurilor, unde voia să reflecteze neturburat la mizeriile lumii și la modul cum ar putea scăpa oamenii de ele."

(P.P. Negulescu)

a) Despărțiți textul în propoziții. Precizați felul lor și raporturile dintre ele - 5 p.

b) Analizați morfo-sintactic pronumele și adjectivele pronominale din text - 3 p.

c) Contrageți propozițiile subordonatoare, acolo unde-i posibil - 1 p.

TEXT 148

"Demostene crede că atenienii nu trebuie să rămînă indiferenți în fața cuceririlor barbarului, cu atît mai mult cu cît ținuturile îngenunchiate de el, dacă au amuțit, dacă tac, tac pentru că nu pot face altceva, însă în tăcerea lor există o forță fără de seamăn, pe care n-o va înăbuși, decît demisia lor, a atenienilor, care sînt ca fermecați de avansul implacabil al lui Filip."

(Virgil Ierunca)

a) Despărțiți textul în propoziții. Precizați felul lor și raporturile dintre ele - 5 p.

b) Analizați sintactic și morfologic subiectele din text - 2 p.

c) Identificați cuvintele derivate și explicați modul lor de formare - 2 p.

TEXT 149

"S-ar părea că dîndu-și fiecare seama de esența propriei vieți, încearcă să se influențeze reciproc, apa vorbind pietrelor despre frumusețea mișcării și căutînd să le tragă la vale, pe cînd pietrele,

Scanned with OKEN Scanner

lasăîndu-se greu la fund, se străduie să o convingă de vastitatea pe care o capată lumea cînd nu-i strabatută, ci contemplată."

(Geo Bogza)

a) Despărțiți textul în propoziții. Precizați felul lor și raporturile dintre ele - 5 p.

b) Analiza morfo-sintactică a cuvintelor subliniate - 2 p.

c) Extindeți în propoziții verbele la modurile nepersonale din text. Indicați felul propozițiilor obținute - 2 p.

TEXT 150

"Înțelegi tu acum că acela care ține cu mine nu are să se teamă de nimic, iară acela care vrea să mă doboare trebuie să steie mereu cuprins de îngrijire, pentru că, de ar fi mai nevinovat decît copilul de trei zile, tot îi frîng în cele din urmă gîtul."

(Ioan Slavici)

a) Despărțiți textul în propoziții. Precizați felul lor și raporturile dintre ele - 5p

b) Analizați morfo-sintactic cuvintele din fragmentul subliniat -2p

c) Explicați punctuația textului -2p

Scanned with OKEN Scanner

Consultaţi lista cu abrevieri !
înainte de-a vă verifica

Scanned with OKEN Scanner

ABREVIERI

A.c.	-acuzativ
acc.	-accentuat
act.	-(diateza) activă
adj.	-adjectiv
adv.	-adverb
advers.	-adversativ
apoz.	-apoziție și/sau apozitivă
art. dem. adj.	-articol demonstrativ-adjectival
art. hot.	-articol hotărît
art. nehot.	-articol nehotărît
art. pos. gen.	-articol posesiv-genitival
A. T.	-propoziție atributivă
atr.	-atribut
atr. adj.	-atribut adjectival
atr. adv.	-atribut adverbial
atr. pron.	-atribut pronominal
atr. pron. gen.	-atribut pronominal genitival
atr. pron. prep.	-artibut pronominal prepozițional
atr. subst. gen.	-atribut substantival genitival
atr. subst. prep.	-atribut substantival prepozițional
aux.	-auxiliar
c.	-compus
c.a.	-complement de agent
c. c. cz.	-complement circumstanțial de cauză
C.Cz.	-completivă circumstanțială de cauză
c.c.l.	-complemement circumstanțial de loc
c. c. m.	-complement circumstanțial de mod
c.c.s.	-complement circumstanțial de scop
c.c.t.	-complement circumstanțial de timp
c.d.	-complement direct
C.D.	-completivă directă
c.i.	-complement indirect
C. I.	-completivă indirectă
cj.	-conjugare
C. L	-completivă circumststanțială de loc
CM	-completivă circumstanțială de mod
comp.	-comparativ

Scanned with OKEN Scanner

CNS.	-completivă circumstanțială consecutivă
CNV.	-completivă circumstanțială concesivă
cond.-op.	-condițional-optativ
conj.	-conjugare și/sau conjuncție
const.	-construit
com.	-comun
coord.	-coordonator (coordonatoare)
cop.	-copulativ
CT.	-completivă circumstanțială de timp
CT.	-completivă circumstanțială condițională
d.	-diateză
D.	-dativ
dem.	-demonstrativ
elem.	-element
expr.	-exprimat
f.	-feminin
F.	-propoziție circumstanțială de scop (finală)
ft.	-funcție
G.	-genitiv
GA.	-Gramatica Academiei
ger.	-gerunziu
gr. de com.	-grad de comparație
gr. poz.	-grad pozitiv
gr. super abs.	-grad superlativ absolut
gr. super rel.	-grad superlativ relativ
I.	-propoziție incidentă (cuvînt incident)
imperf.	-imperfect
impers.	-impesonal
ind.	-indicativ
inf.	-infinitiv
int.	-interogativ
intranz.	-intanzitiv
invar.	-invariabil
juxt.	-juxtapunere
locuț.	-locuțiune
m.	-masculin
m.p.c.p.	-mai mult ca perfect
n.	-neutru
N	-nominativ
neacc.	-neaccentuat
neg.	-negativ

Scanned with OKEN Scanner

nehot.	-nohotărît
num. card.	-numeral cardinal
num. ord.	-numeral ordinal
n. p.	-nume predicativ
P	-propoziție
part.	-participiu
pas.	-pasiv
p.c.	-perfect compus
pers.	-personal și/sau persoană
pl.	-plural
p.n.	-predicat nominal
pop.	-popular
pos.	-posesiv
poz.	-pozitiv
PP.	-propoziție principală
pr.	-propriu
PR.	-propoziție predicativă
pref.	-prefix
prep.	-prepoziție
prez.	-prezent
pron.	-pronume
prop. apoz.	-propoziție apozitivă
p.s.	-perfect simplu
pt.	-pentru
p. v.	-predicat verbal
refl.	-reflexiv
rel.	-relativ
s.	-simplu
sb.	-subiect
S. B.	-propoziție subiectivă
sg.	-singular
subord.	-subordonatoare
subst.	-substantiv
suf.	-sufix
super.	-superlativ
term.	-terminație
TR.	-termen regent
tranz.	-tranzitiv
V.	-vocativ
val.	-valoare
var	-variabil

Scanned with OKEN Scanner

În capitolul următor aveţi rezolvarea tuturor cerinţelor.
Textul 1 este rezolvat ca model ce trebuie să-l urmaţi în redactarea lucrărilor la admitere. Din lipsă de spaţiu, pentru următoarele texte, am recurs la scheme relaţionale şi abrevieri.

Scanned with OKEN Scanner

REZOLVAREA SUBIECTELOR

TEXT 1

a) P_1: Pe la şapte seara,... membrii guvernului se împrăştiară... = propoziţie principală, regentă; enunţiativă, dezvoltată, afirmativă;

P_2: ...cînd se părea... = propoziţie circumstanţială de timp* , avînd ca termen regent verbul se împrăştiară din P_1, introdusă prin adverbul pronominal relativ cînd; enunţiativă, dezvoltată, afirmativă;

P_3: ...că ordinea s-a restabilit,... = propoziţie subiectivă, avînd ca termen regent verbul impersonal se părea din P_2, introdusă prin conjuncţia subordonatoare că; enunţiativă, simplă, afirmativă;

P_4: **...rămînînd**** **în palat numai** Magheru, Tell şi cei... = propoziţie principală (construcţie gerunzială), regentă, coordonată prin juxtapunere cu P_1; enunţiativă, dezvoltată, afirmativă;

P_5: ...care nu aveau locuinţe în Bucureşti, cei... = propoziţie atributivă, avînd ca termen regent pronumele cei din P_4, introdusă prin pronumele relativ care; enunţiativă, dezvoltată, negativă;

P_6: ...pentru care se mobilaseră **odăi de locuit, unele la catul întîi,** altele în stînga sus... = propoziţie atributivă, avînd ca termen regent pronumele cei din P_5, introdusă prin pronumele relativ care; enunţiativă, dezvoltată, afirmativă;

P_7: ...unde era o mansardă. = propoziţie circumstanţială de loc*** , avînd ca termen regent adverbul sus din P_6, introdusă prin adverbul pronominal relativ unde; enunţiativă, dezvoltată, afirmativă.

b) **ordinea** = subiect, exprimat prin substantiv comun, simplu, feminin, singular, nominativ, articol hotărît -a;

rămînînd = predicat verbal, exprimat prin verb intranzitiv, conjugarea a III-a, diateza activă, mod gerunziu;

odăi = subiect, exprimat prin substantiv comun, simplu, feminin, plural, nominativ, nearticulat;

unele şi altele = apoziţie multiplă, exprimată prin pronume nehotărîte, feminin, plural, nominativ;

* *De fapt, propoziţie apozitivă*

** *Verbul la gerunziu este predicat, deoarece are subiect propriu*

*** *De fapt, propoziţie apozitivă*

Scanned with OKEN Scanner

în stînga = complement circumstanțial de loc, exprimat prin locuțiune adverbială de loc, grad pozitiv;

c) loc: locuitor, locuință, locatar(ă), colocatar(ă), locușor, locțiitor, locaș, locuibil(ă), inlocuibil(ă), nelocuibil(ă), a locui, a înlocui.

TEXT 2[1]

a) "Unul din argumentele, cînd cinice, cînd obosite ale multor Kremlinologi este[1]/ că[2]/ dacă voința de a nu accepta impostura din Rusia e intactă la vechile generații, cele[3]/ care au cunoscut roadele libertății[4]/, în schimb, generațiile tinere ar pactiza cu destinul[2]/ s-ar pleca[5]/ și resemna mai lesne, cu atît mai mult[6]/, cu cît regimul comunist depune străduinii imense pentru a-și apropia tineretul"[7]/.

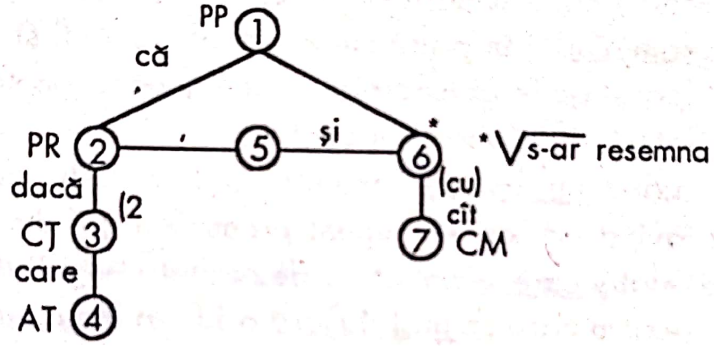

b) este = p.n., insuficient, format din verb cop., cj. a IV-a, d.act., ind., prez., pers. a III-a, sg. ; n.p. $P_{2,5,6}$;

e intactă = p.n., format din verb cop., cj. a IV-a, d.act., ind., prez., pers. a III-a, sg. și n.p., expr. prin adj. primar, var., cu două term., f., sg., N, poz.;

au cunoscut = p.v., expr. prin verb tranz., cj. a III-a, d.act., ind., p.c., pers. a III-a, pl.;

ar pactiza = p.v., expr. prin verb intranz., cj. I, d.act., cond.-opt., prez., pers. a III-a, sg.;

s-ar pleca = p.v., expr. prin verb intranz., cj. I, d.refl., cond.-opt., prez., pers. a III-a., pl.;

(s-ar) resemna = p.v., expr. prin verb intranz., cj. I, d.refl., cond.-opt., prez., pers. a III-a, pl.0

depune străduinii = p.v., expr. prin locuț.verb., intranz., d.act., ind., prez., pers. a III-a, sg.

---

[1]*Primul text a fost analizat ca model. Din economie de spațiu, următoarele texte sînt analizate prin scheme și abrevieri.*

[2]*De fapt, circum. opozițională*

Scanned with OKEN Scanner

c) Una din dovezile, cînd sfidătoare, cînd obosite ale multor politicieni sovietici este că dacă voinţa de a nu fi de acord cu prefăcătoria din Rusia e neschimbată la vechile generaţii, cele care au cunoscut roadele libertăţii, în schimb, generaţiile tinere s-ar împăca cu soarta, s-ar pleca şi domoli mai lesne, cu atît mai mult cu cît sistemul comunist depune străduinţi colosale pentru a-şi apropia tineretul.

TEXT 3

a) "Marxism-leninismul a devenit pentru cei mai mulţi un fel de* folclor politic[1]/, din care trebuie[2]/ să evadezi pentru a putea[3]/să respiri[4]/, să-ţi trăieşti viaţa[5]"/.

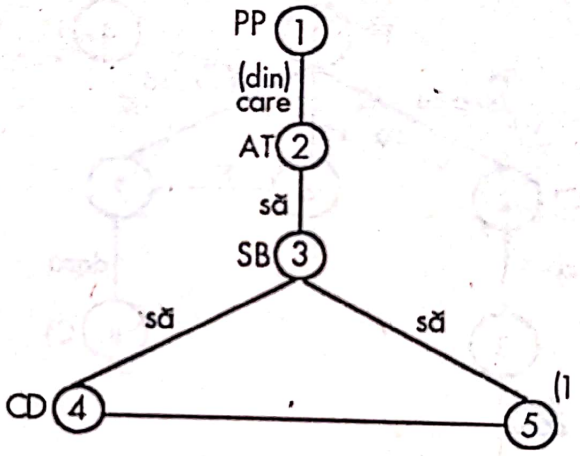

b) marxism-leninismul = subst.com., c., n., sg., N, art.hot. -l; sb.;
(pentru) cei [2)] mai mulţi = subst.com., (adj. substantivizat), m., pl., Ac., constr. cu prep. pentru ; c.i[3] ;
folclor = subst.com., s., n., sg., N, neart.; n.p.;
viaţa = subst.com., s., f., sg., Ac., art.hot. -a; c.d.

c) În text: (din) care = c.

În alte contexte: 1) Romanul ale cărui pagini le-am parcurs recent, m-a pasionat în mod deosebit. (atr.pron.); 2) Nu ştiu ale căruia dintre noi sînt părerile propuse (n.p.); 3) S-au ridicat împotriva căruia am protestat şi eu. (c.); 4) I-am spus că m-am plimbat prin faţa palatului, prin faţa căruia nu mai

---

*un fel de = locuţ.adj.
[1]De fapt, prop. apoz.
[2]Acest articol substantivizează adj.
[3]De fapt, circum. de relaţie

Scanned with OKEN Scanner

fusesem niciodată (c.c. l.); 5) M-am întors cu gîndul la epoca lui Ştefan, în timpul căruia s-au petrecut cele mai eroice evenimente (c.c. t.); 6) Omul din cauza căruia am întîrziat este fratele tău (c.c. cz.).

TEXT 4

a) " Ideea lui Val, pusă la punct[1]/ în timp ce cobora scările înalte, oarecum maiestoase[2]/, care îi aduceau în minte[3],/ nu ştiu de ce[4]/, intrarea unei vechi pinacoteci din München[3],/ pe care o văzuse prin atîtea albume[5]/, era[1]/ ca Andrei să bată la uşa doamnei Chetroiu[6]/ şi[7]/ dacă e miliţianul acolo...[8]/ să-l ia cu el[7]/".

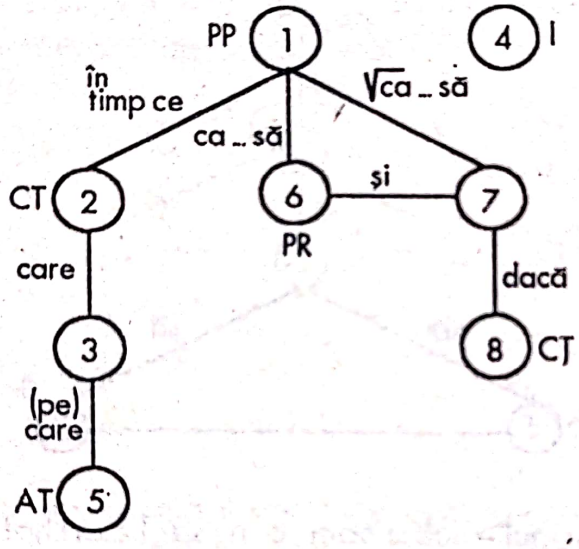

b) ideea = sb., expr. prin subst.com., s., f., sg., N, art.hot. -a;
care = sb., expr. prin pron.rel., N.;
Andrei = sb. expr. prin subst.pr., s., m., sg., N;
miliţianul = sb., expr. prin subst.com., s., m., sg., N, art.hot. -l.

c) În text: pusă la punct = atr.adj.; înalte,... maiestoase = atr.adj.multiplu; vechi = atr.adj.;
În alte contexte: 1) Ideea lui Val pare pusă la punct (n.p.); 2) Scările păreau înalte şi maiestoase (n.p. multiplu); 3) Pinacoteca din München era veche (n.p.).

d) În text: era = verb cop.; e = verb predicativ.

Scanned with OKEN Scanner

TEXT 5

a) " Limba română[1]/, așa cum se prezintă astăzi[2]/, ne arată în chip neîndoios[1]/ că[3]/ romanizarea teritoriilor[4]/ pe care s-a născut[5]/ trebuie[3]/ să fi fost foarte intensă[4]/. Tot[6]/ ce are ea mai caracteristic[7]/ poartă o pecete pur latină[6]/. Dar[8]/, oricît de numeroase ar fi elementele străine[9]/, care au pătruns mai ales în lexicul său[10]/, limba română n-a suferit schimbări prea multe în fondul* ei primitiv[8]/; ea și-a păstrat caracter de idiom romanic, în toate împrejurările, uneori, puțin favorabile,[11]/ în care s-a dezvoltat[12]/".

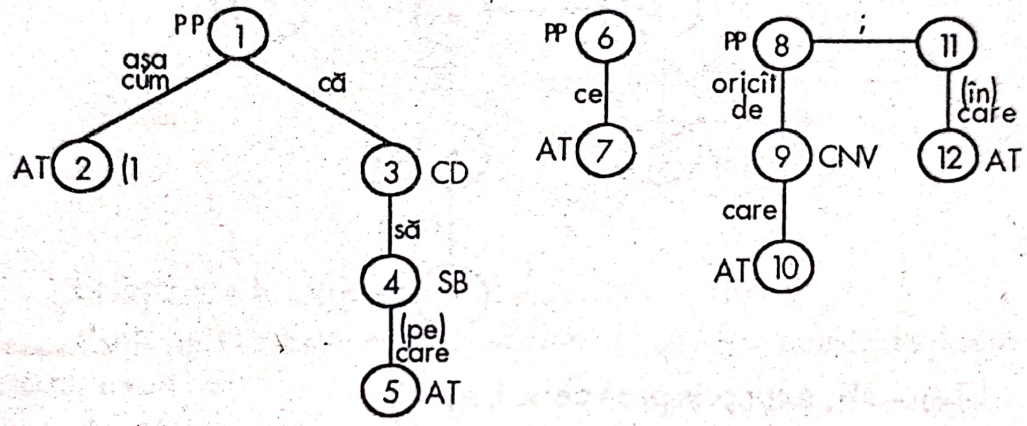

b) așa cum = c.c. m., expr.prin locuț.adv. de mod;
astăzi = c.c. t.; expr. prin adv. de timp;
în chip neîndoios = c.c. m., expr. prin locuț.adv. de mod;
pe care = c.c. l., expr. prin pron.rel., caz Ac, constr. cu prep. pe;
pur = c.c. m., expr.prin adv. de mod;
oricît de =c.c. m., expr. prin locuț. adv. de mod;
în lexicul = c.c. l., expr. prin subst.com., s., n., sg., Ac. constr. cu prep. în, art.hot. -l;
în...împrejurările = c.c. t., expr. prin subst. com., s.,f., pl., Ac, constr. cu prep. în, art. hot. -le;
uneori = c.c. t., expr. prin adv. nehot.;
puțin = c.c. m., expr. prin adv. de mod;
în care = c.c. t., expr. prin pron., rel., Ac. constr. cu prep. în.

---

* *în fondul = compl.circum.de relație*
[1] *De fapt, prop.pred.suplimentară*

Scanned with OKEN Scanner

c) foarte intens = gr.super .abs.; mai caracteristic = c. de super.; numeroase[1] = gr.poz.; străine = gr.poz.; prea multe = super .abs.; primitiv = gr.poz.; favorabile = gr.poz.

TEXT 6

a) " Eu[1]/, nu-i vorbă[2]/, măcar că e așa de întuneric[3]/ deosebesc tare bine firele de mac de cele de năsip[1]/; dar[4]/ numai iuțeală și gură de furnică[5]/ ar trebui[4]/ să ai[5]/ ca să poți apuca, alege și culege niște flecuștețe ca aceste în așa scurtă vreme[6]/".

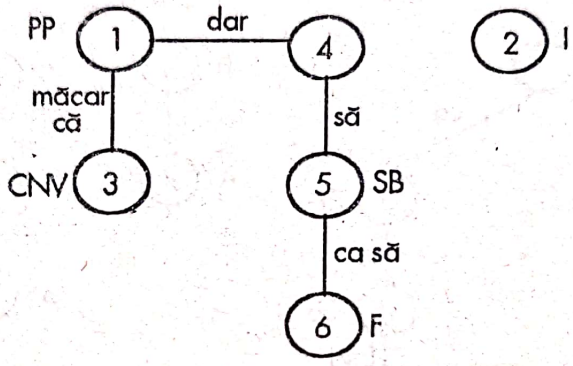

b) eu = sb., expr.prin pron.pers., I, sg., N;
vorbă = sb., expr.prin subst.com., s., f., sg., N, neart;
întuneric = sb., expr.prin subst.com., s., n., sg., N, neart;
firele = c.d., expr.prin subst.com., s., n., pl., Ac, art. hot. -le;
iuțeală și gură = c.d.multiplu, expr.prin subst.com., s., f., sg., Ac, neart;
apuca, alege și culege = c.d.multiplu, expr.prin verbe tranz. conj. I; III; III, d. act., inf.prez.;
niște flecuștețe = c.d. expr.prin subst.com., s., n., pl., Ac, art.neh. niște.

c) vórbă; măcár; întunéric; deosebésc; firele; năsip apucá; flecuștéțe.

TEXT 7

a) "Acela[1]/ ce cutează a se revolta față cu această stare de lucruri[2]/, acela[1]/ care îndrăznește[3]/ să arate[4]/ că formele poleite învelesc un trup putred[5]/, că progresul nostru ne duce la pierzanie[6]/, că[7]/

---

[1] *După unii autori, oricît (de), atît (de), așa (de), etc. sînt mărci ale superlativului absolut. Vezi G.G. Neamțu, Elemente de analiză gramaticală, Ed. științifică și Enciclopedică, Buc., 1989, p. 306*

Scanned with OKEN Scanner

elementele sănătoase[8]/ trebuie[7]/ să se conjure[8]/ și să facă o luptă supremă pentru mîntuirea acestei țări[9]/, este denunțat opiniei publice de către negustorii de principii liberale umanitare, ca barbar, ca antinațional, ca reacționar"[1]/.

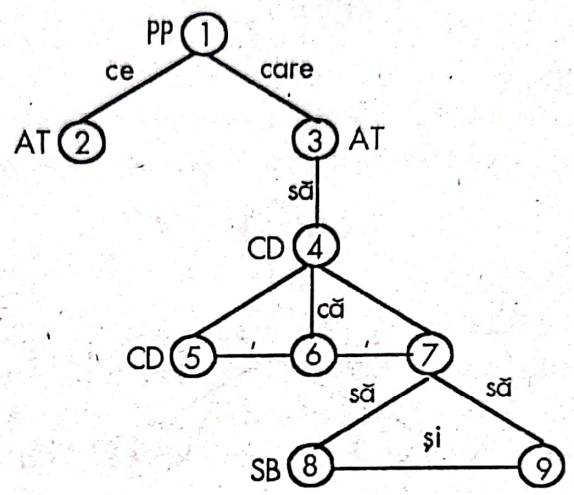

b) față cu = locuț. prep.;

stare de lucruri = locuț.subst.com., f., sg., Ac, constr. cu locuț. prep. față cu, neart.; c.i.[1];

duce la pierzanie = locuț. verbală, tranz., d.acț., ind., prez., pers. a III-a, sg.; p.v.;

să facă o luptă = locuț. verbală, intranz., d.act., conj., prez., pers. a II-a, sg.; p.v.

c) Acela ce îndrăznește a se revolta față cu această stare de lucruri, acela care se încumetă să arate că formele spoite învelesc un trup descompus, că progresul nostru ne duce la pierzanie, că elementele sănătoase trebuie să se conjure și să facă o luptă extremă pentru salvarea acestei țări este denunțat opiniei publice de către negustorii de principii liberale umaniatare, ca sălbatic, ca antinațional, ca retrograd.

TEXT 8

a) " Voi întreba chiar un om de lege[1]/ de cîte ori mi se va mări pedeapsa după fiecare recidivă[2]/. Căci mai degrabă face[3]/ să-ți împarți viața între închisoare și Egipt[4]/, decît s-o lași[5]/ să se scurgă întreagă între cocioaba[6]/ în care stai[7]/ și ocna[6]/ în care lucrezi"[8]/.

---

[1] *De fapt, circum. de relație*

Scanned with OKEN Scanner

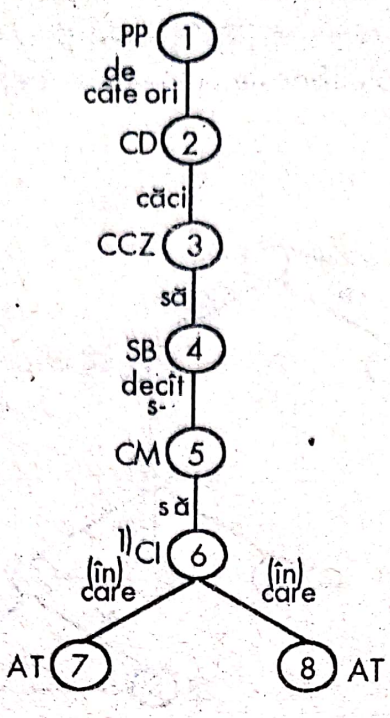

b) Voi întreba chiar un om de lege despre mărirea pedepsei de după fiecare recidivă. Căci mai degrabă face a împărți viața între închisoare și Egipt, decît lăsînt-o a se scurge întreagă între cocioaba de locuit și ocna pentru lucru.

Prin contragerea celei de-a doua propoziții, se pierde locuțiunea adverbială de cîte ori, prin care autorul stabilise cantitatea în timp a măririi pedepsei. Propoziția trei nu se poate contrage, deoarece are predicație impersonală, în timp ce propozițiile patru, cinci, șase, șapte, opt pot fi contrase, înlocuind modurile personale ale predicatelor prin moduri nepersonale. Astfel, propoziția patru pierde pronumele -ți, ceea ce nu mai conferă comunicării o notă de generalizare. Acest caracter îl aveau și verbele stai și lucrezi, care prin supin, îl pierd, diminuînd din încărcătura semantică a textului care, inițial, avea un statut de maximă, prezentînd o problematică umană, general-valabilă. În textul refăcut, problematica dobîndește un caracter strict personal, de confesiune.

c) În text, cele două verbe au sens figurat, fiind metafore: "...a împărți viața între închisoare și Egipt..." semnifică dedublarea existenței, între constrîngere și libertate; să se scurgă semnifică trecerea vieții în mod nefericit.

Alte sensuri

[1] *De fapt, circum. de relație*

Scanned with OKEN Scanner

A împărți: 1) Marile puteri împart lumea în sfere de influență (a divide); 2) Bunica împarte mere nepoților (a distribui); 3) Colegul meu împarte 462 la 15 (împărți - sens de bază); 4) Maria împarte textul în propoziții (a delimita); 5) Am împărțit aceeași soartă (a împărtăși); 6) N-avem nimic de împărțit (a nu avea nimic comun); 7) Darwin a împărțit speciile pe categorii de evoluție (a clasifica).

A se scurge: 1) Ploaia se scurge în pământ (a se infiltra); 2) Lupului i se scurgeau ochii după oițe (a dori); 3) S-au scurs 101 ani de la nașterea lui Lucian Blaga (a se împlini); 4) Vinul s-a scurs printre doage (a se prelinge); 5) Iazul a fost scurs pentru asanare (a seca); 6) Totul s-a scurs la canal (a piede); 7) Mașinile se scurg pe șosea una după alta (a se succeda).

TEXT 9

a) " - Bine...[1]/ Bine...[2]/ zise ea privind nehotărîtă înainte și apăsînd pe fiecare vorbă[3]/; bine[4]/, dar[5]/ dacă sfîntul Petru[6]/ care am auzit[7]/ că e un bătrîn morocănos și hursuz[8]/, nu-ți deschide[6]/ ca să poți intra înlăuntru[9]/, nu e așa[5]/ că tremuri de frig și de foame la porțile raiului?"[10].

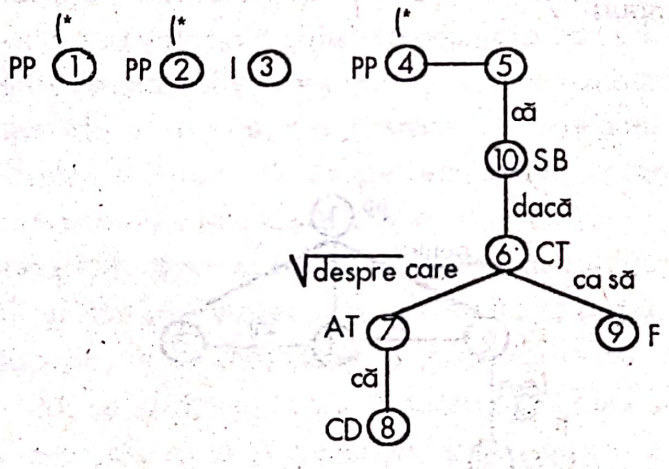

b)[1] înainte = c.c. l., expr.prin adv. de loc, gr. poz.;

(despre) care = ci, expr.prin pron.rel., Ac (elipsa prep. despre =anacolut);

-ți = ci, expr.prin pron.pers., a II-a, sg., D., f. neacc.;

intra = c.d., expr.prin verb intranz., cj. I, d. act., inf., prez.;

înlăuntru = c.c. l., expr.prin adv. de loc, gr. poz.;

de frig și de foame = c.c. cz. multiplu, expr.prin subst.com. s., n., respectiv f., sg., Ac, constr. cu prep. de, neart.;

---

*prop. insuficiente

[1]privind.. și apăsînd pe vorbă, nehotărîtă = elem.pred.suplimentare

Scanned with OKEN Scanner

la porțile = c.c. l., expr.prin subst.com., s., f., pl., Ac., constr. cu prep. la, art. hot -le.

c) A privi: 1) Problema îi privește pe toți (a interesa); 2) În ultimul timp, mă privește de sus (a disprețui); 3) Noile prețuri n-au fost privite cu ochi buni (a dezaproba); 4) "Cînd privesc zilele de-aur a scripturilor române" (a medita) etc.

A deschide: 1) În sfîrșit, a deschis ochii! (a înțelege); 2) Venind la mine, și-a deschis sufletul (a se mărturisi); 3. Deschide televizorul! (a conecta); 4) Deschide ochii la ce spun! (a fi atent); 5) Magazinul se deschide la ora 8 (a începe programul); 6) A deschis vorba despre ceea ce nu trebuia spus (a aborda); 7) Cînd ne-am întîlnit, ș-a deschis brațele spre mine (a întîmpina).

TEXT 10

a) "Altfel nu mi-aș fi putut da sama[1]/ pentru ce[2]/ fără să-mi fi fost somn[3]/, pleoapele-mi căzură peste ochi[2]/ și, în loc de întuneric, o lumină puternică îmi inundă privirea[4]/, iar închipuirea mea se strămută într-o clipă în alte lumi, în alte timpuri"[5]/.

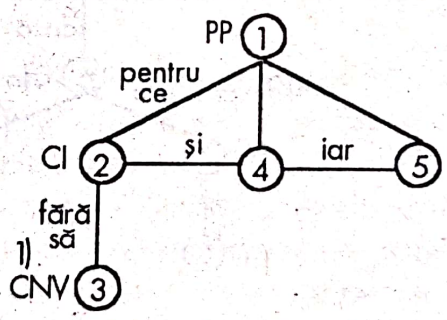

b) altfel = c.c. m., expr. prin adv. de mod, gr. poz.;

nu... aș fi putut = p.v., expr.prin verb tranz., cj. a-II-a, d.act., cond.-op., perf., pers. I, sg., negat. de adv. modal nu;

mi... da samă = c.d., expr.prin locuț. verbal, intranz., d.refl., inf., prez.;

pentru ce = c.c. cz, expr.prin pron. rel., Ac., constr. cu prep. pentru;

să... fi fost = = p.v., expr.prin verb intranz., cj. a IV-a, d.act., conj., perf., pers. a III-a, sg.;

-mi = ci, expr.prin pron.pers., I, sg., D, f., neacc.;

---

[1] *De fapt, prop.circum. opozițională*

Scanned with OKEN Scanner

somn[1] = sb., expr.prin subst.com., s., n., sg., N, neart.;
pleoapele = sb., expr.prin subst.com., s., f., pl., N, art. hot. -le;
-mi = atr.pron., expr.prin pron.pers., I, sg., D, (posesiv), f. neacc.;
căzură = p.v., expr.prin verb intranz., cj. a II-a, d. act., ind., p.s., pers. a III-a, pl.;
peste ochi = c.c. l., expr.prin subst.com., s., m., pl., Ac., constr. cu prep. peste, neart.

c) Autorul îşi propune să surprindă momentul cînd se realizează trecerea din lumea reală la reverie. Totul este plasat în amintire, fiindcă imaginea aparţine trecutului. În acest sens, se observă că verbele (cu excepţia locuţiunii verbale a-şi da seama, la infinitiv, prezent, care numeşte acţiunea, iar din punct de vedere stilistic se încadrează la nume şi nu la verbe) din text sînt la o formă de perfect, întregul tablou prezentat la persoana întîi fiind plasat în trecut, realizîndu-se o reverie, smulsă din memoria afectivă. Astfel, nu întîmplător, primele două verbe la perfect optativ, respectiv conjunctiv, moduri încărcate stilistic, putînd surprinde opţiunea, dorinţa , îndoiala, reprezintă planul realităţii, fiindcă prin forma negativă, anulează valoarea stilistică anunţată mai sus. În felul acesta, prin cele trei verbe la indicativ, care urmează, reveria devine, parcă, o stare mai aproape de realitate decît starea de veghe. De remarcat, de asemenea, formele temporale de perfect simplu, ceea ce conferă o notă de dinamism trecerii de la o stare la alta.

Recunoaştem deci două planuri: unul al realităţii, pus sub semnul incertitudinii, şi unul al reveriei ce apare ca trăire reală. Primul plan, marcat de verbe la optativ şi conjunctiv, prin opoziţie cu indicativul verbelor căzură, inundă, se strămută, care sugerează acţiunea ca sigură, despart cele două planuri ale eu-lui şi ale întîmplării eu-lui, ce "strămută" închipuirea "în alte lumi, în alte timpuri", doar visate. Astfel, lumea închipuirii devine reală, iar cea reală pare a fi cea a închipuirii. Trecerea de la o stare la alta are ceva inefabil, fiind un produs al subconştientului. Aceasta o marchează semantica ultimelor trei verbe puse în paralelism sintactic: "pleoapele... căzură", după care urmează efectul prin antiteză, "o lumină... inundă privirea", evident o lumină interioară, ca apoi să rezulte ultimul efect: "închipuirea mea se strămută".

---

[1] *În expresiile ideomatice de acest tip (mi-e foame, mi-e sete, mi-e ciudă etc.) verbul a fi este considerat predicativ, iar subst., subiecte.*

Scanned with OKEN Scanner

TEXT 11

a) "Era ridicol[1]/ să crezi[2]/ că este o ispravă de interes etern[3]/ ca să urmărești trei acte[4]/ pînă să afli[5]/ numai cu cine se culcă doamna contesă[6]/, sau că te mai interesează drama Sherlock Holmes[7]/ - iară[8]/, în care aștepți cinci acte[9]/ ca să vezi la urmă[10]/ dacă moare[11]/ sau nu[12]/ un individ nesfîrșit mai puțin interesant, decît acei camarazi[11]/ care erau seceraţi cu zecile de țeava nevăzută a unei mitraliere"[13]/.

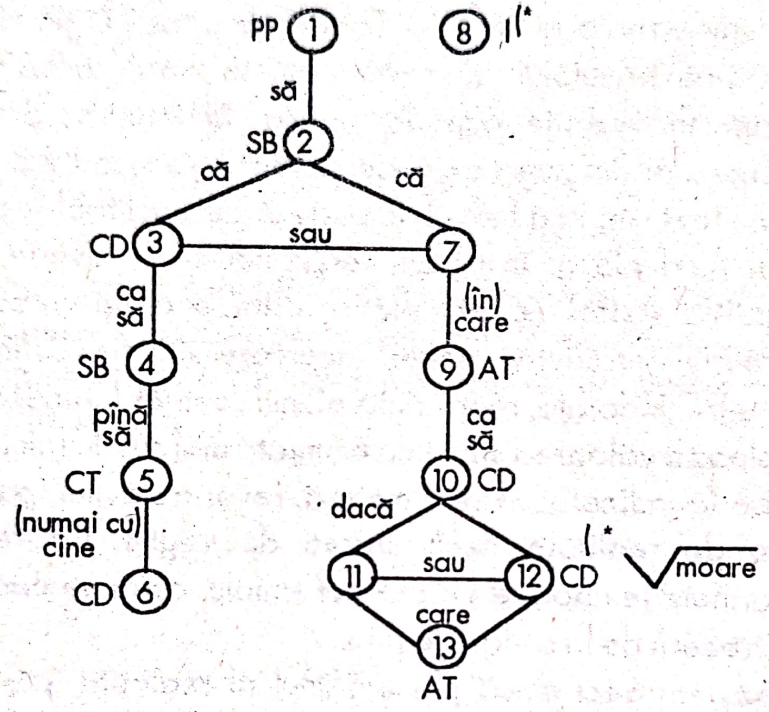

b) era ridicol = p.n.; să crezi = p.v.; este o ispravă = p.n.; să urmărești = p.v.; să afli = p.v.; se culcă = p.v.; interesează = p.v.; aștepți = p.v.; să vezi = p.v.; moare = p.v.; nu √moare = p.v.; erau seceraţi = p.v.

c) acte = c.d., expr.prin subst.com., s., n., pl., Ac., neart.;
cu cine = ci, expr.prin pron.rel., Ac., constr. cu prep. cu;
te = c.d., expr.prin pron.pers., pers. a II-a, sg., Ac., neacc.;
în care = c.i.[1], expr.prin pron.rel., Ac., constr. cu prep. în;

Prop. insuficiente
[1]*Are și nuanță temporală*

Scanned with OKEN Scanner

acte =vezi mai sus;

decît... camarazi = ci, expr.prin subst.com., s., m., pl., Ac., constr. cu prep. decît[1], neart.;

de teava = c.a., expr.prin subst. com., s., f., sg., Ac., constr. cu prep. de, art.hot. -a.

TEXT 12

a) " Eşecul e paralel şi în muzică, de la nostalgia tehnicii seriale[1]/ care ademeneşte clandestin pe atîţi tineri compozitori ruşi[2]/, pînă la furia răguşită a jazzului[1]/, care[3]/, după cum se ştie[4]/, e o altă faţă a Statelor Unite ale Americii[3]/ şi constituie în Uniunea Sovietică un fel de magie regăsită, tînără şi populară"[5]/.

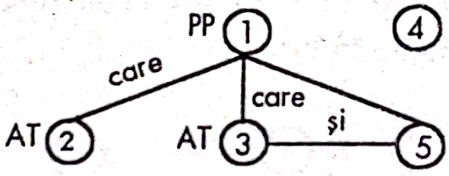

b) e paralel = p.n. ,format din verb cop., cj. a IV-a, d.act., ind., prez., pers. a III-a, sg. şi n.p. paralel, expr. prin adj. primar, cu două term., m.,sg.,N.,fără gr. de c.[illegible];

ademeneşte = p.v., expr.prin verb tranz., cj. a IV-a, d. act. ind., prez., pers. a III-a, sg;

se ştie = p.v., expr. prin verb intranz, cj. a IV-a, d. refl., ind., prez., impers;

e o... faţă = p.n., format din verb cop., cj. a IV-a, d.-act., ind., prez., pers. a III-a, sg., şi n.p. o faţă, expr.prin subst.com., s., f., sg. N., art. nehot. o;

constituie... magie = p.n., format din verb cop., cj. a IV-a, d.act., ind., prez., pers. a III-a, sg., şi n.p. magie, expr.prin subst.com., s., f., sg., N., neart.

c) Nereuşita e aceeaşi şi în muzică, de la regretul modelului serial care ademeneşte ilegal pe atîţi tineri creatori ruşi, pînă la izbucnirea răguşită a jazzului, care, după cum se ştie, e o altă faţă a Statelor Unite ale Americii şi devine în Uniunea Sovietică un fel de vrajă regăsită, tînără şi populară.

---

[1] *Provenită, prin conversiune, din adv.modal, comparativ decît*

Scanned with OKEN Scanner

TEXT 13

a) " - Ia, eu fac[1]/ ce fac de mult,[2]/
Iarna viscolu-l ascult,
Crengile-mi rupîndu-le,
Apele-astupîndu-le,
Troienind cărările
Și gonind cîntările[3]/;
Și mai fac[4]/ ce fac de mult,[5]/
Vara doina mi-o ascult
Pe cărarea spre izvor[6]/
Ce le-am dat-o tuturor,[7]/
Împlîndu-și cofeile,
Mi-o cîntă femeile."[8]/

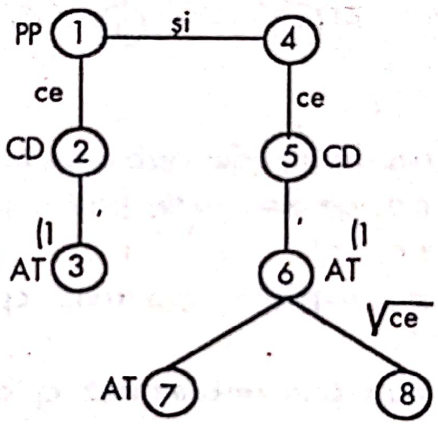

b) viscolu- = subst.com., s., n., sg., Ac., neart.; c.d.;
crengile = subst.com., s., f., pl., Ac., art.hot. -le; c.d.;
apele = subst.com., s., f., pl., Ac., art. hot., -le; c.d.;
cărările = subst.com., s., f., pl., Ac., art.hot. -le; c.d.;
cîntările = subst.com., s., f., pl., Ac., art.hot. -le; c.d.;
doina = subst.com., s., f., sg., Ac., art.hot. -a; c.d.;
(pe) cărarea = subst.com., s., f., sg., Ac., constr. cu prep. pe art.hot. -a; c.c. l.;
(spre) izvor= subst.com., s., n., sg., Ac., constr. cu prep. spre, neart.; atr.subst.prep.;
cofeile = subst.com., s., f., pl., Ac., art.hot. -le; c.d.;

---

[1] *De fapt, prop.apoz.; explică pron.rel. ce din regente*

Scanned with OKEN Scanner

femeile = subst.com., s., f., pl., N, art.hot. -le; sb.;

c) Textul de mai sus este o prozopopee dezvoltată (dialog om-natură, în fapt, confesiunea codrului către eroul liric). Dominant este stilul oral, care, de regulă, este lipsit de figuri de stil şi îndeosebi, de tropi. Oralitatea se manifestă prin expresii populare (fac ce fac), interjecţii (ia), dativ etic (-mi, de trei ori). Tot o dovadă a oralităţii este lexicul, în exclusivitate popular, dar şi prozodia (rimă împerecheată şi monorimă, ritm trohaic, măsură ce nu depăşeşte opt silabe). Cu toate acestea, frecvenţa figurilor de stil este ridicată, conferind textului o anume ambiguitate, specifică stilului eminescian: în aparenţă simplu, în realitate, deosebit de complex.

În această frază, complicată din punct de vedere sintactic, apar multe acorduri de la distanţă, ce ne fac să nu vedem tropii. Un exemplu îl constituie apozitivele (P_3 şi P_6) ce-l reiau pe ce; un altul, ultimele două propoziţii, P_7 având termen regent cărare, iar P_8 doină.

Tropul mai vizibil este personificarea codrului: fac ce fac (de două ori, deci şi repetiţie), ascult (de două, ori iarăşi repetiţie), am dat. Personificarea codrului se realizează şi prin dativul etic, -mi, dar şi prin pronumele personal eu. Apoi, este personificat viscolul, dînd impresia că ar acţiona conştient, sugestie pe care ne-o dă cele patru gerunzii succesive: rupînd, astupînd, troienind, gonind.

Un alt trop este metonimia cîntările care substituie cîntăreţii - păsările.

Pe lîngă tropii menţionaţi apare şi o figură a limbajului redundant, care sugerează măreţia codrului, hiperbola tuturor.

TEXT 14

a) " Se interesă[1]/ dacă nu există ceva pe Strada Frumoasă[2]/ - asta i-ar fi convenit[3] -/ pentru că nevastă-sa ar fi avut piaţa aproape[4]/ şi în situaţia ei nu putea face prea multă mişcare[5]/, ca să facă piaţa la Obor[6]/, iar Matache ar fi fost la o aruncătură de băţ"[7]/.

Scanned with OKEN Scanner

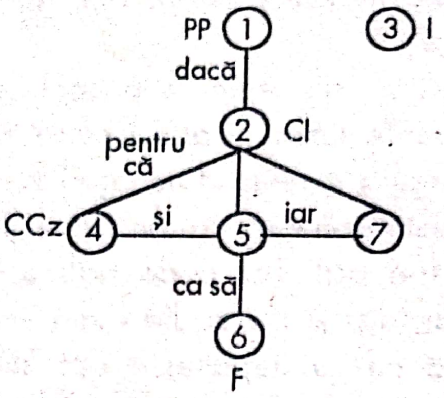

b) se = pron.refl., pers. a III-a, sg., Ac., neacc., marcă a d. refl.;
ceva = pron.nehot., sg., N., sb.;
asta = pron.dem. de apropiere (formă populară), f. (valoare neutră), sg., N.; sb.;
i- = pron.pers., pers. a III-a, m., sg., D., neacc.; c.;
ei = pron.pers., pers. a III-a, f., sg., G.; atr.pron.gen.;
aproape = adv.de loc, gr. poz.; c.c. l.;
prea = adv. de mod, intră în componenţa gr. superl. abs., al adj. multă;
la o aruncătură de băţ = locuţ,adv. de loc, gr.superl.abs.; c.c. l.

c) Ortografia: Se, scris cu majusculă, deoarece cuvîntul se află în frază în poziţie iniţială; Strada Frumoasă, Obor, Matache, scrise cu majuscule, deoarece sînt substantive proprii; celelalte cuvinte sînt scrise cu literă mică, fiindcă sînt în poziţie de mijloc sau finală.

i-ar = cratima uneşte două cuvinte diferite (un pron. pers. şi un verb aux.), care formează silabă comună; nevastă-sa = cratima uneşte adj.pron.pos. -sa, postpus substantivului nevastă.

Punctuaţia: ["..."] = încadrează un citat dintr-o operă; [-...-] = izolează o prop.incidentă (P_3); $[,]_1$ = desparte circum. P_6 de regenta P_5, fiindcă P_6 este intercalată între două prop.coord., $P_{5,7}$; $[,]_2$ = marchează raportul de coord. advers. şi izolează P_6, intercalat între P_5 şi P_7; [.] = marchează sfîrşitul frazei enunţiative.

Scanned with OKEN Scanner

TEXT 15

a) " În cea dintîi duminică, părintele Trandafir ţine o predică înaintea oamenilor[1]/ ce s-au adunat în număr mare[2]/ ca să vadă pe popa cel nou[3]/. Nu este mai mare mulţumire pentru omul[4]/ ce doreşte binele altora[5]/ decît aceea[4]/ cînd vede[6]/ că este ascultat de către alţii[7]/ şi că vorbele lui prind rădăcini[8]/. Gîndul bun se înmulţeşte, cuprinzînd loc în mai multe suflete[9]/, şi[10]/ cine îl are[11]/ şi îl poartă[12]/, mai ales atunci[10]/, cînd îl preţuieşte[13]/, se bucură[10]/ dacă vede[14]/ că-şi face cale-n lume"[15]/.

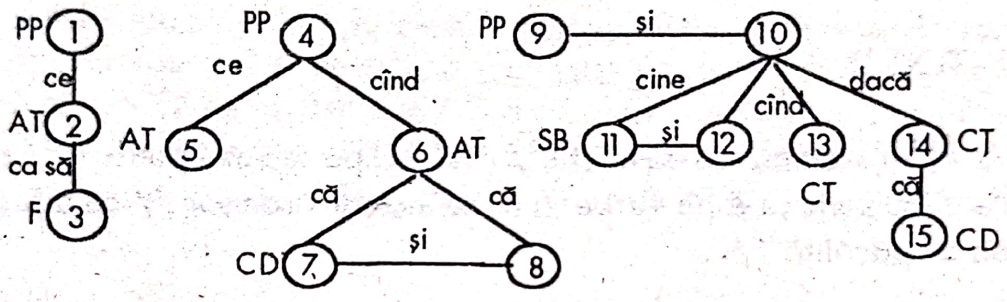

b) nu este = p.v., expr.prin verb intranz., cj. a IV-a, d.act., ind., prez., pers. a III-a, sg.;

mai mare = atr.adj., expr.prin adj.primar, var. cu o term., f., sg., N., gr. c. de sup.;

mulţumire = sb. expr.prin subst.com., s., f., sg., N., neart.;

pentru omul* = ci, expr.prin subst.com., s., m., sg., Ac., constr. cu prep. pentru, art. hot. -l;

ce = sb., expr.prin pron.rel., invar., N;

doreşte = p.v., expr.prin verb tranz., cj. a IV-a, d.act., ind., prez., pers. a III-a, sg.;

binele = c.d., expr.prin subst.com., s., (provenit, prin conversiune din adv.), n., sg., Ac., art.hot. -le;

altora = atr.pron.gen., expr.prin pron.nehot., m., pl., G.; (poate fi interpretat şi c.i. în D.)

decît aceea =atr. pron.prep., expr.prin pron.dem.de depărtare, f., sg., Ac., constr. cu prep. decît;

cînd = c.c. t., expr.prin adv.de timp, rel.;

vede = p.v., expr.prin verb tranz., cj. a II-a, d.act., ind., prez., pers. a III-a, sg.;

---

*De fapt, circum. de relaţie

Scanned with OKEN Scanner

este ascultat = p.v., expr.prin verb intranz., cj. I, d.pas., ind., prez., pers. a III-a, sg.;

de către alții = c.a., expr.prin pron.nehot., m., pl., Ac., constr.cu locuț.prep. de către;

vorbele = sb., expr.prin subst.com., s., f., pl., N., art. hot. -le;

lui = atr.pron.gen., expr.prin pron.pers., pers. a III-a., m., sg., G.;

prind rădăcini = p.v., expr.prin locuț.verb., intranz., d.act., ind., prez., pers. a III-a, pl.

c) cea; dintîi; înaintea; oamenilor; s-au; nou; mai; aceea; alții; lui; mai; poartă; mai; prețuiește.

TEXT 16

a) " Vorba e[1]/ că ea nu știe[2]/ cînd e clipa cea mai potrivită[3]/ să se ridice[4]/, nu pune preț pe vorbe[5]/, nu se încrede așa ușor...[6]/ că a fost de atîtea ori păcălită"[7]/.

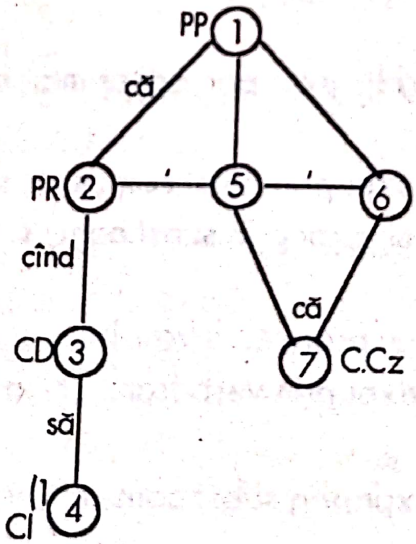

b) e = verb.cop., cj. a IV-a, d.act., ind., prez., pers. a III-a, sg., formează p.n. cu $P_{2,5,7}$;

preț = subst.com., s., n., sg., Ac., neart; intră în componența locuț.verbală a pune preț;

ori = subst.com., s., f., pl., Ac., intră în componența locuț.adv. de atîtea ori;

păcălită = verb, intranz., cj. a IV-a, part., intră în componența d.pas.; împreună cu verb. aux. a fost îndeplinește ft. de p.v. al P_7.

---

[1] *De fapt, prop. circum. de relație*

Scanned with OKEN Scanner

c) vorbă: vorbă de clacă = flecăreală; de ce nu i-ai ascultat vorbele = poveţele; a avea vorbă cu cineva = înţelegere, secret; să-ţi respecţi vorba dată = promisiune; ce mai atîta vorbă pentru atîta - agitaţie; a umbla vorba = zvon; a se băga în vorbă = discuţie; o vorbă nouă intrată în limbă = cuvînt; nu te lua după vorba lui = afirmaţie; a lăsa vorbă = dispoziţie; a trimite vorbă = mesaj; vorba e = problemă; vorbă-n vînt = amăgire, gratuitate.

TEXT 17

a) " - Acesta-i hram?[1]/ şi[2]/ după ce ne-aţi calicit, luîndu-ne moşia şi-nchizîndu-ne biserica cu zid[3]/, închideţi acum în ciudă şi poarta spitalului[2]/, ba pînă şi clopotele ni le-au oprit de tras cînerii de doftori, tot din pricina voastră[4] /, de ni s-au împrăştiet poporenii[5]/; nici chioară de babă nu mai dă pe la biserică![6]/ Şi încă una[7]/: de şaizeci şi mai bine de ani*, de cînd slujesc preoţia[8]/, voi aveţi[9]/ să mă învăţaţi tipicul, pui de năpîrcă[10]/ ce sunteţi[11]!/ la stati oleacă[12]/ să vă scot eu gărgăunii din capl..."[13]/

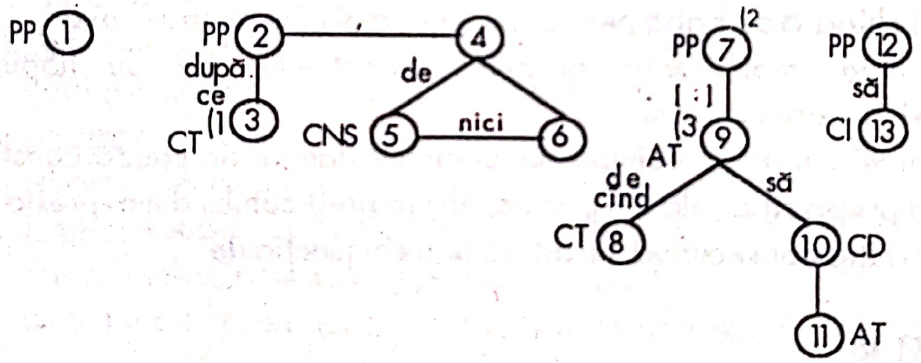

b) -i = verb cop., cj. a IV-a, d.act.,ind.,prez.,pers. a III-a, sg.; formează p.n. cu subst. hram;

aţi calicit = verb tranz.,cj. a IV-a, d.act., ind., p.c., pers. a II-a, pl; p.v.;

luîndu- = verb tranz. cj. I, d.act., ger., c.c.m. (cu nuanţă cauzală);

închizîndu- = verb tranz., cj. a III-a, d.act., ger.; c.c.m. (cu nuanţă cauzală);

închideţi = verb tranz, cj. a III-a, d.act.ind., prez., pers. a II-a, pl.; p.v.,

---

* *Construcţia de şaizeci şi mai bine de ani este, de fapt, o apoziţie dezvoltată pentru adverbul relativ cînd*

[1] *De fapt, prop.circum.cumulativă*

[2] *P, eliptică de predicat*

[3] *De fapt, prop.apoz.*

Scanned with OKEN Scanner

au oprit = verb tranz., cj. a IV-a, d.act., ind., p.c., pers. a III-a, pl.; p.v.;
de tras = verb tranz., cj. a III-a, d.act., sup.; c.;
s-au împrăştiet = verb intranz., cj. , d.refl., ind., p.c., pers. a III-a pl.; p.v.;
nu... dă = verb intranz., cj. I, d.act., ind., prez., pers. a III-a, sg., negat prin adv. modal nu; p.v.;
slujesc = verb tranz., cj. a IV-a, d.act.,ind.,prez., pers. I, sg.; p.v.;
aveţi = verb tranz.; cj. a II-a, d.act.,ind.,prez.,pers. a II-a pl.; p.v.;
să... învăţaţi = verb tranz., cj. I, d.act.,conj.,prez., pers. a II-a pl.; p.v.;
sunteţi = verb cop., cj. a IV-a, d.act., ind.,prez.,pers. a II-a, pl.; formează p.n. cu pron.rel. ce;
staţi = verb intranz., cj. I, d.act.,imper.,prez.,pers. a II-a, pl.; p.v.;
să...scot...gărgăunii din cap = locuţ.verb.,intranz., d.act., conj.,prez., pers. I, sg.; p.v.;

c) Mărcile oralităţii la nivel fonetic, de tip regional: pănă; cînerii; doftori; poporenii; preuţia; împrăştiet.

La nivel lexical: în exclusivitate, cuvinte şi expresii populare; de remarcat semantica termenilor: a da pentru " a veni"; a avea pentru "a vrea"; nici chioară de babă pentru "nimeni"; mai bine pentru "ceva".

La nivel morfologic: prezenţa vocativului pui de năpîrcă,a interjecţiei ia, dativul etic ni.

La nivel sintactic: complementul circumstanţial de cauză constr. cu locuţiunea prepoziţională din pricina; elipsa predicatului din expresia încă una; propoziţia consecutivă introdusă prin conjuncţia de.

TEXT 18

a) " Mai am un singur dor[1]/:
În liniştea serii[2]/,
Să mă lăsaţi[3]/ să mor
La marginea mării[2]/;
Să-mi fie somnul lin[4]/
Şi codrul aproape[5]/,
Pe-ntinsele ape
Să am un cer senin[6]/.
Nu-mi trebuie flamuri[7]/,
Nu voi sicriu bogat[8]/,
Ci-mi împletiţi un pat
Din tinere ramuri"[9]/.

Scanned with OKEN Scanner

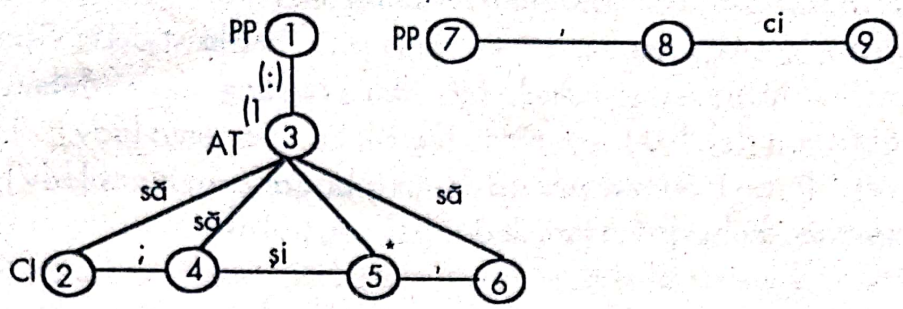

*√ să fie

b) dor = subst.com., s., n., sg., Ac., neart.; c.d.;

în liniştea = subst., com., s., f., sg., Ac., constr. cu prep. în, art.hot. -a; c.c.t. complex** , împreună cu subst. serii;

serii = subst., com., s., f., sg., G., art.hot. -i; intră în componenţa c.c.t. complex în liniştea serii;

(la marginea) mării = subst.com., s., f., sg., G., constr. cu locuţ. prep. la marginea, art. hot. -i; c.c.l.;

somnul = subst.,com., s.,n.,sg., N, art.hot. -l; sb.;

codrul = subst.com.,s.,m.,sg.,N, art.hot. -l; sb.;

pe... ape = subst.com.,s.,f.,pl.,Ac., constr. cu prep. pe, neart.; c.c.l.;

un cer = subst.com.,s.,n.,sg., Ac., art.nehot. un; c.d.;

flamuri = subst.com.,s.,f.,pl.,N, neart.; sb.;

sicriu = subst.,com.,s.,n.,sg.,Ac., neart.; c.d.;

un pat = subst.com.,s.,n.,sg.,Ac., art.nehot. un; c.d.;

din... ramuri*** = subst.,com.,s.,f.,pl.,Ac., constr. cu prep. din, neart.; atr.subst.prep.;

c) În text: mai (adv.); am (verb.pred.); un (num.card.); dor (subst.);mă (pron.pers.); mor (verb); la (prep.); -mi (pron.pers.); fie (verb); somnul (subst); lin (adj.); şi (conj.); aproape (adv.); un (art.); cer (subst.); senin (adj.); voi (verb); bogat (adj.); pat (subst.); tinere (adj.).

În alte contexte: În mai înfloreşte liliacul (subst.); Am sosit la timp. (verb aux.); Un crin a rezistat, altul nu. (adj.nehot.); Mă dor măselele (verb); Mă, fii atent! (interj.); -Mor! mor! face ursul. (interj.); Dă-mi un la pentru a-mi

---

[1] *De fapt, P_3 împreună cu $P_{2,4,5,6}$ formează o frază apozitivă*

** *Vezi M. Andrei şi I.Ghiţă, Limba română, Ed. Didactică şi Pedagogică, Buc., 1983, p. 150*

*** *Considerînd T.R. împletiţi, este compl. circ. instrumental*

Scanned with OKEN Scanner

acorda ghitara (subst.); Soprana a luat un mi de sus (subst.); Fie că vrei, fie că nu vrei... (conj.coord.); Am pescuit un somn şi un lin (subst.);" Lin vioarele răsună" (adv.); A venit şi el (adv.); Mă duc aproape de el. (elem. din locuţ.prep. aproape de); Nu-ţi cer nimic (verb); Se uită senin (adv.); "Dacă voi nu mă vreţ.." (pron.); Primăvara, apele curg bogat spre mare (adv.); S-a rupt un pat de armă (subst.); Am întîlnit două tinere (subst.).

TEXT 19

a) " Mirele-şi puse cămaşă de tort de raze de lună, brîu de mărgăritare, manta albă ca ninsoarea[1]/.

Şi se făcu nuntă mîndră şi frumoasă[2]/, cum n-a fost alta pe faţa pămîntului[3]/.

Ş-au trăit în pace şi în linişte ani mulţi şi fericiţi[4]/, iar[5]/ dac-ar fi adevărat[6]/ ce zice lumea[7]/, că pentru feţii-frumoşi vremea nu vremuieşte[8]/, apoi poate[5]/ c-or fi trăind* şi astăzi"[9]/.

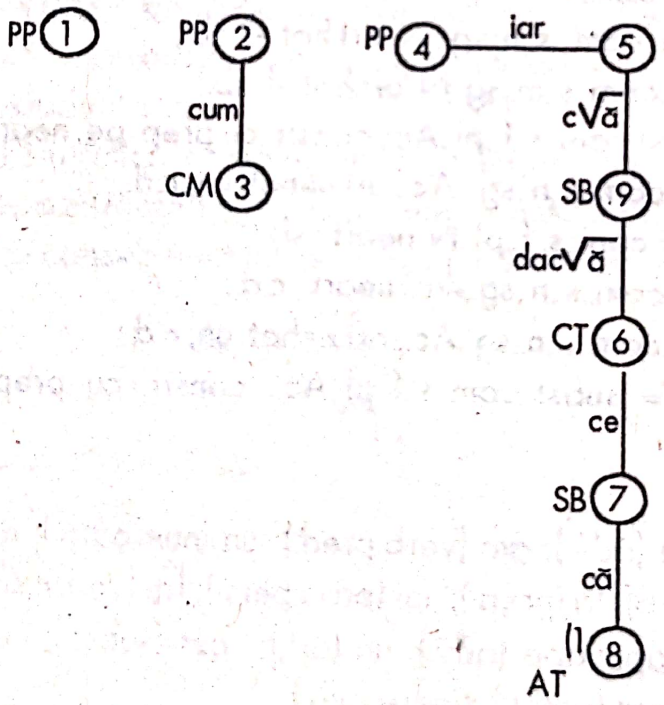

b) În text: se făcu = val.pred.pers.

---

*-or fi trăind = mod prezumtiv

[1]De fapt, prop.apoz. (TR, pron.rel. ce din P$_7$)

Scanned with OKEN Scanner

În alte contexte: 1) Se face a ploaie (val.pred.impers.); 2) El se făcu roşu de mînie (val.cop.); 3) A face baie, a face în ciudă; a face un drum; a face bani, a face pe nebunul etc. (inră în componenţa diferitelor locuţ.verb.)

c) Etapele necesare efectuării comentariului:

- surprindeţi conţinutul textului, atmosfera de sărbătoare, lumea mirifică a basmelor, aşa cum reies din imaginile artistice, şi notaţi impresia ce v-o fac (feeria);
- selectaţi figurile din imaginile artistice şi sugestia lor: tort de raze de lună = epitet; brîu de mărgăritare = epitet; albă ca ninsoarea = comparaţie; nuntă mîndră = epitet personificator; cum n-a fost alta pe faţa pămîntului = comparaţie dezvoltată, hiperbolizatoare; nu vremuieşte = metonimie hiperbolizatoare; o serie de enumeraţii: tort..., brîu..., manta; mîndră şi frumoasă; în pace şi în linişte; mulţi şi fericiţi;
- remarcaţi finalul tipic de basm.

TEXT 20

a) " Amîndouă aceste lucrări ar fi putut fi prilej de realizări mari[1]/, dar[2]/ dacă era nemulţumit[3]/ şi suferea atît[4]/, era[2]/ din pricină că, dîndu-şi seama de adevărul de neclintit al vederilor lui în acest subiect şi ştiind[5]/ că ele i-ar fi îngăduit, într-o ţară cu materialul sistematizat înaintea lui, de alţi cercetători de documente[6]/, să treacă dintr-o dată la lucrări de sinteză, fără riscul inexactităţilor de amănunt[7]/, se vedea nevoit[5]/ să scrie[8] /cum scrie acum[9]/, pripit, neatent la condei şi fără răgazul de a-şi şlefui fraza[8]/, pe care o dorea avîntată[10]/, dar nu sărind dincolo de gîndul lui"[11]/.

Scanned with OKEN Scanner

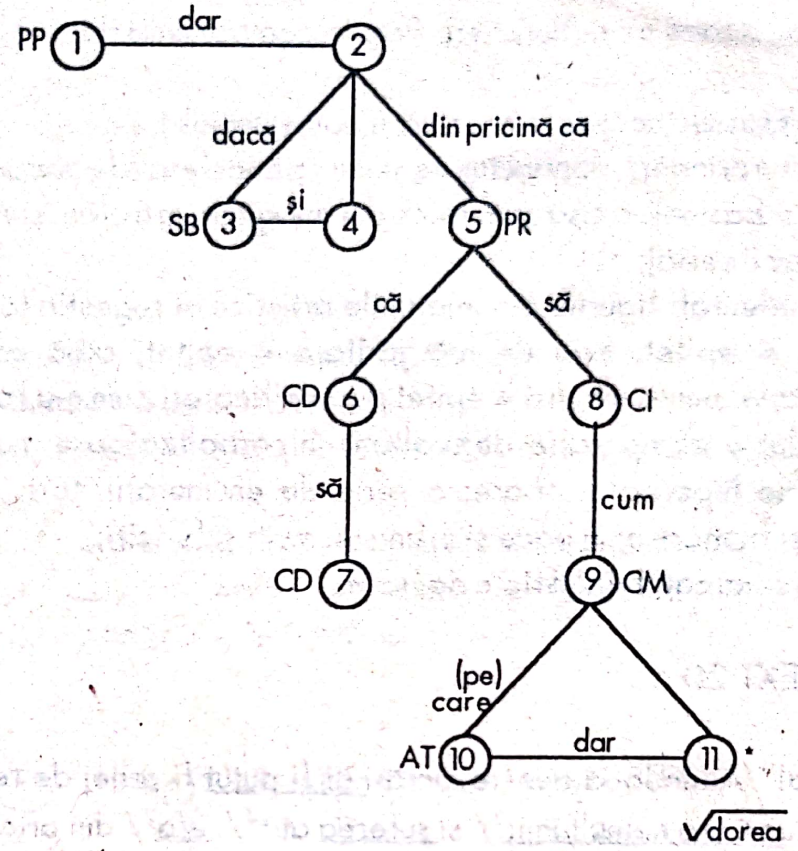

b) ar fi putut = p.v.,expr.prin verb tranz.cj. a II-a, d.act.,cond.-op.,perf.,pers. a III-a, pl.;

era nemulțumit = p.n., format din verb cop.,cj. a IV-a, d.act., ind.,imperf.,pers. a III-a, sg. și n.p. nemulțumit, expr.prin adj. (provenit din part.), var.cu două term.,m.,sg.,N.,gr.poz.;

suferea = p.v.,expr.prin verb inranz.cj. a IV-a, d.act., ind.,imperf.,pers. a III-a, sg.;

era = p.n. insuficient, format din verb cop.,cj. a IV-a, d.act.,ind.,imperf., impers., și n.p. P_5;

ar fi îngăduit = p.v.,expr.prin verb tranz., cj. a IV-a, d.act. cond. -op., perf., pers. a III-a, pl.;

să treacă = p.v.,expr.prin verb intranz.,cj. a III-a, d.act.,.conj., prez., pers. a III-a, sg.;

se vedea nevoit = p.n.,format din verb cop. cj. a II-a, d.refl., ind., imperf., pers. a III-a, sg. și n.p. nevoit, expr.prin adj.var. cu două term.,m.,sg.,N.;

Scanned with OKEN Scanner

să scrie = p.v.,expr.prin verb tranz.,cj. a III-a,d.act., conj.prez., pers. a III-a, sg.;

scrie = p.v.,expr.prin verb tranz. cj. a III-a, d.act.,ind.,prez.,pers. a III-a, sg.;

dorea = p.v.,expr.prin verb tranz, cj. a IV-a, d.act.,ind.,prez.,pers. a III-a, sg.;

nu dorea = p.v., eliptic, reprezentat de adv.modal de negaţie nu;

c) amîndouă, lucrări, realizări, nemulţumit, neclintit, vederi, cercetători, inexactităţi, nevoit, neatent, avîntată, dincolo;

Locuţiuni: din pricină că, dîndu-şi seama, dintr-o dată, dincolo de.

TEXT 21

a) " Lăcusteanu e soldat[1]/ şi nu-i place[2]/ să i se pună întrebări[3]/ pe care el le bănuieşte[4]/ că ei le pun[5]/, fiindcă le e frică[6]/ să meargă la palat[7]/, şi tot ca soldat, el crede[8]/ că fanfaronii ăştia nu sînt, la urma urmelor, de nici un folos[9]/ cînd e vorba de reprimat o revoltă"[10]/.

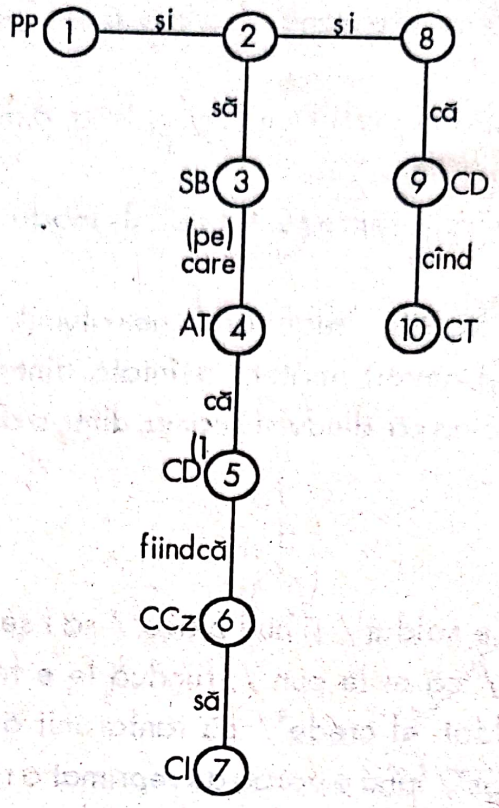

b) Lăcusteanu = sb.,expr.prin subst.pr.,s., m.,sg.,N;
întrebări = sb.,expr.prin subst.com.,s.,f.,pl.,N.,neart.;
el = sb.,expr.prin pron.pers.,pers. a III-a, m.,sg.,N.;
ei = sb.,expr.prin pron.pers.,pers. a III-a,m.,pl.,N.;
frică = sb.,expr.prin subst.com.,s.,f.,sg.,N.,neart.;
el = vezi mai sus;
fanfaronii = sb.,expr.prin subst.,com.,s.,m.,pl.,N.,art.hot. -i;
vorba = sb.,expr.prin subst.com.,s.,f.,sg.,N.,art.hot. -a;

c) în folosul = în interesul; cu folos = cu profit, în mod avantajos; (a fi) de folos = util; ce folos! = în zadar, degeaba; a avea, a trage folos = a beneficia, a profita; foloasele unei metode = avantaje; a aduce foloase = servicii; de mare folos = trebuință, necesitate.

---

[1] *De fapt, prop.pred. suplimentară*

Scanned with OKEN Scanner

TEXT 22

a) " El văzuse morţi şi răniţi căzuţi[1]/, dar nu-i văzuse de aproape, ci în învălmăşeală[2]/, nu mai intrase în palat[3]/, ci pornise după el pe uliţi, printre acei[4]/ care urmăreau pas cu pas campaniile lui Solomon pînă la Agie[5]/, de acolo la cazarma nouă[6]/, de unde acesta ridicase tunurile[7]/, apoi la cazarma veche[6]/, unde găsise şi celelalte campanii[8] şi unde polcovnicul, scund, fălcos şi înspăimîntat, socotind[9]/ că[10]/ de pune mulţimea mîna pe el[11]/ îl sfîşie[10]/, se pregătea[9]/ să reziste cu disperare unui asediu[12]/ pe care-l prevedea crîncen"[13]/.

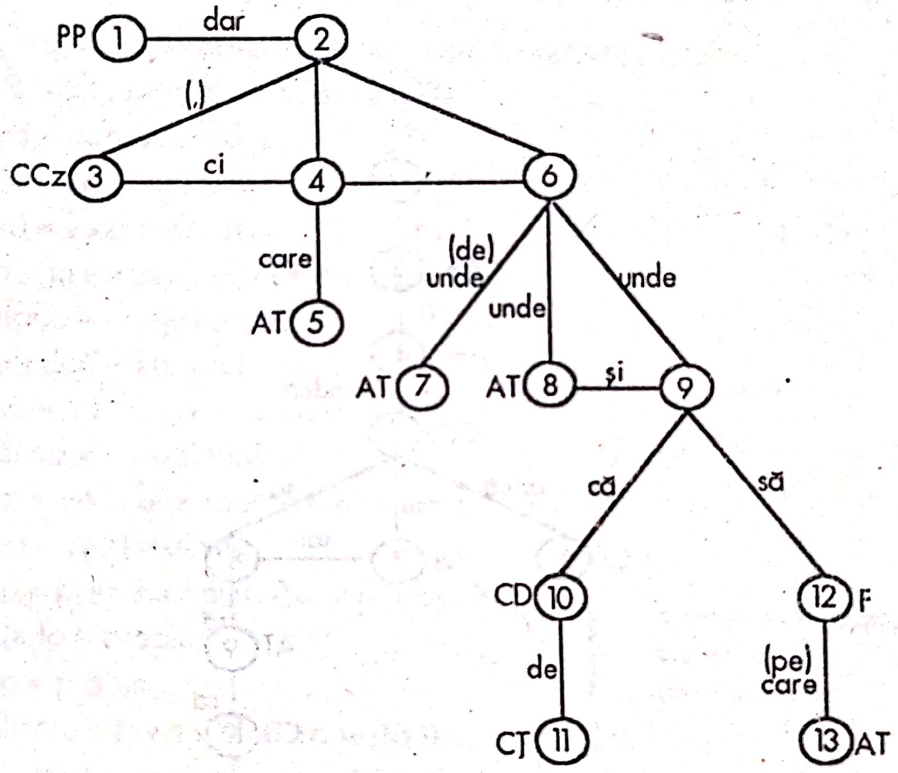

b) căzuţi = atr.adj.,expr.prin adj.var.,cu două term.,m.,pl.,Ac.;
lui Solomon = atr.subst.gen.,expr.prin subst.pr.,s.,m.,sg.,G.; art.hot. lui;
nouă = atr.adj.,expr.prin adj.var.,cu două term.,f.,sg.,Ac.,gr.poz.;
veche = atr.adj.,expr.prin adj.var.,cu două termn.,f.,sg.,Ac.,gr.poz.;
celelalte = atr.adj.,expr.prin adj.pron.de depărtare, f.,pl.,Ac.;
şase = atr.adj.,expr.prin num.card.propriu-zis (cu val.adj.),f.,pl.,Ac.;
scund, fălcos şi înspăimîntat = atr.adj.multiplu,expr.prin adj.var. (ultimul provenit din part.), cu două termn.,m.,sg.,N.,gr.poz.;
socotind = atr.verb.,expr.prin verb tranz., cj. a IV-a, d.act.,ger.

c) În text: morţi = subst.; şi = conj.coord.; răniţi = subst.; căzuţi = adj.;

Scanned with OKEN Scanner

În alte contexte : Cadavrele căzute erau ale unor soldați morți de mult. (adj.); Merg și eu la mare (adv.); Marea-și mișcă valurile (pron.refl.); Ei au căzut răniți (adj.); Ei au fost răniți de gloanțele dușmanilor (verb la part., ca elem. component al diatezei pasive); Căzuții la datorie sînt adevărați eroi (subst.).

TEXT 23

a) " - Vă rog[1]/ să nu mai stăruiți[2]/, că nu pot[3]/ să vă reproduc aci părerile proprietarilor despre membrii guvernului[4]/, fiindcă[5]/, dacă ați lua, oficial, cunoștință despre ele[6]/, ar trebui[5]/ să-i provocați la duel de la om la om fiecare dintre dumneavoastră[7]/, sau să găsiți mijloacele[8]/ să-i treziți, arătîndu-le[9]/ că sînteți conducătorii țării[10]/, ceea ce pare însă[11]/ că nu vreți cu tot dinadinsul...[12]/."

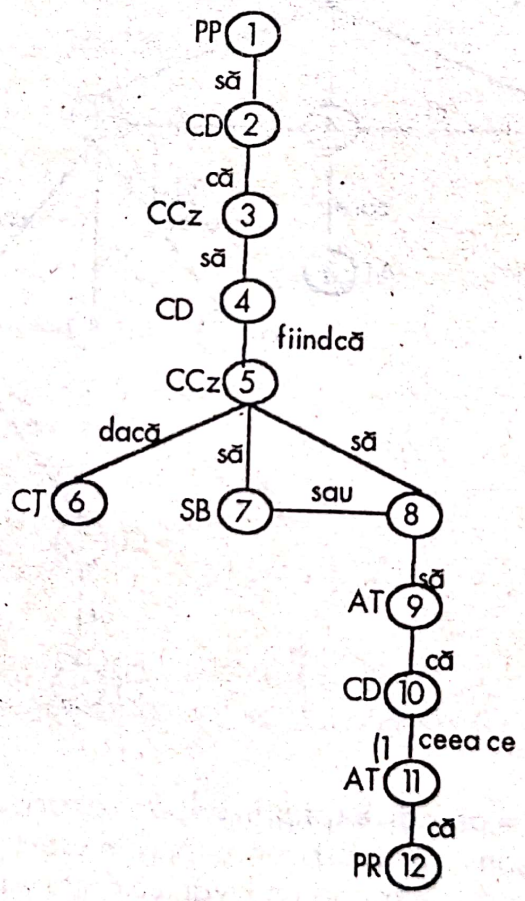

b) vă = c.d., expr.prin pron.pers.,pers. a II-a,pl.,Ac.,neacc.;
mai = c.c.t.,expr.prin adv.de timp;
vă = c.i.,expr.prin pron.pers., pers. a II-a, pl.,D.,neacc.;
aci = c.c.l.,expr.prin adv.de loc;
părerile = c.d.,expr.prin subst.com.,s.,f.,pl.,Ac.,art.hot. -le;

[1] *De fapt, prop.apoz.*

Scanned with OKEN Scanner

oficial = c.c.m.,expr.prin adv.de mod;
despre ele = c.i. ,expr. prin pron. pers., pers. a III-a, pl., f., Ac., acc. constr. cu prep.despre;
-i = c.d.,expr.prin pron.pers.,pers. a III-a, pl.,m.,Ac.,neacc.;
la duel = ci,expr.prin subst.,com.,s.,n.,sg.,Ac.,constr. cu prep. la, neart.;
de la om la om = c.c.m.,expr.prin locuț.adv.modală;
mijloacele = c.d.,expr.prin subst.com.,s.,n.,pl.,Ac.,art.hot. -le;
-i = vezi mai sus;
arătîndu = c.c.s.,expr.prin verb tranz.,cj.I, d.act.,ger.;
-le = ci,expr.prin pron.pers.,pers. a III-a, pl.,m.,D.,neacc.;
cu tot dinadinsul = c.c.m.,expr.prin locuț.adv.modală.

c) să =conj.subord.,s.,marcă a modului conj.;
nu = adv.modal de negație;
că = conj.subord.,s.;
nu = vezi mai sus
să = vezi mai sus
despre = prep.c.; construiește Ac.;
dacă = conj.subord., s;
fiindcă = conj.subord., c.;
ați = verb aux., marcă a cond.-op.;
despre = vezi mai sus;
ar = verb aux.,marcă a cond.-op.;
să = vezi mai sus;
la = prep.s.,constr. Ac. și D. popular;
de la = prep.c.,
la = prep.s.; } elemente componente ale locuț. adv. de la om la om
dintre = prep.s., construiește Ac.;
sau = conj.coord.disjunctivă;
să = vezi mai sus
să = vezi mai sus;
că = vezi mai sus;
însă = adv.de mod, val.stilistică;
că = vezi mai sus
nu = vezi mai sus
cu = prep.s.,
tot = adv.mod.
dinadinsul = adv.cu val.subst. } elemente componente ale locuț. adv. cu tot dinadinsul

Scanned with OKEN Scanner

TEXT 24

a) " Tot universul cunoştinţelor omeneşti şi al elementelor vieţii spirituale poate fi privit ca un cerc imens[1]/, şi[2]/ dacă admitem de centru interesul general uman la ele, fără o determinare specială prin chemare sau înclinaţiune individuală[3]/, atuncea părţile deosebite ale întregului cerc se vor deosebi prin aceea[2]/ că unele vor fi mai aproape[4]/, altele mai depărtate de centrul de interes[5]/; diferitele terenuri ale ştiinţei vor sta în astă privinţă în proporţiunea reciprocă de cercuri concentrice mai mari ori mai mici[6]/, din care cîte unul s-ar arăta nu ca un cerc simplu, ci ca un cerc de cercuri[7]/. Aşa, de exemplu[8]/, dacă istoria în genere ar forma un cerc de o certă apropiere către interes[9]/, acest cerc va consta din diferitele cercuri politice de cultură literară, religioasă ş.a.m.d.[10]/"

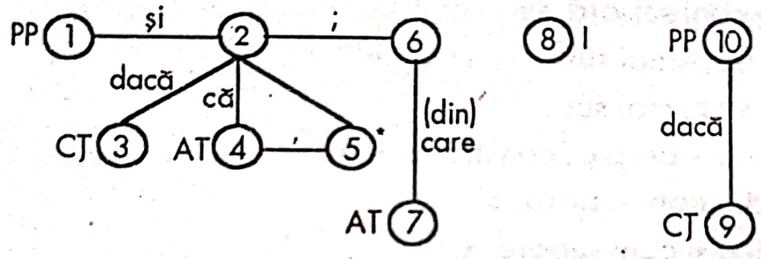

*√vor fi

b) tot = adj.pron.nehot.,m.,sg.,N.;atr.adj.;
omeneşte = adj.var.,cu două term.,f.,pl.,G.,fără gr.de c.; atr.adj.;
spirituale = adj.var.,cu două term.,f.,sg.,G.,fără gr.de c.; atr. adj.;
imens = adj.var.,cu două term.,m.,sg.,Ac.,fără gr.de c.; atr.adj.;
general-uman = adj.c.,var.cu două term.,m.,sg.,Ac.; fără gr.de c.; atr.adj.;
specială = adj.var.,cu două term.,f.,sg.,Ac.,gr.poz.; atr.adj.;
individuală = adj.var.,cu două term.,f.,sg.,Ac.,fără gr.de c.; atr.adj.
deosebite = adj.var.,cu două term.,f.,pl.,N.,poz.; atr.adj.;
întregului = adj.var.,cu două term.,m.,sg.,G., fără gr.de c.; atr.adj.;
diferitele = adj.var.,cu două term.,f.,pl.,N.,gr.poz.; atr.adj.;
astă = adj.pron.dem., de apropiere (formă pop.), f.,sg.,Ac.; atr.adj.;
reciprocă = adj.var.,cu două termn.,f.,sg.,Ac., fără gr.de c.; atr.adj.;
concentrice = adj.var.,cu două term.,f.,pl.,Ac., fără gra.de c.; atr.adj.;
mai mari ori mai mici = adj.var.,cu o term.,respectiv două,f.,pl.Ac., comp.de super.,atr.adj.multiplu;

Scanned with OKEN Scanner

simplu = adj.var.,cu două term.,m.,sg.,Ac.,gr.poz.; atr.adj.

c) univers; element; spiritual,ă; cerc; imens,ă; admite; centru; interes; general-uman; determinare; special,ă; înclinaţiune; individual,ă; ştiinţă; proporţiune; reciproc,ă; concentric,ă; istorie; în genere; cert,ă; consta; diferit,ă; politic,ă; cultură; literar,ă; religios,ă.

TEXT 25;

a) " Superstiţia de a face nod la basma ori la batistă[1]/ cînd îi ieşea omului un popă în cale[2]/ era foarte răspîndită[1]/, dar cele trei noduri nu însemnau[3]/ că Niţescu întîlnise trei popi[4]/, căci toate trei erau[5]/, şi asta o ştia el singur[6]/, numai pentru mitropolit"[5]/.

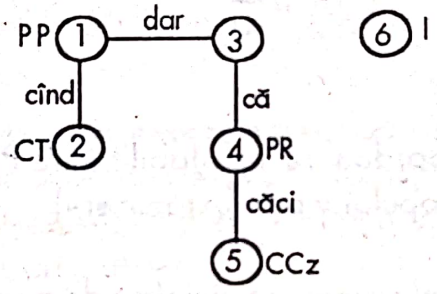

b) cele trei = num.card.propriu-zis (val.adj.), f.,pl.,N., art.dem.adj. cele; atr.adj.;

noduri = subst.,com.,s.,n.,pl.,N.,neart.; sb.;

toate = adj.pron.nehot.,f.,pl.,N.; atr.adj.;

trei = num.card.propriu-zis (val.subst.), f.,pl.,N.; sb.;

de a face nod = locuţ., verb.intranz.,d.act.,inf.prez.,a tr.verbal, constr. cu prep. de;

c) În text: ieşea = elem.component al locuţ.verb. a ieşi în cale (a întîmpina); era = verb cop.; (nu) însemnau = verb cop.;

În alte contexte: 1) Ionel a ieşit pe uşă (val.pred.); 2) Ionel a ieşit doctor (val.cop.); 3) El era aici mai înainte (val.pred.personală); 4) Cînd fu să intru, mă întîmpină un coleg (val.pred.impers.); 5) Ionel a fost întîmpinat de mama (val.aux.); 6) Ionel şi-a însemnat cîteva date (val.pred.personală); 7) De data aceasta înseamnă că vei reuşi (val.pred.impers.).

Scanned with OKEN Scanner

TEXT 26

a) " Problema e[1]/ că el nu mai are nici timp[2]/ să se ocupe de astea[3]/, să umble după intervenţii[4]/, să dea telefoane[5]/, adică să pună lumea în mişcare[6]/, şi nici chef"[7]/.

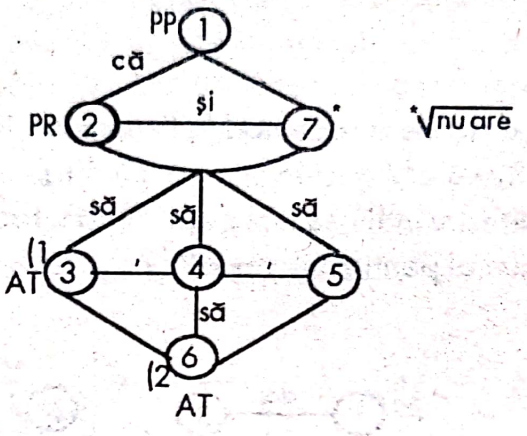

b) Raportul de coordonare s-a stabilit între P_2 şi P_7 (copulativ, prin conj.) şi între P_3; P_4; P_5 (copulativ prin juxtapunere)

c) Problema e că el nu mai are nici timp de a se ocupa de astea, de a umbla după intervenţii, de a da telefoane, adică de a pune lumea în mişcare...

TEXT 27

a) " Deşi nu mai împărtăşise entuziasmul cărţii lui Bălcescu pentru ideile, profesate azi de către colegii lui de la 1848[1]/, deşi ne-am încredinţat cu durere[2]/ că chiar aceia[3]/ ce azi le reprezintă[4]/, nu mai sunt pătrunşi[3]/ şi se slujesc numai de dînsele ca de o pîrghie pentru ajungerea unor interese mici[5]/, deşi stim[6]/ că[7]/ dacă inima lui era vie în vremea noastră[8]/, prin cartea lui ar fi trecut o suflare rece de ironie asupra piticilor[7]/ care îngînau a împărtăşi simţurile unei inimi[9]/, pe care n-am ştiut-o preţui niciodată[10]/, totuşi entuziasmul lui ca atare ne încălzeşte[11]/, căci este sincer, adevărat, energic[12]/, s-arată cu acea neşovăire[13]/ de care ne minunăm în caracterele antichităţii"[14]/.

---

[1] *Pot fi interpretate şi CI*

[2] *Reia ideea exprimată în $P_{3,4,5}$; de fapt, prop. apoz.*

Scanned with OKEN Scanner

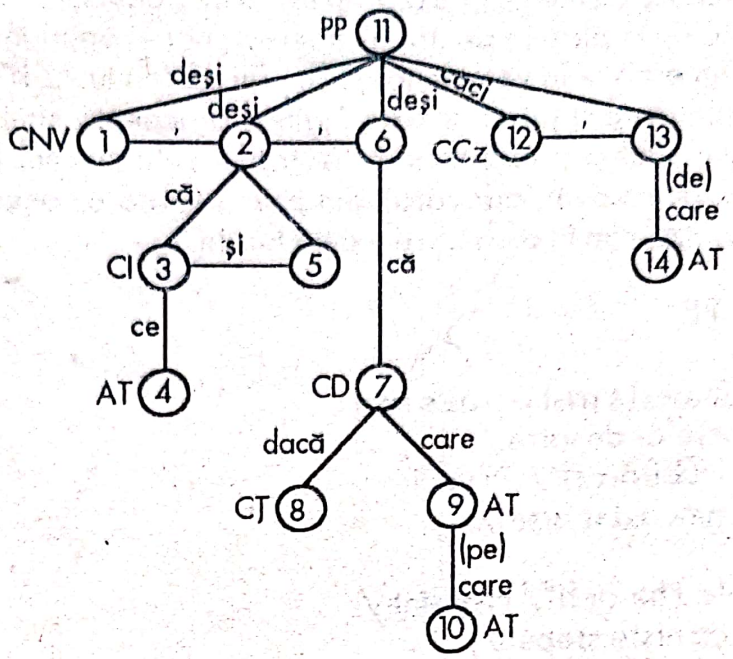

b) cărţii = atr.subst.gen.,expr.prin subst.com.,s.,f.,sg.,G., art.hot. -i;

lui Bălcescu = atr.subst.gen.,expr.prin subst.pr.,s.,m.,sg.,G.,art.hot. lui;

pentru ideile = atr.subst. prep.,expr.prin subst. com., s.,f., pl., Ac., constr. cu prep. pentru, art.hot. -le;

profesate = atr.adj.,expr.prin adj.var.,cu două term. (provenit din part.),f.,pl.,Ac., fără gr.de com.;

lui = atr.pron.gen.,expr.prin pron.pers.,pers. a III-a, sg.,m.,G.;

de la 1848 = atr.subst.prep.,expr.prin num.card.propriu-zis (val.subst.), Ac.,constr. cu prep de la;

unor interese = atr.subst.gen.,expr.prin subst.com.,s.,n.,pl., G., art. neh. unor;

mici = atr.adj.,expr.prin adj.var.,cu două term.,f.,pl.,G.,gr.poz.;

lui = vezi mai sus;

noastră = atr.adj.,expr.prin adj.pron.,pos.,f.,sg.,Ac.;

lui = vezi mai sus;

rece = atr.adj.,expr.prin adj.var.,cu o term.,f.sg.,N.,gr.poz.;

de ironie = atr.subst.prep.,expr.prin subst.com.,s.,f.,sg.,Ac., constr. cu prep. de, neart.;

unei inimi = atr.subst.gen.,expr.prin subst.com.,s.,f.,sg.,G.,art.nehot. unei;

ca atare = atr. adj., expr. prin locuţ. adj., N;

acea = atr.adj.,expr.prin adj.pron.dem., f.,sg.,Ac.;

antichităţii = atr.subst.gen.,expr.prin subst.com.,s.,f.,sg.,G., art.hot. -

Scanned with OKEN Scanner

c) Deşi nu mai îmbrăţişăm entuziasmul cărţii lui Bălcescu pentru ideile profesate azi de către colegii de la 1848, deşi ne-am încredinţat cu mîhnire că chiar aceia ce azi le ilustrează, nu mai sunt convinşi şi se slujesc numai de dînsele ca de o pîrghie pentru ajungerea unor scopuri mici, deşi ştim că dacă inima lui era vie în vemea noastră, prin cartea lui ar fi trecut o suflare rece de ironie asupra piticilor care îngînau a accepta simţurile unei inimi, pe care n-am ştiut-o preţui niciodată, totuşi entuziasmul lui ca atare ne încîntă, căci este sincer, adevărat, dinamic, s-arată cu acea neşovăire de care ne entuziasmăm în caracterele antichităţii."

TEXT 28

a) " Zîmbeşte trist cu raze reci
Speranţelor deşarte[1]/:
În veci iubi-o-vei[2]/, în veci
Va rămînea departe[3]/.

Ş-a tale zîle-or fi[4]/ cum sînt[5]/
Pustii ca nişte stepe[4]/;
Iar nopţile de-un farmec sfînt[6]/
Ce nu-l mai poţi pricepe"[7]/.

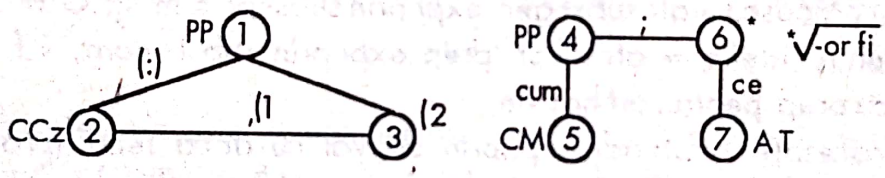

b) trist = adv.de mod, gr.poz.; c.c.m.;
cu raze = subst.,com.,s.f.,pl.,Ac., constr. cu prep. cu, neart.; c.;
în veci = locuţ.adv. de timp; c.c.t.;
pustii = adj.var.,cu două term.,f.,pl.,N.,gr.poz.;n.p.;
speranţelor = subst.,com.,s.,f.,pl.,D., art.hot. -la; c. ;
c) farmec; (a) "fermeca, fermecat(ă), fermecător,oare, nefermecător, oare, fermecătorie, fermecare;
(a) pricepe; pricepere, nepricepere, priceput,ă, nepriceput,ă.

TEXT 29

a) " Nu e exclus[1]/ ca poetul (Homer) să fi orbit la bătrîneţe[2]/. Dar[3]/ că în tinereţele sale n-a fost orb[4]/ se vede din descrierile sale neîntrecute[3]/ ce le dă[5]/ despre natură, despre viaţa omenească şi despre

[1] *[,] exprimă un raport adversativ, eliptic de conj.*
[2] *Predicatul din P_3 este nominal, deoarece elem.componente (a rămîne şi departe) sînt din sfera afectivităţii*

Scanned with OKEN Scanner

lumea întreagă[3]/. De aceea, bine a zis învățatul Proklos, în sec. II după Hristos[6],/ iar în timpul mai nou poetul german Goethe[7]/, că[8]/ cine zice despre Homer[9]/ că s-a născut orb[10]/, e orb el însuși[8]. Proklos zice[11]/: «atîtea a văzut[12]/ cîte nicicînd un muritor»[13]/".

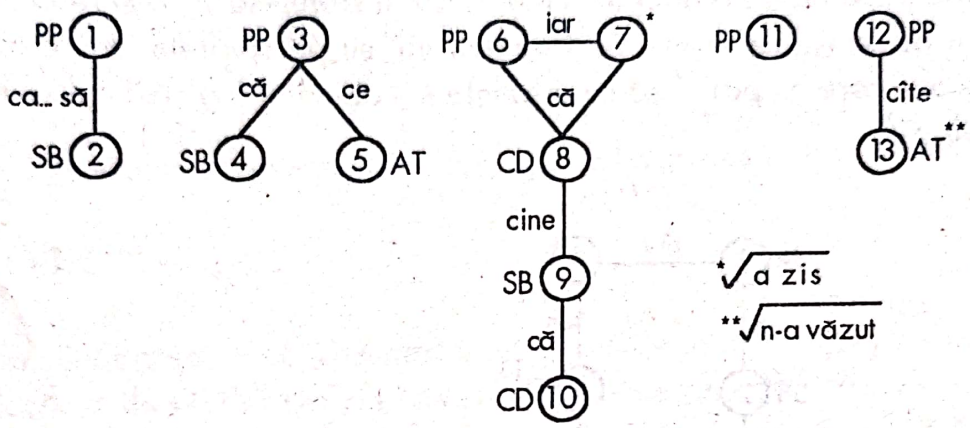

b) se = pron.refl.,pers. a III-a, sg.,Ac.,neacc.; marcă a reflexivului impersonal se vede;

ce = pron. rel.,Ac.; c.d.;

le = pron.pers.,pers. a III-a, pl.,f.,Ac.,neacc.;c.d.;

cine = pron.rel.,N.;sb.;

s- = pron.refl.,pers. a III-a, sg.,Ac.,neacc.,marcă a diatezei reflexive (s-a născut);

el = pron.pers.,pers. a III-a,m.,sg.,N.; sb.;

atîtea = pron.nehot.,f.,pl.,Ac.,; c.d.;

cîte = pron.rel.,f.,pl.,Ac.; c.d.;

c) " ..." = încadrează un citat dintr-o operă;

[,] = izolează o apoziție;

[.] = marchează sfîrșitul unei cominicări enunțiative;

$[,]_1$ = coordonează două elemente componente ale unei părți de propoziție multiple;

$[,]_2$ = desparte c.c.cz. de c.c.m., fiindcă au același T.R. (a zis);

$[,]_3$ = marchează coordonarea adversativă împreună cu conj. iar, între P_6 și P_7;

$[,]_4$ = marchează elipsa predicatului;

$[,]_5$ = izolează P_9 și P_{10}, intercalate în P_8;

[:] = Marchează trecerea de la vorbirea indirectă la cea directă

Scanned with OKEN Scanner

<<...>>= încadrează un citat;
[.] = marchează sfîrşitul unei comunicări enunţiative.

TEXT 30

a) " Îmi pare rău[1]/ că mă văd nevoit[2]/ să constat lipsa de spirit ştiinţific şi de finețe a d-lui dr. Vlad[3]/, dar îl sfătuiesc[4]/ să-şi facă de aici înainte observaţiile numai pe bolnavii vii, nu pe spiritele îndurerate ale acelora[5]/ care nu pot[6]/ să se prezinte în cabinetul său medical spre a se desculpa"[7]/.

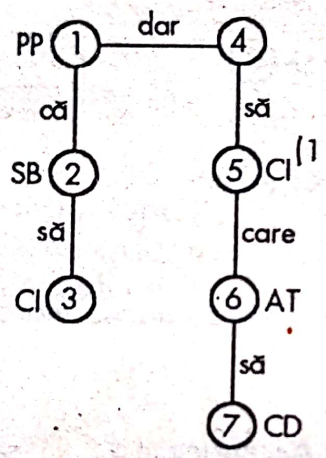

b) de spirit... şi de finețe = atr.subst.prep., multimplu,expr.prin subst. com., s.,n., respectiv f.,sg.,Ac., constr. cu prep. de, neart.;

ştiinţific=atr. adj.,expr.prin adj. var., cu două term., m., sg., Ac., gr. poz.;

a d-lui=atr.subst.ge.,expr.prin subst.,com.s., (abreviat), m., sg., G.,art. pos.gen. a şi hot. -lui;

dr.=atr.subst.apoz.,expr. prin subst.,com.,s., (abreviat). m., sg., N.,neart.;

Vlad = atr.subst.apoz.,expr.prin subst.,pr.,s.,m.,sg.,N.;

vii = atr.adj.,expr.prin adj.,var.cu două term.,m.,pl.,Ac.,fără gr.de c.;

îndurerate = atr.adj.,expr.prin adj.var. cu două term. (provenit din part.), f.,pl.,Ac.;gr.poz.;

ale acelora = atr.pron.gen.,expr.prin pron.dem.,de depărtare, m.,pl.,G., art.pos.gen. ale;

---

[1] *De fapt, prop .pred.suplimentară*

Scanned with OKEN Scanner

Scanned with OKEN Scanner

său = atr.adj.,expr.prin adj.pron.pos.,m.,sg.,Ac.;
medical = atr.adj.,expr.prin adj.var.,cu două term.,m.sg.,Ac., fără gr.de com.

c) În text: rău = adv.; ştiinţific = adj.; vii = adj.; care = pron.rel.; său = adj.pron.pos.

În alte contexte: 1) Ionel are un cîine rău (adj.); 2) El mi-a făcut un rău (subst.); 3) El a aplicat ştiinţific noua metodă (adv.); 4) El a prezentat viu ultimele probleme (adv.); 5) "Cei vii se mişcă şi ei descompuşi" (subst.); 6) Care vine pe la cinci? (pron.inter.); 7) Care om vine pe la cinci? (adj.inter.); 8) Colegul meu nu a reuşit la medicină, al său da (pron.pos.).

TEXT 31

a) " S-ar crede[1]/ că[2]/ această culme a nenorocirii[3]/ ar fi trebuit[2]/ să-i aducă şi sfîrşitul[3]/! Da' de unde?[4]/ Ceea ce putea[5]/ să-i vie ca o uşurare, adică moartea[6]/, nu veni[7]/, şi nimeni n-a ştiut[8]/ de ce omul ăsta nu şi-a pus capăt zilelor"[9]/.

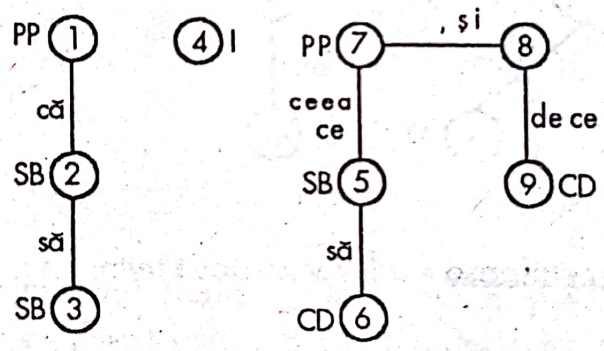

b) culme = subst.,com.,s.,f.,sg.,N.,neart.;sb.;
a nenorocirii = subst.,com.,s.,f.,sg.,G.,art.pos.gen. a şi hot. -i; atr. subst. gen.;
sfîrşitul = subst.,com.,s.,n.,sg.,Ac.,art.hot. -l; c.d.;
(ca) o uşurare = subst.,com.,s.,f.,sg.,Ac.,constr. cu prep. ca, art. nehot. o; c.c.m.;
moartea = subst.,com.,s.,f.,sg.,N., art.hot. a; apoz.;
omul = subst.,com.,s.,m.,sg.,N., art.hot. -l; sb.;
capăt = subst.,com.,s.,n.,sg.,Ac., neart. } elemente componente ale locuţiunii verbale
zilelor = subst.,com.,s.,f.,pl.,D., art.hot. -lor

c) În text: nimeni = sb.;

În alte contexte: 1) N-au venit nici Maria, nici Ion, nici Costel, nimeni (apoz.); 2) Stiloul nu este al nimănui (n.p. -G); 3) N-a fost luată în seamă părerea nimănui (atr.pron. -G); 4) Nu s-a vorbit împotriva nimănui (c.-G); 5) Nu m-am așezat în fața nimănui (c.c.l. -G); 6) Nu se poate greși din cauza nimănui (c.c.cz. - G); 7) Nimănui nu-i trebuie necazuri (c. -D); 8) N-am văzut pe nimeni (c.d. -Ac.); 9) Nu mi-e frică de nimeni (c.-Ac.) 10) Astăzi, n-am fost la nimeni (c.c.l. -Ac.); 11) A lucrat ca nimeni (c.c.m. -Ac.); 12) Părea ca nimeni (n.p. -Ac.); 13) Teama de nimeni îmi dă siguranță (atr.pron.prep. -Ac.).

TEXT 32

a) " E și ciudată și primejdioasă prăpastia dintre progresul[1]/ pe care l-au făcut științele de tot felul în vremea noastră[2]/ și stadiul cu totul infantil[1]/ în care a rămas politica sau arta politică[3]/, dacă se mai poate vorbi de așa ceva[4]/, cînd decanul unor asemenea «artiști» a devenit gospodarul Nichita Hrușciov"[5]/.

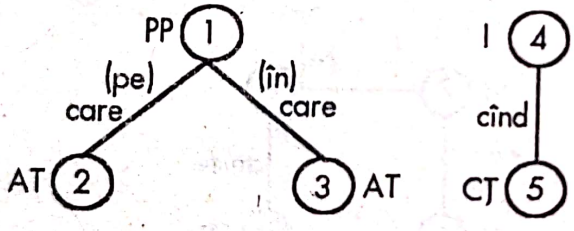

b) ciudată și primejdioasă = adj.var.,cu două term., f.,sg., N., gr. poz.; n.p. multiplu;

de tot felul = locuț.adj. (diverse), invar.,se acordă implicit cu T.R. științele; atr.adj.;

noastră = adj.pron.pos.,f.,sg.,Ac.,;atr.adj.;

cu totul infantil = adj.var.,cu două term.,m.,sg.,Ac.,gr.super.abs;

politică = adj.var., cu două term.,f.,sg.,N., fără gr.de com.;

asemenea = adj.invar.,se acordă implicit cu T.R. artiști, fără gr.de c.; atr.adj.;

c) În text: e = verb.cop.; și = conj.coord.cop.; noastră = adj.pron.pos.; cu totul = locuț.adv.; a rămîne = verb.cop.; asemenea = adj.

-În alte contexte: e = verb pred.; și = adv.; noastră = pron.pos.; totul = pron.nehot.; a rămîne = verb pred.; asemenea = adv.

Scanned with OKEN Scanner

Unde e mașina voastră?

- A noastră a rămas acasă, deoarece totul trebuie reparat, am răspuns eu. Vă urez drum bun!

- Asemenea, pentru cînd veți pleca și voi.

TEXT 33

a) " S-ar fi putut crede[1]/ că progresul ameţitor al mijloacelor de comunicaţie nu mai poate menţine lumea sub obroc[2]/, că[3]/ adevărul putînd fi transmis pretutindeni cu iuţeala vîntului[4]/, universul întreg[5]/ ar fi trebuit[3]/ să devină o imensă radiografie [5]/peste care ideologiile şi minciunile să nu mai poată aşterne ipocrizia lor parazitară"[6]/.

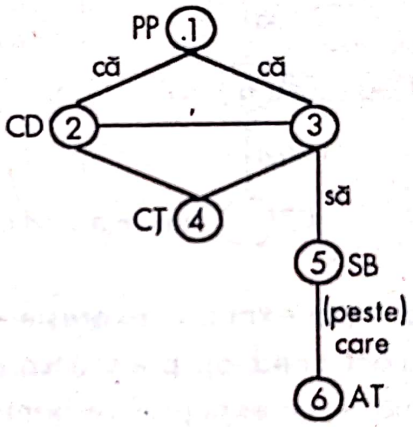

b)[1] crede = verb,tranz.,cj. a III-a,d.act.,inf.,prez.;sb.;
menţine = verb,tranz.,cj. a III-a,d.act.inf.,prez.,c.d.;
putînd = verb,tranz.,cj. a II-a,d.act.,ger.;p.v.;
fi transmis = verb,tranz.,cj. a III-a,d.pas.,inf.prez.; c.d.;
aşterne = verb,tranz.,cj. a III-a,d.act.,inf.,prez.; c.d.;

c) S-ar fi putut crede că progresul uluitor al mijloacelor de transmisie nu mai poate păstra lumea sub obroc, că adevărul putînd fi transmis pretutindeni cu viteza vîntului, universul întreg ar fi trebuit să devină o imensă radiografie peste care teoriile şi minciunile să nu mai poată aşterne viclenia lor contagioasă.

[1] *G.A. nu admite ca verbele de modalitate şi aspect să formeze p.v. compus cu verbul ce urmează (purtător semantic). De aceea, am luat p.v.simple asemenea verbe (a putea; a trebui), deşi este evident, de exemplu, că adevărul este sb. lui fi transmis şi nu a lui putînd. La fel în celelalte situaţii.*

Scanned with OKEN Scanner

TEXT 34

a) " Ar fi absurd[1]/ să se presupună[2]/ că scriitorii sînt niște automați sufletești incapabili[3]/ să arate altă oră și altă secundă decît a propriului lor mecanism[4]/. și ar fi un nonsens[5]/ să admiți[6]/ că le e îngăduit[7]/ să scrie unul despre altul[8]/ numai cînd au de spus ceva rău"[9]/.

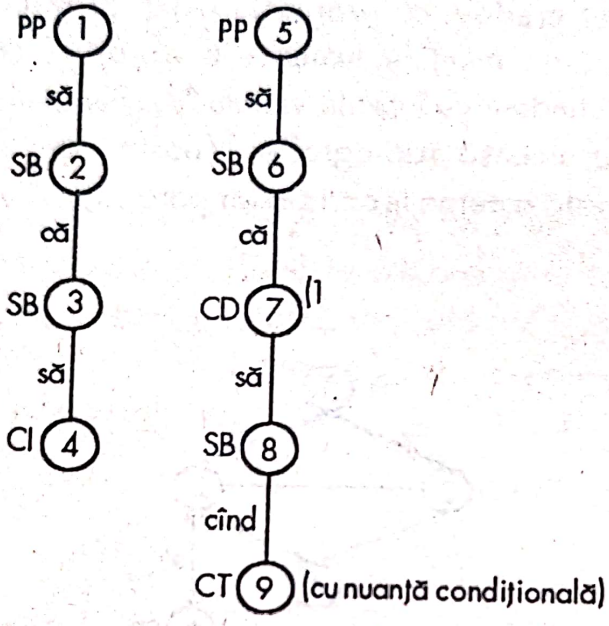

b) ar fi absurd = p.n.,expr.prin expresie verbală,impers.,formată din verb cop.,cj. a IV-a, d.act.,cond.-op.,prez.,și n.p. absurd, adv.de mod;

să se presupună = p.v.,expr.prin verb intranz.,cj. a III-a, d.refl., conj., prez., impers.;

sînt niște automați = p.n.,format din verb cop., cj. a IV-a, d.act., ind., prez.pers. a III-a,pl. și n.p. niște automați, subst.com.,s.,m.,pl.,N., art.nehot. niște;

să arate = p.v.,expr.prin verb tranz.,cj.I, d.act.,conj.prez.,pers. a III-a, pl.;

ar fi un nonsens = p.n.,format din verb cop.,cj. a IV-a, d.act., cond.-op., prez.,impers. și n.p. un nonsens,subst.com.,s.,n.,sg.,N.,art.nehot. un;

să admiți = p.v.,expr.prin verb tranz.,cj. a III-a, d.act., conj. prez., pers. a II-a,sg. (după G.A.), de fapt,impers.;

e îngăduit = p.v.expr.prin verb intranz.,cj. a IV-a, d.pas., ind., prez., impers.;

---

[1] *În atenția candidaților la limbi străine: regentul lui P$_7$ este considerat de G.A. verb de persoana a II-a, dar se traduce prin impersonal.*

Scanned with OKEN Scanner

să scrie = p.v.,expr.prin verb,tranz.,cj. a III-a,d.act.,conj.,prez.,pers. a III-a, pl.;

au = p.v.,expr.prin verb tranz.,cj. a II-a,d.act.,ind.,prez.,pers. a III-a,pl.;

c) Ar fi aberant să se creadă că autorii sînt niște roboți sufletește neputincioși să demonstreze alt timp decît particularului lor sistem și ar fi o absurditate să accepți că le e permis să se exprime unul despre altul numai cînd au de zis ceva malițios.

TEXT 35

a) " Dar e și vina lor[1]/: unul mă trage la dreapta[2]/, altul la stînga[3]/; cînd unul îmi zice da[4]/, altul îmi zice ba[5]/, așa că[6]/ eu[7]/, sau trebuie[6]/ să stau pe loc, așteptînd în zadar o împăcare a lor imposibilă[7]/, sau trebuie numaidecît[8]/ să urmez pe unul[9]/, și astfel să contrariez pe celălalt[10]/. Însă[11]/, ce e regretabil pentru mine[12]/ e[11]/ că totdeauna[13]/, după ce am urmat pe unul departe pe o cărare[14]/, cînd mă uit înapoi[15]/, mă căiesc[13]/ că n-am urmat povața celuilalt"[16]/.

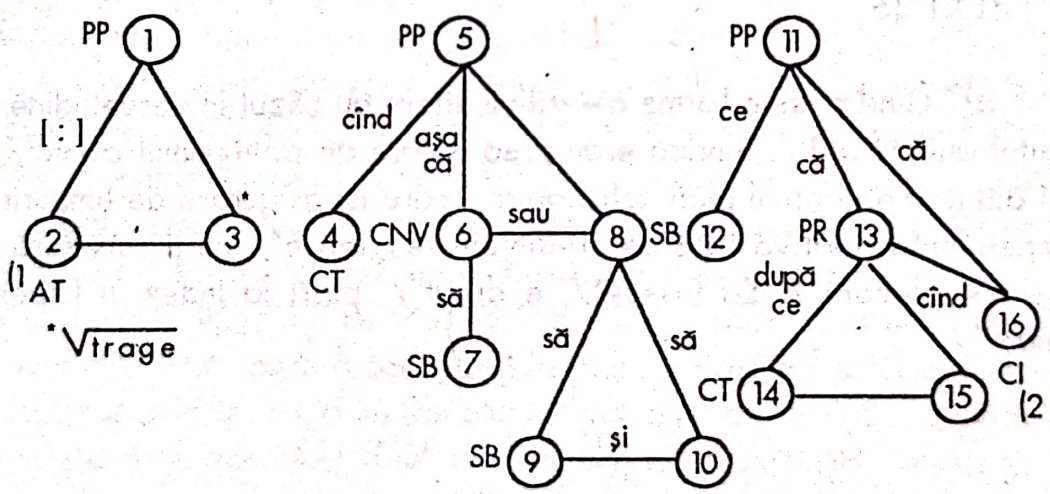

b) la dreapta = locuț.adv.de loc,gr.poz.;c.c.l.;
la stînga = idem
cînd = adv.rel.,de timp;c.c.t.;
da...ba[3]

---

[1] *De fapt, prop.apozitive.*
[2] *De fapt,prop.circum.de relație,cu nuanță cauzală.*
[3] *Sînt, în text, substantivizate*

Scanned with OKEN Scanner

așa = adv.de mod;elem.comp.al locuț.conj. așa cum;
pe loc = locuț.adv.de loc; c.c.l.;
în zadar = locuț.adv.de mod.;c.c.m.;
numaidecît = adv.de mod.;c.c.m.[1]
astfel = adv.de mod.;c.c.m.;
însă = adv.de mod.;cu val.stilistică, de adversitate;
regretabil = adv.de mod.,gr.poz.;n.p.;
totdeauna = adv.de timp; c.c.t.;
departe = adv.de loc, gr.poz.; c.c.l.;
cînd = vezi mai sus;
înapoi =adv.de loc; c.c.l.;

c) vina = sb.,expr.prin subst.com.,s.,f.,sg.,N., art.hot. -a;
unul = sb.,expr.prin pron. nehot., m.,sg.,N.;
altul = idem;
unul = vezi mai sus;
altul = vezi mai sus;
eu = sb.,expr.prin pron.pers.,pers. I,sg.,N.;
ce = sb.,expr.prin pron.rel.,N.;

TEXT 36

a) " Cînd aceste forme ale «divinației» au căzut în desuetudine, la sfîrșitul antichității[1]/, fiindcă erau prea legate de politeismul clasic[2]/, a ieșit din nou pe primul plan astrologia[3]/ care își asigurase de timpuriu o independență relativă față de credințele religioase[4]/ ce îi serviseră ca punct de plecare[5]/. Ea fusese[6]/, e drept[7]/, pusă la index în Imperiul Roman"[6]/.

[1] *De observat și nuanța temporală*

Scanned with OKEN Scanner

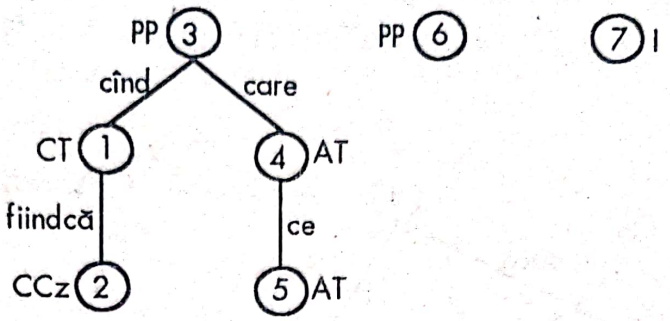

b) forme = sb.; ale divinației = atr.subst.gen.; (la sfîrșitul) antichității = c.c.t.; (de) politeismul = cî; (pe) primul plan = n.p.; astrologia = sb.; o independență = c.d.; (față de) credințele[1] = cî; (ca) punct de plecare[2] = cî; în Imperiul Roman = c.c.t.

c) Subiectul tratat de autor este "savant", adică aparține stilului științific, propunînd o incursiune în geneza culturii, într-o perioadă, deși de mult apusă, în continuare controversată: este vorba despre trecerea de la politeism la monoteism, de la cerul cu zeitățile Greciei la cerul dominat de un singur zeu. Renunțarea la o credință și trecerea la o alta nu s-a făcut direct, ci prin mijlocirea astrologiei, este de părere autorul. Acest termen atrage după sine alții din vocabularul de specialitate: forme ale divinației, au căzut în desuetudine, scriitorului fiindu-i imposibil ca primului termen savant să-i opună unul popular. De aici, vorbind despre religia perimată, numită politeism clasic, fiindcă a ajuns să facă epocă și în Imperiul Roman, se trece prin forma intermediară, de astrologie, știință ce nu poate fi numită perifrastic, avînd un sens foarte exact. Odată cu renunțarea și la aceasta din urmă, care a fost pusă la index folosirea neologismului se justifică tot prin precizia lui absolută, fiindcă nu are ambiguități (sensuri secundare sau figurate), fiind necesar în stilul științific. Acestea sînt independență, relativă, geneză, cultură, politeism, clasic, își asigurase.

TEXT 37

a) "Dacă vede[1]/ și vede* lupul[2]/ că nu mai găsește nimic[3]/, își puse în gînd una[4]/: așază cele două capete cu dinții rînjiți în fereștî[5]/, de ți se

---

[1,2] *De fapt. circum.de relație*

* *Cele două predicate (vede și vede) pot fi interpretate și ca unul singur*

Scanned with OKEN Scanner

părea[6]/ că rîd[7]/; pe urmă unge toți pereții cu sînge[8]/, ca să facă și mai mult în ciuda caprei[9]/, ș-apoi iese[10]/ și-și caută de drum"[11]/.

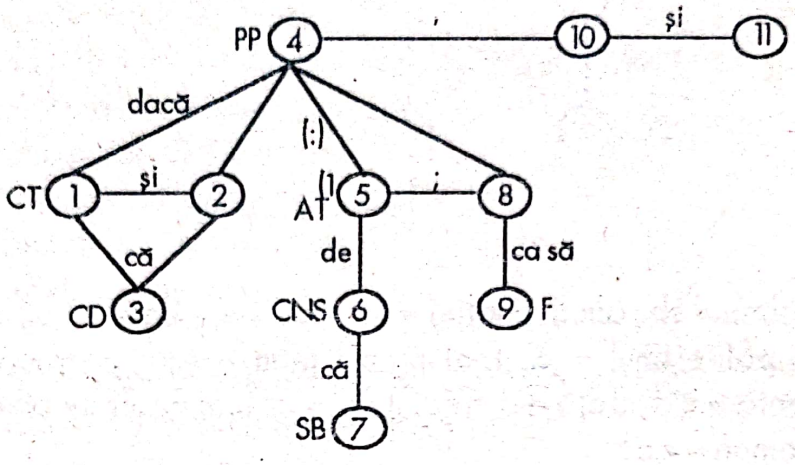

b) Textul este redactat în stil oral, prezent la toate nivelele limbii:

- în ce privește nivelul fonetic, remarcăm cîteva foneme regionale moldovenești: renunțarea la diftongul ea în favoarea vocalei a din cuvîntul așază; dispariția consoanei r din grupul consonatic str și înlocuirea lui s cu ș și a lui e final cu i (fereşti); în cazul cuvînului pereți, înlocuirea lui e cu ă;

- specifice populare sînt elidarea unei vocale atunci cînd se întîlnesc în două cuvinte alăturate: ș(i)-apoi; și-(î)și;

- prin folosirea oralității autorul creează o atmosferă de familiaritate, de participare afectivă, pare a se adresa unui auditoriu;

- prin elementele regionale textul se localizează și capătă autenticitate;

- prin plasticitatea pe care o creează fonetismele regionale, pentru locuitorii altor zone, dă o notă de umor.

c) Dacă zărește și zărește lupul că nu mai găbuiește nimic, îi trece prin cap una: pune cele două capete cu dinții rînjiți în fereşti, de credeai că hlizesc; pe urmă mînjește toți pereții cu sînge ca s-o înciudeze și mai mult pe capră, ș-apoi plecă și-și vede de drum.

TEXT 38

a) "La începutul verii lui 1909, rămas fără bani și bolnav, Modigliani se întoarce la Livorno[1]/, unde e îngrijit[2]/ și răsfățat de familie[3]/. Cînd

[1] *De fapt, prop.apoz.*

Scanned with OKEN Scanner

revine în toamnă la Paris[4]/, aduce cu el din Italia prima lui încercare de sculptură, ca şi tabloul «Cerşetorul din Livorno»[5]/, în care se poate identifica influenţa lui Cézanne şi aceea a pictorilor napolitani din secolul al XVII-lea"[6]/.

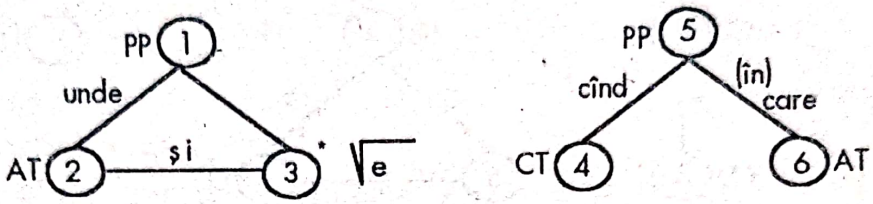

b) cînd = c.c. t.; revine = p.v.; (în) toamnă = c.c.t; (la) Paris = c.c.l.; aduce = p.v.; cu el = c.; (din) Italia = c.c.l.; prima = atr.adj.; lui = atr.pron.gen.; încercare = c.d.; (de) sculptură = atr.subst.prep.; tabloul = c.d.; Cerşetorul din Livorno = atr.apoz.; (în) care = c.c.l.; se poate = p.v.; identifica = sb.; influenţa = c.d.; lui Cézanne = atr.subst.gen.; aceea = c.d.; a pictorilor = atr.subst.gen.; napolitani = atr.adj.; (din) secolul = atr.subst.prep.; al XVII-lea = atr.adj.

c) (lui) 1909 = val.subst; prima = val.adj.; al XVII-lea = val.adj.

d) În text: (din) Italia = c.c.l.

În alte contexte : 1) Italia se află în Europa (sb.); 2) Una din forţele economice ale U.E. este Italia. (n.p.); 3) Ţara din peninsula sudică a Europei, Italia, are formă de cizmă. (apoz.);4) Am vizitat Italia. (c.d.); 5) Mă gîndesc la Italia. (c.); 6) Ţărmurile Italiei sînt scăldate de apele Mării Adriatice. (atr.subst.gen.); 7) Cînd vom trăi ca în Italia? (c.c.m.)

TEXT 39

a) "Abia acum pot[1]/ să spun[2]/ că ideile erau blestemul ei[3]/, şi[4]/ cînd reuşea[5]/ să se ferească[6]/ şi să nu intre în jocul lor[7]/..., însemna[4]/ că mă iubea foarte tare în acele clipe[8]/ şi se temea de ceva..."[9]/.

Scanned with OKEN Scanner

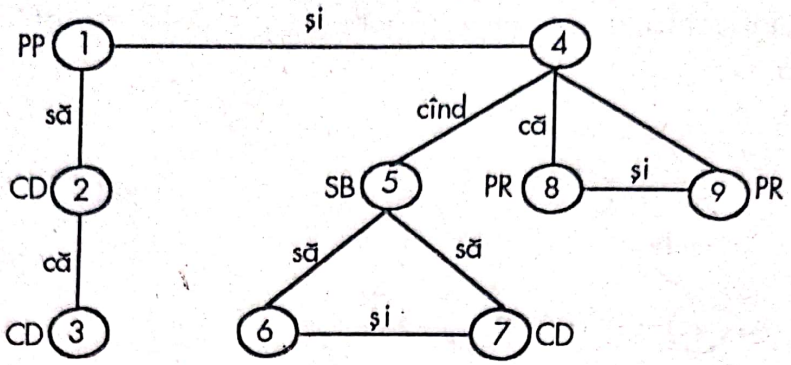

b) În text: ei = atr.pron.gen.

În alte contexte: 1) Mărgelele sînt ale ei. (n.p.); 2) S-a vorbit împotriva ei. (c.i); 3) Am trecut prin fața ei. (c.c.l.); 4) În timpul ei era mai bine. (c.c.t.); 5) Am întîrziat din cauza ei. (c.c.cz.).

c) abia acum = c.c.t.complex.,expr.prin adv.de timp;
cînd = c.c.t., expr.prin adv.pron.relativ, de timp;
în jocul = ci,expr.prin subst.com.,s.,n.,sg.,Ac., constr. cu prep. în,art hot. -l;
foarte tare = c.c.m. expr.prin adv.de mod, grad super. .abs.;
în... clipe = c.c.t.,expr.prin subst.com.,s.,f.,pl.,Ac.,constr. cu prep. în, neart.;
mă = c.d.,expr.prin pron.pers.pers. I, sg.,Ac., formă neacc.;
de ceva = ci,expr.prin pron.neh.,Ac.,constr. cu prep. de.

TEXT 40

a) "Ce-a scris noaptea[1]/ s-a zvîntat[2]/,
Apoi, pîn' la scăpătat,
Cu sugătoare de soare -
Și ziua și pe-nserate -
A citit[3]/ și tot a șters,
Cîte-o vorbă, cîte-un vers,
Și cîte o dată, fată,
Toată foaia, cartea toată[4]/,
Findcă Dumnezeu[5]/ ce-a vrut[6]/

Scanned with OKEN Scanner

P-ormă nu i-a mai plăcut[5]/.

.....

Cît a scris el cerul tot[7]/,
Să spui drept[8]/, a şti nu pot[9]/.
Învăţaţi cu cărţile
Cred[10]/ c-aproape o vecie[11]/
Pe cît mintea îl ajută[12]/ ·
Melcul crede[13]/ că o sută
De vecii întregi şi pline.[14]/
Melcul ştie[15]/, cred[16]/, mai bine.[15]/
Însă cerul, în sfîrşit,
E de-atuncea tipărit"[17]/.

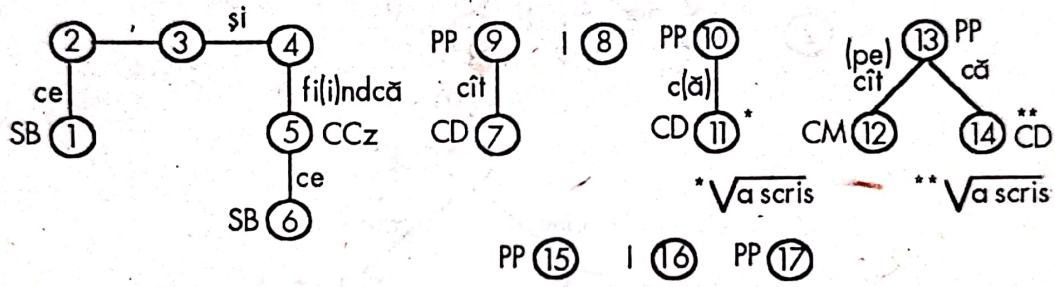

b) (pîn'la) scăpătat = c.c.t.; cu sugătoare[1)] = c.; de soare = atr.subst. prep.; vorbă...vers...dată...foaia, cartea= c.d.multiplu; (lui) Dumnezeu = c. (lipsa acordului creează un anacolut).

c) În text: a - verb aux (pt.perf.compus); prep. infinitivului (a şti).
În alte contexte: 1) a = art.pos.gen. (Cartea este a mamei); 2)interjecţie (A, mi-am data seama!); 3) subst. (Am greşit un a);

d) cîte o = atr.adj.expr.prin num.distrib. (val.adj.), f.,sg.,Ac.;
cîte un = atr.adj.expr.prin num.distrib. (val.adj.), m.,sg.,Ac.;
cîte o = vezi mai sus;
toată = atr.adj.,expr.prin adj.pron.neh.,f.,sg.,Ac.;
toată = vezi mai sus;
tot = atr.adj.,expr.prin adj.pron.nehot.,m.,sg.,Ac.;
întregi şi pline= atr. adj. multiplu, expr. prin adj. cu două term., f., pl., Ac., grad poz.

[1)] *De fapt, c. circum. instrumental.*

Scanned with OKEN Scanner

TEXT 41

a) "Blîndul Bădilă[1]/, care fusese șeful frăției de cruce din clasă[2]/ nu fu certat de nimeni[1]/, profesorii îl simpatizau mai departe pentru inocența și mai ales pentru efortul lui de a răspunde bine la lecții[3]/, căci învăța greu[4]/, dar se străduia[5]/ și asta place profesorului[6]/, căci[7]/ cine se străduiește[8]/ are șansa de a reuși, spre deosebire de cei mai inteligenți, dar șmecheri și puturoși[7]/, care cine știe ce vor ajunge în viață..."[9]/.

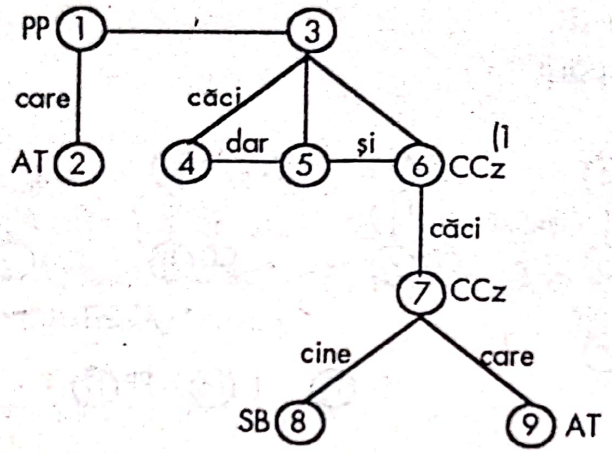

b) care = pron.rel.,N.;sb.;
(de) nimeni = pron.neg.,Ac.,constr.cu prep. de; c.a.;
lui = pron.pers.,pers. a III-a, sg.,m.,G., acc.; atr.pron.gen.;
asta = pron.dem.,de apropiere (formă populară), f.,sg.,N.; sb.;
îl = pron.pers.,pers. a III-a, m.,sg.,Ac., neacc.;c.d.;
se = pron.refl.,pers. a III-a,Ac., marcă a diatezei reflexive (se străduia; se străduiește);
cine = pron.rel.,N.; sb.;
care = vezi mai sus;
cine știe ce = locuț.pron.nehot.,N.; n.p..

c) ...efortul lui să răspundă...; are șansa să reușească...;

d) frăției; profesorii; simpatizau; mai; lui; lecții; greu; străduia; profesorului; străduiește; viață.

---

[1] *P_6 poate fi interpretată și ca prop.incidentă și astfel, întreaga construcție care urmează devine incidentală.*

Scanned with OKEN Scanner

TEXT 42

a) "Acestuia îi ardea[1]/ să fie el spiritual într-un asemenea moment[2]/, deşi[3]/, e adevărat[4]/, ironia lui nu infirma starea mea de spirit[3]/, ci căuta doar[5]/ să-mi sugereze[6]/ că inflamarea gîndirii nu ne duce spre decizii raţionale"[7]/.

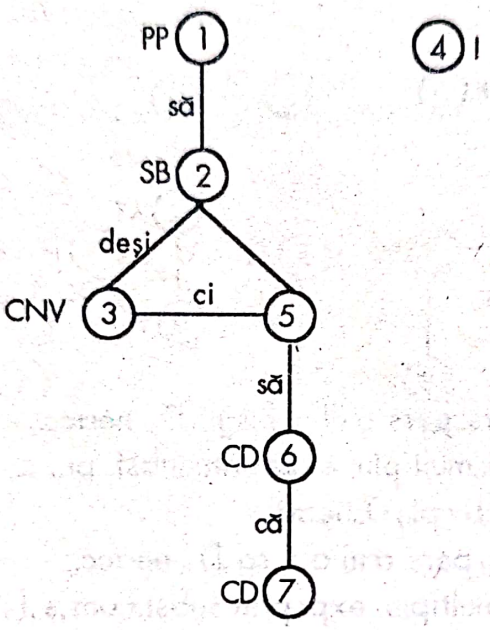

b) acestuia = c.i. ,expr.prin pron.dem.,de apropiere, m.,sg.,D.;
îi = c.i.,expr.prin pron.pers., pers. a III-a, m., sg.,D., neacc.;
starea... de spirit = c.d.,expr.prin subst.com., c., f.,sg.,Ac.,art.hot. -a;
-mi = c.i.,expr.prin pron.pers., pers. I, sg.,D., neacc.;
ne = c.d.,expr.prin pron. pers.,pers. I, pl.,Ac., neacc.;
spre decizii = c.i.,expr.prin subst.com.,s.,f.,pl.,Ac., constr. cu prep. spre, neart.

c) În text: acestuia = c.i.;
În alte contexte: 1) Cartea acestuia este bine legată (atr.pron.gen.); 2) Cartea este a acestuia (n.p.); 3) Am întîrziat din cauza acestuia (c.c.cz.).
d) "..." = încadrează un citat dintr-o operă;
$(,)_1$ = desparte subordonata concesivă (P_3) de prop.regentă (P_2);
$(,)_{2,3}$ = izolează o incidentă (P_4);
$(,)_4$ = marchează coordonarea adversativă împreună cu conj. ci, între P_3 şi P_5;
(.) = marchează sfîrşitul unei comunicări enunţiative.

Scanned with OKEN Scanner

TEXT 43

a) "Un sfert de ceas i-a trebuit Anei Ipătescu şi celor cinci-şase inşi[1]/, care-i deschid drumul[2]/, să ajungă în curtea mărginită cu borne şi lanţuri[3]/, care, e acum o mare de capete[4]/. E lume şi în sus pînă la metocul Episcopiei[5]/. Casa lui Cantacuzino e toată înconjurată de mulţime[6]/ şi boierii[7]/, care au venit[8]/ să alcătuiască guvernul[9]/, privesc deocamdată de la ferestre, de la catul de sus"[7]/.

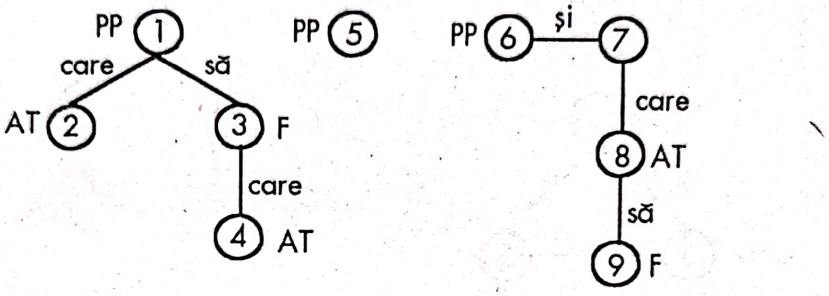

b) i = c.i.,expr.prin pron.pers.,pers. a III-a, f.,sg.[1], D., neacc.;

Anei Ipătescu ş.. inşi = c.i.,multiplu, expr.prin subst. pr., c., respectiv com. ,s., f.,respectiv m.,sg.,respectiv pl.; D.,neart;

-i = c.i.,expr.prin pron.pers., pers. a III-a, f.,sg.,D., neacc.;

cu borne şi lanţuri[2] = c.i.multiplu, expr.prin subst.com.,s.,f., respectiv n.,pl.,Ac., constr. cu prep. cu, neart.;

de mulţime = c.a., expr.prin subst.com.,s.,f.,sg.,Ac., constr. cu prep. de, neart.;

guvernul = c.d., expr.prin subst.com.,s.,n.,sg.,Ac., art.hot. cu -l;

c) celor = art.dem.adj.; cinci-şase = num.card.,c.,val.adj.; să ajungă = verb pred.; e = verb cop.; e = verb pred.; e = verb aux.; lui = art.hot. enclitic; toată = adj.pron.nehot.

TEXT 44

a) " Visuri sunt şi unul şi-altul[1]/,
Şi totuna mi-este mie[2]/
De-oi trăi în veci pe lume[3]/,

---

[1] Este un dezacord, corect ar fi fost pluralul -le.

[2] De fapt, c. circum instrumentale.

Scanned with OKEN Scanner

De-oi muri în vecinicie[4]/.

Și[5]/ fiindcă în nimica
Eu nu cred[6]/- o, dați-mi pace[5]/!
Fac astfel[7]/ cum mie-mi pare[8]/
Și faceți[9]/ precum vă place[10]/.

.....

Nu mă-ncîntați nici cu clasici,
Nici cu stil curat și antic[11]/ -
Toate-mi sunt de o potrivă[12]/,
Eu rămîn[13]/ ce-am fost: romantic"[14]/.

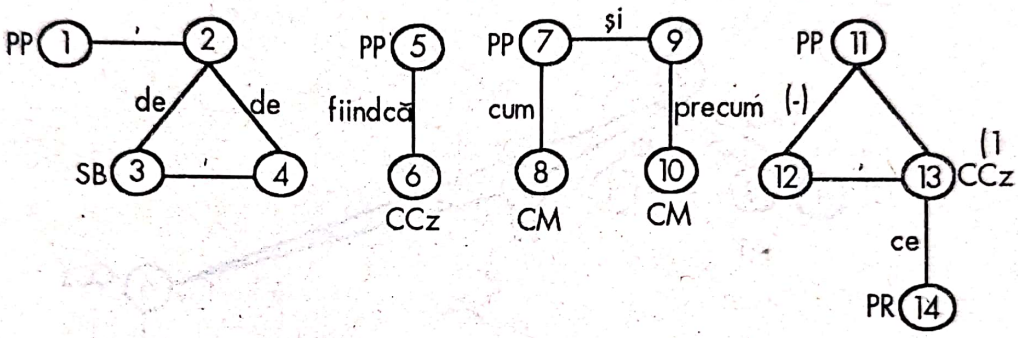

b) unul ș-altul = pron.nehot.,m.,sg.,N.; sb.multiplu;
mi- = pron.pers., pers. I, sg.,D., neacc.; c.i.;
mie = pron.pers., pers.I, sg.,D., acc.; c.i.;
(în) nimica = pron.neg. (formă pop.), sg.,Ac., constr. cu prep. în; c.i;
eu = pron.pers., pers.I, sg.,N.; sb.;
-mi = vezi mai sus;
mie = vezi mai sus;
-mi = vezi mai sus;
vă = pron.pers.,pers. a II-a,pl.,D., neacc.; c.i.;
mă = pron.pers.,pers. I;sg.,Ac., neacc.;c.d.;
toate = pron.nehot.,f.,pl.,N.; sb.;
-mi = vezi mai sus;
eu = vezi mai sus;
ce = pron.rel.,invar., N.; n.p.;

[1] $P_{12,13}$ *sînt, de fapt, explicative (false CCz).*

Scanned with OKEN Scanner

c) visuri sunt = p.n.; totuna este = p.n.; -oi trăi = p.v.; -oi muri = p.v.; nu cred = p.v.; dați pace = p.v.; fac = p.v.; cum pare = p.n.; faceți = p.v.; place = p.v.; nu...-ncîntați = p.v.; sunt de o potrivă = p.n.; rămîn = p. n. insuficient (n.p. P_{14}); ce-am fost = p.n.

TEXT 45

a) "Cînd ai ciudă pe o ființă dragă[1]/, cel mai bun lucru[2]/, ca să te descotorosești de mica dușmănie[3]/ și să treci repede la dragoste[4]/, e[2]/ să-i tragi pe loc o bătaie[5]/, căci mînia[6]/ care roade cu încetul[7]/ e mai dăunătoare decît lovitura de pumn dată cu iubire"[6]/.

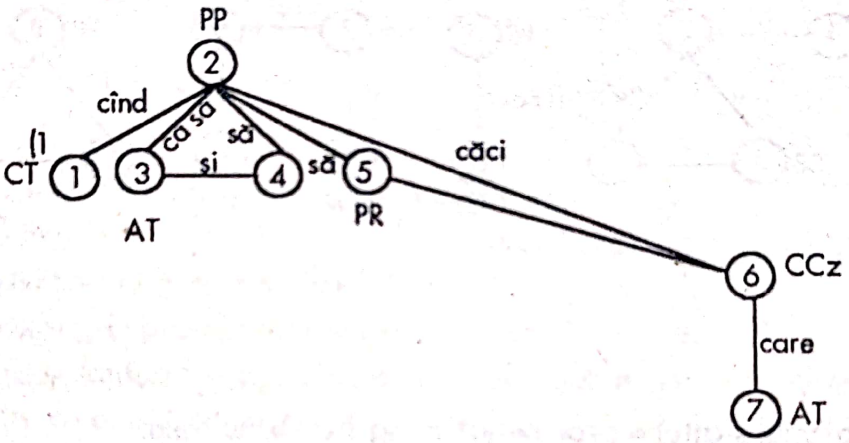

b) " Cînd ai ciudă pe o ființă care ți-i dragă, cel mai bun lucru, ca să te descotorosești de mica dușmănie și să treci cum se poate de repede la dragoste, e să-i tragi pe loc o bătaie, căci mînia care roade cu încetul e mai dăunătoare decît e lovitura de pumn dată cu iubire."

Aributul dragă s-a extins în atributivă; complementul circumstanțial de mod repede s-a extins în completivă modală; complementul de mod comparativ lovitură în completivă de mod comparativă.

c) cînd = c.c.t.; pe o ființă = c.d.; de dușmănie = c.i; repede = c.c.m.; la dragoste = c.i; -i = ci.; pe loc = c.c.t.; cu încetul = c.c.m.; decît lovitura = c.c.m.; cu iubire = c.c.m.

---

[1] *Cu nuanță condițională.*

Scanned with OKEN Scanner

TEXT 46

a) "Dacă totuşi şi aceste poezii au meritat[1]/ şi vor merita[2]/ să figureze în opera lui literară[3]/ este[4]/ fiindcă în fiecare din ele apare deodată din mijlocul imperfecţiunilor o frumuseţe de limbă şi o înălţare de cuget[5]/ care prevesteau de la început[6]/ ce avea[7]/ să devie poetul ajuns la culmea lui"[8]/.

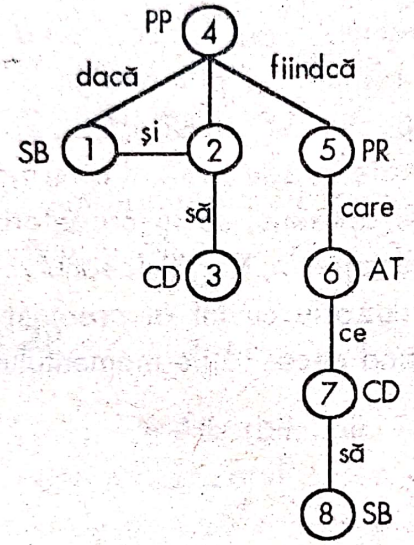

b) În text: lui (pron.pers.,G.); fiecare (pron.nehot.); ajuns (adj.provenit din part.).

În alte contexte: lui = art.hot.proclitic, caz. G.,D., ale numelor proprii masculine (lui Vasile) şi a numelor proprii feminine, de origine străină, care nu se termină în vocala -a (lui Carmen; lui Lili; lui Mary); fiecare = adj.pron.nehot.(Fiecare candidat...); ajuns = formă verbală de part., ca element component al timpurilor compuse (Am ajuns la timp - p.c.; Să fi ajuns la timp era bine - conj.perf.; Aş fi ajuns la timp, dacă nu ploua - cond.-opt.perf. etc.; şi al d. pasive (Am fost ajuns din urmă).

c)[1] dacă - dală; totuşi - ţotuşi; şi - şi; vor - por; în - în; lui - cui; literară - literală, fiecare - flecare; din - fin; ele - ere; apare - (ca) atare; de - re; limbă

---

[*] *Prin dizlocare, pron.rel. ce din P_7 este n. p. al verbului copulativ să devie din P_8*

[1] *Vezi Gh. Constantinescu Dobridor - Mic dicţionar de terminologie lingvistică, Ed. Albatros, Buc., 1980.*

Scanned with OKEN Scanner

- limfă; cuget - buget; care - cale; la - ba; avea - ivea; să - că, devie - denie; ajuns - ascuns; culmea - curmea.

d) poezie: 1) Eminescu a scris poezii (operă literară); 2) Să nu-mi spui mie poezii (nimicuri); 3) Am văzut un peisaj, o poezie (minune); 4) Trăiesc ca-ntr-o poezie (vis).

(a) "apărea 1) Arta a apărut odată cu omul (a se naște); 2) Astăzi nu apari bine-dispus (a fi - v.cop.); 3) A apărut "Lumea ca voință și reprezentare." (a ieși de sub tipar).

TEXT 47

a) " Agrarii timp de atîtea veacuri[1]/, era firesc[2]/ ca dragostea de trecut să supraviețuiască vechiului regim[3]/ și, prin noul înveliș al statului burghez, să apară tenace sub aspectul regretului, caracteristic întregii noastre literaturi, rurale și tradiționale[4]/, sau sub cel al criticii severe a prezentului, sau cu aparatul științei apusene, să ia caracterul unui rigid principiu de evoluție normală a civilizației[5]/; Kogălniceanu[6]/, de pildă[7]/, căuta[6]/ să-și apere formele sub iluzoriu cuvînt al preexistenței lor în tradiția poporului român[8]/, ca și cînd necesitățile momentului nu le-ar fi îndreptățit îndeajuns"[9]/.

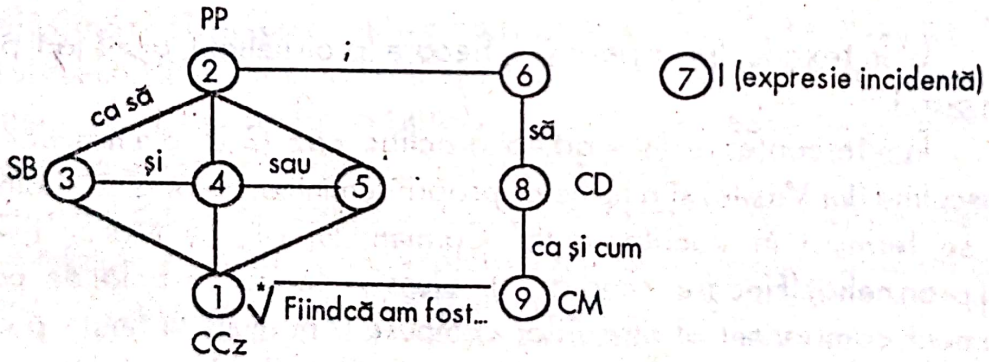

b) dragostea = art.hot.propriu-zis, enclitic, f.,sg.,N.; vechiului = art.hot.propriu-zis enclitic, m.,sg.,D.; noul = art.hot.propriu-zis enclitic, m.,sg.,Ac.; al = art.pos. gen.,m.,sg.,G.; statului = art.hot.propriu-zis enclitic, m.,sg.,G.; aspectul = art.hot.propru-zis enclitic, m.,sg.,Ac.; regretului = art.hot.propriu-zis enclitic, m.,sg.,G.; întregii = art.hot.propriu-zis enclitic, f.,sg.,D.; al = art.pos. gen., m.,sg.,G.; criticii = art.hot.propriu-zis enclitic, f.,sg.,G.; a = art.pos.gen.,f.,sg.,G.; prezentului = art.hot.propriu-zis enclitic,

Scanned with OKEN Scanner

m.,sg.,G.; aparatul = art.hot.propriu-zis enclitic, m.,sg.,Ac.; ştiinţei = art.hot.propriu-zis enclitic, f., sg.,G.; caracterul = art.hot.propriu-zis enclitic, m.,sg.,Ac.; unui = art.nehot.,m.,sg.,G.; a = art.pos.gen., f.,sg.,G.; civilizaţiei = art.hot.propriu-zis enclitic, f.,sg.,G.; formele = art. hot. propriu-zis enclitic, f.,pl.,Ac.; iluzoriul = art.hot.propriu-zis enclitic, m.,sg.,Ac.; al = art.pos.gen.,m.,sg.,G.; preexistenţei = art.hot.propriu-zis enclitic, f.,sg.,G.; tradiţia = art.hot.propriu-zis enclitic, f.,sg.,Ac.; poporului = art.hot.propriu-zis enclitic, m.,sg.,G.; necesităţile = art.hot.propriu-zis enclitic, f.,pl.,N.; momentului = art.hot.propriu-zis enclitic, m.,sg.,G.;

c) agrari; să supravieţuiască; regim; statului; burghez; tenace; aspectul; regretului; caracteristic; literaturii; rurale; tradiţionaliste; criticii; severe; prezentului; aparatul; ştiinţei; caracterul; rigid; principiu; evoluţie; normală;civilizaţiei; formele; iluzoriu; preexistenţei; tradiţia; necesităţile; momentului.

Notă: Pentru motivarea folosirii neologismelor, vezi comentariul model al textului nr. 36, c).

TEXT 48

a) " - Tu, Harap-Alb, rămîi aici într-însa, toată ziua[1]/, şi iaca[2]/ ce ai de făcut[3]/: pune-ţi obrăzarul[4]/ cum se pune[5]/, iară sabia să n-o slăbeşti din mînă[6]/; şi de-amiazăă[7]/, cînd a veni cerbul aici la izvor[8]/ să beie apă[9]/ şi s-a culca[10]/ ş-a adormi, cu ochii deschişi[11]/, cum i-i feliuşagul[12]/, tu[7]/, îndată ce li-i auzi horăind[13]/, să ieşi încetişor[7]/ şi să potriveşti aşa[14]/ ca să-i zbori capul dintr-o singură lovitură de sabie[15]/, şi apoi răpede să te arunci în groapă[16]/ şi să şezi acolo într-însa pînă după asfinţitul soarelui[17]/. Capul cerbului are să te strige pînă atunci mereu pe nume[18]/, ca să te vadă[19]/, dar tu nu cumva să te îndupleci de rugămintea lui[20]/ şi să te iţeşti la dînsul[21]/, că are un ochi otrăvit[22]/ şi[23]/ cînd l-a pironi spre tine[24]/, nu mai trăieşti[23]/. Însă[25]/, cum a asfinţit soarele[26]/, să ştii[25]/ că a murit cerbul[27]/. Şi atunci să ieşi fără frică[28],/ să-i jupuieşti pielea[29]/, iară capul să-l iei aşa întreg[30]/, cum se găseşte[31]/, şi apoi să vii pe la mine"[32]/.

Scanned with OKEN Scanner

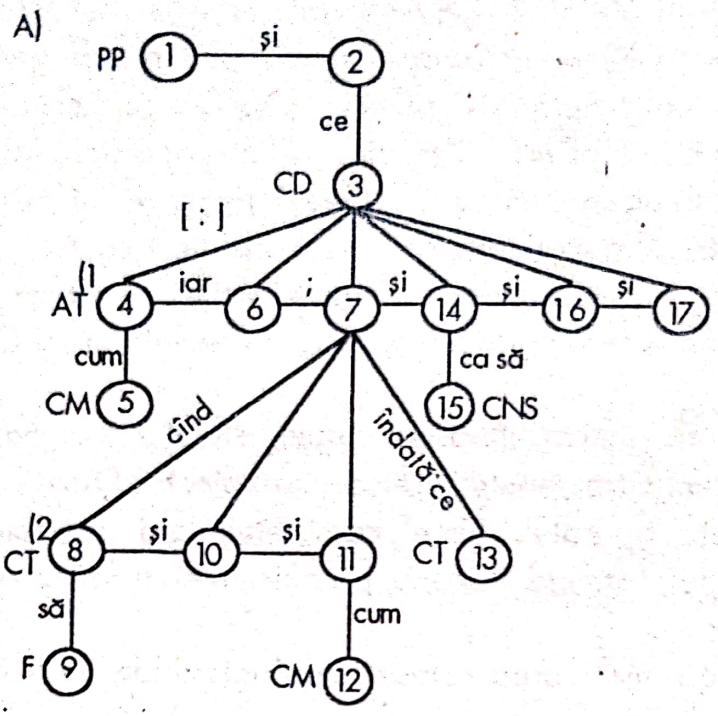

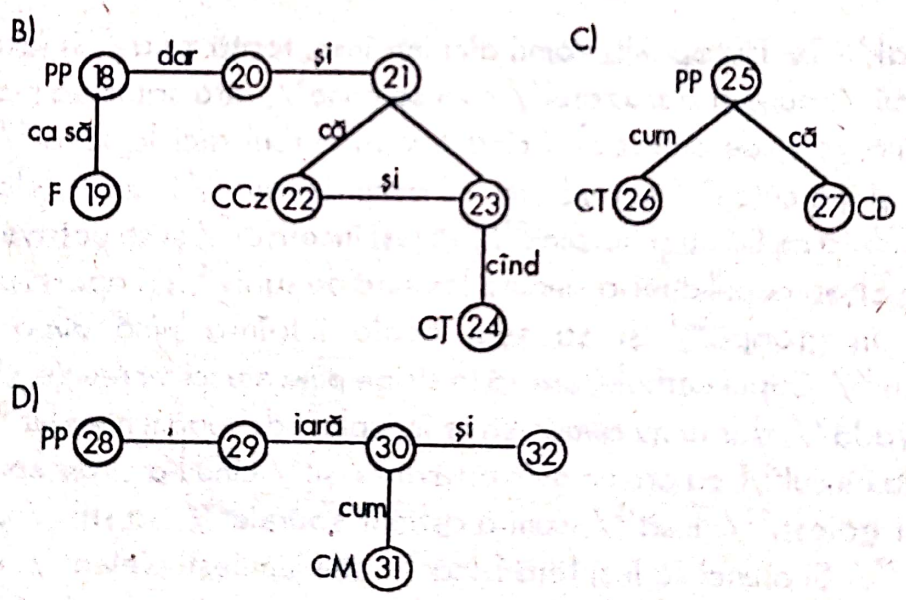

b) <u>rămîi</u> = p.v.; <u>ai</u> = p.v.; <u>de făcut</u> = c.d.; <u>pune-ți</u> =p.v.; <u>se pune</u> = p.v.; <u>să n-... slăbești</u> = p.v.; <u>a veni</u> = p.v.; <u>să beie</u> = p.v.; <u>s-a culca</u> = p.v.; <u>a adormi</u> =

---

[1] *De fapt, prop. apoz., reiau pron. rel. <u>ce</u> din P_3*
[2] *De fapt, prop. apoz., reiau adv. <u>de-amiază</u> din P_7*

Scanned with OKEN Scanner

p.v.; (cum)... -i = p.n.; -i auzi = p.v.; horăind = c.d.; să ieşi = p.v.; să potriveşti = p.v.; să zbori = p.v.;; să te arunci = p.v.; să şezi = p.v.;

c) Primul semn al originalităţii operei lui Creangă este oralitatea stilului, afirmă Tudor Vianu în "Arta prozatorilor români".

Fragmentul din basmul "Povestea lui Harap-Alb" confirmă aserţiunea de mai sus. Astfel, limbajul este popular, presărat cu elemente regionale, la nivel fonetic, morfologic şi lexical. Fonetismele regionale sînt evidente în foarte puţine unităţi lexicale: feliuşagul şi răpede, în rest, predomină fonetismele populare, cum ar fi elidarea unor consoane de început: d (într-însa) şi v din toate formele verbului auxiliar a voi (s-a culca; -a pironi; -i auzi etc.), cît şi a vocalelor atunci cînd se întîlnesc în două cuvinte alăturate (n-o pentru nu o, i-i pentru îi este, să-i pentru să îi).

În ceea ce priveşte nivelul lexical, de remarcat că toate cuvintele şi expresiile sînt de natură populară, putîndu-se vorbi de o puritate a lexicului popular; un argument îl constituie şi prezenţa diminutivului (încetişor), precum şi lipsa figurilor de stil (apar doar trei cathareze, dar tot de factură populară: sabia să n-o slăbeşti din mînă; să-i zbori capul; ochi... l-a pironi spre tine).

La nivel morfologic, semnalăm folosirea viitorului popular (s-a culca, a veni, are să te strige, a pironi etc.), a interjecţiei populare (iaca), forma scurtă a verbului a fi, indicativ-prezent, persoana a III-a, singular (-i), conjuncţia adversativă iară. Prezenţa imperativului propriu-zis se face doar de două ori (rămîi şi pune-ţi), în rest, valoarea stilistică a acestui mod este preluată, ca şi în literatura populară, de modul conjunctiv (să n-o slăbeşti, să ieşi, să potriveşti, să te arunci, să şezi etc.).

Dacă sintaxa populară se caracterizează prin simplitate, respectînd topica subiect-predicat în propoziţie, şi regentă-subordonată în frază, dominantă fiind coordonarea, observăm că Creangă, deşi valorifică la maxim celelalte niveluri ale limbii din registrul popular, în ce priveşte sintaxa, este deosebit de rafinat. Întîlnim în textul de de mai sus ca şi în întreaga operă fraze arborescente (evidente în schemele de mai sus), paralelismul sintactic, inversiunea, propoziţii intercalate, ba chiar şi un anumit ritm.

TEXT 49

a) " Atunci i se păru[1]/ că şi fata de lîngă el se ridica încet[2]/..., că trupul ei se risipea în aer[3]/, de nu rămîneau decît oasele[4]/, că, inundată

Scanned with OKEN Scanner

de-o manta argintie, apucă și ea calea luminoasă[5]/ ce ducea în lună[6]/. Se ducea în turburea împărăție a umbrelor[7]/, de unde venise pe pământ[8]/, momită de vrăjile babei"[7]/.

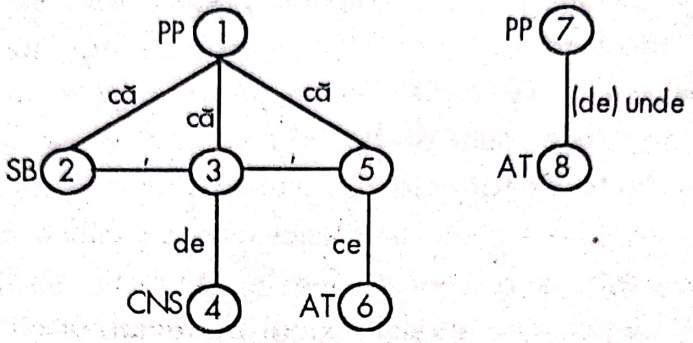

b) de lîngă el = atr.pron.prep., expr.prin pron.pers., pers. a III-a., sg.,m.,Ac., constr. cu prep.c. de lîngă; acc.;

ei = atr.pron.gen., expr.prin pron.pers., pers. a III-a, f.,sg.,G.;

argintie = atr.adj., expr.prin adj. var., cu două term., f.,sg.,Ac., fără gr. de com.;

luminoasă = atr.adj.var., expr.prin adj., cu două term., f.,sg.,Ac., gr.poz.;

turburea = atr.adj., expr.prin adj. var. cu o term., f.,sg.,Ac., gr.poz.;

a umbrelor = atr.subst.gen., expr.prin subst.com., s.,f.,pl.,G., art.hot. -lor și pos. a;

babei = atr.subst.gen., expr.prin subst.com., s.,f.,sg.,G., art.hot. -i

c) În text: atunci (c.c.t.); încet (c.c.m.); rămîneau (p.v.); oasele (sb.); (de-o) manta (c.a.); (în) împărăție (c.c.l.); venise (p.v.);

În alte contexte: 1) Vremurile de atunci erau tulburi. (atr.adv.); 2) Rămîne *trăsnit* de vestea primită. (p.n.,constr. cu n.p. trăsnit); 3) Ionel dă oasele la cîine. (c.d.); 4) Stofa din manta este de bună calitate. (atr.subst.prep.); 5) Olimpul era împărăția zeilor. (n.p.); 6) Se vede venind. (sb.).

TEXT 50

a) "Cînd Solomon înțelese[1]/ că e hăituit ca o fiară[2]/ și că[3]/, oriîncotro se îndreaptă[4]/, îl pîndește[3]/ și îi taie calea moartea[5]/, se

Scanned with OKEN Scanner

înțepeni locului de groază[6]/, și spuse scîncind[7]/ că nu mai poate[8]/ să meargă[9]/. Răsuflă, vlăguit, doar cîteva clipe[10]/, căci văzură[11]/ venind, acum din urma lor, o ceată de oameni[12]/ care puteau fi cei[13]/ care îl căutau"[14]/.

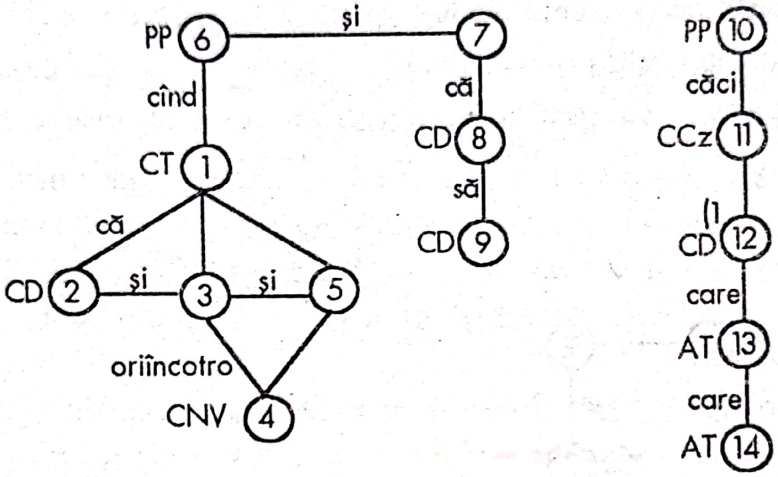

b) îl = c.d.,expr.prin pron.pers.,pers. a III-a, sg.,m.,Ac.,; neacc.;

îi = c.i., expr.prin pron.pers.,pers. a III-a, sg.,m.,D.; neacc.;

fi cei = c.d., expr.prin construcție nominală, formată din verb cop. a fi (cj. a IV-a, d.act.,inf.prez.) și numele cei (pron.dem.,de depărtare, m.,pl.,N.);

-l =c.d., expr.prin pron.pers.,pers. a III-a, sg.,m.,Ac.; neacc.

c) Cuvîntul cheie al textului este complementul circumstanțial de cauză de groază, celelalte cuvinte organizîndu-se în sfera semantică a acestuia. Astfel, o valoare expresivă deosebită o capătă cuvintele cu sens figurat: metafora hăituit; comparația ca o fiară; personificările îl pîndește și îi taie calea moartea; metonimia se înțepeni; epitetele scîncind, vlăguit.

Starea deosebită în care se află Solomon, îngrozit că ar putea fi prins, este amplificată de concesiva circumstanțială oriîncotro se îndreaptă, cît și de subiectul o ceată care ne sugerează disproporția de forțe dintre urmăriți și urmăritori. Spaima impune un ritm alert, pe care

---

[1] *P_{12} este construcție gerunzială, fiindcă verbul venind este predicat al subiectului o ceată.*

Camil Petrescu îl realizează prin mulțimea verbelor (16 la număr) și prin frecvența mare a perfectului simplu, cel mai dinamic dintre timpuri.

TEXT 51

a) " Fu cuprins de o durere și o furie fără margini[1]/ și începu[2]/ să strige la Damian[3]/ că o asemenea nelegiuire e strigătoare la cer[4]/, că nu se lasă[5]/ pînă ce nu-l ucide cu mîna lui pe Solomon[6]/, «ca să vază și copiii lui[7]/ ce înseamnă[8]/ să rămîie fără tată[9]/», cum rămăsese fetița lui frate-său"[10]/.

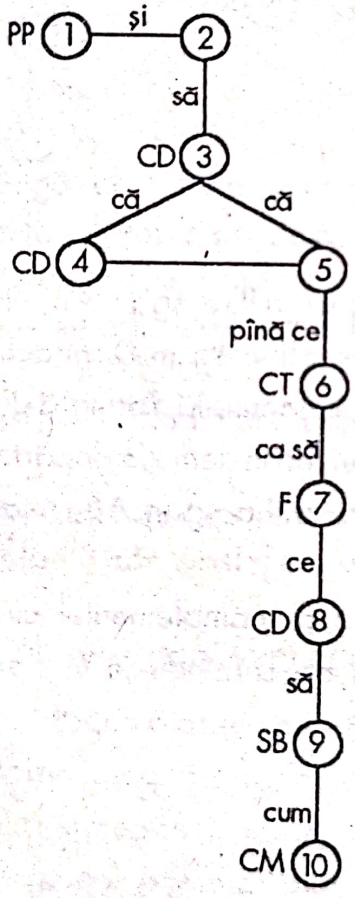

b) fu cuprins = p.v., expr.prin verb intranz.,cj. a III-a, d.pas.,ind., p.s., pers. a III-a, sg.;

începu = p.v., expr.prin verb tranz., cj. a III-a, d.act.,ind., p.s., pers. a III-a, sg.;

Scanned with OKEN Scanner

să strige = p.v., expr.prin verb tranz., cj. I, d.act., conj., prez., pers. a III-a, sg.;

e strigătoare la cer = p.n., format din verb cop. a fi (cj. a IV-a, d.act., ind.,prez., pers. a III-a, sg.) și n.p. strigătoare la cer (locuț.adj. f., sg.,N.);

nu se lasă = p.v., expr.prin verb intranz.,cj. I, d.refl.,ind., pr,.pers. a III-a, sg., negat de adv.modal nu;

nu ucide = p.v., expr.prin verb tranz., cj. a III-a, d.act.,ind.,prez., pers. a III-a, sg., negat de adv.modal nu;

să vază = p.v., expr.prin verb tranz., cj. a II-a,d.act.,conj.,prez., pers. a III-a, sg.;

ce înseamnă = p.n., format din verb cop. a însemna, (cj. I, d.act.,ind.,prez.,impers.)și n.p. ce(expr.prin pron.rel., N. -val.neutră);

să rămîie fără tată = p.n., format din verb cop. a rămîne (cj. a III-a, d.act.,conj.,prez., pers. a III-a, pl.) și n.p. fără tată, (subst.com., s., m., sg.,Ac., constr. cu prep. fără, neart.);

cum rămăsese = p.n., format din verb cop. a rămîne, (cj. a III-a, d.act.,ind., m.m.c.p., pers. a III-a, sg.) și n.p. cum (adv.pron.rel. de mod).

c) " ..." încadrează un citat;

$(,)_1$ = coordonează copulativ, prin juxtapunere P_4 și P_5;

$(,)_2$ = desparte circumstanțiala P_7 de regenta P_6;

«...» = încadrează reproducerea cuvintelor unui personaj;

$(,)_3$ = desparte circumstanțiala P_{10} de regenta P_9;

(.) = marchează sfîrșitul unei comunicări enunțiative;

majusculele F (Fu), D (Damian), S (Solomon) se justifică astfel: prima indică începutul unei fraze, iar celelalte două nume proprii;

nu-l = cratima unește două cuvinte diferite care formează silabă comună (adv.de neg. nu și pron.pers. -l);

frate-său = cratima unește adj.pos.postpus substantivului determinat.

TEXT 52

a) " În ciuda apatiei[1]/ pe care-o afișa uneori în public[2]/, Șandru era, acasă, de-o gelozie feroce[1]/, în stare[3]/ s-o bănuie pentru cel mai banal gest camaraderesc[4]/ pe care i l-ar fi făcut unui coleg[5]/, să-și închipuie cine știe ce «semn», construind de aici un întreg eșafodaj, descoperind fire noi, venind cu noi argumente și pînă la urmă, implorînd-o[6]/ măcar să recunoască"[7]/.

Scanned with OKEN Scanner

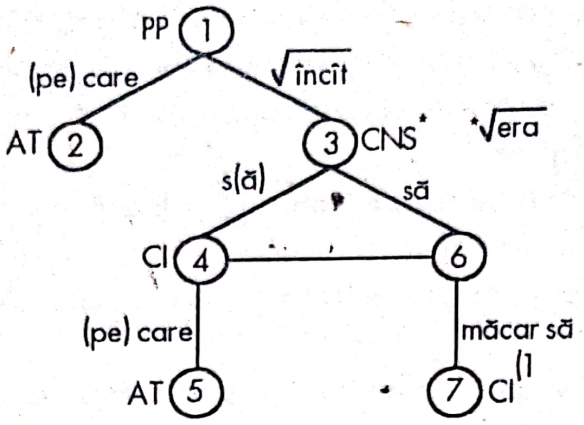

b) de-o gelozie feroce = locuț.adj.,m.,sg.,N., gr.super. absolut (= foarte gelos); n.p.;

în stare = locuț.adj. m.,sg.,N., gr.pozitiv (= capabil); n.p.;

cel mai banal = adj.var., cu două term.,m.,sg.,Ac., gr.super.rel ; atr.adj.;

camaraderesc = adj.var.,cu două term.m.,sg.,Ac., fără gr.de com.;

cine știe ce = locuț.adj.,pron.nehot.,m.,sg.,Ac.; atr.adj.;

întreg = adj.var.,cu două term.,m.,sg.,Ac.,; fără gr.de com.;

noi = adj.var.,cu două term.,f.,pl.,Ac.,gr. poz.;atr.adj.;

noi = idem.

c) În ciuda indiferenței pe are o etala uneori în lume, Șandru era, acasă, de-o gelozie feroce, în stare s-o suspecteze de cel mai nevinovat gest camaraderesc pe care i l-ar fi făcut unui coleg, să-și imagineze cine știe ce «semn», construind de aici un întreg eșafodaj, descoperind fire noi, venind cu noi motivări și pînă la urmă, rugînd-o măcar să mărturisească.

TEXT 53

a) " Totuși[1]/, așa cum se face cu caii[2]/ care se sperie de foc[3]/, mă încăpățînai[1]/ să cred[4]/ că, tot plimbîndu-mi flacăra pe sub nas voi ajunge[5]/ să nu-mi mai fie teamă de ea"[6]/.

---

(1) *De fapt, circum. de relație, cu nuanță de finală.*

Scanned with OKEN Scanner

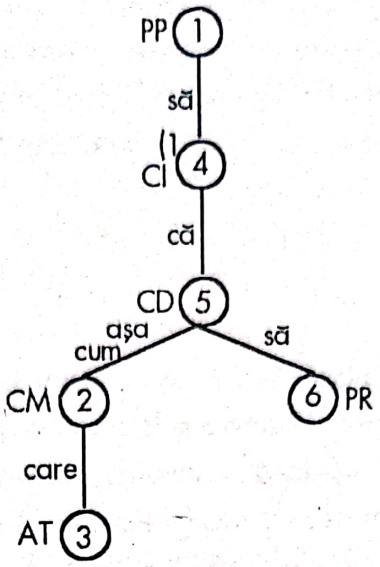

b) așa cum = c.c.m., expr.prin locuț.adv.de mod;

cu caii = ci., expr.prin subst.com.,s.,m.,pl.,Ac., constr. cu prep. cu, art.hot. -i;

de foc = c.c.cz., expr.prin subst.com., s.,n.,sg.,Ac., constr. cu prep. de, neart.;

tot = c.c.t., expr.prin adv.de timp., fără gr.de c.;

plimbînd(u) = c.c.condițional, expr.prin verb tranz.,cj. I,d. act.,ger.;

-mi = ci,expr.prin pron.pers., pers.I, sg.,D.,neacc.;

flacăra = c.d., expr.prin subst.com.s.,f.,sg.,Ac.,art.hot. -a;

pe sub nas = c.c.l., expr.prin subst.,com.,s.,n.,sg.,Ac.,constr. cu prep.c. pe sub, neart.;

-mi = ci., expr.prin pron.pers., pers. I, sg.,D., neacc.;

de ea = ci., expr.prin pron.pers., pers. a III-a, f.,sg.,Ac., constr. cu prep. de, acc.;

c) În text: a se face = a se proceda; foc = sens propriu;

În alte contexte: 1) Mama face pîine (a coace); 2) Mi-a făcut cu ochiul (a cocheta); 3) Am făcut cunoștință cu cineva (a întîlnit o persoană nouă); 4) Tata face gardul (a construi, a repara); 5) Ionel îmi face în ciudă (a enerva);

1) Am cunoscut o fată frumoasă foc (foarte); 2) A tras un foc de armă (a împușca); 3) Vă rog, dați-mi un foc! (a aprinde); 4) A lovi cu foc (puternic); 5) Laptele a dat în foc (a se revărsa);

---

[1] *De fapt, circum. de relație.*

Scanned with OKEN Scanner

d) În text: voi ajunge = verb cop./T.R. pentru P_6(PR);

În alte contexte: 1) Se ajunge să se creadă că nu-i adevărat (T.R. pentru SB); 2) Am ajuns unde mi-am propus să mă duc (T.R. pentru CL); 3) Am ajuns cînd a răsărit soarele (T.R. pentru CT); 4) N-am ajuns la timp, fiindcă n-a venit tramvaiul (T.R. pentru CCz); 5) Ajungeam la cinci, dacă-mi spuneai (T.R. pentru CT).

TEXT 54

a) "Violența de limbaj de o rară trivialitate a celor două gazete oficiale ale opoziției, acum[1]/, cînd s-ar cuveni o anume demnitate în fața evenimentelor[2]/ care ne așteaptă[3]/, insulta monotonă perfect încadrată în codul penal, atacarea dincolo de marginile celui mai elementar bun simț a miniștrilor în funcțiune, țipetele[1]/ că libertatea presei este sugrumată[4]/, protestele la pretinse insulte într-o pagină grobiană scrisă de sălbatici, are un anume tîlc[1]/, care poate[5]/ să scape cetățeanului neprevenit"[6]/.

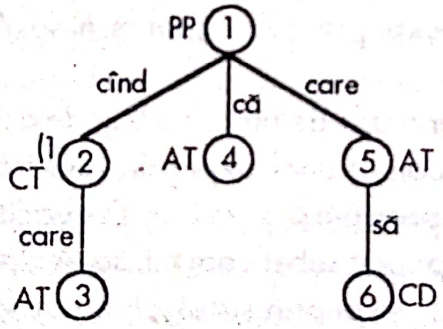

b) de limbaj = atr.subst.prep.; de o... trivialitate = atr.subst.prep.; rară = atr.adj.; a... gazete = atr.subst.gen.; celor două = atr.adj.; oficiale = atr.adj.; ale opoziției = atr.subst.gen.; anume = atr.adj.; monotonă = atr.adj.; încadrată = atr.adj.; dincolo de marginile... bun simț = atr.adj. (locuț.adj. = violență); celui mai elementar = atr.adj.; a miniștrilor= atr.subst.gen.; în funcțiune = atr.subst.prep.; presei = atr.subst.gen.; la insulte = atr.subst.prep.; pretinse = atr.adj.; într-o pagină = atr.subst.prep.,; grobiană = atr.adj.; scrisă = atr.adj.; anume = atr.adj.; neprevenit = atr.adj.;

---

[1] *De fapt, prop. apoz.*

Scanned with OKEN Scanner

c) Violenţa de limbaj de o rară imoralitate a celor două gazete oficiale ale opoziţiei, acum, cînd s-a cuvenit o anumită seriozitate în faţa evenimentelor care ne aşteaptă, jignirea voalată perfect eludată în codul penal, agresiunea dincolo de marginile celui mai elementar bun-simţ a miniştrilor în funcţiune, ţipetele că libertatea presei este sugrumată, revoltele la aşa-zisele insulte într-o pagină grosolană scrisă de sălbatici, are un anume tîlc, care poate să scape cetăţeanului neavizat.

TEXT 55

a) "Ciobanii[1]/, cînd văzură una ca asta[2]/, steteră ca înlemniţi[1]/, şi nu se puteau destul mira[3]/: cum[4]/ şi de cînd s-a făcut Pintea aşa de tare[5]/, că pînă şi pe cel mai zdravăn cioban ţi-l arunca cine ştie unde[6]/, pe cînd cu vreo cîteva ceasuri mai nainte[7]/ nici pre strungaru[8]/ nu era în stare[7]/ să-l învingă."[8]/

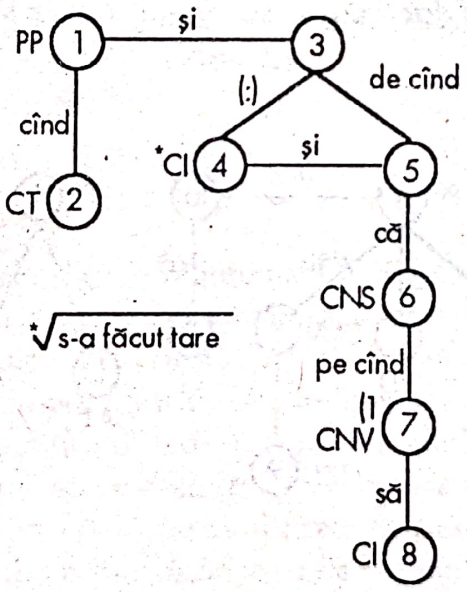

b) una = pron.nehot.,f.,sg.,Ac.;c.d.;
ca asta = pron.dem.de apropiere, f.,sg.,Ac., constr. cu prep. ca; atr.pron.prep.;
se = pron.refl., pers a III-a, Ac.,neacc.; marcă a d. refl.;
-s = vezi se;
ţi = pron.pers.,pers. a II-a, sg.,D. (etic), neacc.;fără ft.sint.

[1]*De fapt,circum. opoziţională.*

Scanned with OKEN Scanner

-l = pron.pers.,pers. a III-a,m.,sg.,Ac.,neacc.;c.d.;
cine = pron.rel., element component al locuț.adv. cine știe unde;
-l = vezi mai sus;

c) Nivelul fonetic: asta, steteră; pre; -nainte;
Nivelul lexical: în exclusivitate cuvinte și expresii populare; două comparații populare (una ca asta; steteră ca înlemniți);
Nivelul morfologic: asta (pr.dem.); ți- (dativ etic); strungaru (lipsa art.hot. -l); steteră... nu se puteau (neconcordanța timpurilor);
Nivelul sintactic: P_4 insuficientă; c.c. mod antepus (destul mira); topica frazei regentă - subordonată.
Pentru comentariu vezi textul nr. 48.

TEXT 56

I a) "- Petrini[1]/, spuse el atunci sever, observînd pesemne[2]/ că începusem[3]/ să ridic vocea[4]/, revoluția, ea însăși e un scandal[1]/. Noi[5]/, care o facem[6]/, spunem[5]/ că e un lucru înălțător[7]/, deși cei lucizi știu[8]/ că e o maladie[9]/, dar nu sîntem noi vinovați[10]/ că am moștenit o societate bolnavă...[11]/ În mod fatal, curentul[12]/ care se creează împotriva mentalității vechii societăți[13]/ ia cu sine pe toți cei[12]/ care nu acceptă[14]/. Nu există revoluție pașnică[15]/, chiar dacă ea[16]/, să zicem[17]/, nu e sîngeroasă.[16]/"

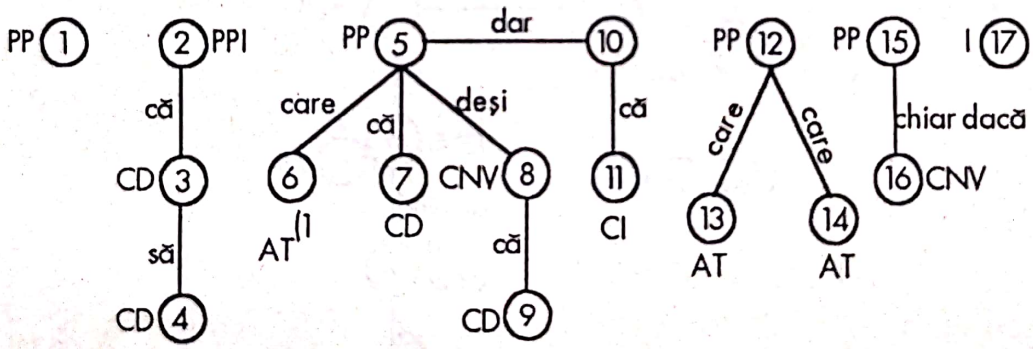

b) el = sb.,expr.prin pron.pers., pers. a III-a, sg.,m.,N.;
revoluția = sb.expr.prin subst.com.,s.,f.,sg.,N., art.hot. -a;
noi = sb.expr.prin pron.pers., pers. I, pl.,N.;
care = sb.,expr.prin pron.rel.,N.;
cei lucizi = sb.,expr.prin subst. (adj.substantivizat), m., pl., N., art. dem. gen. cei;
noi = vezi mai sus;
curentul = sb.,expr.prin subst.com.,s.,n.,sg.,N., art.hot. -l;

(1) *De fapt, prop.apoz.*

Scanned with OKEN Scanner

care = vezi mai sus;
care = idem;
revoluție =sb.,expr.prin subst.com.,s.,f.,sg.,N., neart.;
ea = sb.,expr.prin pron.pers., pers. a III-a, sg.,f.,N.

c) " ..." = încadrează un citat;
(-)= introduce vorbirea directă;
$(,)_{1,3}$ = izolează o construcție incidentă; dar $(,)_1$ desparte și vocativul Petrini;
$(,)_2$ = desparte două părți de prop.diferite, care au același T.R. (spuse);
$(,)_{4,5}$ = izolează o apoziție dezvoltată;
(.) = marchează sfîrșitul unei comunicări enunțiative;
$(,)_{6,7}$ = izolează P_6, intercalată în P_5;
$(,)_8$ = desparte circumstanțiala concesivă P_8 de regenta P_5;
$(,)_9$ = coordonează în raport adversativ împreună cu conj. dar, P_5 cu P_{10};
(...) = marchează întreruperea comunicării;
$(,)_{10}$= desparte compl. circum. antepus subiectului;
(.) vezi mai sus;
$(,)_{11}$ = desparte circumstanțiala concesivă P_{16} de regenta P_{15};
$(,)_{12,13}$ = izolează P_{17}, incidentă;
(.)= vezi mai sus.

TEXT 57

a) "Ceea ce a fost înainte mult, puțin[1]/, a fost dat uitării[2]/, și[3]/ de unde în prima parte a acestei epoci, pînă pe la 1880, se mai găseau[4]/ -se vede bine mai ales din hotărîri[5]/ - dintre aceia[4]/ care înțelegeau încă duhul pravilelor de odinioară[6]/ și sloveneau hrisoavele[7]/, care se sileau[8]/ să sprijine momentul cel mai nou pe temelia românească[9]/, în ultimele decenii s-a ajuns[3]/ să se creadă[10]/ că pe terenul dreptului n-am avut nimic pînă la 1864[11]/ și că[12]/ dezvoltarea în această materie[13]/ trebuie[12]/ îndreptată aproape numai după modele străine"[13]/.

Scanned with OKEN Scanner

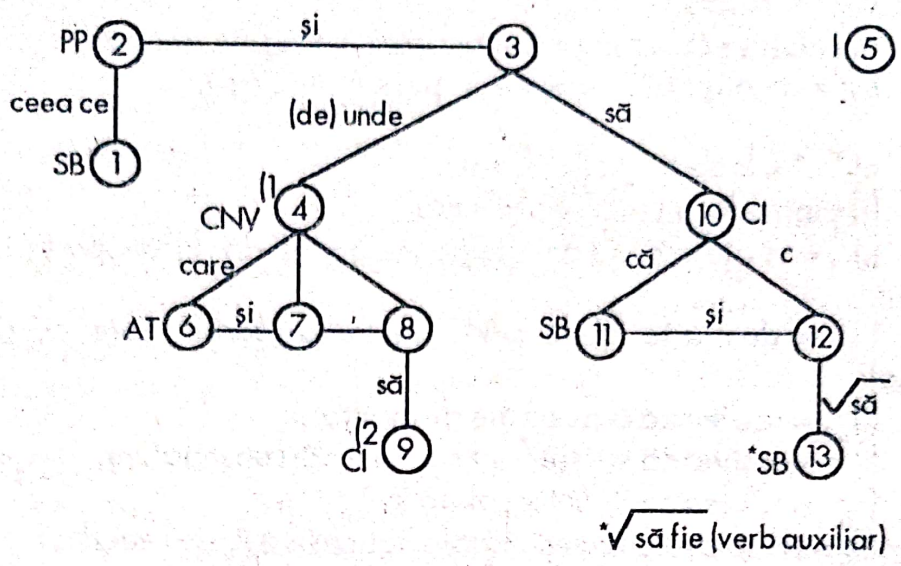

b) ceea ce = pron.rel.c.; și = conj.coord.cop.; (de) unde = adv. rel.de loc; care = pron.rel.; și = conj.coord.cop.; care = pron.rel.; să = conj.subord.; să = conj.subord.; că = conj.subord.; și = conj.coord.cop.; că = conj.subord.

c) a fost = p.v.,expr.prin verb intranz.,cj. a IV-a,d. act.,ind., p.c., pers. a III-a, sg.;

a fost dat uitării = p.v., expr.prin locuț.verb.intranz.,d. pas.,ind.,p.c., pers. a III-a, sg.;

se găseau = p.v., expr.prin verb intranz.,cj. a IV-a,d. refl.,ind.,imperf., pers. a III-a, pl.;

se vede = p.v., expr.prin verb intranz.,cj. a II-a, d. refl., refl.,ind.,prez.,impers.;

înțelegeau = p.v.,expr.prin verb tranz.,cj. a III-a,d. act.,ind.,imperf., pers. a III-a, pl.;

sloveneau = idem,cj. a IV-a;

se sileau = idem, d.refl.;

să sprijine = p.v.,expr.prin verb tranz.,cj. a IV-a, d. act., conj., prez., pers. a III-a, pl.;

s-a ajuns = p.v.,expr.prin verb .tranz.,cj. a III-a,d. refl., ind.,p.c., impers.;

să se creadă = p.v., expr.prin verb intranz.,cj. a III-a,d. refl.,conj., prez., impers.;

---

[1] *De fapt, prop.circum.opozițională.*

[2] *P, are și nuanță finală, dar și relațională.*

Scanned with OKEN Scanner

n-am avut = p.v., expr.prin verb tranz., cj. a II-a, d.act., ind., p.c., pers. I, pl., negat de adv.modal nu;

trebuie = p.v., expr.prin verb intranz., cj. a IV-a, d.act.,ind., prez.,impers.;

să fie îndreptată = p.v., expr.prin verb intranz., cj. I, d. pas.,conj., prez., pers. a III-a, sg.

TEXT 58

a) " Ferice de aceia[1]/ ce n-au mai fost[2]/ să fie[3]/,
Din leagănul cărora nu s-a durat sicrie[4]/,
Nici în nisip vro urmă lăs-ar-a lor picioare[5]/
Neatinși de pășul lumii trecute, viitoare,
De-a pururi pe atîția[1]/ cîți fură cu putință[6]/:
Numele lor e nimeni[7]/, nimic a lor ființă[8]/.
Ei dorm[9]/ cum doarme-un chaos pătruns de sine însuși[10]/,
Ca cel ce-n visu-i plînge[11]/, dar nu-și aude plînsu-și[12]/
Ș-a doua zi nu știe nimic de acel vis.[13]/"

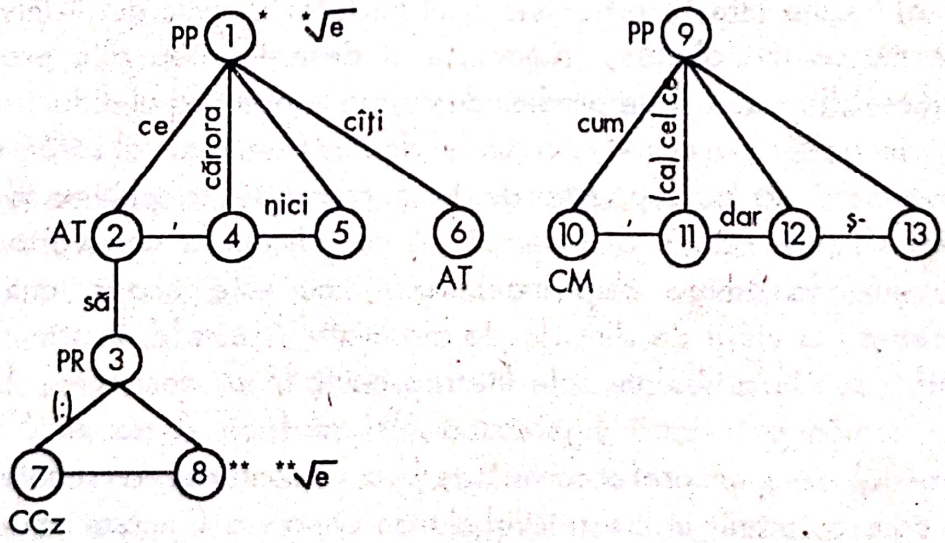

b)(de) aceia = pron.dem.de depărtare, m.,pl.,Ac., constr. cu prep. de; ci.;

ce = pron.rel.,invar., N.; sb.;

cărora = pron.rel.,pl.,G.; atr.pron.gen.;

(pe) atîția = pron.nehot., m.,pl.,Ac., constr. cu prep. pe; c.d.;

Scanned with OKEN Scanner

cîți = pron.rel.,m.,pl.,N.; sb.;
nimeni = pron.neg.,N.; n.p.;
nimic = pron.neg.,N.; n.p.;
(ca) cel ce = pron.rel.c.,m.,sg.,Ac.,constr. cu adv.c. ca cu val.prep.; c.c.m.;
nimic = vezi mai sus; c.d.

c) N, Ac
pers. I, sg.: însumi (m); însămi (f)
pers. a II-a sg.: însuți (m); însăți (f.)
pers. a III-a sg.: însuși (m); însăși (f)
pers. I, pl.: înșine (m); înșene (f)
pers. a II-a, pl.: înșivă (m); înșevă (f)
pers. a III-a, pl.: înșiși (m); înșeși și însele (f)
G, D
pers. I sg.: însemi; pers. a II-a sg.: înseți; pers. a III-a sg.: înseș

TEXT 59

a) "Cine citește articolele d-lui Nichifor Crainic din «Universul» despre munca monahală și rugăciune și despre atîtea alte probleme duhovnicești[1]/; cine-l vede predicînd mizeria pentru corpul didactic[2]/, pe care îl visează[3]/ pesemne[4]/, ca un fel de nou franciscan al sărăciei[3]/, și învățîndu-ne[2]/ să ne lepădăm de lume[5]/, pentru ca printr-o ascezǎ, asemeni sfinților părinți ai bisericii, să ne ridicăm la «convorbirea cu Dumnezeu», la «micul chip îngeresc»[6]/, ce este «ca o anticipare pămînteascǎ a vieții de dincolo de mormînt»[7]/; cine[8]/, în sfîrșit[9]/, l-a urmărit[8]/ cum în articolele sale literare caută[10]/ să descopere în fiece scriitor român o treaptă îngerească[11]/ și să facă[12]/, de pildă[13]/, din Nicolae Bălcescu «un profet cu verb de jar», un contemporan sufletesc «cu cei[12]/ care au primit în creștet virgula de văpaie a Cincizecimii»[14]/, cu Sfîntul Pavel[12]/, e pornit[15]/ să-și facă despre chipul lumesc și duhovnicesc al d-lui Nichifor Crainic o icoană cu totul greșită."[16]/

Scanned with OKEN Scanner

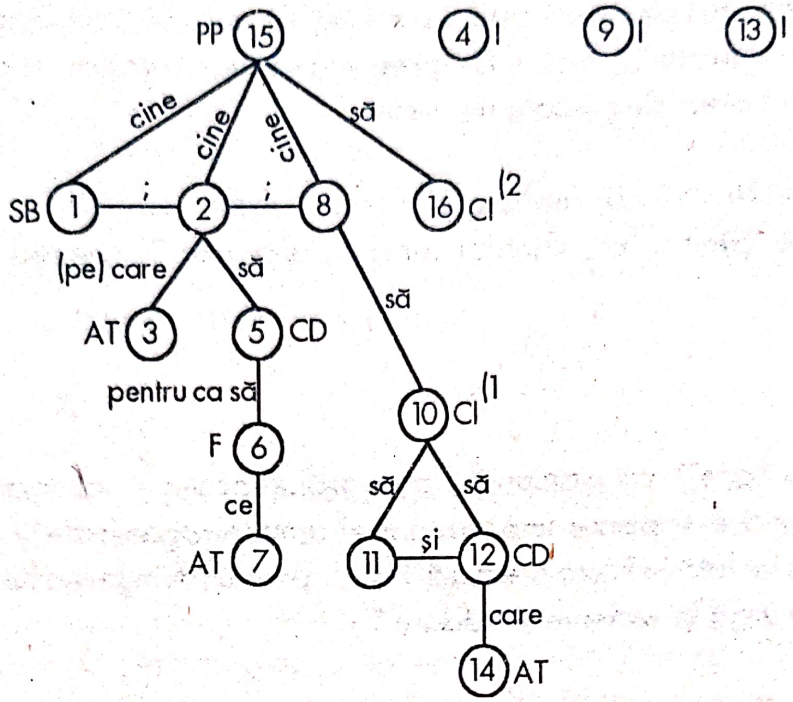

b) <u>să ne ridicăm</u> = p.v.,expr.prin verb intranz.,cj. I,d. refl., conj., prez., pers. I, pl.;

<u>la convorbirea</u> = c.i, expr.prin subst.com., s.,f.,sg.,Ac., constr. cu prep <u>la</u>, art. hot <u>-a</u>;

<u>cu Dumnezeu</u> = atr.subst.prep., expr.prin subst.propriu, m.,sg.,Ac., constr. cu prep. <u>cu</u>, neart.;

<u>la..chip</u> = c.i, expr.prin subst.com.,s.,n.,sg.,Ac., constr. cu prep. <u>la</u>, art.hot. <u>l</u>, preluat de adj.antepus (<u>micul</u>);

<u>micul</u> = atr.adj., expr.prin adj.var., cu două term.,m.,sg.,Ac.,gr.poz.;

<u>îngeresc</u> = atr.adj.,expr.prin adj.var. cu două term.,m.,sg.,Ac., fără gr.de com.;

<u>ce</u> = sb., expr.prin pron.rel.,invar., N.;

<u>este ca o anticipare</u> = p.n.,format din verb cop. <u>a fi</u>, cj. a IV-a, d.act.,ind.,prez., pers. a III-a, sg., şi n.p. <u>ca o anticipare</u>, subst. com., s.,f.,sg.,Ac., constr. cu adv.comp.cu val.prep.<u>ca</u>, art.nehot. <u>o</u>;

---

[1] *De fapt, predicativă suplimentară.*

[2] *Defapt, circum. de relaţie.*

Scanned with OKEN Scanner

pământească = atr.adj.,expr.prin adj.var., cu două term., f.,sg.,Ac., fără gr. de com.;

a vieții = atr.subst.gen.,expr.prin subst.,f.,sg.,G., art.hot. -i și art.pos. a;

de dincolo de mormînt = atr.subst.prep.,expr.prin subst.com., s., n., sg., Ac., constr. cu locuț.prep. de dincolo de, neart.

c) cine; citește; munca; rugăciune; despre; vede; visează; sărăcie; învățîndu-ne; lume; pentru; ca; sfinților; părinți; bisericii; Dumnezeu., etc., etc.

TEXT 60

a) "Așa se face[1]/ că oamenii[2]/ care trăiau acolo[3]/, cu toate că luptau numai cu furci și topoare împotriva unei armate organizate[4]/, n-au putut* fi învinși niciodată în luptă dreaptă[2]/ și[5]/, pentru înfrîngerea lor[6]/, a trebuit[5]/ să se recurgă la viclenie și trădare."[6]/

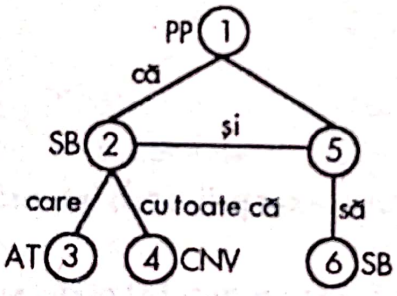

b) așa = c.c.m., expr.prin adv.de mod, fără gr.de c.;

acolo = c.c.l., expr.prin adv.de loc, fără gr.de comp;

cu furci și topoare = c.i.[1)] multiplu, expr.prin subst.com., s.,f.,respectiv n.,pl.,Ac.,construite cu prep. cu, neart.;

împotriva unor armate = c. expr.prin subst.com., s.,f.,sg.,G., constr. cu prep. împotriva, art.nehot. unor;

niciodată = c.c.t., expr.prin adv.de timp, fără gr. de c.;

fi învinși = c.d., expr.prin verb intranz.,cj. a III-a, pas.,inf.,prez.;

în luptă dreaptă = c.c.m., expr.prin locuț.adv.,modală;

---

* *Încă un exemplu că a putea este semiauxiliar; sb. oamenii se referă semantic la a fi învinși nu la puteau care realizează doar acordul gramatical. După programele de admitere luați însă puteau pv. și fi învinși, c.d. expr. prin verb (vezi punctul b).*

[1] *De fapt, complemente circum. instrumentale.*

Scanned with OKEN Scanner

pentru înfrîngerea = c.c.s., expr. prin subst. com, s., f., sg., Ac., constr. cu prep. pentru, art.hot. -a;

la viclenie şi trădare = ci. multiplu, expr.prin subst.com., s.,f.,sg.,Ac.,constr. cu prep. la,neart.

c) aşa = altfel; se face = se strică; trăiau = mureau; acolo = aici; luptau = capitulau; împotriva = pentru; organizate = dezordonate; învinşi = biruitori, învingători; niciodată = întotdeauna; dreaptă = mişelească; pentru = contra; înfrîngerea = biruinţa; să se recurgă = să se evite; viclenie = cinste; trădare = fidelitate, credinţă.

TEXT 61

a) " Trebuie spus însă[1]/, şi vom reveni asupra acestui lucru[2]/, că influenţa lui Brâncuşi asupra sculpturii lui[3]/, chiar dacă e neîndoielnică[4]/, va rămîne limitată[3]/. De altfel, la începutul războiului, Modigliani abandonează brusc sculptura[5]/. Ne putem imagina[6]/ cam care au fost motivele[7]/: îi era mai uşor[8]/ să vîndă desene[9]/ ca să aibă[10]/ din ce trăi[11]/, apoi sculptura cerea materiale[12]/ nu întotdeauna lesne de procurat[13]/ şi greu de transportat pentru un artist fără bani[14]/, în sfîrşit[15]/, solicita prea mult timp şi eforturi pentru un desenator înnăscut ca el."[16]/

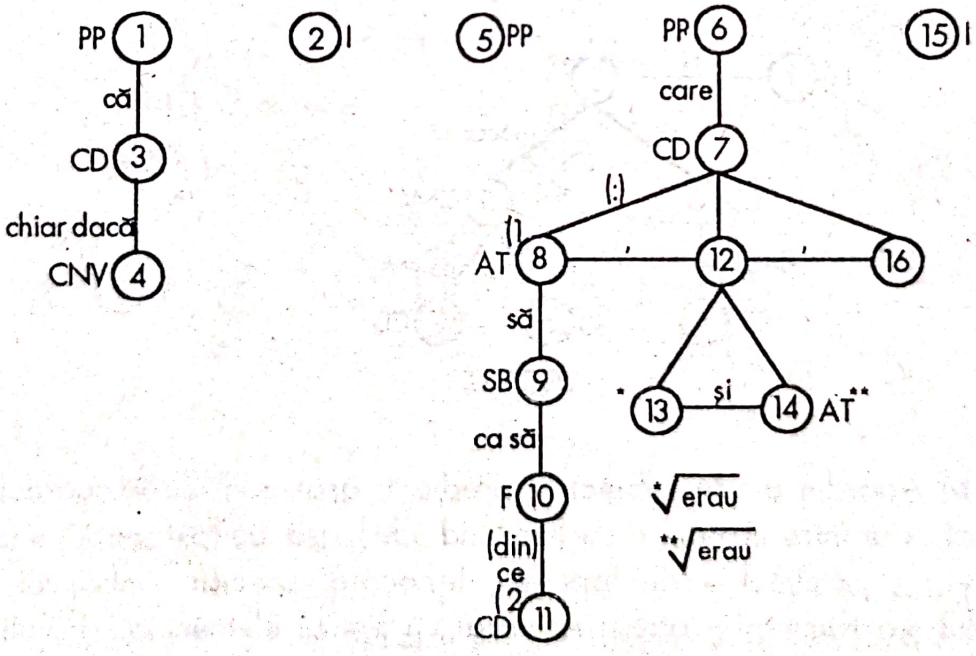

[1] *Frază apoz., de la P_8-P_{15}*

[2] *Vezi Th. Hristea - Sinteze de limba română, Ed. Albatros, Buc., 1984, p. 347; 12 (P_{11} = construcţie infinitivală).*

Scanned with OKEN Scanner

b) trebuie = p.v.; vom reveni = p.v.; e neîndoielnică = p.n.; va rămîne limitată = p.n.; abandonează = p.v.; putem = p.v.; care au fost = p.n.; era mai uşor = p.n.; să vîndă = p.v.; să aibă = p.v.; trăi = p.v.; cerea = p.v.; √nu erau de...procurat = p.n.; √erau ...de transportat = p.n.; solicita = p.v.

c) În text: asupra sculpturii = atr.subst.prep. în G.;
În alte contexte: 1) S-a ridicat cu vorbe rele asupra lui (c.); 2) Asupra cîmpiei trecea o boare de vînt (c.c.l., G.); 3) Asupra-mi planau pescăruşii, ridicaţi de pe plajă (c.c.l., D.);

d) lui (Brâncuşi) = art.hot.enclitic; (sculpturii) lui = pron.pers.,G.

e) in-flu-en-ţa; Brân-cuşi, sculp-tu-rii, trans-por-tat, în-năs-cut.

TEXT 62

a) " Aşa eram eu la vîrsta cea fericită[1]/, şi[2]/ aşa[3]/ cred[2]/ că au fost toţi copiii[3]/, de cînd îi lumea asta şi pămîntul[4]/, măcar să zică[5]/ cine[6]/ ce-o zice."[7]/

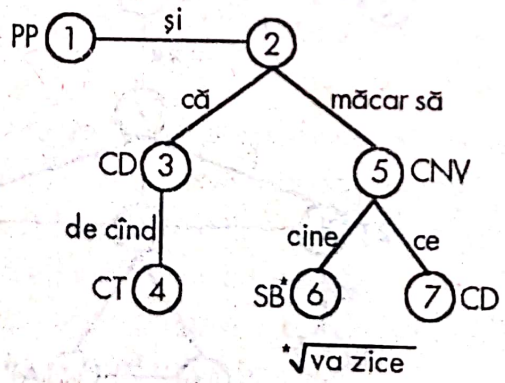

b) Acordul dintre subiect şi predicat: aşa eram eu = acordul s-a realizat doar între vb.cop. şi sb. (n.p.fiind adv.); aşa...au fost...copiii = idem; îi lumea...şi pămîntul = de fapt, un dezacord, specific limbajului oral (acordul s-a făcut prin atracţie, numai cu primul element al sb.multiplu: lumea); să zică cine... o zice = acordul s-a făcut numai în număr, fiindcă subiectul este o propoziţie subiectivă, introdusă prin pron.refl., fără formă de plural.

Scanned with OKEN Scanner

Acordul dintre substantiv și atribut adjectival: vîrsta cea fericită; toți copiii; lumea asta = toate adj. se acordă în gen, nr. și caz cu subst. determinate.

c) În text: cea = art.dem.adj.;

În alte contexte: pron.dem. (formă pop.): Cea de acolo vine spre noi; adj.pron.dem.: Dă-mi cea cartel; interj.: Cea, Joiană!; pron.inter. + verb aux. a: Ce-a mai făcut Ionescu?; pron.rel. + verb aux. a: Mi-a spus ce-a făcut.

TEXT 63

a) "Și apoi e tot atît de adevărat[1]/ că lumea cu toate ale ei, nu apare nicicînd mai frumoasă decît atunci[2]/ cînd e văzută dintr-un colț[3]/ și cînd trebuie[4]/ să fie văzută[5]/ de unde nu ești văzut[6]/; și apoi e tot atît de adevărat[7]/ că tot[8]/ ceea ce auzi în lume[9]/ și tot[8]/ ce e vrednic de auzit[10]/, n-are nicăieri o rezonanță mai bună și mai încîntătoare decît atunci[8]/ cînd auzi de undeva, dintr-un colț[11]/, cînd asculți[12]/, fără să fi ascultat[13]/. De cîte ori am umblat[14]/ să dau de colțul acela!"[15]/

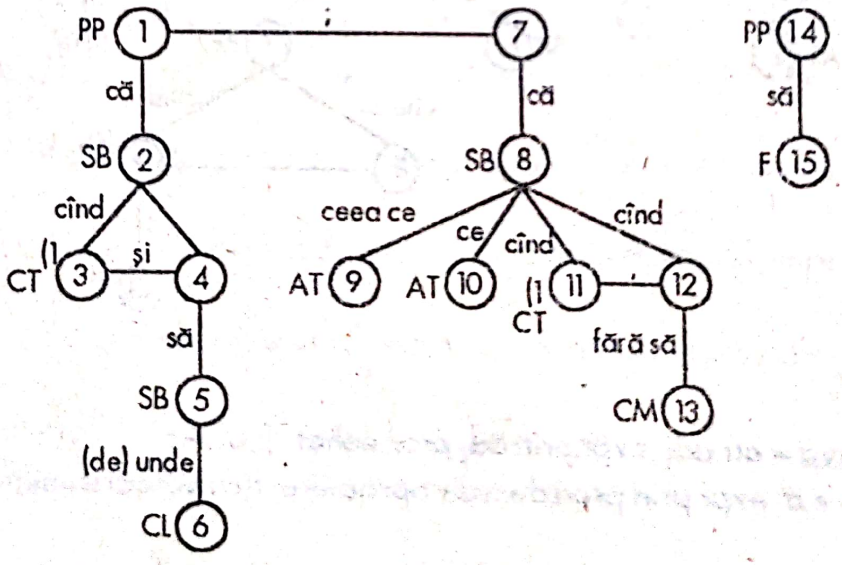

b) e tot atît de adevărat = p.n.; nu apare... mai frumoasă = p.n.[2]; e văzută = p.v.; trebuie = p.v.; să fie văzută = p.v.; nu ești văzut = p.v.; e tot

---

[1] *De fapt,prop.apoz.*

[2] *nu apare = nu pare, nu este.*

Scanned with OKEN Scanner

atît de adevărat = p.n.; auzi = p.v.; e vrednic = p.n.; n-are = p.v.;auzi = p.v.; asculți = p.v.; să fi ascultat = p.v.; am umblat = p.v.; să dau = p.v..

c) În text: cînd introduce o CT (de fapt, prop. apoz.);

În alte contexte: 1) Nu se știe cînd va ploua (SB); 2) Problema e cînd plouă (PR); 3) Nu știu ziua cînd plouă (AT); 4) Știm cînd plouă (CD); 5) Nu-mi dau seama cînd va ploua (CI); 6) Cînd s-ar micșora prețurile, toate ar fi bune (CT).

TEXT 64

a) "Am petrecut în Italia cîteva luni[1]/, pe care nu le pot uita niciodată[2]/; și asta o datoresc înțeleptului meu consilier din dreapta...[3]/ Dar[4]/, precum am zis mai sus[5]/, ce e regretabil pentru mine[6]/ e[4]/ că[7]/, de cîte ori urmez pe unul din consilieri departe, pe o cărare[8]/, cînd mă uit înapoi[9]/, totdeauna mă căiesc[7]/ că n-am urmat îndemnul celuilalt."[10]/

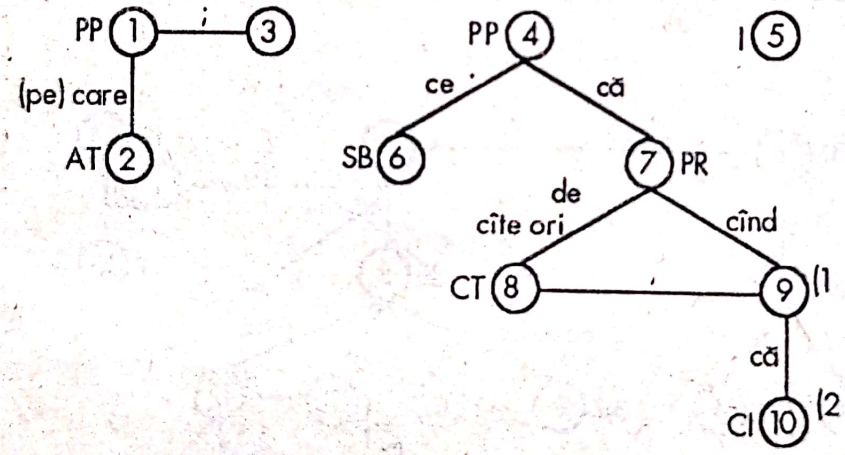

b) cîteva = atr.adj.,expr.prin adj.pron.nehot. ,f.,pl.,Ac.;

asta = c.d. expr.prin pron.dem.de apropiere, f(cu valoare neutră), sg., Ac.;

înțeleptului = atr.adj. expr.prin adj.var., cu două term., m., sg., D., gr. poz.;

din dreapta = atr.adv.,expr.prin locuț.adv. de loc,gr.poz.;

mai sus = c.c.l., expr.prin adv.de loc, gr.comp.de sup.;

---

[1] *Are nuanță de CT (în acest caz, are regent pe P_7 și nu se mai coordonează cu P_6).*

[2] *Are și nuanță cauzală.*

Scanned with OKEN Scanner

pe unul = c.d., expr.prin pron.nehot.,m.,sg.,Ac.;
celuilalt=atr.pron.gen.,expr.prin pron.dem.de depărtare,m., sg.,G..

c) pe care = c.d.; precum = c.c.m.; ce = sb.; de cîte ori = c.c.t.; cînd = c.c.t.

TEXT 65

a) "Hainele[1]/ trebuiau[2]/ croite cu gust, din stofă fină[1]/, cămaşa[3]/ avea[4]/ să pună prospeţime costisitoare în deschizătura jiletcii[3]/, o cravată impresionantă[5]/ trebuia[6]/ să-şi vădească nodul de mătase discretă în intervalul gulerului alb[5]/, batista[7]/ trebuia[8]/ să fie de in rafinat[7]/, manşetele butonate cu sidef gros[9]/, un fir de aur[10]/ trebuia[11]/ să lege buzunarul pieptului cu cheotoarea unui nasture central[10]/. Garderoba[12]/ nu putea[13]/ să fie cumpărată dintrodată, fără cîteva polițe cu scadenţe grele."[12]/

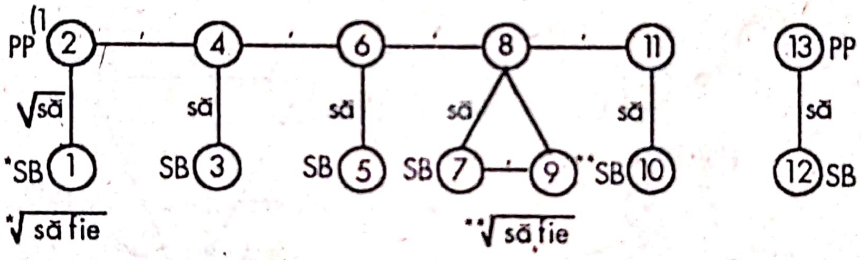

b) garderoba = subst.com.,s.,f.,sg.,N.,art.hot. -a; sb. (cu predicat să fie cumpărată);

nu putea = verb tranz., cj. a II-a, d.act.,ind.imperf.,impers.,negat de adv.modal nu; p.v.;

să fie cumpărată = verb tranz., cj. I,d. pas.,conj.prez.,pers. a III-a, sg.; p.v.;

dintrodată = adv.de mod, fără gr.de c.; c.c.t.;

(fără)... polițe = subst.,com.,s.,f.,pl.,Ac., constr. cu prep. fără, neart.; c.c.m.;

cîteva = adj.pron. nehot.,f.,pl.,Ac.; atr.adj.;

(cu) scadenţe = subst.com., s.,f.,pl.,Ac., constr. cu prep. cu,neart.; atr. subst.prep.;

grele = adj.var.cu două term.,f.,pl.,Ac.,gr.poz., atr.adj.;

---

[1] *După G.A., verbul a trebui nu se acordă niciodată, deci este întotdeauna impersonal; aici ar fi un fals acord.*

Scanned with OKEN Scanner

c) hainele - tainele; gust - bust; din - fin, vin, -Rin, pin; fină - sină; cămașă - crăvașă; avea - ivea; puie - suie, cuie; în -in; cravată - bravată; vădească - sădească; nodul - modul, codul; discretă- dischetă; alb - alt; batista - revista; fie - vie; in - în, imn; gtos - gras; un - unt; fir- bir; de - be; aur - taur; lege - rege; nasture - plasture; central - centrat; grele - grile, drele.

TEXT 66

a) " Gonit de toată lumea prin anii mei să trec[1]/,
Pîn ce-oi simți[2]/ că ochiu-mi de lacrime e sec[3]/,
Că-n orice om din lume un dușman mi se naște[4]/,
C-ajung pe mine însumi a nu mă mai cunoaște[5]/,
Căci chipul și durerea simțirea-mi a-mpietrit-o[6]/ -
Că pot[7]/ să-mi blestem mama[8]/, pe care am iubit-o[9]/.
Cînd ura cea mai crudă mi s-ar părea amor...[10]/
Poate-oi uita durerea-mi[11]/ și voi putea[12]/ să mor."[13]/

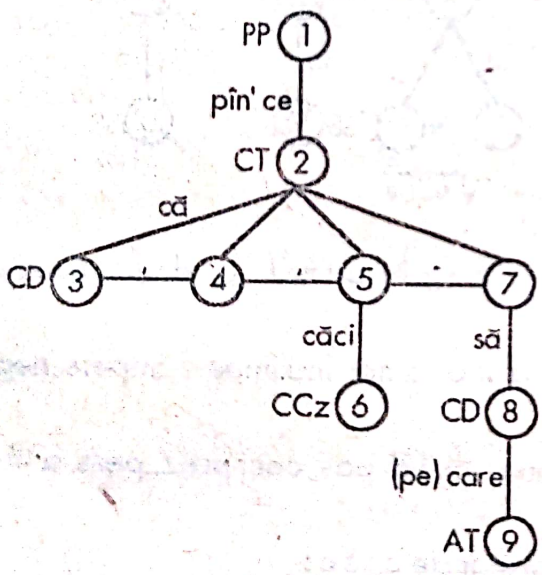

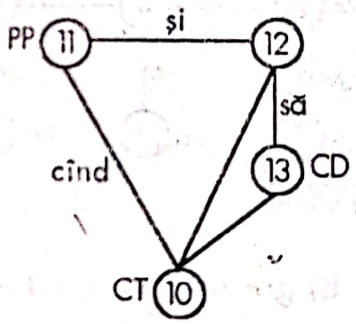

b) -mi = pron.pers.,pers.I, sg.,D., (posesiv), neacc.; atr.pron.;
mi = pron.pers.,pers. I, sg.,D.,neacc.; c.;
(pe) mine = pron.pers., pers. I, sg.,Ac.,acc.; c.d.;
mă = pron.pers., cu val.reflexivă, pers. I,Ac.,neacc.; intră în componența n.p. (a nu mă[11]... cunoaște);

---

[1] *Aici este și c. d.*

Scanned with OKEN Scanner

-mi = vezi ochiu-mi;

-o = pron.pers.,pers. a III-a, sg.,f.,Ac.,neacc.;c.d.;

-mi = pron.pers.,pers. I, sg.,D. (posesiv), neacc.;atr.pron.;

-o = vezi mai sus;

mi = pron.pers.,pers. I, sg.,D., neacc.; c.;

-mi = vezi ochiu-mi;

c) pîn' = apostroful machează elidarea vocalei ă;

ce-oi = cratima unește două cuvinte diferite, care formează silabă comună, prin elidarea consoanei v (pron.rel. ce și verb aux. -oi);

ochiu-mi = cratima unește pron.pers. -mi de cuvîntul antepus, fiindcă formează silabă comună cu ultimele trei sunete ale cuvîntului precedent;

că-n = cratima unește două cuvinte diferite, care formează silabă comună, prin elidarea vocalei î (conj. că și prep. -n);

c-ajung = cratima unește conj. că prin elidarea vocalei, de cuvîntul următor, fiindcă formează silabă comună cu primul sunet al acestuia (a);

simțirea-mi = vezi ochiu-mi!

a-mpietrit-o = prima cratimă vezi c-ajung; a doua, vezi ochiu-mi.

TEXT 67

a) "Din noaptea vecinicei uitări[1]/
În care toate curg,
A vieții noastre dezmierdări
Și raze din amurg[2]/,

De unde nu mai străbătu
Nimic[3]/ din ce-au apus[4]/ -
Aș vrea[5]/ odată-n viață tu
Să te înalți în sus."[1]/

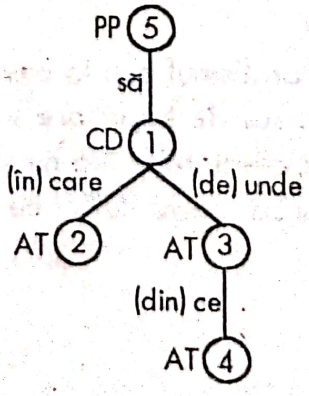

Scanned with OKEN Scanner

b) (din) noaptea = subst.com.,s.,f.,sg.,Ac., constr. cu prep. din, art.hot. -a; c.j;

uitări = subst.com.,s.,f.,sg.,G., art.hot. -i, preluat de adj.antepus (vecinicei);

a vieţii = subst.,com.,s.,f.,sg.,G.,art.pos.gen. a şi hot i; atr.subst.gen.;

dezmierdări şi raze = subst., com.,s.,f.,pl.,N.,neart.; apoziţie multiplă;

(din) amurg = subst.com.,s.,n.,sg.,Ac., constr. cu prep. din, neart.; atr.subst.prep.;

(-n) viaţă = subst.com.,s.,f.,sg.,Ac., constr. cu prep. -n, neart.; c.c.t.

c) - versurile de mai sus fac parte dintr-o poezie erotică;

- Eminescu consideră trecerea timpului ca fiind principala cauză a tragediei umane, iar iubirea fiind singurul mijloc de salvare;

- textul se structurează pe două planuri: unul interior şi altul exterior;

- universul interior este sugerat, verbal, printr-un optativ şi un conjunctiv (aş vrea, să te înalţi) exprimînd opţiunea şi dorinţa eu-lui;

- opţiunea este marcată şi semantic, prin verbul volitiv a vrea, iar dorinţa, metaforic (Să te înalţi = metaforă), cu sens metafizic: desprinderea de lumea reală şi trecerea într-o lume imaginară, ideală;

- în antiteză cu acest plan, apare cel real în care toate cele trei verbe la mod indicativ (acţiune reală, adevărată) sînt, de fapt, metafore semnificînd dramatica trecere a timpului. O valoare sugestivă în acest sens o are prezentul etern al verbului curg, susţinut de subiectul toate;

- celelalte două verbe la perfectul simplu, respectiv compus, simbolizează irersibilitatea timpului;

- trecerea dintr-un plan în altul este posibilă prin dorinţa eu-lui liric de-a înfrunta timpul ("Să te înalţi în sus") şi de-a pătrunde, astfel, într-un univers ideal: iubirea.

TEXT 68

a) "Cîteodată e şi fatalismul bun la ceva[1]/; căci[2]/, dacă nu tocmai curajul[3]/, dar cel puţin un soi de nepăsare vecină cu el se deşteaptă în sufletul meu pe socoteala credinţei[2]/ că nu se poate înlătura[4]/ ceea ce este[5]/ să fie[6]/, şi că[7]/ vorba românului[8]/: ce e scris omului[9]/ în frunte-i e pus."[7]/

Scanned with OKEN Scanner

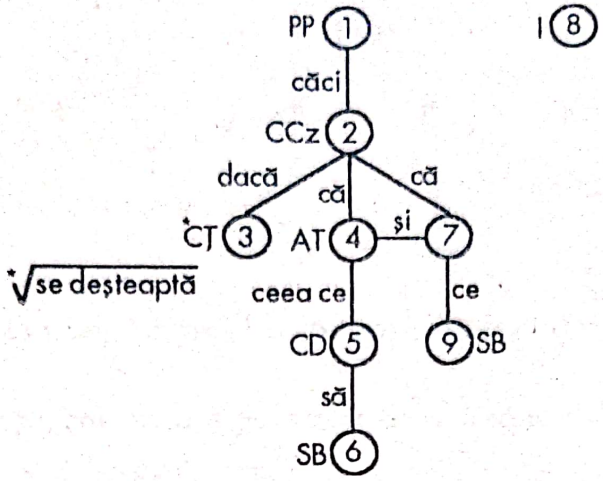

b) fatalismul = sb., expr.prin subst.com.,s., n.,sg.,N., art.hot. -l;
curajul = sb., expr.prin subst.com.,s.,n.,sg.,N., art.hot. -l;
un soi = sb. expr.prin subst.com.,s.,n.,sg.,N., art.nehot. un;
înlătura = sb.,expr.prin verb tranz., cj.I, d.act., inf.prez.;
ceea ce = sb., expr.prin pron.rel.c.,f. (valoare neutră) ,sg.,N.;
vorba = sb.,expr.prin subst.com.,s.,f.,sg.,N., art.hot. -a;
ce = sb., expr.prin pron.rel.invar.,N.

c) " ..." = încadrează un citat;
(;) = desparte P_2 (C.Cz.) de regenta P_1, marcînd o pauză mai lungă, fiindcă se reia ideea;
$(,)_{1,2}$ = izolează P_3 intercalată în P_2;
$(,)_3$ = izolează P_5 și P_6, intercalate între două prop.coord., P_4 și P_7;
(:) = anunță introducerea unui dicton;
(.) = marchează sfîrșitul unei comunicări enunțiative.

TEXT 69

a) "Cu tot respectul[1]/ pe care-l avem pentru protagoniștii acestei reacțiuni[2]/, dintre care unii reprezintă culmile gîndirii românești de astăzi[3]/, să ne fie îngăduit[1]/ să arătăm[4]/ că o asemenea soluție e din cale afară de simplistă."[5]/

Scanned with OKEN Scanner

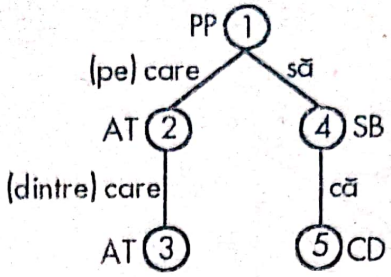

b) avem = p.v.,expr.prin verb tranz.,cj. a II-a,d.act.,ind.,prez., pers. I, pl.;

reprezintă = p.v., expr.prin verb tranz.,cj. I, d.act.,ind.,prez.,pers. a III-a, pl.;

să fie îngăduit = p.v., expr.prin verb intranz.,cj. a IV-a,d.pas.,conj. prez.,impers.;

să arătăm = p.v., expr.prin verb tranz.,cj. I, d.act.,conj. prez., pers. I, pl.;

e din cale afară de simplistă = p.n., format din verb cop. a fi, cj. a IV-a, d.act.,ind.,prez., pers. a III-a, sg., şi n.p. din cale afară de simplistă, adj.var., cu două term, f.,sg.,N.,gr.superl.abs..

c) respect = cinste; protagonist = fruntaş; reacţiune = împotrivire; a reprezenta = a înfăţişa; soluţie = rezolvare; simplistă = uşoară.

TEXT 70

a)" Era unul dintre cei mai înverşunaţi duşmani ai revoluţiei[1]/ şi[2]/ cu toate că în viaţa de toate zilele era mai potolit decît Gligore, frate-său[3]/, devenise din ură îndrăzneţ pînă la inconştienţă[2]/. Calliopi îl iubea foarte mult[4]/, deşi două lucruri i se păreau de neîngăduit la el[5]/: mai întîi, boier din familia Bălenilor fiind, se apucase[6]/ să facă trei fabrici, una de ţesături la Tîrgovişte şi alte două în Bucureşti[7]/; şi în afară de asta, umbla cu tot felul de afaceri negustoreşti[8]/; în al doilea rînd, era un devotat prieten al lui Bibescu şi deci şi al Maricicăi Bibescu[9]/, pe care «logovipera» nu o putea suferi."[10]/

Scanned with OKEN Scanner

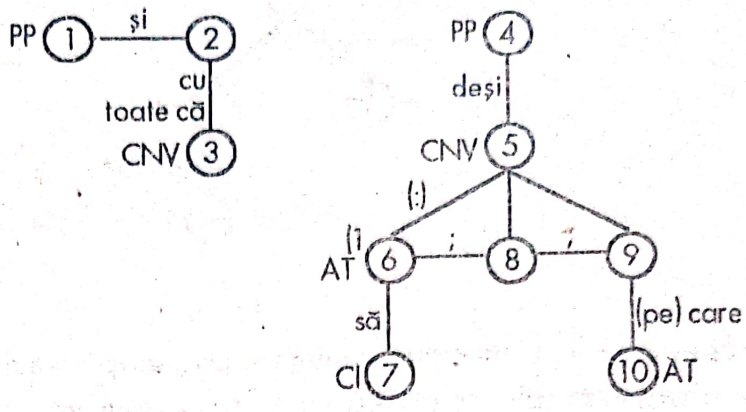

b) era unul = p.n.; dintre...dușmani = ar.subst.prep.; cei mai înverșunați = atr.adj.; ai revoluției = atr.subst.gen.; în viața = c.c.t.; de toate zilele[2] = atr.adj. ; era mai potolit = p.n.; decît Gligore = c.c.m.; frate = atr.apoz.; -său = atr.adj.; devenise... îndrăznet = p.n.; din ură = c.c.cz.; pînă la inconștiență = c.c.m.

c) Pe vremea Bălenilor, familiile domnești din fostele capitale București și Tîrgoviște erau sprijinite de Bibescu, rudă cu Maricica Bibescu care, din cauza lui Calliopi, au ajuns să-l protejeze și pe Gligore.

TEXT 71

a) "Ceea ce mi-aduc[1]/ însă[2]/ aminte[1]/ e[2]/ că pe această stradă se găsea un restaurant cu o mică terasă[3]/, de unde privirea cădea glonț pe viitorul templu de marmură, cocoțat pe muchea Acropolei."[4]/

[1] *De fapt, prop. apoz.*
[2] *Locuț. adj. =zilnică, obișnuită*

Scanned with OKEN Scanner

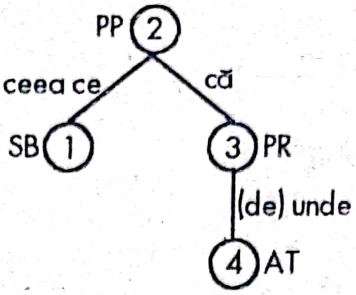

b) ceea ce = c.d.; mi-aduc...aminte = p.v.; e =p.n.insuficient; pe...stradă = c.c.l.; această =atr.adj.; se găsea = p.v.; un restaurant = sb.; cu o...terasă = atr.subst.prep.; mică = atr.adj.; de unde = c.c.l.; privirea = sb.; cădea = p.v.; glonț = c.c.m.; pe...templu = c.c.l.; uimitorul = atr.adj.; de marmură = atr.subst.prep.; cocoțat = atr.adj.; pe muchea Acropolei = c.c.l.

c) Dacă n-a dat[1]/ însă[2]/ de veste pînă acum[1]/ înseamnă[2]/ că nu mă mai pot aștepta la nici un răspuns de la el[3]/, care să mă bucure[4]/.

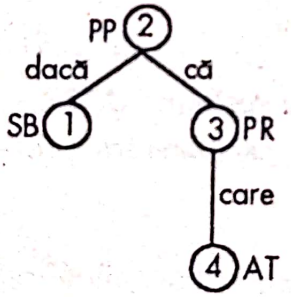

d) În text: glonț = adv.; cocoțat = adj.

În alte contexte: 1) Mai avea doar un glonț (subst.); 2) Iar el, de frică, glonțul spre portiță (interj.); 3) Startul glonț al schiorilor a impresionat asistența (adj.); 4) Cocoșul s-a cocoțat pe stiva de lemne (verb); 5) Arivistul este un cocoțat în ierarhia socială (subst.).

TEXT 72

a) "Fata[1]/, care știa[2]/ că de făcut treabă nu mai cade coada nimănui[3]/, își suflecă mînicile[1]/, călcă lut[4]/ și lipi cuptiorul[5]/, îl humui[6]/ și-l griji[7]/, de ți-era mai mare dragul[8]/ să-l privești[9]/, și porni iarăși la drum."[10]/

Scanned with OKEN Scanner

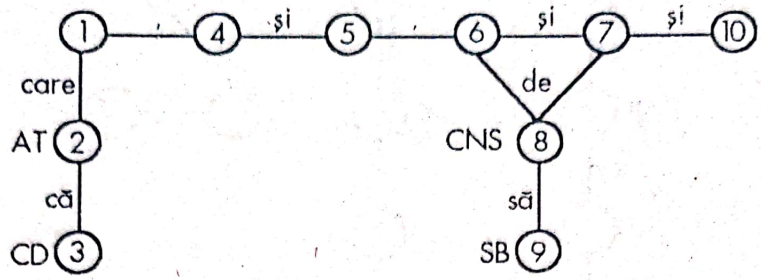

b) La nivel de frază: care = pron.rel.; că = conj.subord.s.; și (în trei poziții) = conj.coord.cop.; de = conj.subord.simplă, să = conj. subord. simplă..

La nivel de prop.: de = prep.simplă, marcă a verbuluila supin de făcut; la = prep.simplă.

c) treabă = c.d.expr.prin subst.com.,s.,f.,sg.,Ac.; neart.;
nimănui = c.,expr.prin pron. neg.,D.;
mînecile = c.d., expr.prin subst.com.,s.,f.,pl.,Ac.,art.hot. -le;
lut = c.d., expr.prin subst.,com.,s.,n.,sg.,Ac.,neart.;
cuptiorul = c.d., expr.prin subst.com.,s.,n.,sg.,Ac.,art.hot. -l;
-îl =c.d., expr.prin pron.pers.,pers. a III-a, sg.,m.,Ac.,neacc.;
-l =idem;
ți = c., expr.prin pron.pers.,pers. a II-a, sg.,D.; neacc.;
-l= vezi mai sus.

TEXT 73

a)" Rămîne numai[1]/ să reluăm o problemă doar anunțată mai înainte[2]/, anume să vedem[3]/ dacă premisele constatării noastre au suficientă acoperire[4]/. Pentru aceasta este nevoie[5]/ să arătăm[6]/ că fiecare țară sau așezămînt trecea pe atunci prin momente istorice de așa natură[7]/, încît să reclame toate o imperioasă compensație prin strălucire[8]/. Faptul ar explica[9]/ de ce tocmai barocul[10]/ și nu alt stil[11]/ a putut constitui primul demers către o sincronie efectiv universală a civilizațiilor moderne."[10]/

Scanned with OKEN Scanner

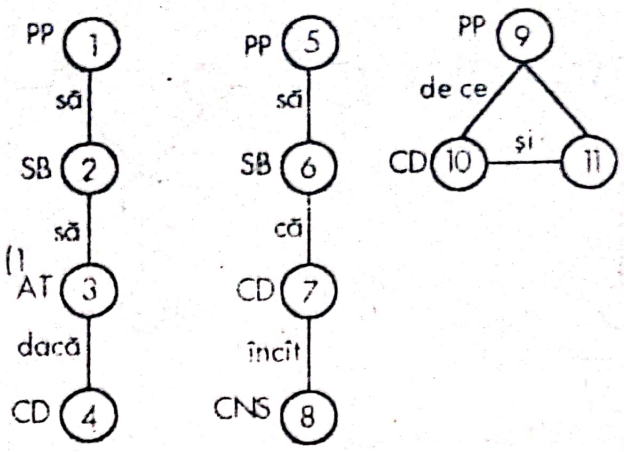

b) Rămîne numai să reîncepem o chestiune doar amintită mai înainte, anume să vedem dacă reperele concluziei noastre au destulă acoperire. Pentru aceasta este nevoie să arătăm că fiecare țară sau așezămînt trecea pe atunci prin perioade istorice de așa fel încît să pretindă toate o necesară schimbare prin strălucire. Faptul ar demonstra de ce tocmai barocul și nu altă manieră a putut reprezenta primul argument către o concordanță realmente mondială a societăților noi.

c) numai = adv.modal de exclusivitate, doar = adv.modal de exclusivitate; anume = adv.modal explicativ; tocmai = adv.modal de precizie.

TEXT 74

a) "Şi[1]/ cum ajung într-un loc[2]/ unde era judecătorie[3]/, se înfăţoşează înaintea judecătorului[3]/ şi încep a spune împrejurarea din capăt, pe rînd fiecare[4]/: cum a venit întîmplarea[5]/ de-au călătorit împreună[6]/, de-au stat la masă împreună[7]/, cîte pîni a avut fiecare[8]/, cum a mîncat drumeţul cel străin la masa lor deopotrivă cu dînşii[9]/, cum le-a dat cinci lei drept mulţămită[10]/, şi cum cel cu trei pîni a găsit cu cale[11]/ să-i împartă."[12]/

[1] *De fapt, prop.apoz.*

Scanned with OKEN Scanner

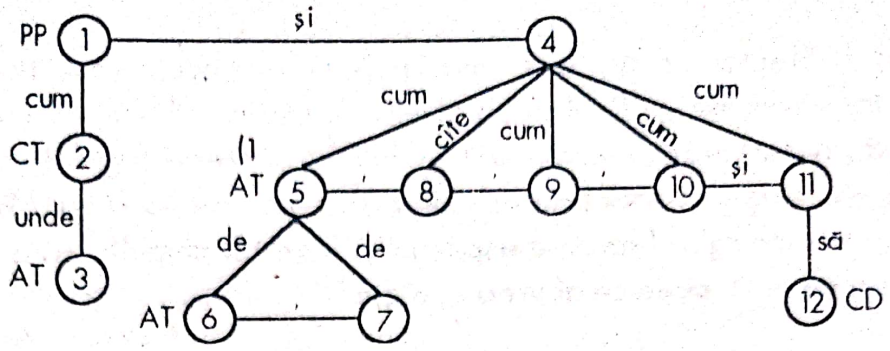

b) -un (loc) = art.nehot.,m.,sg.,Ac.;
judecătorului = art.hot.enclitic,m.,sg.,G.;
împrejurarea = art.hot.enclitic,f.,sg.,Ac.;
întîmplarea = art.hot.enclitic,f.,sg.,N.;
drumeţul = art.hot.enclitic,m.,sg.,N.;
cel străin = art.dem.adj.,m.,sg.,N.;
masa = art.hot.enclitic,f.sg.,Ac.;

c) - textul este o reconstituire pe calea naraţiunii, a unui moment în toate etapele lui, cu scopul de-a argumenta şi convinge;

- repetiţia se manifestă la nivel sintactic: astfel, se repetă complementul circumstanţial de mod din capăt, pe rînd, precum şi propoziţiile de acelaşi fel, $P_{5,8,9,10,11}$ şi $P_{6,7}$; la nivel morfologic, repetiţia este evidentă în formele de indicativ perfect compus ale verbelor, formă temporală ce exprimă o acţiune sigură, trecută, încheiată (a venit; au călătorit; au stat; a avut; a mîncat; a dat; a găsit); la nivel lexical, repetiţia se grupează pe cuvintele judecătorie, judecătorului, cum (de patru ori) de au (de două ori), fiecare (de două ori), cel (de două ori, chiar dacă unul este articol, iar celălalt este pronume demonstrativ), conferind textului simetrie, evidentă şi în schema frazei;

- indiferent ce plan al limbii reprezintă, repetiţia are rolul de a restrînge spaţiul naraţiunii, nepermiţînd modificarea sau o altă ordine a desfăşurării evenimentelor petrecute. În acest sens, de remarcat fraza apozitivă de la P_5 la P_{12} în care recunoaştem argumentarea propriu-zisă;

- elementele de repetiţie formează un tot bine sudat, refăcînd cu exactitate împrejurarea.

[1] *De fapt, frază apoz.*

Scanned with OKEN Scanner

TEXT 75

a) " Efectul comic e şi mai puternic atunci[1]/ cînd prostul se deghizează anume[2]/. Pentru că, simţindu-se în adevăr dezarmat, o voictimă predestinată în concurenţa vieţii, nu arareori prostul caută[3]/ şi găseşte un refugiu în şarlatanism[4]/. În acest caz, el încearcă[5]/ să joace rolul unui personagiu[6]/ la care aspiră[7]/ şi face tot chipul[8]/ să pară[9]/ că este într-adevăr[10]/ ceea ce ar vrea[11]/ să fie."[12]/

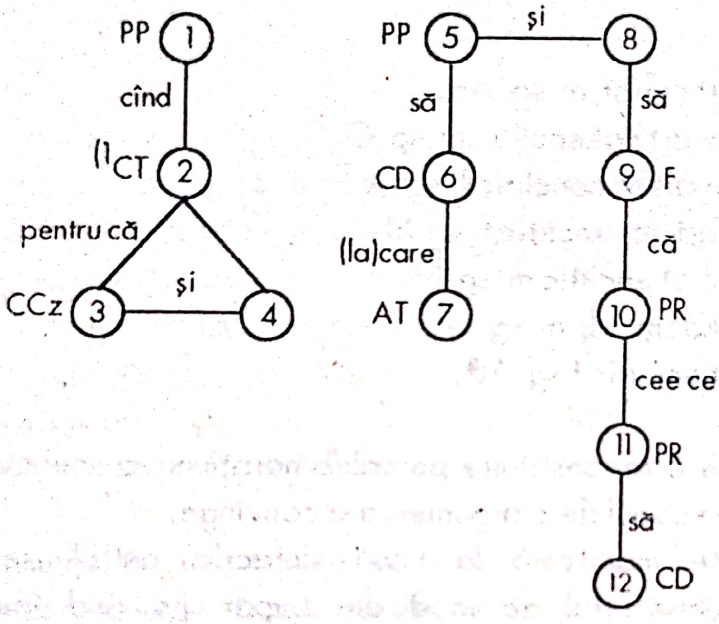

b) e...mai puternic = p.n.; se deghizează = p.v.; nu...caută = p.v.; găseşte = p.v.; încearcă = p.v.; să joace rolul = p.v.; aspiră = p.v.; face = p.v.; să pară = p.n.,insuficient; este = p.n.,insuficient; ceea ce[2]..să fie = p.n.; ar vrea = p.v.

c) În text: se deghizează = T.R. pt.P_3 şi P_4; încearcă = T.R.pt. P_6; face = T.R.pt. P_9; să pară = T.R.pt. P_{10}; este = T.R.pt. P_{11}; ar vrea = T.R.pt. P_{12};

În alte contexte: 1) Prostul se deghizează[1]/ ca să pară deştept[2]/ (P_2 = F); 2) Se încearcă[1]/ să se depăşească momentul[2]/ (P_2 = SB); 3) El se face[1]/ că plînge[2]/ (P_2 = PR); 4) Se pare[1]/ că a venit iarna[2]/ (P_2 = SB), 5) El este[1]/ unde l-ai lăsat[2]/ (P_2 = CL); 6) El nu vrea[1]/ cînd îi dai[2]/ (P_2 = CT).

[1] *De fapt.prop.apoz.*
[2] *n.p. este ceea ce din P_{11} (prin dislocare)*

Scanned with OKEN Scanner

TEXT 76

a) " Se sfătuiră dar între dînşii[1]/, şi iar se sfătuiră[2]/, se tot sfătuiră[3]/ pînă ce n-ajunseră a se dumeri[4]/ că toată carnea[5]/ pe care a pus-o viţeluşa[6]/ ca să se facă viţea[7]/ şi din viţea junică[8]/, e carnea adunată din nutreţul de pe hotarul lor, adecă după toată dreptatea carne din carnea[5]/ care* ar fi fost[9]/ să fie a lor[10]/ şi numai pielea e a lui Păcală[11]/, fiindcă piele avusese junica[12]/ şi cînd venise ca viţeluşă în sat."[13]/

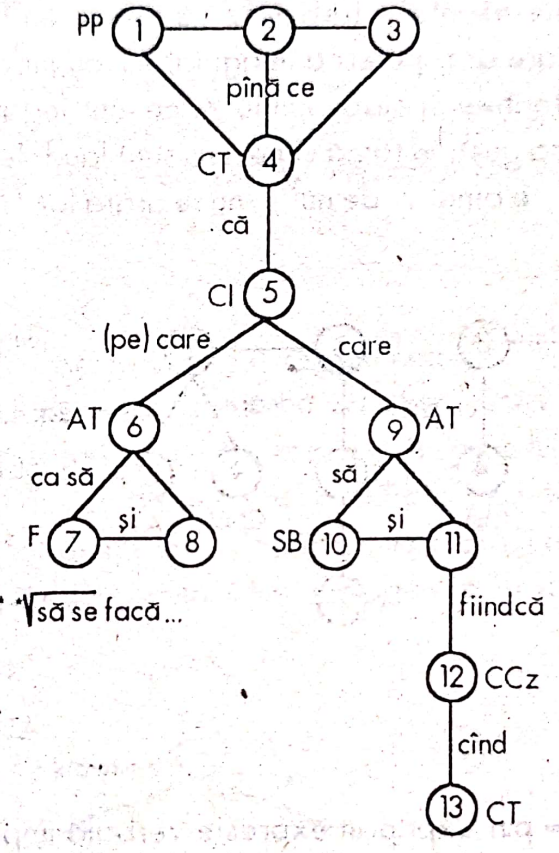

b) se sfătuiră = p.v. (de trei ori); n-ajunseră a se dumeri = p.n.; a pus = p.v.; să se facă viţea = p.n.; să se facă junică = p.n.; e carnea = p.n.; ar fi fost = p.v.; să fie a lor = p.n.; e a lui Păcală = p.n.; avusese = p.v.; venise = p.v.

c) dar = adv.de mod, cu val.stilistică; iar = adv.de timp; c.c.t., tot = adv.de timp; c.c.t.; adecă = adv.de mod, explicativ; numai = adv.de mod. de exclusivitate; şi = adv.de mod, cu val.stilistică, de întărire; cînd = adv.de timp, relativ.

* *care este subiect la predicatul nominal să fie a lor din* P_{10}

Scanned with OKEN Scanner

d) În propoziție: a se dumeri = n.p.; adunată = atr.adj.

În frază: N-ajunseră să se dumerească = .PR.; E carnea care a fost adunată... = AT.

TEXT 77

a) " Ca artist sau ca om de litere[1]/ e bine[2]/ ca persoana ta să rămîie necunoscută cititorilor tăi[1]/ - și[3]/ cu cît vei fi mai cu talent[4]/, cu atîta aceasta-i necesar[3]/. Depărtarea face a crede[5]/ că[6]/ autorul cutărei sau cutărei scrieri interesante[7]/ trebuie[6]/ să fie un om foarte deosebit[7]/ - în fapt însă[8]/, oricare ar fi puterea imaginației sau judecății tale[9]/, rămîi tot om cu toate defectele și slăbiciunile[8]/, ce sînt legate de acest cuvînt[10]/. Dac-ai putea[11]/ să guști în taină și necunoscut laudele acelor oameni[12]/, ce i-ai putea iubi[13]/ - e bine[14]/, de nu[15]/, nu te arăta lor." [16]/

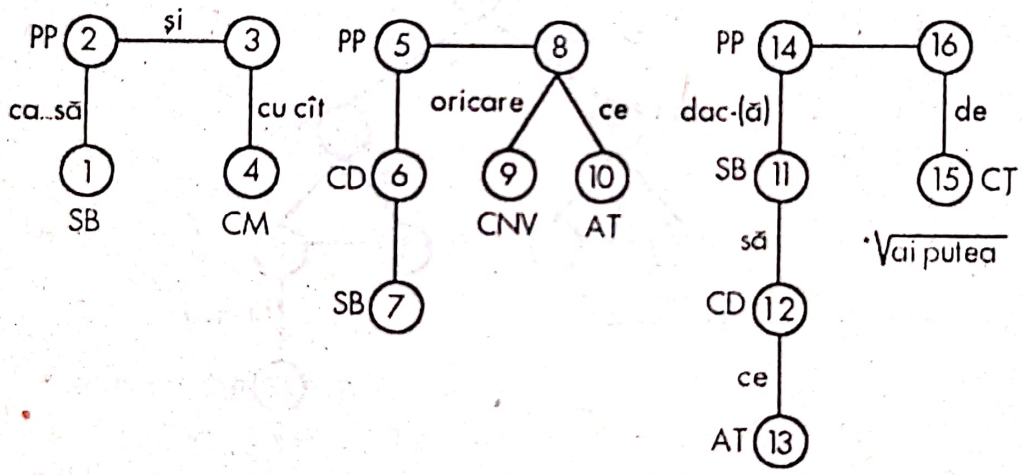

b) e bine = p.n.,expr.prin expresie verbală impersonală, formată din verb cop. a fi cj., a IV-a, d.act.,ind.,prez., și n.p. bine adv. de mod, g.poz.;

să rămîie necunoscută = p.n., format din verb cop. a rămîne; cj. a III-a, d.act.,conj.,prez., pers. a III-a,sg. și n.p. necunoscută, adj.var., provenit din part., f.,sg.,N.;

vei fi mai cu talent = p.n.,format din verb cop. a fi, cj. a IV-a, act., ind., viitor, pers. a II-a, sg., și n.p. mai cu talent locut.adj.invar.,gr.comp.de super.;

-i mai necesar = p.n., expr.prin expresie verbală impersonală, formată din verb cop. a fi, cj. a IV-a, d.act.,ind.prez. și n.p. necesar, expr.prin adv. de mod, gr.comp.de super.;

face = p.v., expr.prin verb tranz.,cj. a III-a, d.act., ind.,prez.,pers. a III-a, sg.;

trebuie = p.v., expr.prin verb impers. cj. a IV-a, d.act.ind.prez.;

Scanned with OKEN Scanner

să fie un om = p.n., format din verb cop. a fi, cj. a IV-a, d.act.,conj. prez., pers. a III-a, pl.; și n.p. un om, subst.com.s.,m.,sg.,N.,art.nehot. un;

oricare ar fi = p.n.,format din verb cop. a fi cj a IV-a, d.act., cond. -op., prez.,pers. a III-a,sg. și n.p. oricare, pron.nehot., N.;

rămîi...om = p.n.,format din verb cop. a rămîne, cj a III-a, d.act.ind.,prez.,pers. a II-a, sg. și n.p. om, subst.com.,s.,m.,sg.,N.,neart.;

sînt legate = p.n.format din verb cop. a fi, cj. a IV-a, d.act., ind., prez., pers. a III-a, pl. și n.p. legate adj.var.,provenit din part., f.,pl.,N.,gr.poz.;

c) În text: foarte deosebit = atr.adj.; oricare = n.p.; judecății = atr.subst.gen.; iubi = c.d.,

În alte contexte: 1) El este foarte deosebit (n.p.); 2) Oricare poate veni (s.b.); 3) Din cauza judecății tale, era să pierd examenul (c.c.cz.); 4) Puterea lui de a iubi animalele este ieșită din comun (atr.verb.);

TEXT 78

a) " Sări din caleașca lui[1]/ și îi sprijini umerii[2]/ În aceeași clipă un bătrîn[3]/, după cît se părea[4]/ o rudă a vreunuia dintre cei uciși, văzînd întîmplarea și auzind[3]/ despre cine e vorba[5]/, îi spuse lui Arăpilă[3]/ că știe el[6]/ că Bălcescu s-a dus cu o caleașcă[7]/ să aducă pe nevasta, lehuză de șase zile, a unui taboc dintre cei aflați în sicrie[8]/ și că e departe, dincolo de Dobroteasa[9]/, dar că[10]/ acum[11]/ trebuie[10]/ să se întoarcă."[11]/

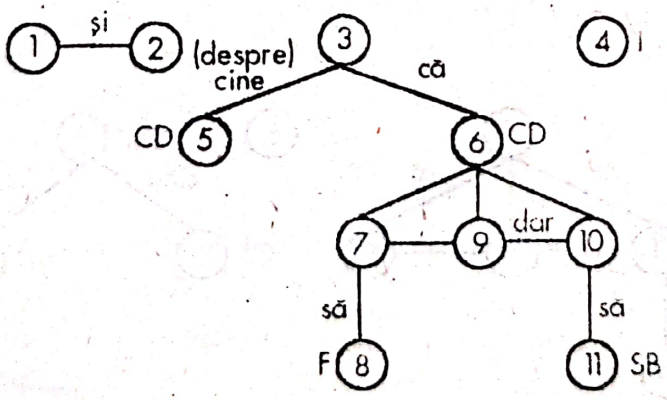

b) îi = pron.pers.,pers. a III-a,sg.,m.,D (posesiv), neac.;atr.pron.,
aceeași = atr.pron.dem.,de identitate, f.,sg.,Ac.; atr.adj.;
un bătrîn = subst.com.s.,m.,sg.,N.; art.nehot. un; sb.;

Scanned with OKEN Scanner

lehuză = subst.com., s.,f.,sg.,N.,neart., apoziție;
șase = num.card.propriu-zis, val.adj.,f.,pl.,Ac.,atr.adj.

c) caleașca = art.hot.,enclitic,f.,sg., Ac.;
umerii = atr.hot.enclitic,m.,pl.,Ac.;
un (bătrîn) = art.nehot.,m., sg.,N.;
o rudă = art.nehot.,f.,sg.,N.;
a (vreunuia) = art.pos.,gen.,f.,sg.,G.;
cei (uciși) = art.dem.adj.,m.,pl., Ac.;
întîmplarea = art.hot.enclitic, f.,sg.,Ac.;
vorba = art.hot.enclitic, f.,sg.,N.;
lui (Arăpilă) = art.hot. proclitic, m.,sg.,D.;
o (caleașcă) = art.nehot.,f., sg.,Ac.;
nevasta = art.hot.enclitic, f.,sg.,Ac.;
a unui (taboc) = art.pos.gen.,f.,sg.,G., respectiv art.nehot.,m.,sg.,G.;
cei (aflați) = art.dem.adj., m.,pl.,Ac.

TEXT 79

a) " Cînd mă gîndesc[1]/ ce am suferit[2]/ și am pătimit în viața mea[3]/, deși scurtă[4]/, mi se pare[5]/ că au trăit destul[6]/ și că mîine aș putea muri fără nici o părere de rău[7]/. Unii oameni trăiesc zeci și zeci de ani[8]/ și totuși[9]/, cînd închid ochii[10]/, nu pot spune[9]/ că am trăit aievea[11]/, căci au fost simpli trecători prin viață sau spectatori străini de înțelesul lumii."[12]/

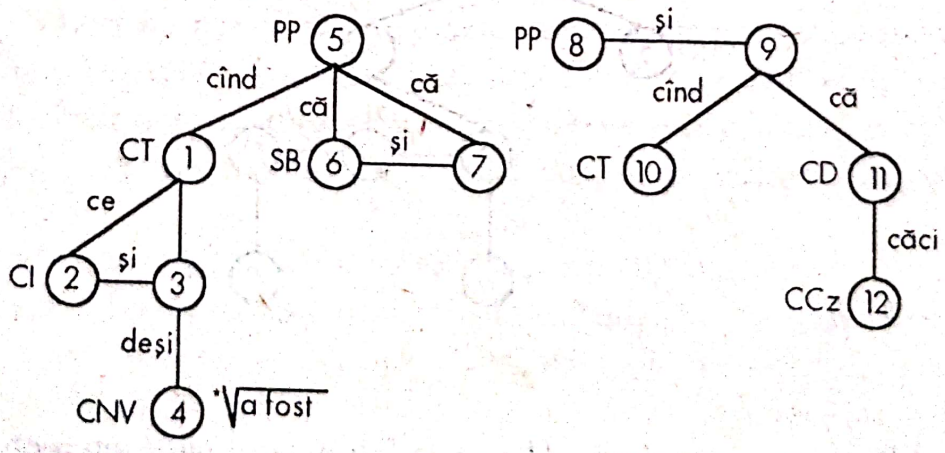

b) În text: scurtă = adj.; destul = adv.; aievea = adv.; simpli = adj.; străini = adj.;

Scanned with OKEN Scanner

În alte contexte: 1) Ea, mă luă la rost scurt (adv.); 2) Mi-a dovedit că are destulă minte (adj.); 3) O trăire aievea te înnobilează (adj.); 4) Toată viața am trăit simplu (adv.); 5) Ea îl privea străin (adv.);

c) mea = atr.adj.,expr.prin adj.pron.pos.,f.,sg.,Ac.;
unii = atr.adj.expr.prin adj.pron.nehot.,m.,pl.,N.;
de ani = atr.subst.prep.,expr.prin subst.com., s.,m.,pl.,Ac., constr. cu prep. de, neart.;
simpli = atr.adj. expr.prin adj.var.,cu două term.,m.,pl.,N.,gr. poz.;
străini = atr.adj.expr.prin adj.var.,cu două term.,m.,pl.,N.,gr.poz.;
lumii = atr.subst.gen.,expr.prin subst.com., s.,f.,sg.,G., art. hot

TEXT 80

a) " Cine are ideea[1]/ că poate ajunge[2]/ să scrie bine fără studii asupra limbii[3]/, seamănă cu cîntăreții[4]/ care cîntă «după ureche»[5]/ și care[6]/, se știe[7]/, oricît de talentați ar fi[8]/, nu izbutesc niciodată[6]/ să devină muzicieni adevărați"[9]/

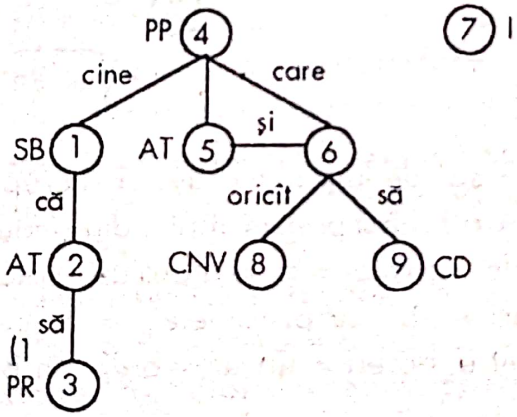

b) În text: cine = pron.rel.; bine =adv.de mod; oricît = adv.pron.nehot.;
În alte contexte: 1) Cine are ideea? (pron.interogativ.); 2) De multe ori mi-a făcut un bine (subst.com.); 3) Oricît efort ai face nu-i suficient (adj.pron.nehot.);

c) Cine are credința că poate ajunge să scrie fără învățătură asupra gramaticii, seamănă cu muzicanții care cîntă «după ureche» și care, se știe, oricît de dotați ar fi, nu reușesc niciodată să devină artiști adevărați

[1] *a ajunge (P_2) este verb cop. (Cine are ideea că poate ajunge scriitor...)*

Scanned with OKEN Scanner

TEXT 81

a) " E adevărat[1]/ că[2]/ de cum se auziseră împuşcăturile de la palat[3]/ şi aflaseră din zvonuri înfierbîntate[4]/ că au fost peste o sută de morţi şi de grav răniţi din rîndurile poporului[5]/, şi că, de asemeni, în rîndurile ostaşilor, în afară de numeroşi soldaţi răniţi, se găsesc şi zeci de morţi[6]/, dintre care doi ofiţeri împuşcaţi cu pistoalele[7]/, cei mai mulţi dintre marii boieri rămaşi în Bucureşti îşi spuseră[2]/ că-i aşteaptă o noapte grea "[8]/

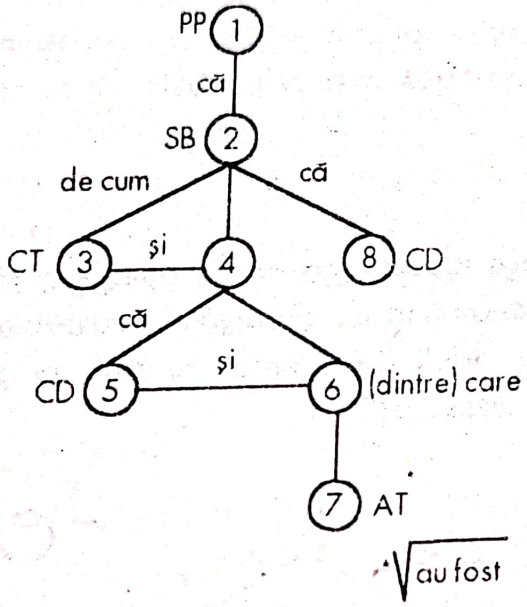

b) împuşcăturile = sb.; de la palat = atr.subst.prep.; din zvonuri = c.; de morţi şi de... răniţi = atr.subst.prep.multiplu; din rîndurile poporului = atr.subst.gen.; în rîndurile ostaşilor = c.; în afară de... soldaţi[1)] = c.; de morţi = atr.subst.prep.; ofiţeri = sb.; cu pistoalele[2)] = c.; cei mai mulţi = sb. (adj.substantivizat); dintre...boieri = atr.subst.prep.; în Bucureşti = c.c.l.; o noapte = sb.;

c) În text: de la precede atr.subst.prep.; din, c.; de, atr.subst.prep.; din, c.c.l.; în, c.; dintre, c., respectiv atr.subst.prep.

În alte contexte: 1) Tocmai veneam de la Piteşti (c.c.l.); 2) Covorul este din fire de aur (n.p.); 3) Iarba a fost cosită de doi ţărani (c.a.); 4) Fără să vrea, îşi băgă capul în această încurcătură (c.); 5) Furnicile au scos boabele de mac dintre firele de nisip (c.c.l.).

[1] *De fapt, compl.circum.de excepţie;*
[2] *De fapt, compl.circum.instrumental.*

Scanned with OKEN Scanner

TEXT 82

a) " Pentru a fi completi, mai amintim[1]/ că afară de acele două specii de știință[2]/, care sunt îndreptate asupra unor scopuri generale și obiective[3]/, mai sînt încă și altele[2]/ care nu persevereză ca acestea numai în afara vieții spirituale[4]/, ci se întind și asupra vieții materiale[5] / și de aceea se numesc, cu deosebire, practice."[6]/

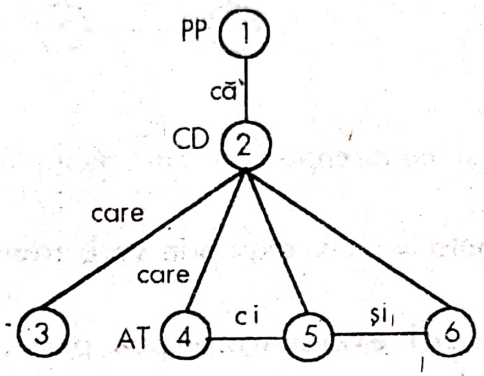

b) pentru a fi completi = c.c.s.expr.prin construcție nominală, formată din verb cop. a fi, cj. a IV-a,d.act.,inf.prez.,, cu prep. pentru și numele complete; adj.provenit din part., var.,cu două term.,m.,pl.,N.,fără gr.c

afară de = locuț.prep.,construiește c.c.excepție. (afară de... specii);
de aceea = c.c.cz, expr.prin locuț.adv.de cauză;
cu deosebire = c.c.m., expr.prin locuț.adv.de mod;

c) specie = ramură, fel, tip, categorie, soi. varietate, obiectiv = real, imparțial, nepărtinitor; a persevera = a insista, a persista, a stărui, a se îndîrji; practic = eficace, folositor, util, realist, pozitiv, pragmatic.

TEXT 83

a) " Nu-i plăcea[1]/ să se înconjoare cu tineri «de viitor»[2]/, să le călăuzească pașii cu grijă și atenție[3]/, să-și abandoneze preocupările[4]/ ori să-și sacrifice timpul pentru a-i ajuta[5]/ să definitiveze un manuscris[6]/, să adune în jurul său învățăcei[7]/, să-i încurajeze[8]/ și să-i protejeze pe cei mai buni, pe toate căile și prin toate mijloacele."[9]/

Scanned with OKEN Scanner

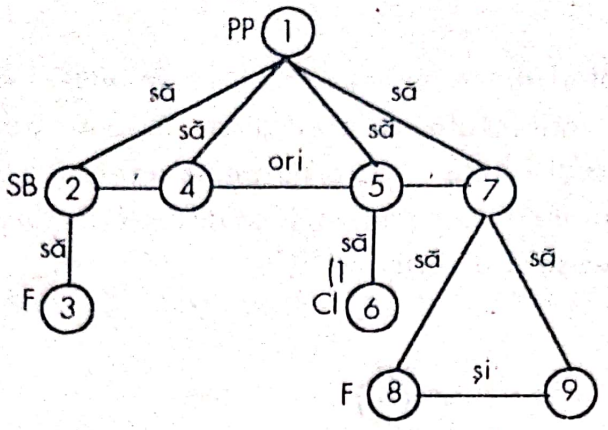

b) cu grijă și cu atenție = c.c.m., multiplu, expr.prin locuț.adv.de mod.,grad.poz.;

pentru a... ajuta = c.c.s. expr.prin verb tranz.,cj. I, d.act.,inf.prez.,cu prep. pentru;

în jurul său[2] = c.c.l., expr.prin pron pos., pers. a III-a, m.,sg.,Ac.;

pe toate căile și prin toate mijloacele = c.c.m.multiplu, expr.prin locuț.adv.de mod.

c) - fraza evoluează pe două structuri simetrice;

- prima structură este dată de cele patru subiective coordonate ($P_{2.4.5.7}$) care au ca termen regent verbul impersonal (nu)... plăcea (P_1), care cere modul conjunctiv, fiindcă exprimă o acțiune puternic afectivă (opțiunea, de fapt, nonopțiunea);

- verbele din a doua structură aparțin finalelor ($P_{3.6.8.9}$) având ca termeni regenți verbele de același mod, dar trebuind să exprime o acțiune posterioară regentului, ceea ce un alt mod n-ar putea-o face. Toate cele patru verbe din finale exprimă intenționalitatea (evident. negată);

- dispoziția simetrică a frazei conferă textului un rafinament stilistic deosebit, un echilibru care potențează afirmațiile autorului în raport cu personajul prezentat.

TEXT 84

a) " Apoi unde pui d-ta gîndul[1]/ ce-l muncea groaznic[2]/ că[3]/, de va fi gonit de la curtea împărătească[4]/ n-are să mai vază pe fetele împăratului[3]/, căci dîndu-le flori în fiecare dimineață[5]/, oricît se feri de

[1] *Are nuanță finală*

[2] *După G. A., său este adj. pron. pos.*

Scanned with OKEN Scanner

vreo patimă[6]/, totuși gingășiile și frumusețile fetelor de împărat, și mai cu seamă căutătura baljină a fetei celei mici, îl ademenise pînă întratît[5]/, încît se socotea el[7]/ că[8]/ dacă nu va mai atinge în fiecare dimineață cu degetele sale mîinile cele albe ca o coală de hîrtie, cu pielea moale ca puful, ale fetelor de împărat[9]/, nu va mai putea tră"[8]/

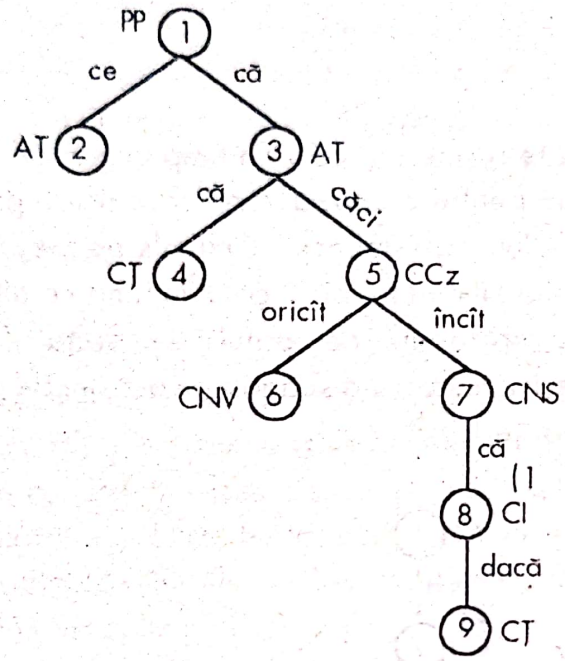

b) împăratului = atr.subst.gen., expr.prin subst.com.s.,m.,sg.,G., art.hot. -lui;

fetelor = atr.subst.gen., expr.prin subst.com., s. f.,pl.,G., art. hot. -lor;

de împărat = atr.subst.prep., expr.prin subst.com., s.,m.,sg.,Ac., constr. cu prep de, neart.;

a fetei = atr.subst.gen., expr.prin subst.com.,s.,f.,sg.,G., art.hot. -i și art.pos. a;

de hîrtie = atr.subst.prep., expr.prin subst.com., f.,sg.,Ac., constr cu prep. de, neart.;

cu pielea = atr.subst.prep., expr.prin subst.com.s.,f.,sg.,Ac., constr. cu prep. cu, art.hot. -a;

ale fetelor = vezi mai sus + art.pos.gen. ale;

de împărat = vezi mai sus.

c) pui gîndul = TR pentru c.c.t., apoi; muncea = TR pentru c.d -l și c.c.m. groaznic; va fi gonit = TR pentru c.c.l. de la curte; n-are să... vază = TR

[1] *De fapt, se socotea poate fi interpretat și copulativ se credea, se considera și atunci P_8 ar fi PR; dacă se socotea înseamnă a se gîndi, P_8 este CI*

Scanned with OKEN Scanner

pentru c.d. fetele, c.c.t. mai; dîndu- = TR pentru c. -le, c.d. flori şi c.c.t. în dimineaţă; se feri = TR pentru c.c.concesiv oricît şi c. de patimă; ademenise = TR pentru c.d. îl şi c.c m. pînă întratît şi c.c.cz. dîndu-, nu va... atinge = TR pentru c.c.t. în dimineaţă, c.i.[11] cu degetele şi c.d. mîinile; cele albe + TR pentru c.c m. ca o coală; moale = TR pentru c.c.m. ca puful; nu va...putea = TR pentru c.d trăi şi c.c.t. mai.

TEXT 85

a) " -Dar dumneata nu te ruşinezi[1]/ că[2]/ în timp ce şapte oameni[3]/, care au luptat cinstit şi eroic pentru o cauză[4]/ pe care noi o proclamăm sfîntă[5]/, zac astă-seară între lumînări aprinse, cu mîinile pe piept, plînşi de cei[3]/ care au pierdut totul pierzîndu-i pe ei[5]/, că[2]/ în timp ce alţi zece, şi poate şi mai mulţi, zac sfîrtecaţi pe patul de spital[7]/, singura preocupare[2]/ pe care o aveţi[8]/, este[2]/ să scăpaţi pe asasini de pedeapsă chiar cu preţul batjocurii celor jertfiţi?"[9]/

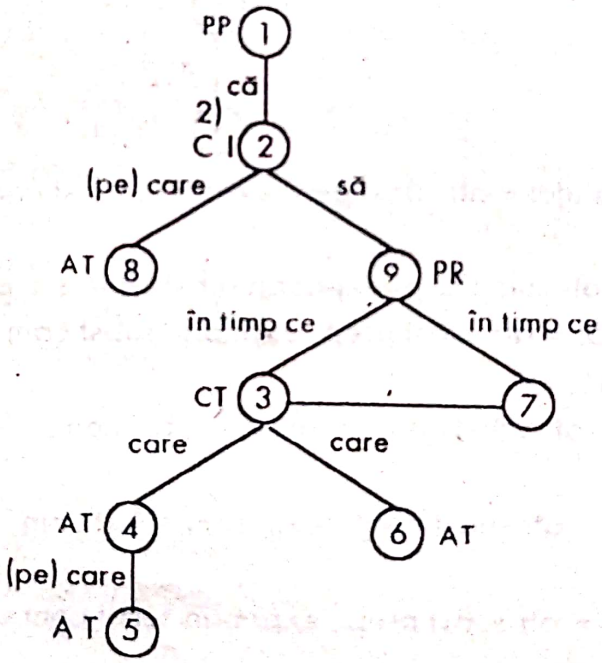

b) dumneata = sb., expr.prin pron.pers.de politeţe, pers a II-a, sg.,N.,
alţi = atr.adj., expr.prin adj.pron.nehot.,m.,pl.,N.;
mai mulţi = element component al sb. multiplu zece... şi mai mulţi, expr.prin subst. (adj.substantivizat), m.,pl.,N.;
singura = atr.adj., expr.prin adj.,cu două term., f.,sg.,N., gr.poz.;

[1] *De fapt compl instrumental*
[2] *Are şi nuanţă cauzală*

Scanned with OKEN Scanner

este = p.n. insuficient (n.p. = P_9) expr.prin verb cop.cj. a IV-a d.act., ind. prez., pers. a III-a, sg.;

celor jertfiți = atr.subst.gen., expr.prin subst. (adj.substantivizat) m.,pl.,G., art.dem. celor;

c) În text: șapte = atr.adj., zece = sb.;

În alte contexte: 1) Părerea cea bună a fost a celor șapte (n.p., G.); 2) Datorită celor șapte s-a trecut rîul (c.instr.în D.); 3) Împotriva celor zece s-au ridicat mai mulți din juriu (c.i.în G.); 4) Devenise superior celor zece (c.c.m. în D.)

TEXT 86

a) " Și-n noaptea[1]/ care urlă cu surda ei ureche[2]/,
Privește ca o lună din zidurile veche?[1]/
E[3]/ ca și cînd răsare în jur întunecată
De-a murilor colosuri[4]/, prin care se arată
Zugrăvind dulce, trista, sura lui măreție[5]/
Coboară din ruine[6]/, căci mă închin eu, ție![7]/
Din crengi de gînduri negre o floare se desprinde[8]/ -
Primește-o[9]/, e iubirea-mi[10]/, și inima-mi ți-o-ntinde "[11]/

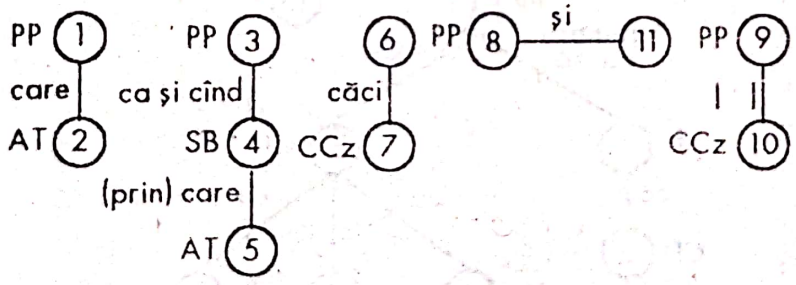

b) care = sb.; ei = atr.pron.gen.; (prin) care = c.c.l.; lui = atr.pron.gen.; eu = sb.; ție = c.; -o = c.d.; -mi = atr.pron. (D posesiv); -mi = atr.pron (D posesiv); ți = c.; -o- = c.d.

c) "..." = încadrează un citat;
$|.|_1$ = izolează P_2, intercalată în P_1;
|?| = marchează sfîrșitul unei comunicări interogative;
$|.|_2$ = desparte P_5 (atributiva explicativă) de P_4 (regentă);
$|.|_3$ = desparte două părți de propoziție diferite, c.c.m. (dulce) de atr.adj. (trista).

Scanned with OKEN Scanner

$|,|_4$ = coordonează două părţie de propoziţie de acelaşi fel: atr.adj. (trista, sura) cu acelaşi TR;

$|:|$ = marchează sfirşitul unei comunicări enunţiative;

$|,|_5$ = desparte o C.Cz. (P_7) de prop.regentă (P_6);

$|,|_6$ = desparte două părţi de prop.diferite, sb. (eu) şi c. (ţie; ţie are nuanţă de pronume în V.);

$|!|$ = marchează sfîrşitul unei comunicări exclamative;

$|:|$ = introduc o C.Cz. (P_{10});

$|,|_7$ = izolează P_9 şi P_{10}, interpuse între coordonatele P_8 şi P_{11};

$|.|$ = marchează sfîrşitul unei comunicări enunţiative.

TEXT 87

a) " Pentru ca cineva să nu-şi închipuie[1]/ că înverşunarea noastră împotriva d-lui Nichifor Crainic este un efect al necredinţei, o lucrare a diavolului şi a Anticristului în sufletele noastre năpădite de scaieţi, o ură a Necuratului împotriva luminii şi parfumului de sfinţenie[2]/ ce aburesc făptura neobositului staret al Gîndirii[3]/, ne grăbim, cu toată umilinţa creştină[4]/, să lămurim[5]/ că spiritele noastre nu sînt împietrite de păgînătate[6]/, nici înrăite ca Lucifer împotriva luminii ortodoxiei[7]/, dar că ne temem[8]/ ca d. Nichifor Crainic, prin arătările sale prefăcute şi pline de ispite lumeşti, să nu fie însuşi Necuratul, venit[9]/, cum se întîmplă adesea[10]/, în chipul umbrei lui Isus sau a apostolilor săi[9]/, să zdruncine mai vîrtos sufletele noastre prin verbele sale viclene şi acoperite."[11]/

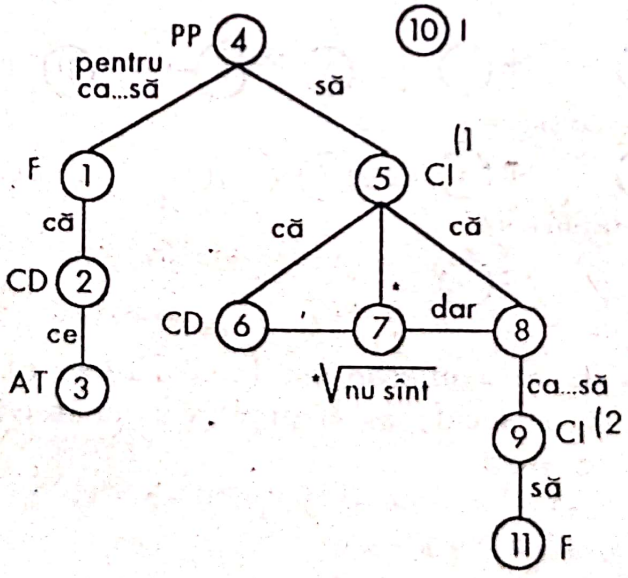

b) împotriva d-lui = atr.subst.prep.; în sufletele = c.; de scaieţi = c.a.; împotriva luminii şi parfumului = atr.subst.prep.multiplu; de sfinţenie =

[1] *Poate fi interpretată şi ca prop.circ.finală;*

[2] *Poate fi interpretată şi ca prop.circ.cauzală.*

Scanned with OKEN Scanner

atr.subst.prep.; cu... umilința = c.c. m; de păgînătate = c.a.; ca Lucifer = c.c.m.; împotriva luminii = c i.; prin arătările[1] = ci; de ispite = ci; în chipul umbrei = c.c.m.; prin verbele[2] = ci

c) În text: noastră = adj.pron.pos.; noastre = idem; toată = adj.pron.nehot.; noastre = vezi mai sus; sale = adj.pron.pos.; însuși = adj.pron.de întărire; săi = adj.pron.pos.; noastre = adj.pron.pos.; sale = adj.pron.pos.

În alte contexte: 1) A noastră a fost premiată (pron.pos.-sb.); 2) Le-am văzut de curînd pe ale noastre (pron.pos.-cd.); 3) Toată s-a vărsat pe jos (pron.nehot.-sb.); 4) Despre ale sale nu știm nimic (pron.pos.-Ac.); 5) însuși a intrat în toiul bătăliei (pron.de întărire -N); 6) Alor săi le-am spus marele secret (pron.pos. -D);

TEXT 88

a) " Știam[1]/ că[2]/, deși scopurile literare și dramatice nu mai puteau găsi în mine ecoul adînc de altădată, cu o iubireabsolută[3]/, eram un prea cinstit artizan[2]/, ca să nu mă trudesc[4]/ să fac tot lucrul cu toată aplicația[5]/, chiar dacă obiectul obligației mele era altceva[6]/ decît ceea ce doream[7]/, decît ceea ce socoteam[8]/ că e necesar."[9]/

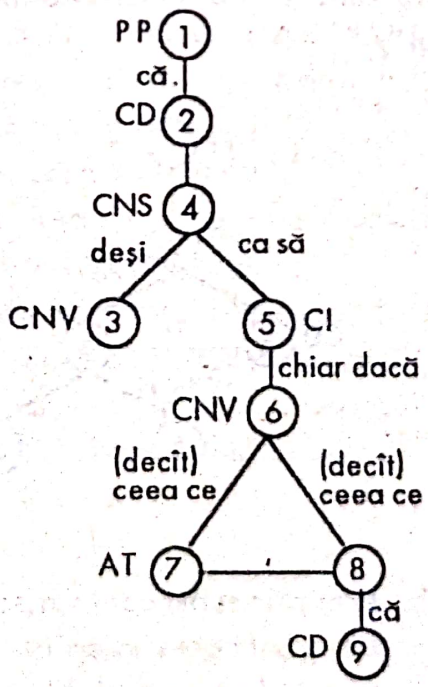

[1] *De fapt, c.c. relație*
[2] *De fapt, c.c.instrumental.*

Scanned with OKEN Scanner

b) știam = p.v.; scopurile = sb.; literare și dramatice = atr.adj.multiplu; nu... puteau = p.v.; găsi = c.d.; în mine[1] = c.; ecoul = c.d.; adînc = atr.adj.; de altădată = atr.adv.; ca o iubire = atr.subst.prep.; absolută = atr.adj.; eram un... artizan = p.n.; prea cinstit = atr.adj.; să nu mă trudesc = p.v.; să fac = p.v.; tot = atr.adj.; lucrul = c.d.; cu...aplicația = c.c.m.; toată = atr.adj.; obiectul = sb.; obligației = atr.subst.gen.; mele = atr.adj.; era altceva = p.n.; decît ceea ce = c.d.; doream = p.v.; decit ceea ce = c.d.; socoteam = p.v.; e necesar = p.n.;

c) În text: dramatic = gen literar, opus genurilor epic și liric; iubire = ideal; cinstit = fidel, credincios; lucru = creație;

În alte contexte: 1) Noile situații sînt dramatice (tensionate); 2) Iubirea dintre Romeo și Julieta a fost zădărnicită (dragoste); 3) De multe ori a dovedit că este un om cinstit (onest); 4) Sîmbăta nu mergem la lucru (serviciu).

TEXT 89

a) " Întorcînd privirea spre apus, îți vine[1]/ să crezi[2]/ că un popor de uriași a însuflețit cîndva aceste locuri[3]/ și că[4]/, precum odinioară s-a zvîrlit munte peste munte spre a lua cerul cu asalt[5]/, tot astfel și aici s-au îngrămădit, una peste alta, acele stînci enorme[4]/ spre a-și da, poate, pămîntul mîna cu cerul.[6]/ "

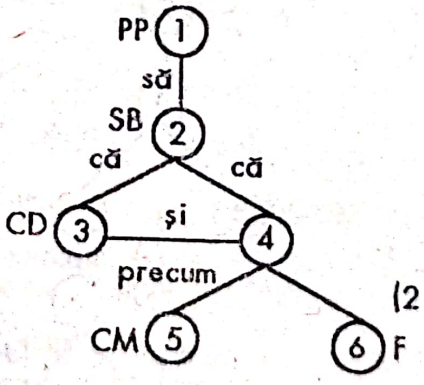

b) un popor = sb., expr.prin subst.com.s.,n.,sg.,N.; art.nehot un;
munte = sb., expr.prin subst.com.s.,m.,sg.,N., neart.;
stînci = sb., expr.prin subst.com.s.,f.,pl., N., multiplu neart.;

---

[1] *De fapt, c.c. relație.*
[2] *Construcție infinitivală subordonată - are subiect - pămîntul... cu cerul.*

Scanned with OKEN Scanner

pămîntul cu cerul= sb. expr.prin subst.com.,n.,sg.,N., art.hot. -l;

c) - textul este o descriere ce se constituie într-o imagine artistică hiperbolizatoare;

- elementele componente ale imaginii hiperbolice: două epitete hiperbolizatoare: popor de uriași; stînci enorme; verbele sînt tropi hiperbolizatori (a însufleți; s-a zvîrlit; s-au îngrămădit; a-și da mîna); dinamizînd corpuri imense (munți, stînci, pămînt, cer); o propoziție modală comparativă (P_5); repetiții hiperbolizatoare: munte peste munte, una peste alta;

- în contrast cu elementele dinamice, amintim de cele statice, privitoare la om, sugerînd consternarea și micimea ființei umane, în raport cu forțele gigantice ale naturii;

- imaginea este de geneză parcă a întregului spațiu cuprins între cer și pămînt.

TEXT 90

a) " Credința zugrăvește icoane în biserici[1]/
Și-n sufletu-mi pusese poveștile-i feerici[2]/,
Dar de-ale vieții valuri, de al furtunii pas
Abia conture triste și umbre-au mai rămas.[3]/
În van mai caut lumea-mi în obositul creier[4]/,
Căci răgușit, tomnatec, vrăjește trist un greier[5]/;
Pe inima-mi pustie zadarnic mîna-mi țiu[6]/,
Ea bate ca și cariul încet într-un sicriu.[7]/
Și[8]/ cînd gîndesc la viața-mi[9]/, îmi pare[8]/ că ea cură
Încet repovestită de o străină gură,[10]/
Ca și cînd n-ar fi viața-mi[11]/, ca și cînd n-aș fi fost[12]/.
Cine-i acel[13]/ ce-mi spune povestea pe de rost[14]/
De-mi țin la el urechea[15]/ - și rîd[16]/ de cîte-ascult[17]/
Ca de dureri străine?[16]/... Parc-am murit de mult."[18]/

Scanned with OKEN Scanner

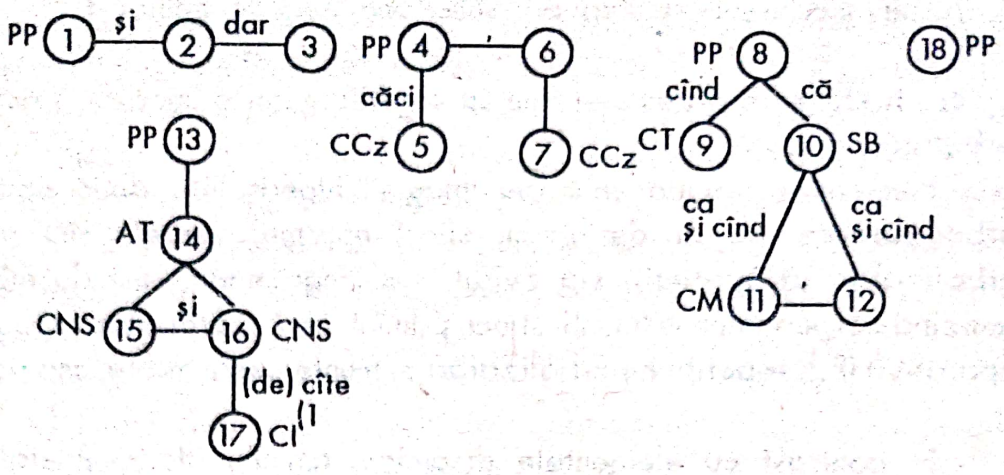

b) abia = adv.de mod.fără gr.de c.; c.c.m.;
mai = adv.de mod, cu valoare stilistică;
în van = locuț.adv. de mod; c.c.m.;
zadarnic = adv.de mod, c.c.m.;
încet = adv.de mod; c.c.m.;
cînd = adv.rel.de timp; c.c.t.;
încet = vezi mai sus;
pe de rost = locuț.adv.de mod; c.c.m.;
parc- = adv.de mod; valoare stilistică;
de mult = locuț.adv.de timp; c.c.t.;

c) P_1: zugrăvește = pv. - credința = sb.;
P_2: pusese = p.v. - sb. subînțeles (credința)";
P_3: au rămas = p.v. - conture... și umbre = sb.multiplu;
P_4: caut = p.v. - sb. inclus (eu)
P_5: vrăjește = p.v. - un greier = sb.;
P_6: țiu = p.v. - sb. inclus (eu)
P_7: bate = p.v. - ea = sb.;
P_8: pare = p.v. - P_{10} = SB;
P_9: gîndesc = p.v. - sb.inclus (eu);
P_{10}: cură = p.v. - ea = sb.;
P_{11}: n-ar fi = p.v. - viața = sb.;
P_{12}: n-aș fi fost = p.v. - sb.inclus (eu);
P_{13}: e acel = p.n. - cine = sb.;
P_{14}: spune = p.v. - ce = sb.;
P_{15}: -mi țin urechea = p.v. - sb. inclus (eu);

[1] *Are și nuanță cauzală*

Scanned with OKEN Scanner

P_{16}: rîd = p.v. - sb.inclus (eu);
P_{17}: ascult = p.v. - sb.inclus (eu);
P_{18}: am murit = p.v. - sb.inclus (eu).

TEXT 91

a) " Ca un copac bătrîn[1]/ ce a îndurat tortura anotimpurilor[2]/, ce-a crescut dintr-un pămînt[3]/, unde acerba lege a fatalităţilor a adus o sămînţă[4]/ şi a aruncat-o[5]/, el a crescut[1]/, s-a ridicat spre soare[6]/, şi îndurînd legea fatală, primeşte pe foile lui deopotrivă nepăsătoarea pulbere[7]/ ce vine[8]/ să le acopere[9]/, răcoritoarea rană a nopţii[7]/ ce cade,[10]/ fierbinţile ploi[7]/ ce vin aduse de arşiţa[11]/, timpuria brumă[7]/ ce-aduce schimbarea temperaturii."[12]/

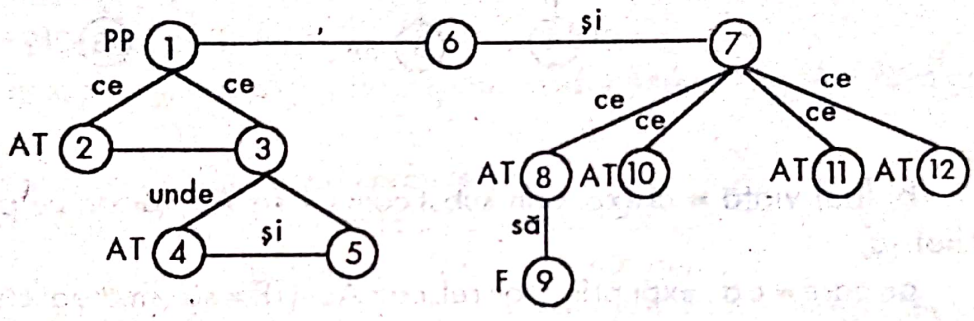

b) - textul este organizat pe o topică deosebit de rafinată, artistică;

- centrul frazei este dominat de propoziţiile principale (P_1, P_6 şi P_7) dintre care prima şi ultima sînt regente, ramificîndu-se de ele patru subordonate atributive; de ramarcat că ambele propoziţii princpale (P_1 şi P_7) intercalează subordonatele: în P_1 sînt intercalate P_{2-5}, iar în P_7, P_{8-11}; numai P_9 nu este atributivă, dar nu rupe simetria textului, fiind foarte scurtă (formată din p. şi c.d.);

- topica frazei astfel concepută, demonstrează că centrul de greutate informaţional cade pe propoziţiile atributive, care încadrează textul, ele nuanţînd cuvintele regente: copac, pămînt, pulberi, nopţii, ploi, brumă;

- topica ordonează planul semantic al termenilor regenţi, amintiţi, evidenţiind, de fapt, evoluţia unei viet

c) tortura = vitregia; acerbă = crudă; sămînţă =destin, viaţă; nepăsătoarea = întîmplătoarea; fierbinţile = torenţialele.

Scanned with OKEN Scanner

TEXT 92

a) " Vremurile acelea însă au trecut de mult[1]/ şi omul, stăpîn pe viaţa lui, s-a schimbat într-un rob[2]/, cel ce umbla[3]/ încotro îl duceau capricioşii paşi ai fanteziei lui[4]/ are obezi azi la mîni[5]/ şi poartă povara unui condei[6]/ pe care trebuie[7]/ să-l urnească vrînd-nevrînd[8]/, cel ce iubea albul cu patimă[9]/ azi a devenit un urmaş al lui[10]/ şi nu poate concepe[11]/ ca o zi să treacă[12]/ fără ca s-o îndolieze cu nesfîrşite semne negre."[13]/

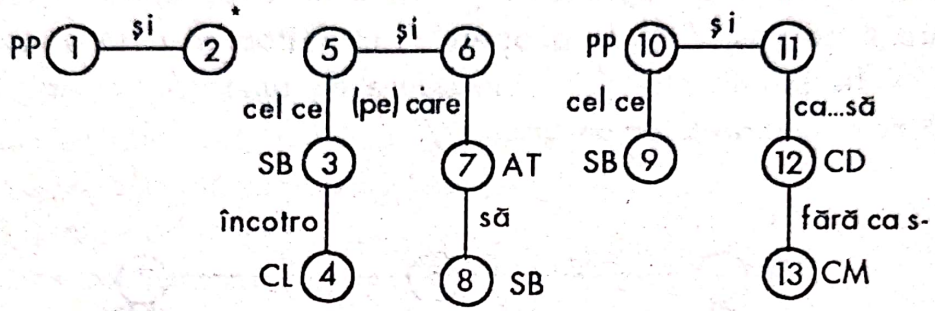

b) (pe) viaţă = ci,expr.prin subst.com.s.,f.,sg.,Ac.,constr. cu prep. pe, art.hot. -a;

pe care = c.d., expr.prin pron.rel.,caz.Ac., (TR = să urmărească);

vrînd-nevrînd = c.c.m., expr.prin locuţ.adv.de mod;

un urmaş = n.p. expr.prin subst.com.s.,m.,sg.,N., art.nehot. un;

c) 1) Vremea s-a arătat instabilă/capricioasă; 2) Artiştii au multă imaginaţie/fantezie; 3) A fost singurul care a simţit greutatea efortului/povara; 4) Are un talent de necontestat/ condei.

TEXT 93

a) "Adevărul despre Prometeu este[1]/ că[2]/ pe cînd, în imensa lui dragoste pentru o omenire[3]/ pe care zeii o disprețuiau[4]/ şi o ţineau în întuneric[5]/, îşi ducea la sfîrşit gestul menit[3]/ să o elibereze[6]/, a dispărut cu totul, în explozia generozităţii şi cutezanţei sale.[2]/

Dar[7]/ pentru că neamul omenesc, aflînd adevărul, ar fi fost cuprins de o prea mare spaimă şi uimire[8]/, părinţii mitologiei ştiind[7]/ că zeii n-ar

---

** De fapt, $P_{5,6,10,11}$ pot fi interpretatite ca apozitive a cuvîntului regent rob din P_2; în felul acesta schema relaţională este una singură.*

fi lăsat nepedepsită o asemenea cutezanță[9]/, au născocit, sfîrșitul[7]/ care li s-a părut cel mai aproape de cruzimea acestora: stînca[10]/ pe care Prometeu a fost înlănțuit[11]/ și vulturul trimis[10]/ să-l sfîșie."[12]/

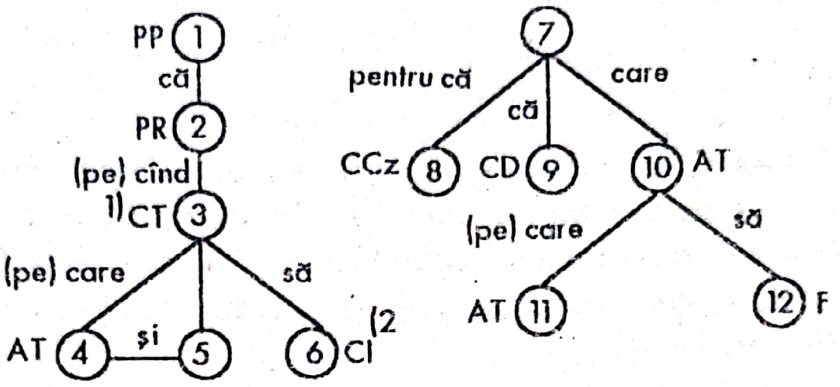

b) (despre) Prometeu = atr.subst.prep., expr.prin subst. pr. s., m., sg., Ac., constr. cu prep. despre;

imensa = atr.adj. expr.prin adj.var., cu două term.,f.,sg.,Ac., fără gr.de c.;

(pe) care = c.d., expr.prin pron.rel.,Ac.;

cu totul = c.c.m., expr.prin locuț.adv.de mod;

aflînd[3)] = c.c.t, expr.prin verb tranz.cj. I, act., ger.;

(de o) spaimă = c.a., expr.prin subst.com.s.,f.,sg.Ac., constr. cu prep. de, art.nehot o;

știind = c.c.cz., expr.prin verb tranz., cj. a IV-a, d.act., ger.;

stînca... vulturul = apoziție multiplă, expr.prin subst.com.s.,f.,respectiv m.,sg.,N., art.hot. -a, respectiv -l (TR este pron.rel. care din P_{10});

trimis = atr.adj., expr.prin adj. (provenit din part.) var.,cu două term., m.,sg.,N., fără gr.de c[illegible].

c) 1) Prin sintagma părinții mitologiei, G. Bogza se referă la filozofii și scriitorii care au valorificat mitul lui Prometeu, titanul care l-a înfruntat pe Zeus, aducînd focul din Olimp pe Pămînt, sacrificîndu-se astfel, pentru omenire.

2) Explozia generozității și cutezanței este o metaforă hiperbolizatoare, prin care autorul vrea să evidențieze marele sacrificiu al titanului pentru oameni, venit sincer și dintr-o hotărîre spontană.

---

[1] Are și nuanță opozițională;

[2] De fapt, circumstanțială de relație.

[3] Are și nuanță cauzală.

Scanned with OKEN Scanner

3) Cruzimea (Zeilor) amintește de concepția oamenilor din vechime, după care zeii, prin forța lor supranaturală dispuneau și de o putere distructivă asemănătoare. Omul primitiv le atribuia acestora toate calamitățile naturii, în fața cărora el era neputincios.

TEXT 94

a) "Ceea ce mai ales se potrivea de minune cu atributele personajului[1]/ erau cei doi ochi negri[2]/, cari aruncau de sub tichia de catifea niște priviri, cîteodată, insuportabile[3]/. În totul era[4]/, simțeam bine[5]/, o arătare primejdioasă, un prilej de pierzanie[4]/, de care trebuia[6]/ să fug făcîndu-mi cruce."[7]/

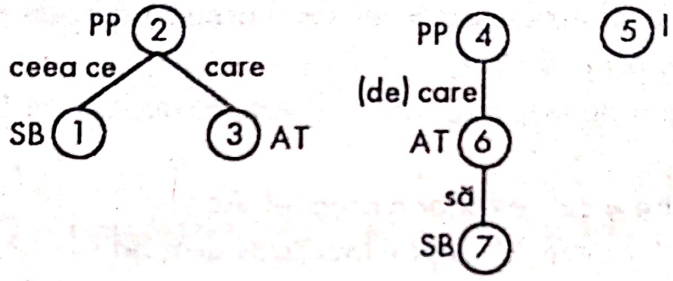

b) În text: cei = art.dem.adj.; niște = art.subst.; un = art.nehot.; o = art.nehot.;

În alte contexte: Cei de acolo... (pron.dem.); Cei munț.. (adj.pron.dem.); Cei mai mulț.. (elem.component. al gr.super.rel.); Cei ce gîndesc singuri (element component al pron.rel.c.); Am cumpărat niște cafea (adj.pron.neh.); Un caiet și două creioane (num.card.propriu-zis); Un băiat a venit, altul a plecat (adj.pron.neh.); O, ce frumoasă e marea! (interj.); Am văzut-o (pron.pers.); O radieră și două creioane (num.card.propriu-zis); O fată a venit, alta a plecat (adj.pron.nehot.); O să vedem noi (vb.aux. - viitor pop.); A luat-o la fugă (particulă neutră).

c) a (se) potrivi = a aduce, a (se) armoniza; atribut = însușire, caracteristică; arătare = nălucă, fantasmă, vedenie; prilej = moment, motiv.

TEXT 95

a) "Cei[1]/ care nu sînt nimic[2]/, nu reprezintă nimic[3]/, nu au nimic[4]/, formează o societate pe acții[1]/, formează apoi comitete prin județ, un fel

Scanned with OKEN Scanner

de filiale, cu liste exacte a domeniilor statului şi-a funcţiilor existente[5]/, deschid jurnale[6]/, în carearată «naţiunii suverane»[7]/ că libertatea e un pericol[8]/, amăgesc mulţimea[9]/ care totdeauna se luptă cu greutatea vieţii[10]/, făcînd-o[9]/ să creadă[11]/ că ei sunt mîntuirea[12]/, fac alegerile[13]/ ş-apoi[14]/ cînd ajung sus[11]/... ţin-te bine."[14]/

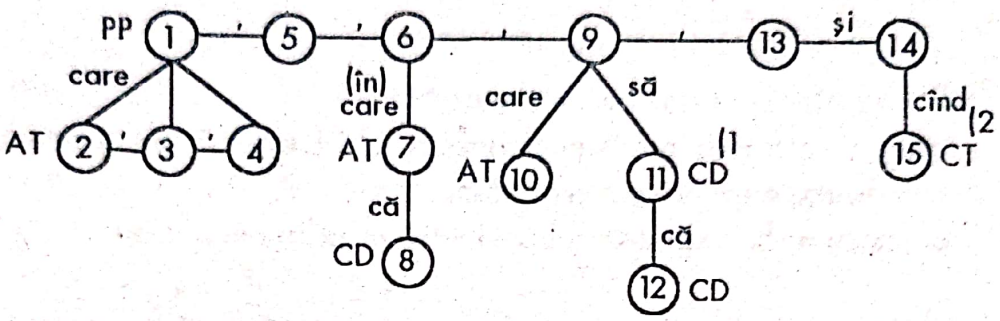

b) - atitudinea critică a lui Eminescu nu se mai nuanţează ca de obicei, de la ironie la satiră, ci trece direct la invectivă;

- un prim argument îl constituie primele trei verbe, toate copulative, care sînt dublu negate prin adverbul negativ nu şi pronumele negativ, ambele fiind dispuse în succesiune semantică;

- cei de care se ocupă nu sînt nimic, adică nimeni, n-au nici o profesie; a doua negaţie sugerează ideea că aceştia nu reprezintă pe nimeni, adică nu au nici un statut social şi, în sfîrşit, nu au nici bunuri materiale cu care să se întreţină;

- în felul acesta, este evidentă antiteza dintre statutul lor social şi aşa-zisele lor activităţi de adevăraţi arivişti, care aleargă după putere, încît autorul încheie sarcastic: "...cînd ajung sus...ţin-te bine!" Deci nu mai este nimic de făcut într-o asemenea corupţie socială.

c) deschid = editează; greutate = vicisitudine; mîntuirea = salvarea.

TEXT 96

a) "- Ce[1]/, vrei[2]/ să ne mai vezi[3]/? ziseră boierii[4]/. Ba[5]/, se cade spre osînda ta[6]/ să ne priveşti[7]/; învaţă a muri, tu[8]/ care ştiai numai a omorî[9]/. Şi apucîndu-l amîndoi, îl ţineau nemişcat, uitîndu-se la el cu o bucurie infernală şi mustrîndu-l."[10]/

---

[1] De fapt,prop.predicativă suplimentară.
[2] Are şi nuanţă condiţională

Scanned with OKEN Scanner

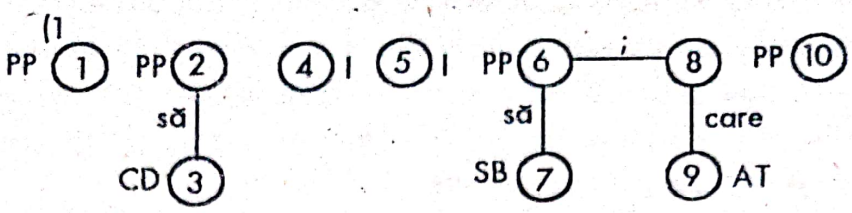

b) ce = sb.expr.prin pron.int.,invar.,N.;
boierii = sb., expr.prin subst.com.s.,m.,pl.,N., art.hot. -i;
care = sb., expr.prin pron.rel., N.;
amîndoi = sb., expr.prin num.colectiv, m.,pl.,N.;

c) Boierii îi ziseră dacă mai vrea să-i vadă şi că nu se cade spre osînda lui să-i privească, să înveţe să moară el care ştia numai a omorî. Şi apucîndu-l amîndoi, îl ţineau nemişcat uitîndu-se la el cu o bucurie infernală şi mustrîndu-l.

TEXT 97

a) " "Nu aş putea jura[1]/, ce ştiu[2]/ însă e[3]/ că[4]/, pe cînd povestea[5]/, privirea lui, făcîndu-se şi mai adîncă, se ţintea asupra nelipsitelor inele, lung şi cu duioşie[4]/, ca şi cum acele pietre ar fi cuprins taina vieţii lui, oglindindu-i în gheaţa lor limpede şi albastră toate gîndurile şi amintirile."[6]/

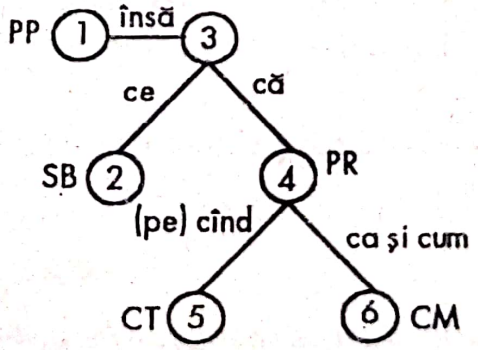

b) jură = verb tranz.,cj.I, d.act.,inf.,prez.; c.d.;
nelipsitelor = adj.var.,cu două term., (provenit din part.), f.,pl.,G., fără gr.de com.; atr. adj

[1] *Prop. eliptică*

Scanned with OKEN Scanner

(asupra)...inele = subst.com.s.,n.,pl.,G., constr. cu prep. asupra, art.hot. -lor, preluat de adj.antepus; c.c.l.;

toate = adj.pron.nehot.,f.,pl.,Ac.; atr.adj.;

gîndurile = subst.com.s.,n.,pl.,Ac., art.hot. -le; c.d.multiplu împreună cu şi amintirile;

c) Nu aş putea[1]/ să jur[2]/, ce ştiu[3]/ însă e[4]/ că[5]/, pe cînd povestea[6]/, privirea lui[5]/ fiindcă se făcea şi mai adîncă[7]/, se aţintea asupra nelipsitelor inele, lung şi cu duioşie[5]/, ca şi cum acele pietre ar fi cuprins taina vieţii lui[8]/ şi i-ar fi oglindit în gheaţa lor limpede şi albastră toate gîndurile şi amintirile[9]/.

P_2 = CD; P_7 = CCz; P_9 = CM.

TEXT 98

a) "- Am scăpat[1]/! zise calul cel cu şapte inimi[2]/. Stăpîne[3]/, adăugi calul[4]/, tu ai izbit miazănoaptea[3]/ de a căzut la pămînt cu două ceasuri înainte de vreme[5]/ şi eu simt sub picioarele mele[6]/ răscolindu-se năsipul[7]/. Scheletele înmormîntate de volburile năsipului arzător al pustiilor au să se scoale, spre a se sui în lună la benchetele lor[8]/. E primejdios[9]/ ca să umbli acum[10]/. Aerul cel înveninat şi rece al sufletelor lor moarte v-ar putea omorî[11]/. Ci mai bine[12]/ voi culcaţi-vă[13]/ şi eu pîn' atunci m-oi întoarce la mama[14]/, ca să mai sug înc-o dată laptele cel de văpaie al ţîţelor ei[15]/, pentru ca să mă fac iar frumos şi strălucit."[16]/

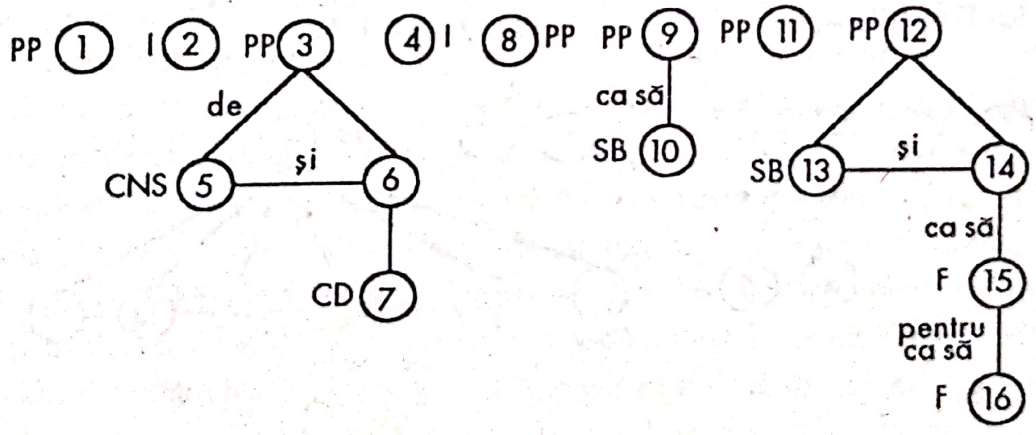

b) stăpîne = subst.com.s.,m.,sg.,V.,neart.; fără ft.sint.

meazănoaptea = subst.com.s.,f.,sg.,Ac., art.hot. -a; c.d.;

(de) volburile = subst.com.s., f.,pl.,Ac., constr. cu prep. de, art.hot. -le; c.a.;

Scanned with OKEN Scanner

să mă fac = verb cop.,cj. a III-a, refl.,conj.prez., pers. I, sg.; parte componentă din predicatul nominal să mă fac...frumos și strălucit.

c) ...cel (cu șapte inimi); cel (de văpaie) = pron.dem.de depărtare; cel (înveninat) = art.dem.adj.;

de (a căzut) = conj.subord.; de (volburile) = prep.s.; a (căzut) = verb aux.; a (se sui) = prep.s.; (să mă fac) iar (frumos) = adv.de timp,iterativ.

TEXT 99

a) "Trecut-au anii ca nori lungi pe șesuri[1]/
Și niciodată n-or să vie iară,[2]/
Căci* nu mă-ncîntă azi[3]/ cum mă mișcară[4]/
Povești și doine, ghicitori, eresuri[3]/,

Ce fruntea-mi de copil o-nseninară,[5]/
Abia-nțelese, pline de-nțelesuri[3]/ -
Cu-a tale umbre azi în van mă-mpresuri,
O, ceas al tainei, asfințit de sară.[6]/

Să smulg un sunet din trecutul vieții[7]/,
Să fac, o, suflet[8]/, ca din nou să tremuri[9]/
Cu mîna mea în van pe lîră lunec[10]/**;
Pierdut e totu-n zarea tinereții[11]/
Și mută-i gura dulce-a altor vremuri,[12]/
Iar timpul crește-n urma mea[13]/... mă-ntunec!"[14]/

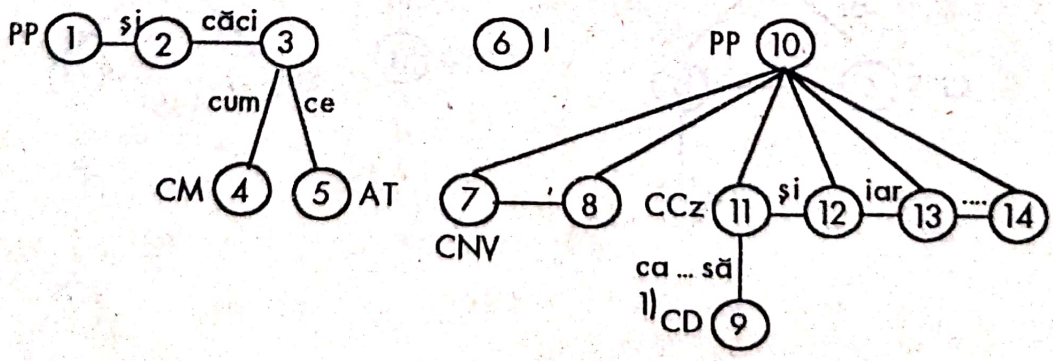

b) După cum am atras atenția în capitolul Tehnica comentariului

---

* *căci (fals cauzal) = de aceea;*
** *[;], de fapt, trebuiau [:];*
[1] *De fapt, prop. predicativă suplimentară.*

Scanned with OKEN Scanner

stilistic, un text care dă expresie unor stări sufleteşti apăsătoare, anxioase, confuze, are un limbaj foarte încărcat, stresant parcă, prin inversiuni, intercalări, enumeraţii, repetiţii, puncte de suspensie, ce presupun neputinţa de-a ne exprima liber, deschis. Un astfel de text este elegia Trecut-au anii..., în care M. Eminescu dă expresie unei stări sfîşietoare, de regret că timpul curge ireversibil.

Poezia se structurează pe două planuri: temporal şi afectiv, puternic susţinute de primul şi ultimul cuvînt; primul pare a fi cauza (trecut-au...), iar ultimul efectul (mă-ntunec).

Sugestia de trecere a timpului este marcată semantic, prin cuvintele: anii, niciodată, n-or să vie, iară, azi, ceas al tainei, asfinţit de sară, trecutul, din nou, -n zarea tinereţii, vremuri, timpul. Planul afectiv este sugerat de pers. I, sg. a pronumelor personale, reflexive, adjective pronominale posesive şi verbe: să smulg, să fac, lunec, mă-ntunec. Poetul accetuează ideea de trecere a timpului care afectează eu-l liric. Astfel, cuvintele au o bogată conotaţie, nefiind vers în care să nu găsim măcar o figură de stil: anii au trecut "ca nori lungi pe şesuri" - comparaţie ce sugerează imperceptibilul, întărită de dubla negaţie: niciodată n-or să vie", cît şi de adverbul iterativ iară. După două metafore la verb (mă-ncîntă, mă mişcară) urmează o enumeraţie (subiectul multiplu din P_3, care dă textului ambiguitate, acesta putînd fi atribuit ambelor verbe-metaforă, amintite mai sus, fiind posibilă o dublă variantă de segmentare), ce semnifică unităţi ale unei etape de viaţă trecute şi ireversibile - copilăria.

Al doilea catren debutează cu doi tropi: sinecdoca fruntea şi metafora înseninară, după care urmează o enumeraţie de două epitete (Abia-nţelese, pline de-nţelesuri) ce definesc etapa copilăriei, sugerînd trăirea deplină, implicarea în acest univers magic. De aceea, revenirea la timpul prezent pare antitetică prin cele patru metafore-simbol: umbre, -mpresuri, ceas al tainei, asfinţit de sară, ce dau expresie regretului datorat percepţiei dureroase a trecerii. Încărcătura metaforică este evidentă şi în terţine. Prin tropii din prima terţină (Să smulg, sunet, suflet, să tremur, liră, lunec) poetul încearcă să propună o soluţie de salvare în faţa trecerii inexorabile, dar totul i se pare în van. De aceea, în următoarea terţină, surprinde iarăşi, printr-o înşiruire de metafore-simbol, cauza neputinţei de-a recupera anii trecuţi: pierdut, zarea tinereţii, gura dulce a altor vremuri. Neputinţa este întreţinută şi prin epitetele " mută-i gura dulce", care apar în antiteză, deşi determină acelaşi cuvînt: pentru azi mută, pentru ieri dulce.

Scanned with OKEN Scanner

De remarcat că majoritatea imaginilor ar fi putut să fie de natură intelectuală, fiindcă se pune problema a două noțiuni abstracte: timpul și efectul acestuia. Pentru a plasticiza însă, Eminescu materializează, folosindu-se de cuvinte luate din universul concret, perceptibil omului. De exemplu, abstractul Trecut-au anii... este imediat materializat prin comparația ce urmează ca nori lungi pe șesuri. La fel de material este subiectul multiplu amintit mai sus, concretizînd trăirea afectivă, iar timpul trecător devine umbră ce-mpresură, ceas al tainei, asfințit de sară. Pînă și creația artistică este palpabilă: să smulg, lină, sunet, lunec.

Trecerea este marcată fonetic prin aliterațiile consoanelor lichide l și r, prezente în toate versurile. Cînd poetul pune problema eu-lui, apar consoanele stinse, în deosebi s și t și asonanțele vocalelor închise i și u, care luate împreună creează o atmosferă tristă, în care eu-l liric se simte, parcă, prizonier al timpului.

Ritmul iambic, ascendent face ca ultima silabă (a 11-a) "să fie neaccentuată, obținîndu-se astfel o rimă feminină, ce sună stins, tînguios, elegiac. Cezura împarte versurile în distihuri a cinci și șase silabe, cu două excepții: versul al 5-lea, unde distihurile sînt formate din 6-5 silabe și ultimul constr. pe 8-3. Versul al 5-lea, al doilea distih, se referă la anii copilăriei (o-nseninară), în timp ce în ultimul vers, al doilea distih prezintă efectul trecerii (mă-ntunec).

Dacă se urmărește schema relațională a textului, se remarcă o topică foarte complicată, cu multe inversiuni, la nivel de propoziție și frază, cu intercalări. Pentru a pune accentul pe diferite părți de propoziție, poetul inversează predicatul cu subiectul, în primul vers chiar auxiliarul cu participiul, după care urmează subiectul (Trecut-au anii). Numai în ultimul vers al sonetului, topica este sb. (d) + p. (d), fiindcă numai aici este prezentă certitudinea, venită ca o concluzie în urma meditației: "Iar timpul crește-n urma mea... mă-ntunec."

Sintaxa este, de asemenea, foarte complicată, ambiguă: P_3, poate fi interpretată cauzală, iar subiectul multiplu amintit poate fi, în egală măsură, atribuit la P_3 sau P_4. În acest caz și atributul multiplu este în aceeași situație.

Dacă P_{11-14} sînt interpretate ca stînd în același plan cu P_{10} (fiindcă urmează [;]), atunci pot fi luate drept principale.

O asemenea sintaxă confuză este în deplin acord cu starea de chinuitoare tristețe.

În morfologie, se remarcă o mai mare prezență a verbelor în raport cu numele. Este firesc, deoarece starea căreia i se dă expresie aparține

Scanned with OKEN Scanner

unui suflet tensionat. În afară de obiectivul trecut-au și subiectivul să fac, toate celelalte verbe sînt tropi. De asemenea, de remarcat că cei mai mulți determinanți îi are verbul, așa explicîndu-se și frecvența mai mare a adverbelor prin comparație cu cea a adjectivelor.

Poezia este deosebit de armonioasă, fiindcă, după cum s-a remarcat pînă aici, toate nivelele limbii converg spre același sens: conștiința perisabilității umane.

TEXT 100

a) "Conștiința măsura proporțiile dezastrului[1]/ care ar fi urmat[2]/, iar instinctele tremurau[3]/: nu se știe[4]/ ce-aș fi ajuns în viață[5]/ dacă jocul întîmplării[6]/, al cărei erou eram[7]/, s-ar fi destrămat[6]/ și eu aș fi apărut în ochii învățătorului[8]/ așa cum eram[9]/ și nu cum, prin nu știu ce* mister, credea el[10]/ că sînt."[11]/

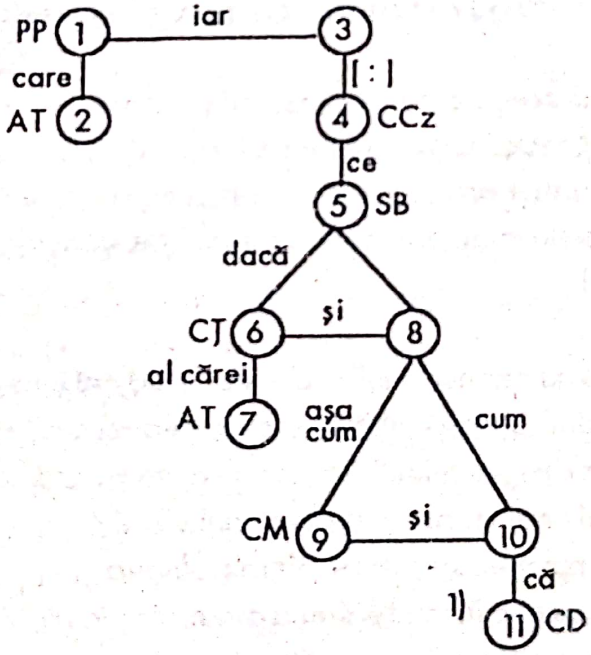

b) măsura = p.v., expr.prin verb tranz.,cj. I, d.act.,ind., imperf., pers. a III-a, sg.;

ar fi urmat = p.v., expr.prin verb tranz, cj. I, d.act., cond.-op.,perf., pers. a III-a, sg.;

---

*nu știu ce = locuț.pron.nehot.,în text cu val.adj., determină subst. mister.

[1]p.n. = nu cum... sînt

Scanned with OKEN Scanner

tremurau = p.v., expr.prin verb intranz. cj. I, d.act.,ind.,imperf., pers. a III-a, pl.;

nu se știe = p.v., expr.prin verb intranz., cj. a IV-a, d.refl., ind.,prez., impers., negat de adv.modal "nu";

ce-aș fi ajuns = p.n., format din verb cop. a ajunge, cj. a III-a, d.act.,cond.-op.,perf.,pers. I,sg., și n.p. ce, pron. rel.,N.;

erou eram = p.n., format din verb.cop. a fi, cj. a IV-a, d.act.,ind., imperf.,pers. I, sg. și n.p. erou subst.com.s., m.,sg.,N., neart.;

s-ar fi destrămat = p.v., expr.prin verb intranz.,cj. I,d. refl., cond.-op., perf., pers. a III-a, sg.;

aș fi apărut = p.v., expr.prin verb intranz., cj. a II-a, d.act., cond.-op., perf., pers. I, sg.;

așa cum eram = p.n., format din verb cop. a fi, cj. a IV-a, d.act.,ind., imperf., pers. I, sg. și n.p. așa cum, locuț.adv.de mod, comparativă;

credea = p.v., expr.prin verb tranz., cj. a III-a, d. act.,ind., imperf., pers. a III-a, sg.;

nu cum...sînt = p.n., format din verb cop. a fi, cj. a IV-a, d.act.,ind.,prez., pers. I, sg., negat de adv. modal nu și n.p. cum, adv.rel. de mod.

c) Conștiința calcula dimensiunile catastrofei care ar fi rezultat, iar instinctele tresăreau: nu se știe ce-aș fi ajuns în viață dacă jocul hazardului, al cărei protagonist eram, s-ar fi risipit și eu aș fi venit în fața învățătorului așa cum eram și nu cum, prin nu știu ce minune, considera el că sînt.

TEXT 101

a) "O, eu nu cer norocul[1]/, dar cer[2]/ să mă înveți[3]/
Ca viața-mi preț să aibă[4]/ și moartea-mi s-aibă preț[5]/,
Să nu zic despre mine[6]/ ce despre om s-a zis[7]/:
Că-i visul unei umbre și umbra unui vis...![8]/
Bolnav în al meu suflet, cu inima bolnavă,
Eu scormonesc în mintea-mi a gîndurilor lavă,[9]/
Închin a mea viață la scîrbă și-ntristare[10]/
Și-mi tîrîi printre anii-mi nefasta arătare..."[11]/

Scanned with OKEN Scanner

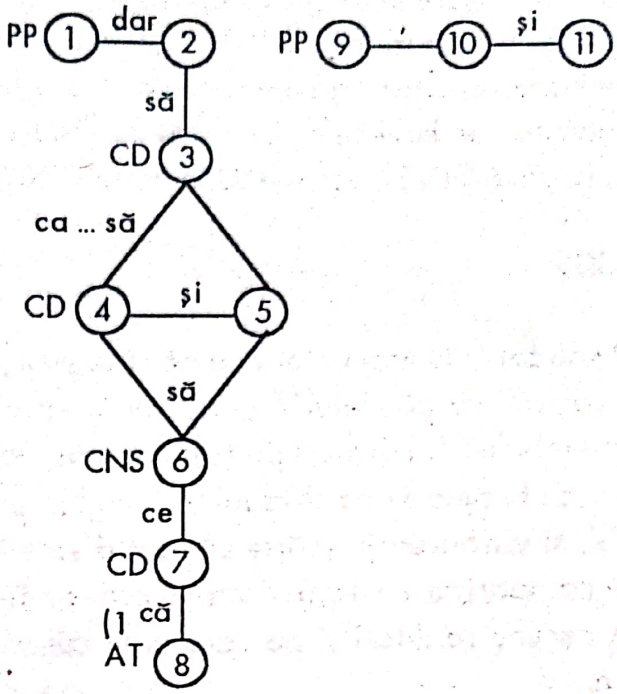

b) eu = sb.; mă = c.d.; -mi = atr.pron. (D. posesiv); -mi = idem; despre mine = cî; ce = sb.; eu = sb.; -mi= vezi mai sus; -mi = vezi mai sus.;

c) - repetiţiile din text: (nu) cer... cer; -mi (de patru ori); preţ să aibă... s-aibă preţ; nu zic... s-a zis; despre (mine)... despre (om); visul unei umbre... umbra unui vis; bolnav (în al meu suflet)... (cu inima) bolnavă;

- de remarcat că prima repetiţie este în antiteză, subliniată, stilistic, prin forma negativă şi afirmativă a aceluiaşi verb a cere, dar şi prin raportul adversativ între P_1 şi P_2;

- aceeaşi antiteză este evidentă şi în versul următor (viaţă-moarte); poetul le atribuie aceeaşi valoare printr-o repetiţie dublă, inversată: "viaţa-mi preţ să aibă şi moartea-mi s-aibă preţ";

- antitetice sînt şi următoarele trei repetiţii: primele două prin negare-afirmaţie (nu zic - s-a zis) şi prin opoziţia eu (mine) - om, precedate de prepoziţia despre, a treia prin inversiune: "...visul unei umbre şi umbra unui vis...";

- prin toate aceste repetiţii din prima frază, poetul evidenţiază starea dilematică, zbaterea între două ipostaze ale cunoaşterii, repetiţiile succedîndu-se pe bază de contrast;

---

[1] *De fapt, prop.apoz.; îl reia pe ce din* P_7

Scanned with OKEN Scanner

- ultima frază are o singură repetiţie, construită însă pe bază de contiguitate: " Bolnav în al meu suflet, cu inima bolnavă", venind parcă să tragă o concluzie amară asupra existenţei, care tulbură gîndurile eroului liric, idee întărită de cuvintele din aceeaşi sferă semantică cu bolnav: scormonesc, (a gîndurilor) lavă, scîrbă, întristare, tîrîi, nefasta (arătare).

TEXT 102

a) "O solidaritate mai puternică decît legea, şi nedeclarată, aceea[1]/ care leagă cocenii cu pămîntul[2]/ şi aduce în vîrful ştiuleţilor firul de aur asudat al porumbului[3]/, înfrăţea pe toţi oamenii aceia, pe ţiganii liberi cu ţiganii legaţi, cu femeia şi cu soldatul[1]/. Frînghia era o ată[4]/, baioneta o formalitate[5]/, şi viitoarea puşcărie un fapt divers inevitabil şi trecător[6]/. Oamenii se comportau cu toţii[7]/ ca şi cum ar fi ştiut[8]/ că sub aceste aparenţe se ascund realităţi[9]/ pe care ei le cunosc[10]/ şi le apreciază la justa valoare."[11]/

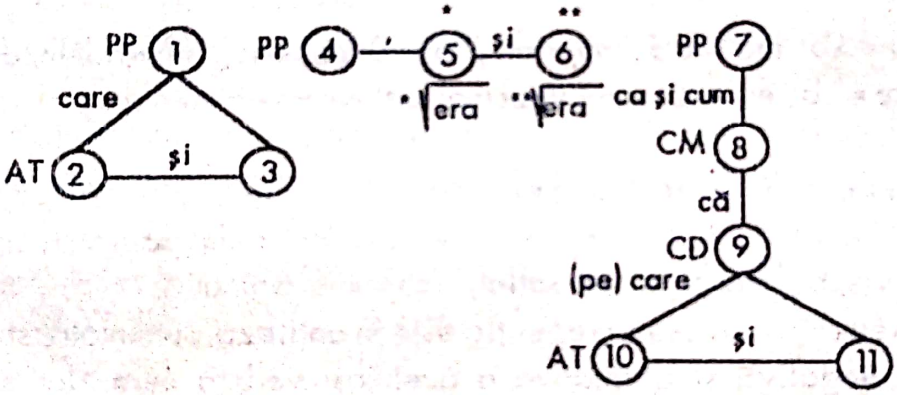

b) mai puternic = adj.var.,cu două term., f.,sg.,N., gr.com.de super.; atr.adj.;
nedeclarată = idem; gr.poz.;
asudat = adj.var., cu două term., m.,sg.,Ac., gr.poz.; atr.adj.;
toţi = adj.pron.,nehot., m.,pl.,Ac.; atr.adj.;
aceia = adj.pron.,dem., de depărtare, m.,pl.,Ac.; atr.adj.;
liberi = adj.var., cu două term., m.,pl.,Ac.,gr.poz.; atr.adj.;
legaţi = idem;
viitoarea = adj.var., cu două term., f.,sg.,N.; fără gr.de com.; atr.adj.;
inevitabil = adj.var., cu două term., m.,sg.,N., fără gr.de com.; atr.adj.;
trecător = idem; gr.poz.;
aceste = adj.pron.dem., de apropiere, f.,pl.,Ac.; atr.adj.

Scanned with OKEN Scanner

justa = adj.var., cu două term., f.,sg., element component al locuț.adv. la justa valoare (bine, exact, corespunzător etc.).

c) Oamenii se comportau cu toții parcă știind a ascunde sub aceste aparențe realități cunoscute și apreciate la justa valoare.

TEXT 103

a) "Dintre sute de catarge[1]/
Care lasă malurile,[2]/
Cîte oare le vor sparge
Vînturile, valurile?[1]/

Dintre păsări călătoare[3]/
Ce străbat pămînturile[4]/,
Cîte-o să le-nece oare
Valurile, vînturile?[3]/

De-i goni fie norocul,
Fie idealurile[5]/,
Te urmează în tot locul
Vînturile, valurile[6]/

Nențeles rămîne gîndul[7]/
Ce-ți străbate cînturile[8]/,
Zboară vecinic, îngînîndu-l
Valurile, vînturile."[9]/

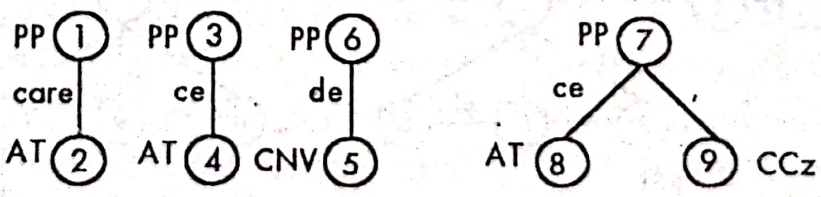

b) La nivel de propoziție: prepozițiile dintre, de, dintre, în; conjuncția corelativă coordonatoare disjunctivă fie... fie;

La nivel de frază: care = pr.rel.,N.; sb.; ce = pron.prel., N.; sb.; de = conj.subord.simplă; ce = vezi mai sus.

Scanned with OKEN Scanner

c) " ..." = încadrează un text citat;
$(,)_1$ = izolează P_2, intercalată în P_1;
$(,)_2$ = coordonează două elemente ale subiectului multiplu;
$(?)_1$ = marchează sfîrşitul unei comunicări interogative;
$(,)_3$ = vezi $(,)_1$;
$(,)_4$ = vezi $(,)_2$;
$(?)_2$ = vezi $(?)_1$;
$(,)_5$ = marchează coordonarea disjunctivă a corelativului fie...fie;
$(,)_6$ = desparte CNV (P_5) de regentă (P_6);
$(,)_7$ = vezi $(,)_2$;
(.) = marchează sfîrşitul unei comunicări enunţiative;
$(,)_8$ = desparte CCz (P_9) de regentă (P_7) şi marchează intercalarea unei prop. (P_8) între regentă şi subordonată;
$(,)_{9.10}$ = izolează două părţi de prop.subord.intercalate între subiect şi predicat;
$(,)_{11}$ = vezi $(,)_2$;
(.) = marchează sfîrşitul unei comunicări enunţiative.

TEXT 104

a) "Dragul meu, cărarea asta s-a bătut de mai înainte[1]/,
Noi avem în veacul nostru acel soi ciudat de barzi[2]/;
Care-ncearcă[3]/ prin poeme să devie cumularzi[4]/,
Închinînd ale lor versuri la puternici, la cucoane,
Sunt cîntaţi în cafenele[5]/ şi fac zgomot în saloane[6]/;
Iar[7]/ cărările vieţii fiind grele şi înguste[8]/,
Ei încearcă[7]/ să le treacă prin protecţie de fuste[9]/,
Dedicînd broşuri la dame[7]/ a căror bărbaţi[10]/ ei speră[11]/
C-ajungînd cîndva miniştri[12]/ le-a deschide carieră[10]/."

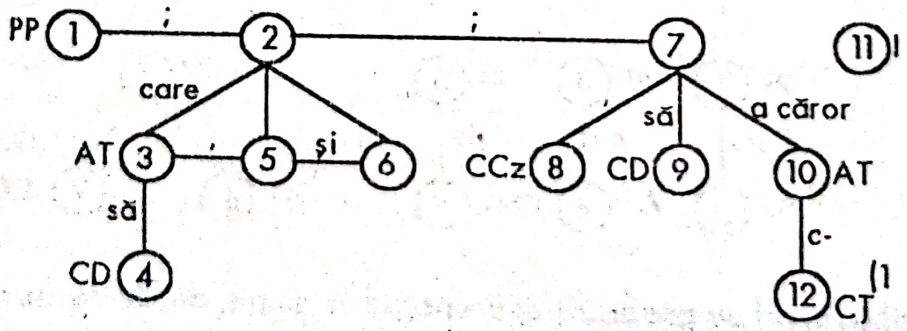

[1] P_{12} are şi o nuanţă temporală.

b) închinînd = c.c.cz., expr.prin verb tranz.,cj. I, d.act., ger.;
ale lor = atr.pron., expr.prin pron.pers.,pers. a III-a, pl.,m.,G.;
versuri = c.d., expr.prin subst.com.s, n.,pl.,Ac.,neart.;
la puternici, la cucoane = c.i.multiplu, expr.prin subst.com.s., m.,respectiv f.,pl.,D. (forma pop.) constr. cu prep. la, neart.;
sunt cîntaţi = p.v., expr.prin verb intranz., cj.I, d.pas.,ind., prez., pers. a III-a, pl.;
în cafenele = c.c.l., expr.prin subst.com.s., f.,pl.,Ac., constr. cu prep. în, neart.;
fac zgomot = p.v., expr.prin locuţ. verb.,intranz.,d.act., ind.,prez., pers. a III-a, pl.;
în saloane = c.c.l., expr.prin subst.com.s., n.,pl.,Ac., constr. cu prep. în, neart.;

c) -ironie = (versurile 2,3) la adresa " cîntăreţilor de curte" care, în fapt, urmăresc un anume interes material;
-ironie = (versul 7) vizează aceiaşi "cîntăreţi" care încearcă să pătrundă în sfera de influenţă, curtînd femeile demnitarilor;
-metonimii = puternici: demnitarii parlamentari şi guvernamentali; cucoane: societatea feminină din preajma celor "puternici" (sens ironic); cafenele şi saloane: fastul doar aparent oficial, spaţiul întrunirilor prin care Eminescu demască adevăratul scop al acestora (sens ironic);
-sinecdoce = fuste: femei; broşuri: creaţie; (sens ironic);
-metafore-simbol = cărarea asta; cărările vieţii: ascensiunea pe treptele sociale; a deschide carieră: ocuparea de funcţii importante;
-epitete cu sens ironic = "acel soi ciudar de barzi": falşi creatori; "cărările vieţii fiind grele şi înguste": dificultatea pătrunderii în înalta societate, închisă practic adevăratelor valori;
-inversiuni = "prin poeme să devie cumularzi": plasarea complementului înaintea subiectului (inclus) pentru a evidenţia obiectul ascensiunii; "ale lor versuri": plasarea determinantului (atribut) înaintea determinatului, cu intenţia de a numi posesorii acestor false creaţii.

TEXT 105

a) "Da[1]/, i-am şoptit[2]/, roagă-te pentru mine[3]/, că o să-mi vie mie credinţa[4]/, de o să pot muta munţii din loc[5]/. Mai bine[6]/ te-ai ruga pentru tine[7]/, fiindcă[8]/ cine nu ştie[9]/ ce-i păcatul[10]/ nu înseamnă[8]/ că e un

sfînt[11]/, ci un neputincios[12]/, nu-l săvîrșește[13]/, fiindcă nu e în stare[14]/, nu[15]/, ci fiindcă are credință puternică..."[16]/

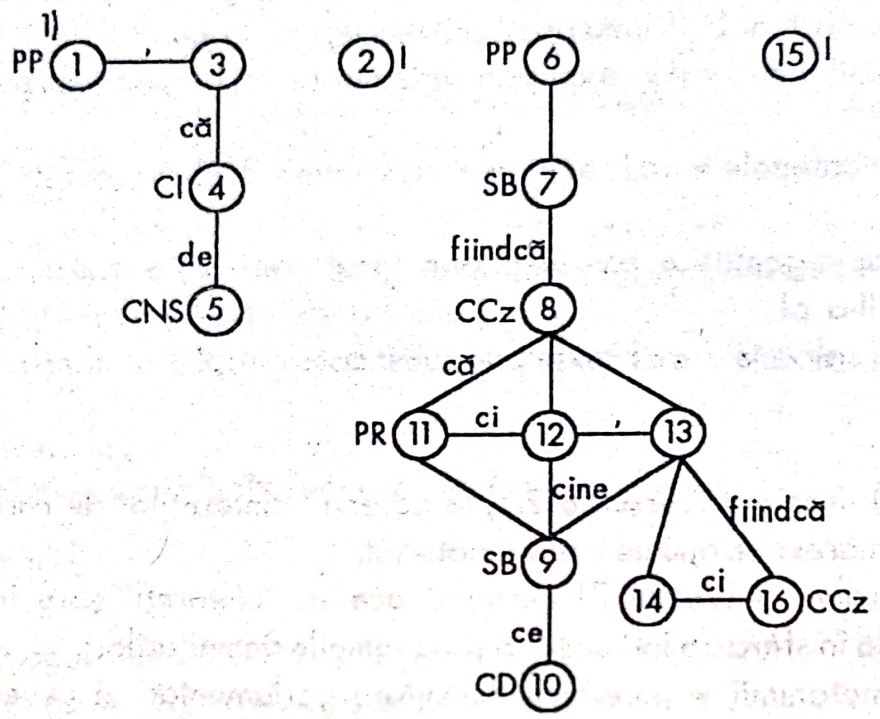

b) mai bine = expresie verbală impersonală, formată din verb cop. a fi (eliptic) și mai bine, adv.de mod, gr.comp.de super.; p.n.;

te-ai ruga = verb intranz., cj. I, d.refl., cond.-op., prez.,pers. a II-a, sg.; p.v.;

(pentru) tine = pron.pers., pers. a II-a, sg.,Ac., constr. cu prep. pentru, acc.; ci;

fiindcă = conj.subord. cauzală;

cine = pron.rel., N.; sb., la nivel de frază element de relație subordonator;

nu știe = verb tranz.,cj. a IV-a, d.act.,inf.,prez., pers. a III-a, sg., negat de adv.,modal nu; p.v.;

ce = pron.rel.,N.; n.p., la nivel de frază element de relație subord.;

-i = verb cop., cj.IV-a, d.act., ind.,prez.,pers. a II-a, sg.; p.n. împreună cu n.p. ce;

păcatul = subst.com.s.,n.,sg.,N., art.hot. -l; sb.;

nu înseamnă = verb cop.,cj. I, d.act.,ind.,prez.,impers.; p.n. insuficient;

că = conj.subord. s.;

---

[1] *Prop insuficientă*

Scanned with OKEN Scanner

e = la fel ca -i (vezi mai sus);
un sfînt = subst.com.s.,m.,sg.,N., art.nehot. un; n.p.;
ci = conj.coord. advers.;
un neputincios = vezi un sfînt;

c) În text: de introduce o prop. consecutivă;
În alte contexte: 1) De vei veni e bine (SB); 2) Grija lui era de va reuși. (PR) 3) El nu știe de-i adevărat sau nu (CD); 4) Mă munceşte gîndul de-i adevărat sau nu (AT); 5)L-am pus de mi-a povestit totul (CI); 6) "De vorbiți, mă fac că n-aud" (CNV); 7)"De treci codri de aramă, de departe vezi albind" (CT); 8)" Au venit şi-n țara noastră de-au cerut pămînt şi apă" (F).

TEXT 106

a) "Ca să nu se întîmple una ca asta[1]/, ca să nu-şi facă sînge rău patronul[2]/, două sute de muncitori[3]/, prin ale căror mîini trebuie[4]/ să treacă succesiv pieile înainte de a ajunge la maşină[5]/, se grăbesc[3]/, se pun în acelaşi tempo accelerat ca şi maşina[6]/, iar viteza ei îi tîrăşte fără milă, într-o epuizare totală."[7]/

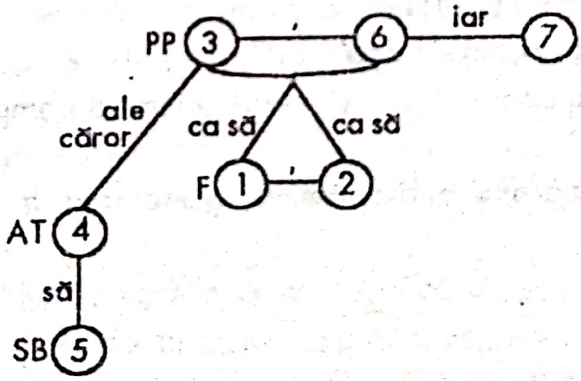

b) să nu se întîmple = p.v., expr.prin verb intranz.,cj. I, d.refl.,conj., prez.,pers. a III-a., sg.,negat de adv.,modal nu;
să nu-şi facă sînge rău = p.v., expr.prin locuț.verbală,intranz., d. refl., conj. prez.,pers. a III-a, sg., negat de adv.modal nu;
trebuie = p.v., expr.prin verb intranz.,cj. a IV-a, d. act., ind., prez., impers.;

Scanned with OKEN Scanner

să treacă = p.v., expr.prin verb tranz., cj. a III-a, d.act.,conj.,prez., pers. a III-a, pl.;

se grăbesc = p.v., expr.prin verb intranz., cj. a IV-a, d.refl., ind., prez., pers. a III-a, pl.;

se pun în... tempo = p.v., expr.prin locuț.verbală intranz., refl., ind., prez.,pers. a III-a, pl.;

tîrăște = p.v., expr.prin verb tranz., d.act.,ind.,prez.,pers. a III-a, sg.

c) Pentru a nu se întîmpla una ca asta, pentru a nu-și face sînge rău patronul, două sute de muncitori... se grăbesc...

d) sînge = subst.com.s.,n.,sg.,Ac., element component al locuț.verbale să nu-și facă sînge rău;

(de) muncitori = subst.com.s.,m.,pl.,Ac., constr. cu prep. de, neart.; atr.subst.prep.;

(prin) mîini[1] = subst.com.s.,f.,pl.,Ac., constr. cu prep. prin, neart.; c.c.l.;

pieile = subst.com.s.,f.,pl.,N.,art.hot. -le; sb.;

(la) mașină = subst.com.s.,f.,sg.,Ac., constr. cu prep. la neart.; c.c.l.;

(în) tempo = subst.com.s.,n.,sg.,Ac., constr. cu prep. în, neart., element component al locuț.verbale a se pune în același tempo (a se sincroniza);

(ca și) mașina = subst.com.s.,f.,sg.,Ac., constr. cu adv.comparativ cu val.prepozițională ca și, art.hot. -a; c.c.m.;

viteza = subst.com.s.,f.,sg.,N.,art.hot. -a; sb.;

milă = subst.com.s., f.,sg.,Ac.,neart., element component al locuț.adv. fără milă;

într-o epuizare = subst.com.s.,f.,sg.,Ac., constr. cu prep. într- = art.nehot. o; c.c.m.

TEXT 107

a) "Cînd fu[1]/ să plecăm[2]/, mă luă la o parte[3]/ să mă previe[4]/ să fiu față de soțul ei[5]/ ca și cum nu s-ar fi întîmplat[6]/ și n-aș fi știut nimic[7]/ - pentru că[8]/ nici dînsul[9]/ nu avea[8]/ să-și aducă aminte."[9]/

[1] *Complementul prin mîini cu atributul său ale căror, prin dislocare sintactică, fac parte din P_4, dar are ca regent verbul să treacă din P_5*

Scanned with OKEN Scanner

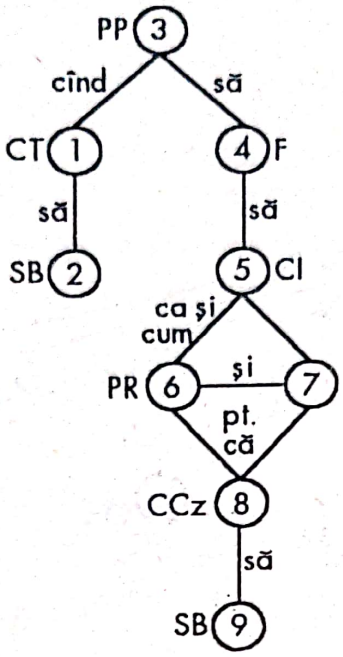

b) mă = pron.pers.,pers. I, sg.,Ac.,neacc.; c.d.;
mă = idem;
ei = pron.pers.,pers. a III-a, sg.,f.,G.; atr.pron.;
s- = pron.refl., pers. a III-a, sg., Ac., neacc., marcă a d.refl. impers.;
nimic = pron.neg.,Ac.; c.d.;
dînsul = pron.pers.,pers. a III-a, sg.,m.,N; sb.;
-și = pron.refl., pers. a III-a, D., neacc., marcă a d.refl..

c) 1) Mama îl luă la rost (a certa); 2)Nică a luat-o la sănătoasa (a fugi); 3) Cu examenul acesta mi-au luat o piatră de pe inimă (a se liniști); 4) A luat-o de nevastă (a se căsători); 5) De atunci și-a luat-o în cap (a se încrede); 6) A luat ținta la ochi (a ochi); 7) Ia-ți nădejdea de la mine! (a renunța); 8) Și-a luat rămas bun de la ai săi (a se despărți); 9) Și-a luat lumea în cap (a abandona); 10) A început a se cam lua și el de gînduri (a se îngrijora).

TEXT 108

a) " Auzisem eu din oameni[1]/ că[2]/, dacă vrei[3]/ să nu te muște cîinii[4]/ și să te lese în pace[5]/, cum îi vezi[6]/ că sar la tine[7]/, să te tupilezi jos la pămînt[2]/ și să-i lași[8]/ să te latre[9]/ cît le place[10]/ fără să te urnești

din loc[11]/ căci ei bat[12]/cît bat[13]/ și de la o vreme te părăsesc[14]/și se duc."[15]/

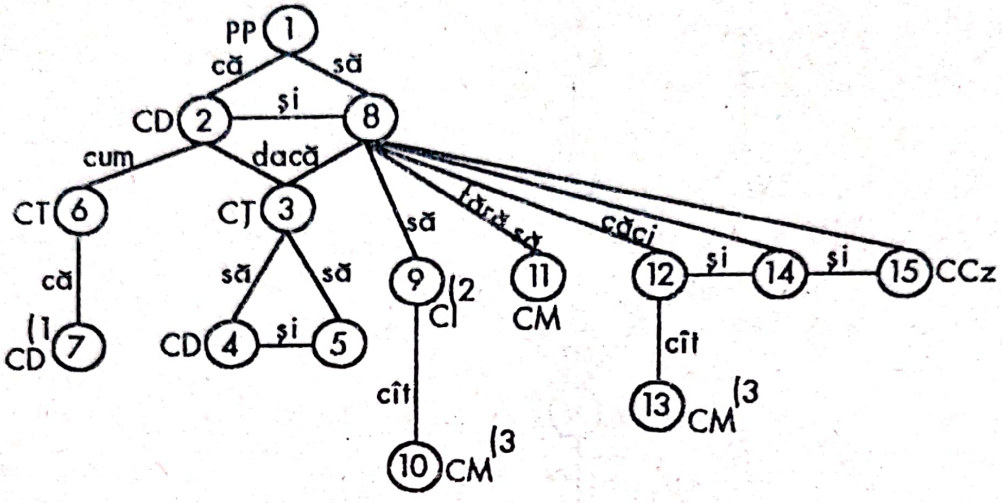

b) din oameni = ci, expr.prin subst.com.s.,m.,pl.,Ac., constr. cu prep. din, neart.;

te = c.d., expr.prin pron.pers.,pers. a II-a, sg.,Ac.,neacc.;

te = idem;

îi = c.d., expr.prin pron.pers.,pers. a III-a, pl.,m.,Ac.,neacc.;

la tine = ci, expr.prin pron.pers.,pers. a II-a, sg.,Ac., constr. cu prep. la, acc.;

-i = c.d., expr.prin pron.pers.,pers. a III-a, pl.,m., Ac., neacc.;

te = vezi mai sus;

le = ci, expr.prin pron.pers.,pers. a III-a, pl.,m.,D., neacc.;

te = vezi mai sus.

c)1) a bate la cap= a enerva; 2) a-și bate joc= a batjocori; 3) a bate cîmpii= a divaga; 4) a se bate cu pumnii în piept= a se mîndri; 5) a-și bate capul= a se preocupa; 6) a bate apa în piuă= a plictisi pe cineva; 7) a bate pasul pe loc= a nu progresa; 8) a bate la ușa (cuiva)= a insista; 9) a bate palma= a se învoi, a se înțelege; 10) a bate în strună= a linguși; 11) a bate șaua (să priceapă calul)= a insinua; 12) a bate Dumnezeu= a pedepsi; 13) a

---

[1] *De fapt, predicativă suplimentară;*
[2] *De fapt, c.c. relație;*
[3] *Cu nuanță temporală.*

Scanned with OKEN Scanner

bate recordul= a depăși; 14) a bate în retragere= a se retrage; 15) a se bate pe burtă= a se înfumura.

TEXT 109

a) "Acesta se duse[1]/ și flutură în cercuri multe asupra feței miresii[2]/, cînd ea dormea[3]/, ș-o făcu[4]/ să vadă, într-un vis luciu ca oglinda[5]/, cum trebuia[6]/ să fie îmbrăcată[7]/. Ea zîmbi[8]/, cînd se visa atît de frumoasă."[9]/

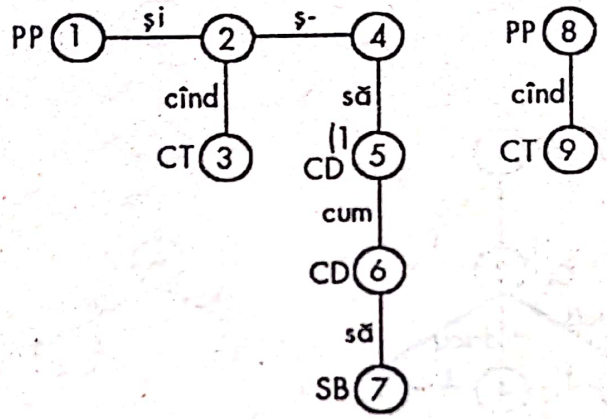

b) se = pron.refl.,pers. a III-a, neacc., marcă a d.refl.;
și = conj.coord.cop.s.(coordonează în frază P_1 și P_2);
în = prep.s. (precede părți de vorbire în Ac.);
asupra = prep.s. (precede părți de vorbire în G.);
ș- = vezi mai sus (coordonează, în frază, P_2 și P_4);
să = conj.subord.s. (subordonează, la nivel de frază P_5 la P_4, iar la nivel morfologic este marcă a modului conj.);
într- = prep.s. (precede părți de vorbire în Ac.);
-un = art.nehot.m.,sg.,Ac.;
ca = adv.comparativ cu val.prepoz. (precede părți de vorbire în Ac.);
să fie = verb cop.,cj. a IV-a,d. act.,conj.prez.,pers. a III-a,sg., (intră în componența p.n.);
se = vezi mai sus;
de = prep.simplă, intră în componența locuț. adv. atît de;

[1] *De fapt, predicativă suplimentară.*

Scanned with OKEN Scanner

c) a vedea = a privi, a se uita, a zări, a observa, a viziona, a remarca;

a (se) visa = a-şi închipui, a-şi imagina, a întrezări, a aspira, a dori, a ţinti, a evada.

TEXT 110

a) "Te rog[1]/ a mă ierta[2]/
Dacă-ţi zic şi tu şi dumneata[3]/
Şi dacă din cuviinţă şi din frică
Mintea mi se face peltică[4]/
Şi uitucă mi se face"[5]/

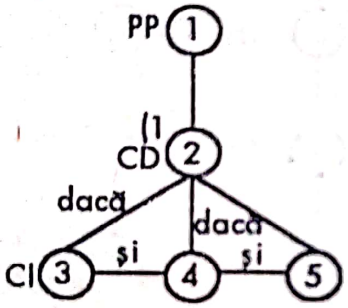

b) te = c.d.; rog = p.v.; a..ierta = p.v.; mă = c.d.; ţi = ci; zic... tu şi dumneata = p.n.; din cuviinţă şi de frică = c.c.cz. multiplu; mintea = sb.; mi = atr.pron. (D.posesiv); se face peltică = p.n.; uitucă...se face = p.n.; mi = vezi mai sus.

c) - elemente de simetrie sintactică: reluarea numelui predicativ: tu şi dumneata; a complementului circumstanţial de cauză: cuviinţă şi frică; coordonarea a trei completive indirecte; reluarea predicatului nominal cu acelaşi verb copulativ, inversarea numelui predicativ; repetarea simetrică a atributului pronominal mi;

- T. Arghezi, fiind un poet al îndoielii, recurge cel mai frecvent la termeni antitetici care stau pe acelaşi plan: tu şi dumneata = nume predicativ; cuviinţă şi frică= c.c.cz.; peltică şi uitucă= nume predicativ;

---

[1] *Construcţie infinitivală (verbul a..ierta are subiect inclus tu: Eu te rog să mă ierţi - tu*

Scanned with OKEN Scanner

-în poezie, (făcînd parte din lirica intimistă) apare şi repetiţia lui mi (cu aceeaşi funcţie), dar, de fapt, termeni antitetici faţă de tu şi dumneata, astfel fiind posibilă raportarea eu-lui poetic la lume.

TEXT 111

a) "Poate[1]/ că nu se va recunoaşte[2]/ (unii chiar ne-o vor imputa)[3]/ că prin cele zise mai sus am redus cercetările psihologice[4]/, cîte ne par astăzi posibile[5]/, la un rol aşa de modest[4]/, că nu ni se va lua drept lipsă de modestie[6]/ dacă încercăm în paginile următoare[7]/ să dăm un exemplu despre modul[8]/ cum ne închipuim[9]/ că s-ar putea[10]/ să se facă acea adunare de material din experienţa sufletească a fiecăruia."[11]/

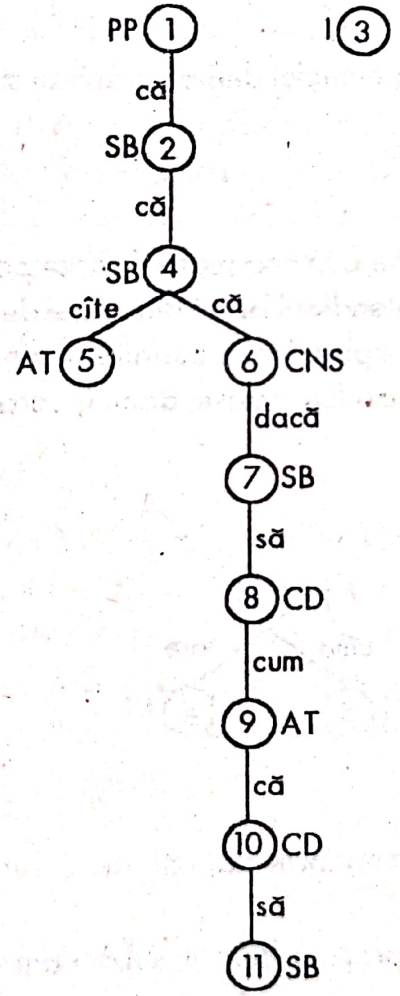

b) să se facă = p.v., expr.prin verb intranz., cj. a III-a,d. refl., conj.prez., pers. a III-a, sg.;

acea = atr.adj. expr.prin adj. pron.dem.de depărtare, sg.,N.;

adunare = sb., expr.prin subst.s.,f.,sg.,N.,neart.;

Scanned with OKEN Scanner

de material = atr.subst.prep. expr.prin subst.com.s.,n.,sg.,Ac., constr. cu prep. s. de, neart.;

din experienta = atr.subst.prep., expr.prin subst. com.s.,f.,sg.,Ac., constr. cu prep. s. din, art. hot. a;

sufletească = atr.adj., expr.prin adj.var., cu două term.,f.,sg.,Ac., fără gr. de com.;

a fiecăruia = atr.pron.gen.,expr.prin pron.nehot.,m.,sg.,G., art. pos. gen. a;

c) (prin) cele zise = dublă conversiune: participiul verbului a devenit adjectiv, iar acesta, prin articulare, a devenit substantiv;

drept = conversiunea adverbului în prepoziție;

ne = conversiunea pronumelui personal în pronume reflexiv, ca marcă a d. refl.;

acea = conversiunea pronumelui demonstrativ în adj. pron..

TEXT 112

a) "Am ieșit din salon pe ușa cea mare[1]/ și am pornit[2]/ să coborîm pe scara din marmură către splendidul bufet din capul de jos[3]/. Dar[4]/, cînd păşeam a doua treaptă[5]/, îmi apăru jos, pe spalierul din mijloc al scării de onoare, între ghirlandele din flori luminoase, domnișoara Nina[4]/, care suia în fugă din bufet."[6]/

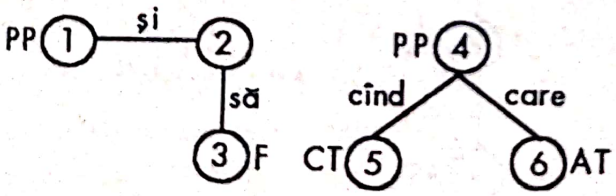

b) cea mare = atr.adj., expr.prin adj.var., cu o term., f., sg., Ac., art. dem. cea,gr.poz.;

din marmură = atr.subst.prep., expr.prin subst.com.s., f.,sg.,Ac., constr. cu prep. din, neart.;

splendidul = atr.adj., expr.prin adj.var., cu două term.m.,sg.,Ac., fără gr.de com.;

din capul = atr.subst.,prep., expr.prin subst.com.s.,n.,sg.,Ac., constr. cu prep. din, art.hot. -l;

Scanned with OKEN Scanner

de jos = atr.adv., expr.prin adv.de loc.,precedat de prep. de, gr.poz.;
a doua = atr.adj., expr.prin num. ord.,f.,sg.,Ac.;
de mijloc = atr.adv., expr.prin adv.de loc, precedat de prep. de;
al scării = atr.subst.prep., expr.prin subst.com.s.,f.,sg.,G., art.hot. -i şi pos. al;
de onoare = atr.subst.prep., expr.prin subst.com.s., defectiv de plural, Ac., constr. cu prep. de, neart.;
de flori = atr.subst.prep., expr.prin subst.com.s.,f.,pl.,Ac., constr. cu prep. de, neart.;
luminoase = atr.adj., expr.prin adj.var. cu două term.,f.,pl.,Ac.,gr.poz.;
Nina = atr.subst.apoz., expr.prin subst.pr., s., f.,sg.,N., neart..

c) În acest text,I.L. Caragiale prezintă o vilă (sau poate vreun cazino) foarte luxoasă, aparţinînd evident unei familii suspuse. Vrînd să reliefeze elementele componente ale acesteia, era necesar să recurgă la neologisme, întrucît asemenea construcţii au apărut odată cu formarea României moderne (a doua jum.a sec.trecut), cînd pătrund şi cele mai multe neologisme în limba noastră. Astfel, elementele componente ale tabloului sînt: salon, bufet, spalier, ghirlande de flori. Unele dintre acestea au şi determinanţi din aceeaşi sferă neologică: scara din marmură, splendidul bufet, scării de onoare. Bineînţeles, amfitrioană este domnişoara.

TEXT 113

a) " Nu ştiu[1]/ de ce nu mi-a venit[2]/ să cred[3]/ că e o femeie ca toate femeile[4]/, din capul locului[3]/, chiar înainte ca în ochii ei, ţintiţi mari[5]/, ce arătau a privi înăuntru[6]/, şi în trăsăturile feţei sale prea sulemenite să-mi pară a recunoaşte...[5]/ Dar, mai trebuia[7]/, să mă îndoiesc[8]/, mai putea fi numai o bănuială[9]/ cînd în mîna cu degetele lungi ţinjeau şapte safire de Ceylon?"[10]/

Scanned with OKEN Scanner

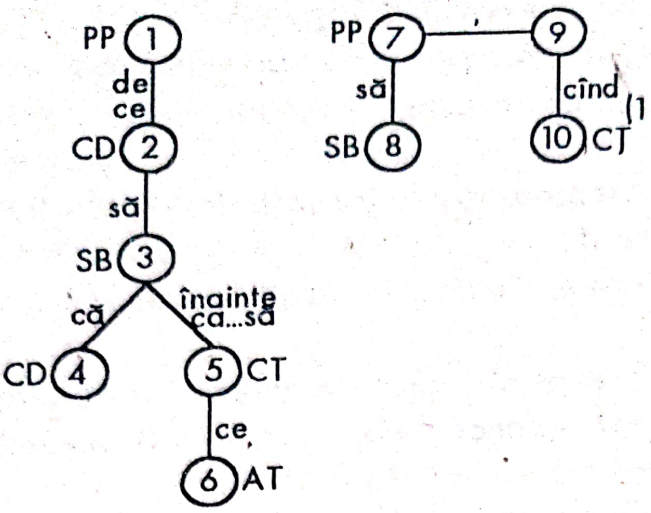

b) o femeie = subst.com.s.,f.,sg.,N., art.nehot. o; n.p.;
(ca)... femeile = subst.com.s.,f.,pl.,Ac., constr. cu adv.c. cu val.prep. ca, art.hot. -le; atr.subst.prep.;
capul = subst.com.s.,sg.,Ac.,element component al locuț.adv. din capul locului;
locului = idem, G.,art.hot. -lui;
(în) ochii = subst.com.s.,m.,pl.,Ac., constr. cu prep. în, art.hot. -i; c.;
(în) trăsăturile = subst.com.s.,f.,pl.,Ac., constr. cu prep. în, art.hot. -le; c.;
feții = subst.com.s.,f.,sg.,G.,art.hot. -i;atr.subst.gen.;
o bănuială = subst.com.s.,f.,sg.,N.,art.nehot. o; sb.;
(în) mîna = subst.com.s.,f.,sg.,Ac., constr. cu prep. în, art.hot. -a; c.c.l.;
(cu) degetele = subst.com.s.,n.,pl.,Ac., constr. cu prep. cu, art.hot. -le; atr.subst.prep.;
safire = subst.com.s.,n.,pl.,N., neart.; sb.;
(de) Ceylon = subst.pr.,m.,sg.,Ac., constr. cu prep. de; atr. subst. prep.

c) " ..." = încadrează un citat dintr-o operă literară;
$(,)_{1,2}$ = izolează complementul circumstanțial al P_3, intercalat între P_4 și P_5;
$(,)_{3,4}$ = izolează P_6, intercalată în P_5;
... = marchează intreruperea comunicării;

---

[1] *Dacă G.A. ar considera verbul a putea, în asemenea cazuri, semiauxialiar (o bănuială nu poate!), atunci întreaga P_9 devine impersonală, iar P_{10}, în mod logic, SB, asigurînd paralelismul cu P_8*

Scanned with OKEN Scanner

$(,)_5$ = desparte conj.coord.advers. de adv. mai, antepus predicatului;
$(,)_6$ = coordonează prin juxtapunere P_7 și P_9;
(?) = marchează sfîrșitul unei comunicări interogative.

TEXT 114

a) "De mult[1]/ de vorbe goale[2]/ nici voi[1]/ să mai ascult[2]/.
Nimic e pentru mine[3]/ ce pentru lume-i mult[4]/.
Ce este viitorul[5]/? Trecutul cel întors
E șirul cel de patimi cel pururea retors[6]/.
Am azvîrlit în laturi greoaie, veche cărți[7]/,
Cari privesc viața din mii de mii de părți[8]/
Și scrise în credința[7]/ că lumea tot se schimbă
Cu dezlegări ciudate și cu frînturi de limbă[9]/.
Nu-i foliant în lume[10]/ din care să înveți[11]/
Ca viața preț să aibă[12]/ și moartea s-aibă preț..."[13]/

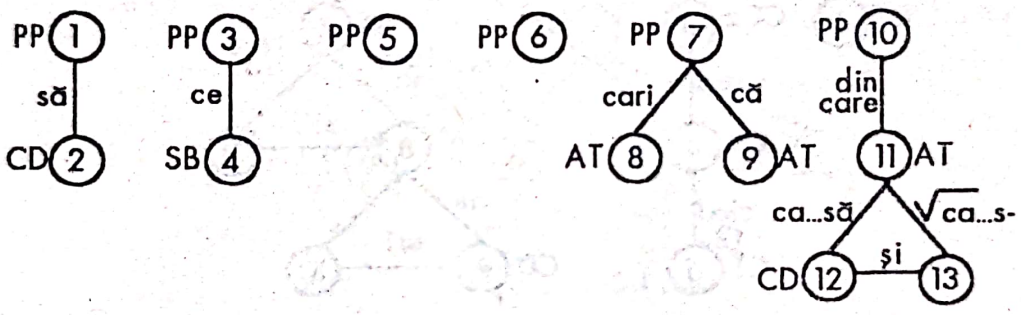

b) nimic = pron.neg.,N.; n.p.;
(pentru) mine = pron.pers.,pers. I, sg.Ac., constr. cu prep. pentru, acc.; c.i.;
ce = pron.rel.,N.,invar.; sb.; la nivel de frază, element relațional;
ce = pron.int.,N.,invar.; n.p.;
cari = pron.rel.,N.;sb.; la nivel de frază, element relațional;
se = pron.refl. pers. a III-a, Ac.,neacc., marcă a d.refl.;
(din) care[1)] = pron.rel., Ac., constr. cu prep. din; ci;la nivel de frază element relațional.

c) În text: viața = c.d. (Ac.);
În alte contexte: 1) Curajul este un fapt de viață (atr.subst.prep.); 2) Freamătul pădurii părea ca însăși viața(n.p.); 3) Am vorbit despre viața lui

---

[1] *De fapt, circum. instrumental.*

Scanned with OKEN Scanner

Eminescu. (c.i.); 4) Timpul este învins de viață. (c.a.); 5) Îi era la fel de drag ca propria-i viață. (c.c.m.); 6) Îl cunosc de-o viață. (c.c.t.); 7) Mă îngrijorez de viața lor preimejdioasă. (c.c.cz.); 8) S-a avîntat în luptă pentru viața celorlalți (c.c.s.); 9) În caz de viață lungă, poți cunoaște multe. (c.c.ct.); 10) Cu toată viața în față, nu ajunge nimic cine nu muncește. (c.c.cnv.).

TEXT 115

a) "Dacă nu-și atingea ieftina țintă[1]/, vina era numai a lui[2]/: cum știa[3]/ că noaptea[4]/, cînd erau cu Pașadia[5]/, îl urmau tustrei oriunde orbește[4]/, ce i-ar fi fost mai lesne[6]/ decît să se ducă acolo[7]/ fără să ne mai întrebe[8]/ de vrem[9]/ ori ba[10]/ și fără să ne spuie dinainte?"[11]/

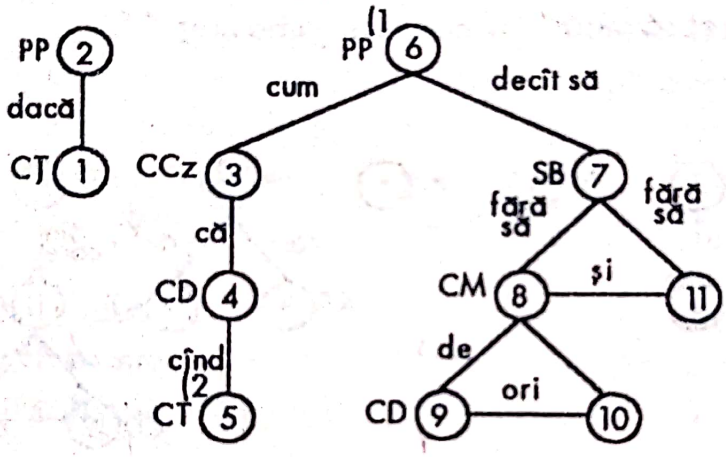

b) că = conj.subord.s.;
noaptea = adv.de timp; c.c.t.;
cînd = adv.rel.de timp.; c.c.t.; la nivel de frază, element relațional;
eram = verb intranz.,cj. a IV-a, d.act.,ind.,imperf.,pers. ,pl.; p.v.;
cu Pașadia[3] = subst.pr.,m.,sg.,Ac., constr. cu prep. cu; ci;
îl = pron.pers., pers. a III-a, sg.,m.,Ac.,neacc.; c.d.;
urmam = verb tranz., cj., d.act., ind.,imperf.,pers. I, pl.; p.v.;
tustrei[4] = num. colectiv, m.,pl.,Ac.; c.c.m.;
oriunde = adv.nehot.de loc; c.c.l.;
orbește = adv.de mod; c.c.m.

---

[1] *De fapt, întreaga frază este apoz. pe lîngă* P_2;
[2] *De fapt, prop.apoz*
[3] *De fapt, circum. sociativ;*
[4] *De fapt, element predicativ suplimentar.*

Scanned with OKEN Scanner

c) În text: cum introduce o CCz;

În alte contexte: 1) Se știe cum schiezi (SB); 2) El a rămas cum îl știam (PR); 3) Mă chinuie gîndul cum să-mi organizez timpul (AT); 4) Urmăream cum evoluează eclipsa de lună (CD); 5) Mă gîndesc cum să-mi aleg obiectele pentru bacalaureat (CI); 6) Cum vine primăvara, înfloresc viorelele (CT); 7) Cum îți vei așterne, așa vei dormi (CM).

TEXT 116

a) "Iar[1]/ pentru ca toate aceste calități să poată da tot[2]/ ce sunt în stare[3]/ să dea[4]/, omul[1]/ care vrea[5]/ să ajungă filozof[6]/ mai are nevoie de ceva[1]/ care să-l împiedice de a se lăsa[7]/ să fie prins cu prea multă ușurință, de ademenirile bogăției sau ale gloriei[8]/, și care să-l țină, totodată, departe de viața politică."[9]/

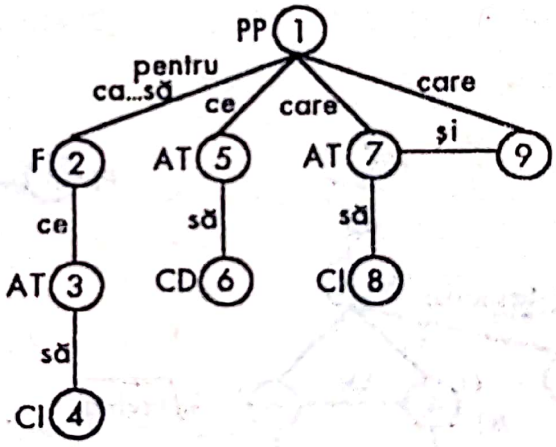

b) da = c.d., expr.prin verb tranz.,cj.I, d.act.,inf.,prez.;

tot = c.d., expr.prin pron.nehot.,m., (val.neutră),sg.,Ac.;

ce = c.d., expr.prin pron.rel.,Ac., (TR = să dea);

de ceva = c.i., expr.prin pron.nehot.,Ac., constr. cu prep. de;

-l = c.d., expr.prin pron.pers., pers. a III-a, sg., m.,Ac.,neacc.;

de a se lăsa = c.i., expr.prin verb intranz., cj. I,d.refl.inf.,prez., constr. cu prep. de;

de ademenirile = c.a., expr.prin subst.com.s.,f.,pl.,Ac., constr. cu prep. de, art.hot. -le;

-l = vezi mai sus;

de viață = c.i., expr.prin subst.com.s.,f.,sg.,Ac., constr. cu prep. de, art.hot. -a;

Scanned with OKEN Scanner

c) În text: ce = c.d.;

În alte contexte: 1) Pentru cartea ce a fost lansată am primit autograf. (sb.); 2) Nu știu la ce să mă gîndesc mai întîi. (c.i.); 3) Mi-am dat seama ce înseamnă cartea pentru tine. (n.p.); 4) Am aflat pe ce sînt așezați pilonii. (c.c.l.); 5) Mi-am dat seama de ce n-a sosit la timp. (c.c.cz.); 6) Nu știu pentru ce ai venit. (c.c.s.).

TEXT 117

a) "Dar[1]/ și în sînul acestei clase de mijloc[2]/, asupra căreia cădea strășnicia administrativă[3]/, era firesc[1]/ să se producă un curent spre privilegiu[2]/: țăranul tindea[4]/ să devină fecior boieresc[5]/, iar negustorul[6]/ boier[7]/; după ocupația rusească grămădirea la porțile privilegiului, sub forma funcționarismului, a devenit tot mai mare[8]/ și a constituit o nouă clasă de proletari ai condeiului, înlocuind clasa pozitivă, de mijloc, printr-o clasă fără importanță socială și mai mult producătoare de tulburări."[9]/

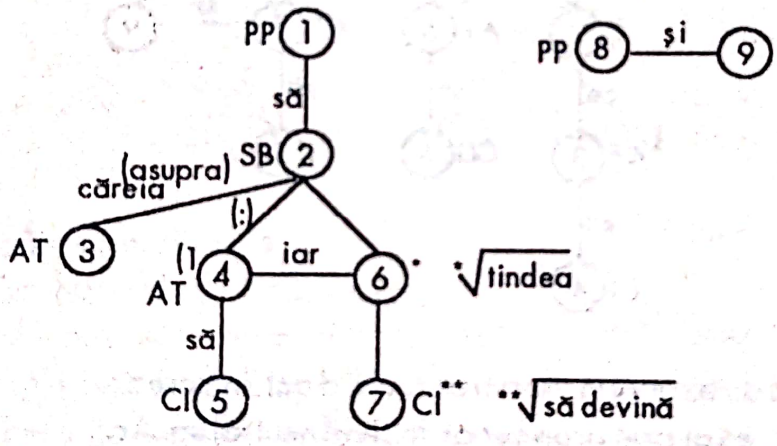

b) strășnicia = sb., expr.prin subst.com.s.,f.,sg.,N., art.hot. -a;
un curent = sb., expr.prin subst.com.s.,n.,sg.,N., art.nehot. un;
țăranul = sb., expr.prin subst.com.s.,m.,sg.,N., art.hot. -l;
negustorul = idem;
grămădirea = sb., expr.prin subst.com.s.,f.,sg.,N., art.hot. -a.

[1] *De la P_4 la P_7, frază apoz.*

Scanned with OKEN Scanner

c) străşnicia, administrativă, boieresc, rusească, grămădirea funcţionarismului, înlocuind, producătoare, tulburări.

d) 1) Barca este în mijlocul lacului (centru); 2) Mă doare mijlocul (talie); 3) Trebuie să găsesc un mijloc de a depăşi situaţia (procedeu); 4) La conferinţă s-a vorbit despre mijloacele de trai (resurse); 5) Sîntem deficitari la mijloacele de transport (vehicule).

TEXT 118

a) "Cu ce prilej[1]/, în ce împrejurări făcuse aşa de timpuriu călătorii atît de minunate[2]/ nu spunea[3]/, precum[4]/ nici cine era[5]/, ce[6]/ şi de unde[7]/, dacă avea părinţi, rude sau prieteni[8]/, unde sta cu casa măcar[9]/ - nimic, cu desăvîrşire nimic[4]/. Ce stăpînire de sine avea[10]/ ca să poată ascunde astfel, la vîrsta lui, fără a se trăda?"[11]/

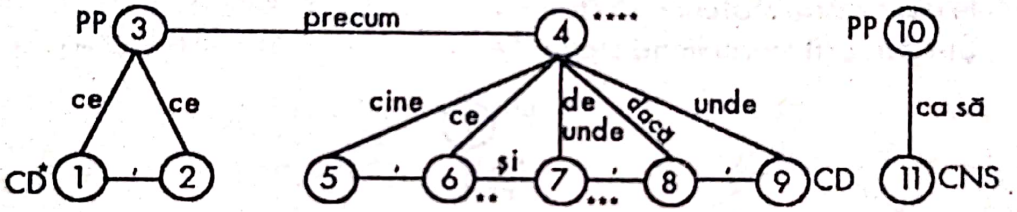

b) ce = adj.pron.rel.,Ac.,invar.; atr.adj.;
ce = idem;
precum = (aici) conj.coord.advers.;
cine = pron.rel.,N.; n.p.;
ce = pron.rel.,N.,invar.; n.p.;
(de) unde = adv.rel.de loc; n.p.
dacă = conj.subord.s.;
unde = adv.rel.de loc; c.c.l.;
ca să = conj.subord.compusă.

c) " ..." = încadrează un citat dintr-o operă literară;
$(.)_1$ = coordonează P_1 cu P_2;
$(.)_2$ = marchează împreună cu conj. precum raportul de coordonare adversativ, între P_3 şi P_4;
$(.)_3$ = coordonează P_5 cu P_6;
$(.)_4$ = coordonează P_7 cu P_8;

$(,)_5$ = coordonează elemente ale c.d.multiplu;
$(,)_6$ = coordonează P_8 cu P_9;
(-) = izolează P_{5-9} intercalate în P_4;
$(,)_7$ = coordonează elemente ale c.d.multiplu;
(.) = marchează sfîrşitul unei comunicări enunţiative;
$(,)_{8,9}$ = izolează o construcţie circumstanţială temporală între elementele componente ale c.c.m. multiplu (astfel... fără a se trăda);
(?) = marchează sfîrşitul unei comunicări interogative.

TEXT 119

a) "Sufletul meu îşi mai aduce-aminte,
Şi-acum şi neîncetat[1]/, de ce-a trecut,
De un trecut[2]/ ce mi-e necunoscut[3]/,
Dar ale cărui sfinte oseminte

S-au aşezat în mine[4]/ făr' să ştiu[5]/,
Cum nici pămîntul ştie pe-ale lui[6]/,
În care dorm statui lîngă statui[7]/
Şi-i zăvorît sicriu lîngă sicriu."[8]/

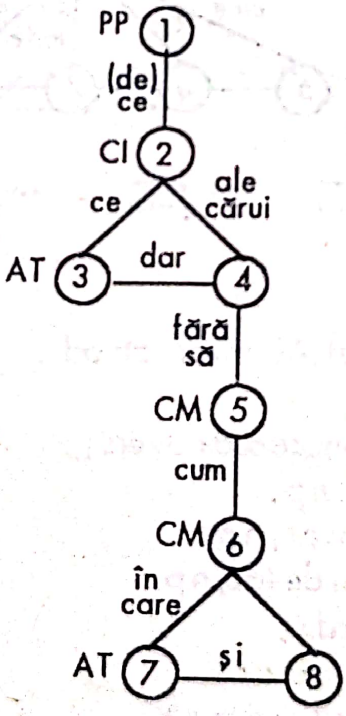

b) (de) ce[1] = sb., expr.prin pron.rel.,invar.,Ac., constr. cu prep. de;
ce = sb., expr.prin pron.rel.,invar.,N.;
mi- = ci, expr.prin pron.pers., pers. I, sg.,D., neacc.;
ale cărui = atr.pron.gen., expr.prin pron.rel. m.,pl.,G., art.pos. ale;

[1] *Vezi G.A., vol. II, 519.*

Scanned with OKEN Scanner

(în) mine = c.c.l., expr.prin pron.pers.,pers. I, sg.,Ac., constr. cu prep. în, acc.;

(pe) ale lui = c.d., expr.prin pron.pers.,cu val.posesivă (pe ale sale) pers. a III-a, sg.,m.,Ac.;

(în) care = c.c.l., expr.prin pron.rel.,Ac., constr. cu prep. în;

c) 1) În prezent le-avem pe toate. (acum); 2) Doar o amintire mi-a rămas necunoscută. (un trecut); 3) Sacre sînt osemintele eroilor. (sfinte); 4) Și-i închis sarcofag lîngă sarcofag. (zăvorît, sicriu).

TEXT 120

a) "Nu-i spusesem[1]/ că n-aveam[2]/ ce mînca[3]/, și nici că vroiam[4]/ să mi se dea ceva[5]/ fără să fac nimic[6]/, ca acei scriitori[4]/ care veniseră la el[7]/ și fugiseră[8]/, la care făcea aluzie[9]/, și care-l puseseră în grea dificultate față de acel Manuilă[10]/, pe lîngă care el insistase[11]/. Am înțeles[12]/ că era bine instalat în acel institut[13]/ și că numai așa, bine instalat, puteai fi scriitor."[14]/

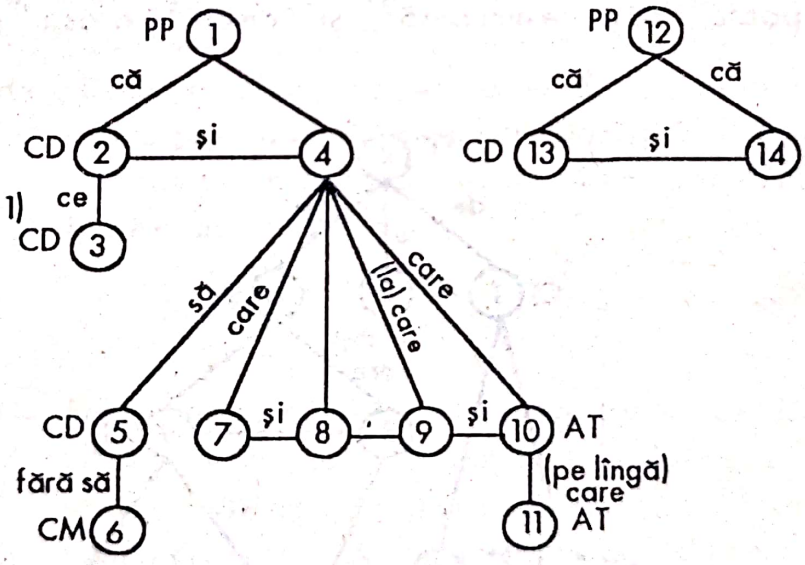

b) În text:făcea aluzie = p.v.; puseseră în...dificultate = p.v.;

În alte contexte: 1) A face aluzie e grav; Nu-i bine a pune pe cineva în dificultate (sb.); 2) Marea lui plăcere este de-a face aluzii biblice; Asta înseamnă a pune în dificultate; (n.p.); 3) Tendința de a face aluzie o au marile spirite; Intenția de-a-și pune adversarul în dificultate o are orice sportiv (atr.verb.); 4) Nu mai putea face aluzie așa cum ar fi dorit; Începuse

---

[1] *P_3 = construcție infinitivală (vezi Th. Hristea,op.cit. și textul nr. 6).*

Scanned with OKEN Scanner

deja a-l pune în dificultate (c.d.); 5) Se repezi a face aluzie fără să gîndească; S-a gîndit a-l pune în dificultate pe adversar (ci); 6) Înainte de-a face vreo aluzie e bine să gîndești; Pînă a-l pune în dificultate pe adversar, primi cartonașul galben; (c.c.t.); 7) I-a spus totul fără a face aluzie; Îl ascultă fără a-l pune în dificultate (c.c.m.); 8) A citat din Caragiale pentru a face aluzie la starea de fapt; L-a pedepsit cu scopul de a-l pune în dificultate (c.c.s.); 9) El a fost pus la index pentru a fi făcut aluzii la originea sa umilă; El a fost sancționat pentru a fi pus în dificultate partenerii politici (c.c.cz.).

c) Nu-i spusesem că n-aveam ce mînca, și nici că vroiam să mi se dea ceva fără a face nimic, ca acei scriitori veniți și fugiți la el, la care făcea aluzie, și care îl puseseră în grea dificultate față de cel care se numea Manuilă, pe lîngă care el insistase. Am înțeles că era bine instalat în acel institut și, numai dacă erai bine instalat, puteai fi scriitor.

TEXT 121

a) "De este slobod aceluia[1]/ ce umblînd prin casele altora să vază[2]/ și să gîndească la a sa[3]/, slobod au fost și mie, în toată călătoria[4]/ ce să cuprindă în această cărticică[5]/, să gîndesc, nu la casa ci la patria mea[6]/, la care[7]/ cine nu gîndește[8]/ nici face pentru dînsa orice bine[7]/, poate[9]/ că n-are nici casă[10]/, și[11]/ de are[12]/ o lasă."[11]/

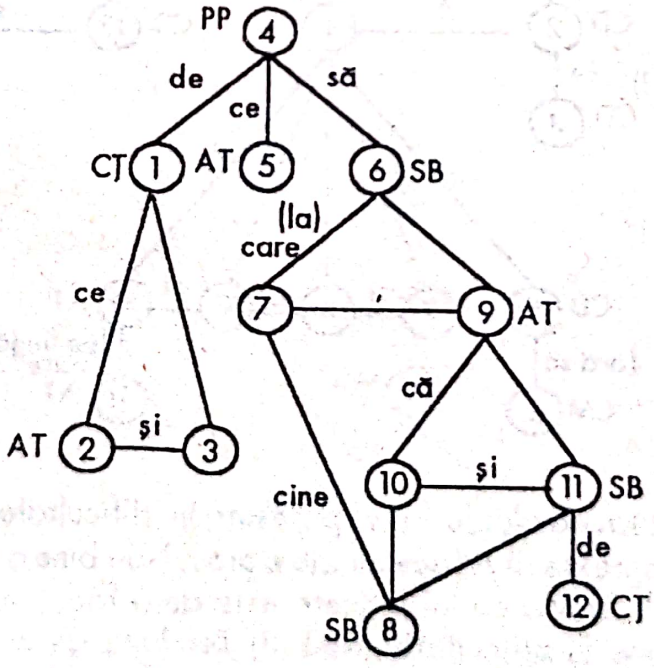

b) aceluia = ci, expr.prin pron.dem.de depărtare, m.,sg.,D.;
la a sa = ci, expr.prin pron.pos.; pers. a III-a, sg.,f.,Ac., constr. cu prep. la;

Scanned with OKEN Scanner

mie = ci, expr.prin pron.pers., pers. I, sg.,D.,acc.;

(nu) la casa ci la patria = ci multiplu, expr.prin subst.com. (primul negat de adv.modal nu), f.,sg.,Ac.,constr. cu prep. la, reluată, art.hot., -a;

la care = ci, expr.prin pron.rel.,Ac.,constr. cu prep. la;

pentru dînsa[11] = ci, expr.prin pron.pers.,pers. a III-a, sg.,f.,Ac., constr. cu prep. pentru.

c) Textul fiind scris înainte de perioada pașoptistă, cînd s-au fixat normele limbii române literare moderne, are o patină arhaică, cuprinzînd toate nivelele limbii, dar îndeosebi sintaxa.

În fonetică, întîlnim doar două forme arhaice: să vază în loc de să vadă și să (cuprinde) în loc de se; la nivelul vocabularului, apare un singur arhaism: slobod; în morfologie, sînt evidente forma de pers. a III-a pl. cu valoare de singular (au fost (slobod) pentru a fost) și pronumele personal dînsa pentru a înlocui un lucru (casă); în ceea ce privește sintaxa, arhaicitatea se recunoaște în complementele indirecte, exprimate prin nume, dar nereluate prin forme neaccentuate ale pronumelui personal în dativ (este slobod aceluia pentru îi este slobod aceluia; slobod au fost și mie pentru slobod mi-a fost și mie). În acest din urmă exemplu, remarcăm și topica arhaică, plasîndu-se numele predicativ în fața verbului copulativ. Semnalăm, de asemenea, elipsa adverbului modal nu ce-ar trebui să însoțească verbul face, precedat, aici, de conjuncția copulativă nici.

Acest text aruncă o lumină asupra evoluției limbii române literare pînă în prima jumătate a sec. al XIX-lea.

TEXT 122

a) "Ce lucru extraordinar[1]/ să fii scriitor[2]/, ce lucru bun, binefăcător[3]/, să fii scriitor[4]/ și să nu-ți pierzi timpul îndoindu-te de tine[5]/, cum fac eu[6]/, ci să-l folosești pentru a spune adevărul tău, adevăr[7]/ care, odată spus de un om reprezentativ, devine și al celorlalți, al cititorilor, al celor[8]/ care de mult ar fi vrut ei[9]/ să-l spună[10]/, dar s-au luat cu treburile[11]/, au amînat[12]/ și a trebuit[13]/ să vină Scriitorul[14]/ să arate[15]/ cum stau, de fapt, lucrurile[16]/. Și de-acum încolo[17]/, după ce-au fost scrise negru pe alb[18]/, cum vor mai sta[17]/? Ce se va întîmpla cu ele[19]/ după ce-au fost spuse?"[20]/.

---

[1] *De fapt, c.c. relație.*

Scanned with OKEN Scanner

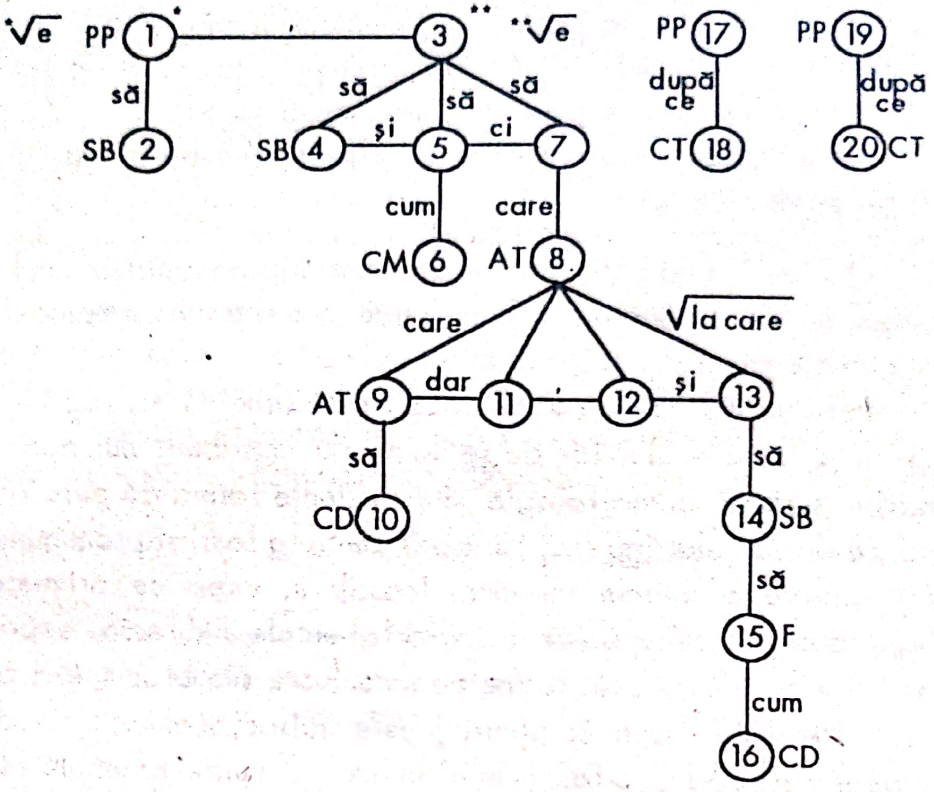

b) care = pron.rel., N.; sb.;
al celorlalți = pron.dem.de depărtare, m.,pl.,G.;n.p.;
al celor = pron.dem.de depărtare, m.,pl.,G., art.pos. al; apoz.;
care = vezi mai sus;
ce = pron.int.,invar., N.; sb.;

c) Dacă interpretăm cuvintele extraordinar și bun nume predicative, substantivul lucru devine subiect, iar propozițiile 2,4,5 și 7 ar avea ca termen regent acest substantiv, devenind atributive: E extraordinar lucru să fii scriitor, e bun și binefăcător lucru să fii scriitor și să nu-ți pierzi timpul îndoindu-te de tine... ci să-l folosești pentru a spune adevărul tău, adevăr...

O altă interpretare posibilă este ca substantivul lucru să devină subiect, extraordinar, respectiv bun și binefăcător, atributele acestuia, astfel ca propozițiile 1 și 3 să fie insuficiente și să ceară predicative: Ce extraordinar lucru e să fii scriitor, ce bun și binefăcător lucru e să fii scriitor și să nu-ți pierzi timpul îndoindu-te de tine... ci să-l folosești pentru a spune adevărul tău, adevăr...

Scanned with OKEN Scanner

TEXT 123

a) "Atunci[1]/ cînd criticul (G. Călinescu) mă acuză de ne-patriotism[2]/ mi se pare totuşi[1]/ că merge mult prea departe[3]/, pentru că singurii scriitori[4]/, care au dreptul[5]/ să ne judece pe noi, cei din afara hotarelor Ţării[6]/, sînt aceia[4]/ care tac[7]/, aceia[4]/ care au înţeles[8]/ că tăcerea lor este mai creatoare decît basmele oficiale, decît cronicile optimiste, decît fabulele cu morala cuibărită în dogmele partidului."[9]/

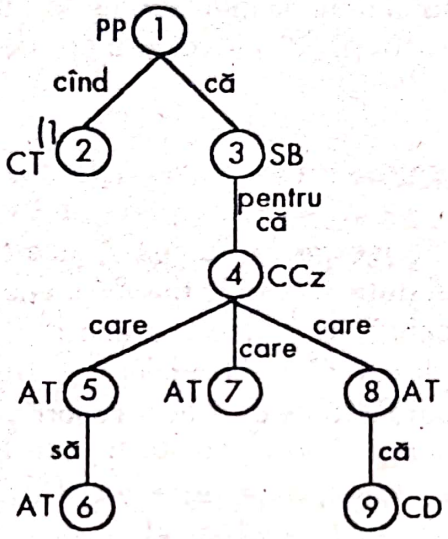

b) G. Călinescu = atr.subst.apoz., expr.prin subst.pr.,c., m.,sg.,N.;

singurii = atr.adj., expr.prin adj.var., cu două term.,m.,pl.,N., gr.poz.;

cei = atr.pron.apoz., expr.prin pron.dem.de depărtare,m.,pl.,N.;

din afara hotarelor = atr.subst.prep., expr.prin subst.com.s.,n.,pl.,G., constr. cu locuţ.prep. din afara, art.hot. -lor;

Ţării = atr.subst.gen., expr.prin subst.pr. (antonomază), f.,sg.,G., art.hot. -i;

aceia = atr.pron.apoz., expr.prin pron.dem.de depărtare, m.,pl.,N.;

lor = atr.pron.gen., expr.prin pron.pers., pers. a III-a, pl.,m.,G.;

oficiale = atr.adj., expr.prin adj.var., cu două term., f.,pl.,Ac., fără gr.de com.;

optimiste = idem, f.;

cu morala = atr.,subst.prep., expr.prin subst.com.s.,f.,sg.,Ac., constr. cu prep. cu, art.hot. -a;

// = De fapt, prop. apoz.

Scanned with OKEN Scanner

cuibărită = atr.adj., expr.prin adj.var. (provenit din participiul verbului) cu două term., f.,sg.,Ac.,gr.poz.;
partidului = atr.subst.,gen., expr.prin subst.com.s.,n.,sg.,G.,art.hot. -lui;

c) 1) Bunurile au rămas ale acelora care le-au produs (n.p.-G.); 2) Au fost acceptate părerile acelora (atr.pron.gen.); 3) S-au năpustit asupra acelora cu vorbe umilitoare (c.-G.); 4) Împrejurul acelora de acolo îmi voi ridica fabrica (c.c.l.-G.); 5) Din vina acelora am pierdut partida (c.c.cz.-G.); 6) În timpul acelora s-au răzvrătit cazacii (c.c.t.-G.); 7) Se comportă asemeni acelora de aici (c.c.m.-G.); 8) Acelora le-au fost aduse laudele (c.-D.); 9) Ne-am înțeles conform acelora (c.c.m.-D.).

d) În text: a merge = a îndrăzni;

În alte contexte: 1) Băiatul meu nu merge bine la latină (a învăța); 2) Nu-mi mai merg afacerile (a reuși); 3) Elevul a mers după maestrul său, toată viața (a urma).

TEXT 124

a) "- Păi, vezi[1]/, că nu merge la Turnu...[2]/ și era[3]/ cît p-aci să-i spuie[4]/ unde merge[5]/, dar își dete seama la timp[6]/ că nu trebuie[7]/ să știe nimeni[8]/ pe ce moșie a pus ochii[9]/ ca s-o ia în arendă[10]/; șovăi[11]/, și spuse la întîmplare alt nume în locul Grojdibodului...[12]/ Merg...[13]/ merg la Islaz...[14]/ Trebuia[15]/ să fiu acolo înainte de cinci ceasuri[16]/ negreșit..."[15]/

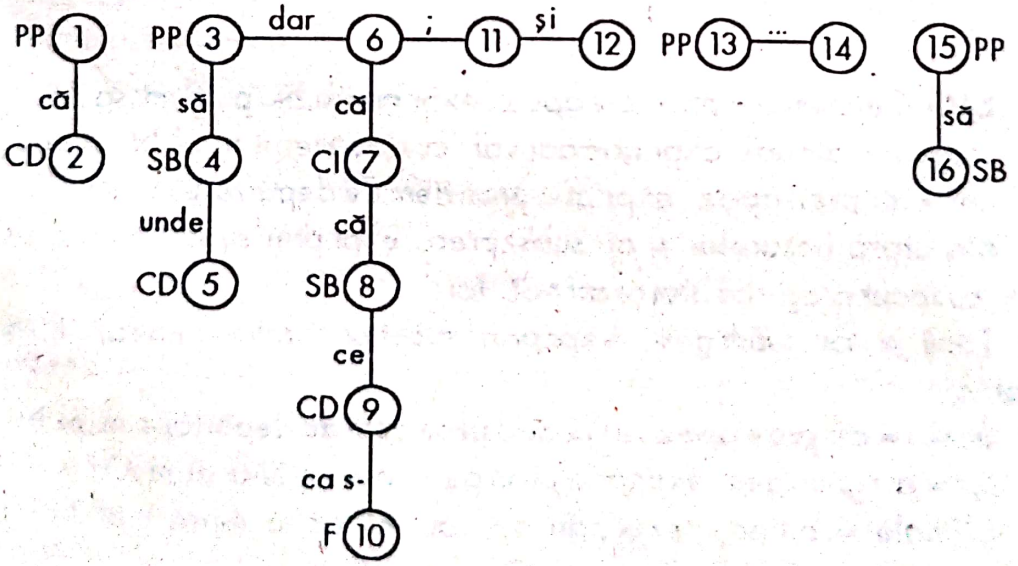

b) păi = interjecție propriu-zisă;

Scanned with OKEN Scanner

vezi = verb tranz.cj. a II-a,d.act.,imper.,pers. a II-a,sg., forma afirmativă; p.v.;

că = conj.subord.s.;

nu merge = verb intranz.,cj. a III-a, d.act.,ind.,prez., pers. a III-a, sg., negat de adv.modal nu;

(la) Turnu = subst.pr.s.,n.,sg.,Ac., constr. cu prep. simplă la, c.c.l.;

şi = conj.coord.cop.;

era = verb intranz.,cj. a IV-a,d. act.,ind.,imperf.,impers.; p.v.;

cît p-aici = locuţ.adv.de timp, c.c.t.;

să spuie = verb tranz., cj. a III-a,d. act.,conj,.prez.,pers. a III-a,sg.; p.v.;

-i = pron.pers., pers. a III-a, sg.,m.,D.,neacc., ei;

unde = adv.rel.de loc, c.c.l.; în frază, element relaţional subordonator;

c) La nivel fonetic, remarcăm fonetisme regionale muntenești: p-aci, spuie, dete. Prin acestea autorul localizează acţiunea.

La nivel lexical, întîlnim două cuvinte populare: a şovăi şi ceas (cu sensul de "oră") şi mai multe expresii populare: cît p-aci, a-şi da seama, a pune ochii, a lua în arendă, la întîmplare, la timp. Tot un fenomen lexical, specific popular este elidarea unor elemente componente din cuvintele compuse în text, Turnu... în loc de Turnu Măgurele.

Nivelul morfologic este reprezentat doar de interjecţia păi şi de prezenţa a două forme de perfect simplu, specifice graiului muntenesc: dete şi şovăi.

Sintaxa: caracteristici ale oralităţii întîlnim doar în prima şi ultimele două fraze, redactate în vorbirea directă, formate din propoziţii scurte, care sugerează neliniştea personajului, marcată şi prin punctuaţie (...), dar şi prin repetiţia, parcă agitată, a verbului a merge. În propoziţiile acestor fraze, remarcăm şi topica specifică populară: subiect inclus sau subînţeles + predicat + determinant.

TEXT 125

a) "- Întrebarea e[1]/ cum se împacă marele logofăt cu aghiotantul ăsta frumos[2]/, care e nedespărţit de ea...[3]/ Auz[4]/ că ofiţerul ăsta o s-o ia de nevastă...[5]/ Pesemne[6]/ că s-au dus[7]/ să-i arate zestrea[8]/ pe care crede[9]/ că o s-o scoată de la Hristachi."[10]/

Scanned with OKEN Scanner

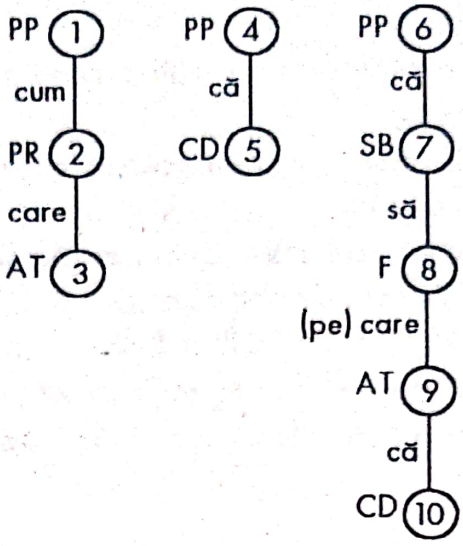

b) cu aghiotantul = ci, expr.prin subst.com.s.,m.,sg.,Ac., constr. cu prep. cu, art.hot. -l;

de ea = ci, expr.prin pron.pers., pers. a III-a,sg.,f.,Ac.,acc., constr. cu prep. de;

-o = c.d., expr.prin pron.pers.,pers. a III-a, sg.,f.,Ac.,neacc.;

-i = ci, expr.prin pron.pers.,pers. a III-a, sg.,m.,D., neacc.;

zestrea = c.d., expr.prin subst.com.,s.,f.,sg.,Ac.,art.hot. -a;

pe care = c.d., expr.prin pron.rel.,Ac.,constr. cu prep. pe;

-o = vezi mai sus;

de la Hristachi = ci, expr.prin subst.pr.,m.,sg.,Ac.,constr.cu prep. compusă de la.

c) În text: o = verb auxiliar; pron.pers.;

În alte contexte: 1) Am citit o carte interesantă (art.nehot.); 2) O floare s-a ofilit, altă floare și-a păstrat prospețimea (adj.pron.nehot.); 3) Am cumpărat o portocală și două banane (num.card.propriu-zis); 4) O, ce plăcută răcoare! (interjecție); 5) N-am cumpărat nici o floare (elem.component al adj.neg.); 6) A luat-o la fugă (pron.pers.cu val.neutră).

TEXT 126

a) "Dacă, încercînd a reda întrucîtva trăsăturile acestui nobil chip, am stăruit atît[1]/, e[2]/ pentru că n-am voit[3]/ să scap prilejul de a-l face[4]/ să retrăiască înaintea ochilor mei[5]/, amintirea lui fiindu-mi scumpă."[6]/

Scanned with OKEN Scanner

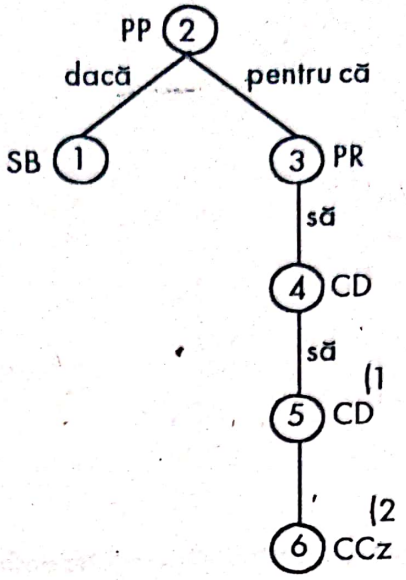

b) <u>încercînd</u> = verb tranz.,cj. I, d.act.,ger.; c.c.m.;
<u>a reda</u> = verb tranz.,cj. I, d.act.,inf.,prez.; c.d.;
(de) <u>a...face</u> = verb tranz.,cj. a III-a, d.act.,inf.,prez.;atr.verbal, constr. cu prep. <u>de</u>;
<u>fiindu-</u> = verb cop.,cj. a IV-a, d.act.,ger., formează împreună cu n.p. <u>scumpă</u> p.n. al P_6.

c) <u>În text</u>: <u>acestui</u> = adj.pron.dem.; <u>atît</u> = adv.de mod cantitativ; <u>mei</u> = adj.pron.posesiv.; <u>lui</u> = pron.pers.;
<u>În alte contexte</u>: 1) <u>Acestuia</u> nu-i venea a crede (pron.dem.); 2) <u>Atît</u> efort pentru nimic (adj.pron.nehot.); 3) <u>Ai mei</u> au călătorit mult (pron.pos.); 4) Mi-a plăcut mult romanul <u>lui</u> Mateiu Caragiale. (art.hot.proclitic).

TEXT 127

a) "A nu-ți ține cuvîntul[1]/ cînd <u>nu-ți vine-ndemînă</u>,[2]/
A dezbrăca pe-acela[1]/ ce ți <u>s-a dat pe mînă</u>,[3]/
A înșela mulțimea cu mii făgăduințI,[1]/
Cînd <u>ai mințit</u> o dată[4]/ <u>să te</u> mai <u>pui</u>[5]/ <u>să minți</u>,[6]/
A urgisi pe-acela[1]/ care ți-<u>a făcut bine</u>,[7]/
A umple a lui nume de pete și rușine -

[1] *De fapt, prop.predicativă suplimentară.*
[2] *Construcție gerunzială (predicatul la mod ger. are subiect amintirea).*

Scanned with OKEN Scanner

Aceasta nu e nobil..."[1]/

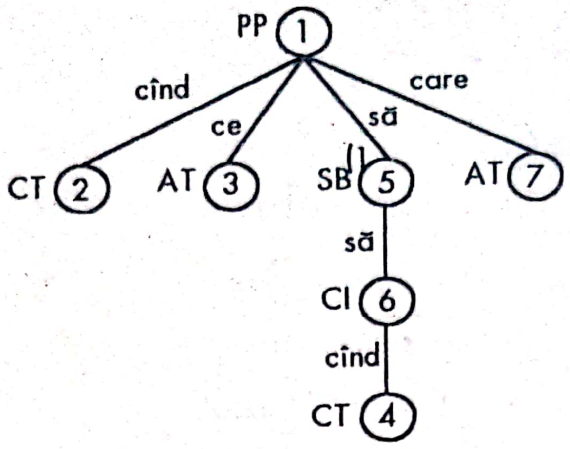

b) Să nu-ţi ţii cuvîntul cînd nu-ţi vine-ndemînă,
Să-l dezbraci pe-acela ce ţi s-a dat pe mînă,
Să înşeli mulţimea cu mii făgăduinţi,
Cînd ai minţit o dată să te mai pui să minţi,
Să urgiseşti pe-acela care ţi-a făcut bine,
Să umpli a lui nume de pete şi ruşine -
Acesta[2] nu e nobil...

c) În text: a-şi ţine cuvîntul = sb.; a veni la îndemînă = p.v.; a se da pe mînă = p.v.; a face bine = p.v.;

În alte contexte: 1) Ţinîndu-ţi cuvîntul, ai fost apreciat (c.c.cz.); 2) Venindu-mi la-ndemînă, l-am ajutat (c.c.t.); 3) L-am văzut dîndu-se pe mîna lui (c.d.); 4) Mă bucur făcînd bine (că, cu nuanţă condiţională).

TEXT 128

a) "Dacă iubeşti[1]/ fără să speri
De-a fi iubit vreodată[2]/,
Se-ntunecă de lungi păreri
De rău viaţa toată[3]/.

.....

Dar vindecarea la dureri
În piept, în partea stîngă-i[4]/,

---

[1] *Extinzînd infinitivele obţinem prop. coordonate cu P, deci subiective.*

[2] *Aceasta (P) devine subiect reluat al subiectivelor, în textul eminescian fiind subiect reluat al verbelor la infinitiv cu ft. de subiect multiplu.*

Scanned with OKEN Scanner

De-acolo[5]/ trebuie[6]/ să ceri
Cuvinte[5]/ să te mîngîi."[7]/

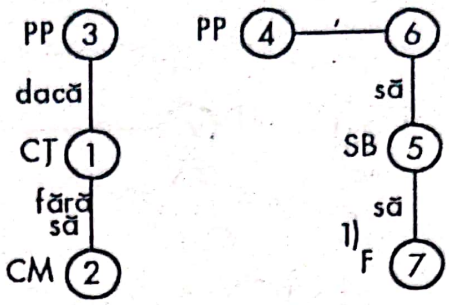

b) iubești = p.v., expr.prin verb tranz., cj. a IV-a, d.act.,ind., prez., pers. a II-a, sg.;

să speri = p.v., expr.prin verb intranz., cj. I, d.act., conj.,prez., pers. a II-a, sg.;

de-a fi iubit = c.i, expr.prin verb intranz., cj. a IV-a, d.pas.,inf., prez., constr. cu prep. de;

vreodată = c.c.t., expr.prin adv.nehot.de timp;

se-ntunecă = p.v., expr.prin verb intranz., cj.I, d.refl.,ind.,prez., pers. a III-a, sg.;

de... păreri de rău = c.c.cz., expr.prin locuț.subst.,f.,sg., Ac.,constr. cu prep. de, neart.;

lungi = atr.adj., expr.prin adj.var., cu două term.,f.,pl.,Ac., gr.poz.;

viața = sb., expr.prin subst.com.s., f.,sg.,N., art.hot. -a;

toată = atr.adj., expr.prin adj.pron.nehot.,f.,sg.,N.;

c) În text: dacă introduce o CT;

În alte contexte: 1) Se vede dacă ninge (SB); 2) Întrebarea e dacă ninge (PR); 3) Problema dacă va ninge, se pune acut (AT); 4) De-aici văd dacă ninge (CD); 5) Mă gîndesc dacă va ninge (CI); 6) Dacă te-ai rugat, a nins (C.Cz.); 7) Dacă te-ai ruga oricît, tot nu ninge (CNV).

TEXT 129

a) " A mă grăbi[1]/ cît aș fi putut[2]/, a sări în ajutorul unuia din doi, a trage de urgență mătura din fruntea viitorului magistrat nu fu altceva decît o intenție[1]/. Îmi place[3]/ să nu stric cu mîinile mele prilejurile rase în vremile civilizației de a vedea[4]/ bușindu-se sistematic doi bărbați[5]/. Dacă

[1] *Posibil de interpretat ca AT (TR = cuvinte)*

Scanned with OKEN Scanner

feciorul ar fi fost un tigru sau altă fiară sălbatică[6]/, prevedeam[7]/ că studentul va fi mîncat[8]/ şi[9]/ dacă nu mi-ar fi venit mai repede ideea[10]/ să fug[11]/, aş fi sărit desigur în ajutorul omului ameninţat de natură."[9]/

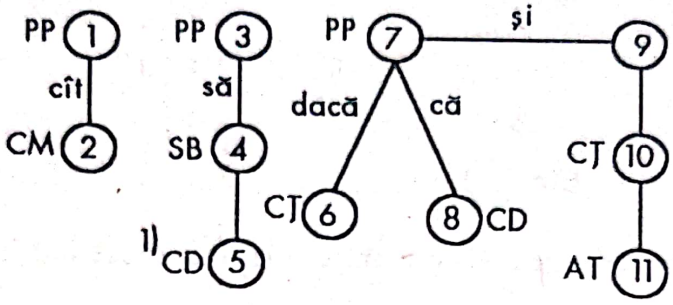

b) a mă grăbi = verb intranz.,cj. a IV-a, d.refl.,inf.,prez., element component al subiectului multiplu a mă grăbi... a sări în ajutorul.. a trage;

cît = adv.rel.de mod, cantitativ; c.c.m.;

aş fi putut = verb tranz., cj. a II-a, d.act., cond.-op.,perf., pers. I, sg.; p.v.;

a sări în ajutorul = locuţ.verb.intranz., d.act.,inf., prez.; element component al subiectului multiplu;

unuia = pron.nehot., m., sg.,D.; ci;

din = prep. s.;

(din) doi = num.card.propriu-zis, m.,pl.,Ac., constr. cu prep. din; atr.subst.prep.;

a trage = verb tranz., cj. a III-a, d.act.,inf.,prez.; element component al subiectului multiplu;

de urgenţă = locuţ.adv.de mod; c.c.m.;

măturа = subst.com., s., f.,sg.,Ac., art.hot. -a; c.d.;

din = prep.s.;

(din) fruntea = subst.com.s.,f.,sg.,Ac., constr. cu prep. din, art.hot. -a; c.c.l.;

viitorului = adj.var., cu două term.,m.,sg.,G.; atr.adj.;

magistrat = subst.com.s.,m.,sg.,G.,neart.,art.hot. -lui, preluat de adj. viitorului; atr.subst.gen.;

nu fu = verb cop.,cj. a IV-a, d.act.,ind.,p.s., pers. a III-a, sg., negat de adv.modal nu, formează împreună cu n.p. altceva p.n.;

altceva = pron.nehot.compus, m.,sg.,N.; n.p.;

decît = prep.compusă;

---

[1] *Construcţie gerunzială.*

Scanned with OKEN Scanner

(decît) o intenție = subst.com.s.,f.,sg.,N., art.nehot. o; apoziție;

c) place = ind.prez.; să nu scrie = conj.prez.; -a vedea =inf.,prez.; bușindu-se = ger.; ar fi fost = cond.-op.,perf.; prevedeau = ind.,imperf.; va fi mîncat = ind.viitor (I); nu...ar fi venit = cond.-op.,perf.; să fug = conj.prez.; aș fi sărit = cond.-op.,perf.

TEXT 130

a) " Nu cred iarăși[1]/, că d. T. Arghezi ar fi așa de superficial[2]/, încît să refuze o eventuală distincție[3]/, căci nu d. Arghezi ar veni în mijlocul celor 13 ca un elev de clasa I primară[4]/, ci cei 13 s-ar duce la dînsul[5]/ să-i arate înțelegerea lor[6]/, care[7]/, dacă ar fi jignitoare[8]/, nu știu[7]/ ce sens ar mai avea lumea aceasta[9]/ și ce rost discuția cu d. Samson de la Rampa."[10]/

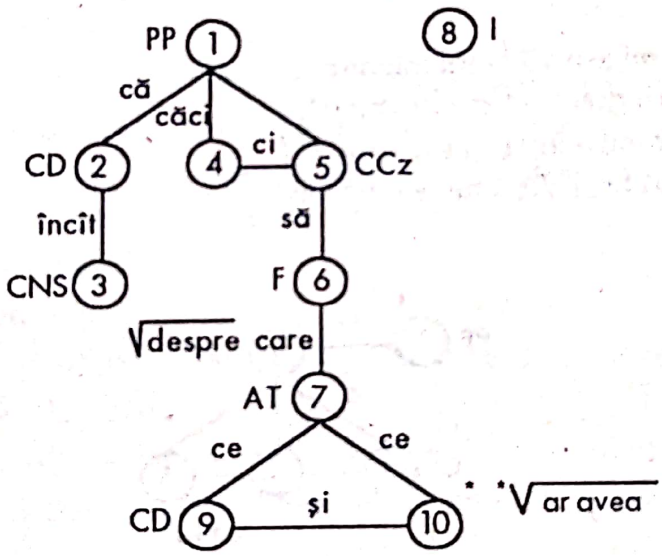

b) nu d. = sb., expr.prin subst.com.s., abreviat, m.,sg.,N., negat de adv.modal nu, art.hot. elidat -l;

Arghezi = apoz., expr.prin subst.pr., s., m.,sg.,N.;

ar veni = p.v., expr.prin verb intranz., cj. a IV-a, d.act., cond.-op., prez., pers. a III-a, sg.;

în mijlocul celor 13 = c.c.l., expr.prin num.card. propriu-zis, cu val.subst.,m.,pl.,G., constr. cu loc.prep. în mijlocul, art.dem., celor;

ca un elev = c.c.m., expr.prin subst.com.s.,m.,sg.,Ac., constr. cu adv.comparativ.,cu val.prep. ca, art.nehot. un;

Scanned with OKEN Scanner

de clasa I primară = atr.adj., expr.prin locuț.adj. (începător), m.,sg.,Ac., fără gr.de c.;

cei 13 = sb., expr.prin num.card.propriu-zis, cu val.subst.,m.,pl.,N., art.dem. cei;

s-ar duce = p.v., expr.prin verb intranz, cj. a III-a, d.refl.,cond.-op.,prez., pers. a III-a, pl.;

la dînsul = c.c.l., expr.prin pron.pers., pers. a III-a, sg.,Ac., constr. cu prep. la.

c) 1) S-a vorbit împotriva dînsului (ci-G.); 2) Grație dînsului am cîștigat partida (ci-D); 3) Se gîndea mult la dînsul (ci-Ac.).

TEXT 131

a) " Te duci[1]/ și rău n-o să-mi mai pară
De-acum de ziua cea de ieri[2]/,
Că nu am fost victimă iară
Neîndurătoarelor dureri[3]/

C-auzu-mi n-o să-l mai întuneci
Cu a gurii dulci suflări fierbinți[4]/,
Pe frunte-mi mîna n-o s-o luneci[5]/
Ca să mă faci[6]/ să-mi ies din minț"[7]/

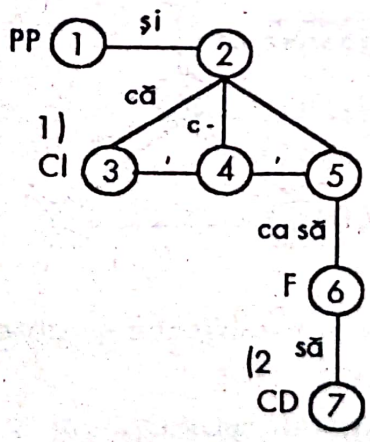

b) cea = atr.adj., expr.prin adj.pron.dem., de depărtare, f.,sg.,Ac.;
de ieri = atr.adv., expr.prin adv.de timp., precedat de prep. de;

---

[1] *Au și nuanță cauzală*
[2] *De fapt,prop.predicativă suplimentară.*

Scanned with OKEN Scanner

neînduratelor = atr.adj., expr.prin adj.var., cu două term.,f.,pl.,D.; gr.poz.;

-mi = atr.pron., expr.prin pron.pers.,pers. I, sg.,D (posesiv), neacc.;

a gurii = atr.subst.gen., expr.prin subst.com.s.,f.,sg.,G., art.hot. -i și pos. a;

dulci = atr.adj., expr.prin adj.var., cu o term.,f.,sg.,G., gr.poz.;

fierbinți = atr.adj., expr.prin adj.var., cu o term.,f.,pl.,Ac., gr.poz.;

-mi = vezi mai sus;

c) n-o cratima unește două cuvinte diferite, care formează silabă comună prin elidarea vocalei u (adv.modal de negație n- și verbul auxiliar al viitorului pupular -o);

să-mi = cratima unește două cuvinte diferite care formează silabă comună (conj. să și pron.pers., neacc. -mi);

de-acum = cratima unește două cuvinte diferite, fiindcă primul (prep. de) formează silabă comună cu primul sunet din cuvîntul următor (adv. acum);

c-auzu-mi = prima cratimă unește conj. că prin elidarea vocalei ă, formînd silabă comună cu primul sunet din al doilea cuvînt-voc. a; a doua cratimă unește pron.pers. -mi, care formează silabă comună cu ultimele două sunete ale subst. -auzu-, prin elidarea art. hot l;

n-o = vezi mai sus;

să-l = vezi mai sus;

cu-a = cratima unește două cuvinte diferite care formează silabă comună (prep. cu și art.pos. a);

frunte-mi = cratima unește două cuvinte diferite, fiindcă pron.pers. -mi formează silabă comună cu ultimele două sunete din subst. frunte;

n-o = vezi mai sus;

s-o = ca și să-mi;

să-mi = vezi mai sus.

TEXT 132

a) " Douăzeci de sfeșnice mari de argint, aduse de la Mitropolie, ardeau la capetele și picioarele celor din coșciuge[1]/, care mai întîi fuseseră scăldați[2]/ și îmbrăcați de cîteva bătrîne în două odăi din fund[3]/, unde fuseseră duși[4]/ și aduși de-acolo, pe o năsălie, luată de la biserica Boteamului."[5]/

Scanned with OKEN Scanner

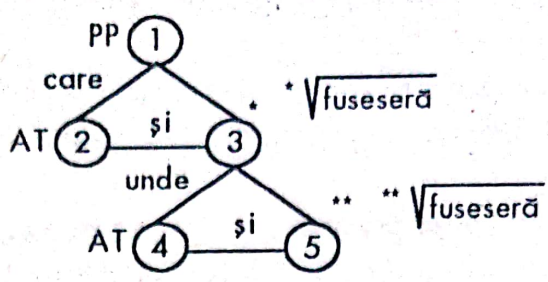

b) de sfeşnice = atr.subst.prep., expr.prin subst.com.s.,n.,pl.,Ac., constr. cu prep. de, neart.;

mari = atr.adj., expr.prin adj.var., cu o term.,f.,pl.,Ac., gr.poz.;

de argint = atr.subst.prep., expr.prin subst.com.s.,n., defectiv de număr, Ac., constr. cu prep. de, neart.;

celor = atr.pron.gen., expr.prin pron.dem.,de depărtare,m.,pl.,G.;

din coşciuge = atr.subst.prep., expr.prin subst.com.s.,n.,pl.,Ac., constr. cu prep. din, neart.;

cîteva = atr.adj., expr.prin adj.pron.,nehot.,f.,pl.,Ac.;

două = atr.adj., expr.prin num.card.propriu-zis,f.,pl.,Ac.;

din fund = atr.adv., expr.prin locuţ.adv.de loc;

luată = atr.adj., expr.prin adj.var., cu două term. (provenit din verb la part.), f.,sg.,Ac.,fără gr.de com.;

Boteanului = atr.subst.gen.,expr.prin subst.pr.,s.,m.,sg.,G., art.hot. -lui;

c) a aduce = 1) Acest vînt rece aduce ploaie (a vesti); 2) După cum îmi dau seama ea aduce cu mama sa (a se asemăna); 3) A reuşit să-l aducă pe drumul cel bun (a îndrepta); 4) De multe ori a adus vorba de călătoriile lui (a interveni); 5) Cearta dintre ei mi-a adus numai necazuri (a provoca);

a arde = 1) Mama a ars astăzi mîncarea (a afuma); 2) Călcînd în grabă, a ars cămaşa cea nouă (a pîrli); 3) Olarii, mai întîi, îşi ard vasele şi apoi le smălţuiesc (a usca la temperatură înaltă); 4) Pensetele sînt arse înainte de a fi folosite (a steriliza); 5) Cine nu a învăţat s-a ars la examen (a rata, a eşua);

picior = 1) Masa are patru picioare; 2) "Pe-un picior de plai" (formă de relief); 3) Trăieşte pe picior mare (bine); 4) Luînd medicamente s-a pus pe picioare (a se însănătoşi); 5) Poezia "Mai am un singur dor" are versurile formate din cîte trei picioare (unitate ritmică);

cap = 1) Magelan a ajuns la Capul Bunei Speranţe (formă de relief); 2) Capul Mafiei a fost prins (şef, lider); 3) S-a dat peste cap şi-a reuşit (a se descurca); 4) Furtul a fost capul de acuzare (motiv); 5) Este un om cu cap (deştept).

Scanned with OKEN Scanner

TEXT 133

a) " E tipul celui[1]/ care crede[2]/ nu că tot[3]/ ce zboară[4]/ se mănîncă[3]/, dar că totul poate fi făcut, împins[5]/ să zboare[6]/ şi că menirea noastră, a fiinţelor inteligente[7]/, mă refer la om ca specie[8]/ -, e[7]/ să determinăm lucrurile[9]/ să se înalţe[10]/, să le dăm aripi."[11]/

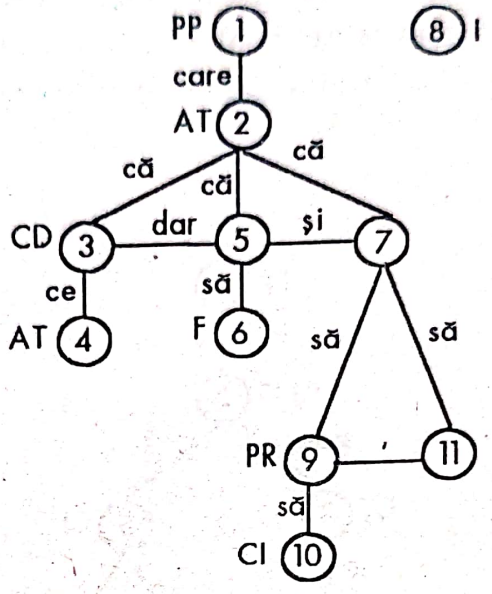

b) celui = pron.dem.,de depărtare, m.,sg.,G.; atr.pron.gen.;
care = pron.rel.,N.;sb.; la nivelul frazei, element relaţional, subord.;
tot = pron.nehot.,m.,sg.,N.;sb.;
ce = pron.rel.,N.,sb.; la nivelul frazei, element relaţional, subord.;
se = pron.refl., pers. a III-a, Ac., neacc., marcă a d.refl.;
totul = pron.nehot.,m.,sg.,N.;sb.;
mă = pron.refl. (provenit din pron.pers.), pers. I, sg.,Ac., marcă a d.refl.;
se = pron.refl., pers. a III-a, Ac., neacc., marcă a d.refl.; c.d.;
le = pron.pers., pers. a III-a, pl.,D., neacc.; ci;

c) În text: a determina = a influenţa; a se înălţa = a se ridica;
În alte contexte: 1). G. Ibrăileanu a determinat apariţia revistei "Viaţa românească" (a condiţiona); 2) În laborator, studenţii au determinat hidrogenul din apă (a stabili); 3)Atributul determină întotdeauna un nume (a se subordona); 4) Darwin a determinat speciile după criteriul evoluţiei (a clasifica).

1) Arivistul tinde să se înalţe mereu pe o treaptă socială superioară (a se afirma); 2) Porumbul s-a înălţat neaşteptat (a creşte); 3) În oraş s-a

Scanned with OKEN Scanner

TEXT 133

a) " E tipul celui[1]/ care crede[2]/ nu că tot[3]/ ce zboară[4]/ se mănîncă[3]/, dar că totul poate fi făcut, împins[5]/ să zboare[6]/ şi că menirea noastră, a fiinţelor inteligente[7]/, mă refer la om ca specie[8]/ -, e[7]/ să determinăm lucrurile[9]/ să se înalţe[10]/, să le dăm aripi."[11]/

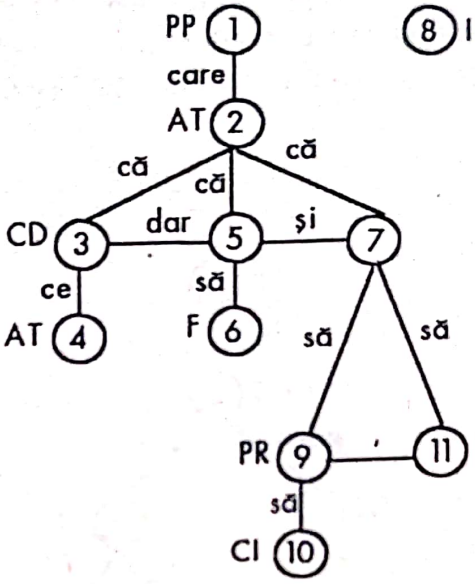

b) celui = pron.dem.,de depărtare, m.,sg.,G.; atr.pron.gen.;
care = pron.rel.,N.;sb.; la nivelul frazei, element relaţional, subord.;
tot = pron.nehot.,m.,sg.,N.;sb.;
ce = pron.rel.,N.,sb.; la nivelul frazei, element relaţional, subord.;
se = pron.refl., pers. a III-a, Ac., neacc., marcă a d.refl.;
totul = pron.nehot.,m.,sg.,N.;sb.;
mă = pron.refl. (provenit din pron.pers.), pers. I, sg.,Ac., marcă a d.refl.;
se = pron.refl., pers. a III-a, Ac., neacc., marcă a d.refl.; c.d.;
le = pron.pers., pers. a III-a, pl.,D., neacc.; ci;

c) În text: a determina = a influenţa; a se înălţa = a se ridica;
În alte contexte: 1). G. Ibrăileanu a determinat apariţia revistei "Viaţa românească" (a condiţiona); 2) În laborator, studenţii au determinat hidrogenul din apă (a stabili); 3)Atributul determină întotdeauna un nume (a se subordona); 4) Darwin a determinat speciile după criteriul evoluţiei (a clasifica).

1) Arivistul tinde să se înalţe mereu pe o treaptă socială superioară (a se afirma); 2) Porumbul s-a înălţat neaşteptat (a creşte); 3) În oraş s-a

Scanned with OKEN Scanner

înălțat un nou edificiu (a construi); 4) La sunetele flautului simțea că se înalță (a se transfigura).

TEXT 134

a) " Era în ochii ei o privire atît de hotărîtă și de impunătoare, cu un înțeles așa de categoric și de precis[1]/, încît[2]/ dacă domnița n-ar fi avut buna inspirație a-mi cere singură[3]/ s-o duc înapoi la fotoliul ai rezervat în salon[4]/, a-și fi fost în stare[2]/ să fac o nepoliteță rugînd-o, sub orice pretext[5]/, cît de stîngaci aș fi putut imagina în pripă[6]/, să mă scutească de atîta onoare."[7]/

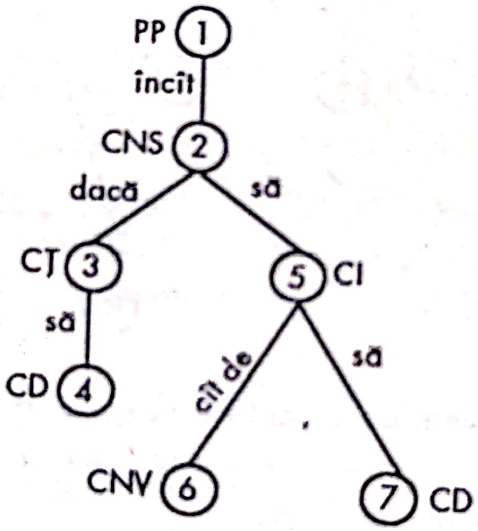

b) atît de = locuț.adv.modală; c.c.m.;
așa de = locuț.adv.modală; c.c.m.;
cît de = locuț.adv.modală; c.c.m.;
sub orice pretext = locuț.adv.modală; c.c.m.;
în pripă = locuț.adv.modală; c.c.m.;

c) ei = pron.pers., pers. a III-a,sg.,f.,G.; atr.pron.gen.;
a...cere = verb tranz., cj. a III-a, d.act.,inf.,prez.; atr.verbal;
mă = pron.pers., pers. I, sg.,Ac.,neacc.; c.d.;
atîta = adj.var., două term.,f.,sg.,Ac., fără gr.de com.; atr.adj.;

Scanned with OKEN Scanner

TEXT 135

a) " Dar bine, cocoane[1]/, dacă nu v-a fost cu plăcere[2]/ să pricepem şi noi cîte ceva[3]/ din cele ce spuneţi dumneavoastră[4]/, de ce ne-aţi mai adus aici[1]/ să vă bateţi joc de noi?"[5]/

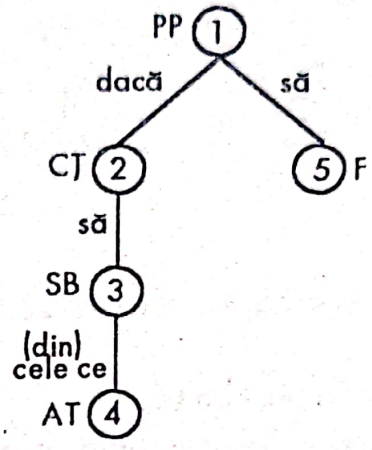

b) v- = pron.pers., pers. a II-a, pl.,D.,neacc.; ci;
noi = pron.pers., pers. I, pl.,N.; sb.;
ceva = pron.nehot., Ac.; c.d.;
(din) cele ce = pron.rel.c., f.,pl.,Ac.; ci;
dumneavoastră = pron.de politeţe, pers. a II-a, pl.,N.; sb.;
ne = pron.pers., pers. I, pl.,Ac., neacc.; c.d.;
vă = pron.refl. (provenit din pron.pers.), pers. all-a, pl.,Ac.; marcă a d.refl.;
(de) noi = pron.pers., pers. I, pl.,Ac., constr. cu prep. de; ci;

c) Cuconului i s-a reproşat că, dacă nu i-a fost cu plăcere să priceapă şi ei cîte ceva din cele ce spune dumnealui, de ce i-au mai adus aici să-şi bată joc de ei.

TEXT 136

a) " Cum au ajuns ţăranii în laşi[1]/, boierii au pus mînă de la mînă[2]/, de i-au ferchezuit frumos[3]/ şi i-au îmbrăcat la fel, cu cheburi albe şi cuşme nouă[4]/, de se mirau ţăranii[5]/ ce berechet i-a găsit[6]/. Apoi[7]/, se zice[8]/ că i-ar fi dat pe sama unuia dintre boieri[7]/ să le ţie cuvînt[9]/, ca să-i facă a înţelege scopul chemării lor la laşi"[10]/

Scanned with OKEN Scanner

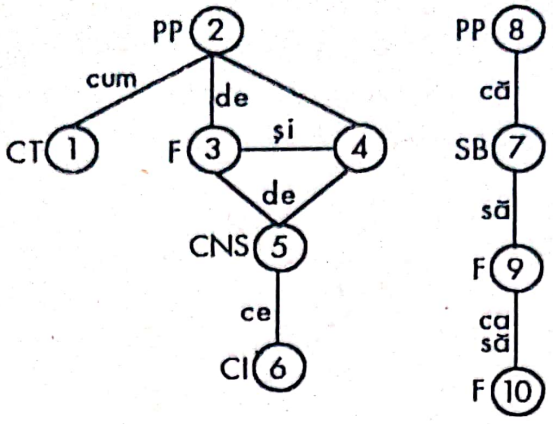

b) au pus mînă de la mînă = locuţ.verbală,tranz., d.act.,ind., p.c., pers. a III-a, pl.,; p.v.;

la fel = locuţ.adv.de mod, comparativă; c.c.m.;

ar fi dat pe seama = locuţ.verbală,intranz., d.act.,cond.-op., perf., pers. a III-a, pl.; p.v.;

să ţie..cuvînt = locuţ.verbală,intranz., d.act.,conj.prez., pers. a III-a, pl.; p.v.

c) - textul aparţine stilului oral, în primul rînd prin lexic, format în totalitate din cuvinte şi expresii populare;

- pentru a da culoare locală, Creangă strecoară şi cîteva regionalisme moldoveneşti: a ferchezui, cheb, cuşmă, berechet;

- la nivel fonetic, întîlnim două fenomene de ortoepie regională: nouă (în loc de cuşme noi) şi sama (în loc de seama);

- sintaxa populară se recunoaşte prin P_3 (F), introdusă prin conj. de.

TEXT 137

a) " Am pornit cu ilustra mea tovarăşe pe latura vastului salon, căutînd calea mai liberă[1]/, şi[2]/, pe cînd îmi spunea[3]/ ca a doua zi e hotărîtă[4]/ să plece pentru cîteva luni în Italia[5]/ şi că i-ar face mare plăcere[6]/ să fie însoţită de un om de spirit, amuzant şi iubitor de artă[7]/, eu căutam distrat, în toate colţurile[2]/, nu cumva voi mai găsi cu ochii norocul[8]/ ce mi se părea pierdut pentru totdeauna."[9]/

Scanned with OKEN Scanner

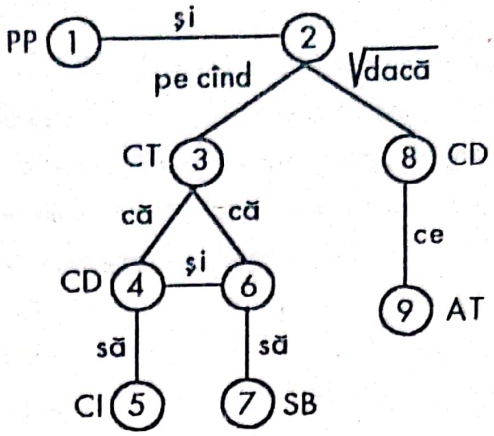

b) (cu)...tovarășe = subst.com.s.,f.,sg.,Ac., constr. cu prep. cu, art.hot. -a este preluat de adj. ilustra; c.i.[1];

(pe latura)... salon = subst.com.s.,n.,sg.,G., constr. cu locuț.prep. pe latura, art.hot. -lui preluat de adj. vastului; c.c.l.;

calea = subst.com.s.,f.,sg.,Ac., art.hot. -a; c.d.;

zi = subst.com.s.,f.,sg.,Ac., neart.;c.c.t. dezvoltat, împreună cu a doua;

(pentru)...luni = subst.com.s.,f.,pl.,Ac., constr. cu prep. pentru, neart.; c.c.t.;

(în) Italia = subst.pr.,s.,f.,sg.,Ac., constr.cu prep. în; c.c.l.;

plăcere = subst.com.s.,f.,sg.,Ac., neart., element component al locuț. verbale a face plăcere;

(de) un om = subst.com.s., m.,sg.,Ac., constr.cu prep. de, art.nehot. un; c.a.;

spirit = subst.com.s.,n.,sg.,Ac., neart.; element component al locuț.adj., de spirit;

(de) artă = subst.com.s.,f.,sg.,Ac., constr.cu prep. de, neart.; ci;

(în)...colțurile = subst.com.s.,n.,pl.,Ac., constr.cu prep. în, art.hot. -le; c.c.l.;

(cu) ochii = subst.com.s.,m.,pl.,Ac., constr.cu prep. cu, art.hot. -i; c.i.[2];

norocul = subst.com.s.,n.,sg.,Ac., art.hot. -l; c.d.

c) ilustra, mea, vastului, mai liberă, a doua, cîteva, mare, de spirit, amuzant și iubitor, toate.

---

[1] *De fapt, complement circumstanțial sociativ;*

[2] *De fapt, complement circumstanțial instrumental.*

Scanned with OKEN Scanner

TEXT 138

a) " Fenomenul i se mai întîmplase de cîteva ori, în momente de mare oboseală...[1]/ dar îl prinsese pe pămînt...[2]/ şi timp de cîteva minute rămînea paralizat pur şi simplu... de fiecare dată[3]/ cînd i se pusese cîrcelul...[4]/ Acum erau doi... cîrcei...[5]/ muşchii pulpei i se contractaseră[6]/, se făcuseră oţel[7]/ şi-l dureau[8]/ ca şi cînd ar fi fost înţepat cu mii de ace[9]/ ori ars cu fierul roşu..."[10]/

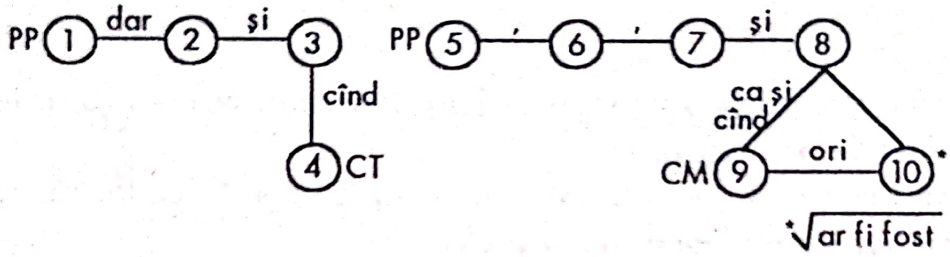

b) i = ci, expr.prin pron.pers.,pers. a III-a, sg.,m.,D., neacc.;
de cîteva ori = c.c.t., expr.prin locuţ.adv.de timp;
în momente = c.c.t., expr.prin subst.com.s.,n.,pl.,Ac., constr.cu prep. în, neart.;
îl = c.d., expr.prin pron.pers.,pers. a III-a, sg.,m.,Ac., neacc.;
pe pămînt = c.c.l., expr.prin subst.com.s.,n.,sg.,Ac., constr.cu prep. pe, neart.;
timp = c.c.t., expr.prin subst.com.s.,n.,sg.,Ac., neart.; c.c.t.;
pur şi simplu = c.c.m., expr.prin locuţ.adv.de mod;
de fiecare dată = c.c.t., expr.prin locuţ.adv.de timp;
cînd = c.c.t., expr.prin adv.rel.de timp;
i = vezi mai sus;
acum = c.c.t., expr.prin adv.de timp;
i = vezi mai sus;
cu mii de ace = c.i.dezvoltat[11], expr.prin subst.com.s.,n.,pl.,Ac., constr.cu prep. cu, neart. şi num. mii, precedat de prep. cu;
cu fierul = c.i[12], expr.prin subst.com.s.,n.,sg.,Ac., constr.cu prep. cu, art.hot. -l;

---

[12] *De fapt,complemente circumstanţiale instrumentale.*

Scanned with OKEN Scanner

TEXT 138

a) " Fenomenul i se mai întîmplase de cîteva ori, în momente de mare oboseală...[1]/ dar îl prinsese pe pămînt...[2]/ şi timp de cîteva minute rămînea paralizat pur şi simplu... de fiecare dată[3]/ cînd i se pusese cîrcelul...[4]/ Acum erau doi... cîrcei...[5]/ muşchii pulpei i se contractaseră[6]/, se făcuseră otel[7]/ şi-l dureau[8]/ ca şi cînd ar fi fost înţepat cu mii de ace[9]/ ori ars cu fierul roşu..."[10]/

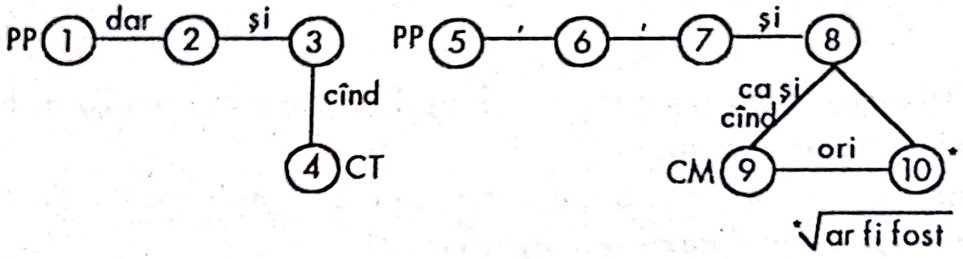

b) i = ci, expr.prin pron.pers.,pers. a III-a, sg.,m.,D., neacc.;
de cîteva ori = c.c.t., expr.prin locuţ.adv.de timp;
în momente = c.c.t., expr.prin subst.com.s.,n.,pl.,Ac., constr.cu prep. în, neart.;
îl = c.d., expr.prin pron.pers.,pers. a III-a, sg.,m.,Ac., neacc.;
pe pămînt = c.c.l., expr.prin subst.com.s.,n.,sg.,Ac., constr.cu prep. pe, neart.;
timp = c.c.t., expr.prin subst.com.s.,n.,sg.,Ac., neart.; c.c.t.;
pur şi simplu = c.c.m., expr.prin locuţ.adv.de mod;
de fiecare dată = c.c.t., expr.prin locuţ.adv.de timp;
cînd = c.c.t., expr.prin adv.rel.de timp;
i = vezi mai sus;
acum = c.c.t., expr.prin adv.de timp;
i = vezi mai sus;
cu mii de ace = c.i.dezvoltat[11], expr.prin subst.com.s.,n.,pl.,Ac., constr.cu prep. cu, neart. şi num. mii, precedat de prep. cu;
cu fierul = c.i[12], expr.prin subst.com.s.,n.,sg.,Ac., constr.cu prep. cu, art.hot. -l;

---

[12] *De fapt,complemente circumstanţiale instrumentale.*

Scanned with OKEN Scanner

c) ...rămînea ca şi cum ar fi fost paralizat... se făcuseră ca şi cum se otelise...

TEXT 139

a) " Marin Preda nu era cîtuşi de puţin[1]/ - voi încerca[2]/ să mă explic îndată[3]/ - ceea ce se numeşte, în mod obişnuit, în textele de memorialistică literară, un prieten cald şi apropiat al confraţilor mai tineri[4]/. Acela[5]/ care nu doar a dominat, în mod indiscutabil[6]/ - şi fără rival[7]/ - o întreagă epocă a romanului românesc, peste douăzeci şi cinci de ani[6]/, dar a şi influenţat în chip decisiv şi în modul cel mai direct destinul acestuia, determinîndu-i forma şi impunîndu-şi amprenta asupra veritabilei ierarhii a personalităţilor poeziei noastre contemporane[8]/, aşadar, Marin Sorescu nu se caracteriza, ca atîţia alţi maeştri prin cordialitate, bunăvoinţă şi generozitate în relaţiile cu aceia[5]/ care veneau pe urmele sale[9]/. El a fost, mai curînd[10]/, desigur situaţia nu e cu desăvîrşire nouă[11]/, un «mare singuratic»."[10]/

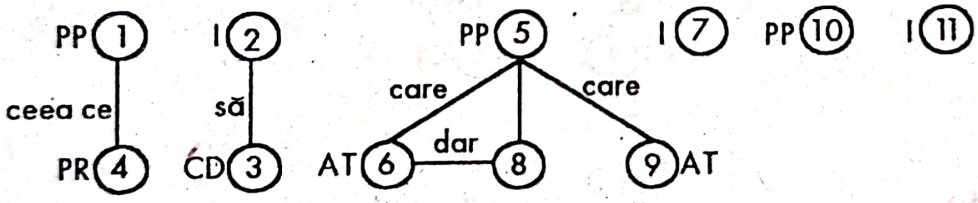

b) cîtuşi de puţin = locuţ.adv.de mod; val.stilistică restrictivă;
îndată = adv.de timp.; c.c.t.;
în mod obişnuit = locuţ.adv.de mod; c.c.m.;
doar = adv.de mod; val.stilistică restrictivă;
în mod indiscutabil = locuţ.adv.de mod; c.c.m.;
îşi = adv.de mod; val.stilistică;
în chip decisiv = locuţ.adv.de mod; c.c.m.;
în modul cel mai direct = locuţ.adv.de mod, gr.superlativ de sup.; c.c.m.;
aşadar = adv.de mod; val.stilistică conclusivă;
mai curînd = adv.de mod, gr.de comp.de sup.; val.stilistică emfatică;
desigur =adv.de mod; val.stilistică emfatică.

Scanned with OKEN Scanner

c) confrate (pref. con- + frate); românesc (român + suf. -esc); desăvîrşire (pref. de + verb săvîrşi + suf. -ire); singuratic (singur + suf. atic)[1]

d) tex-te-le; me-mo-ri-a-lis-ti-că; pri-e-ten; in-flu-en-ţat; am-pren-ta; ie-rar-hii; ca-rac-te-ri-za; bu-nă-vo-in-ţă; re-la-ţi-i-le; de-să-vîr-şi-re.

TEXT 140

a) " Dar[1]/ cum se vor petrece toate acestea[2]/, cine să aibă grijă[3]/ ca lucrurile să iasă bine[4]/, cine să fie tras la răspundere[5]/ dacă ceva are să iasă prost[6]/, toate acestea nu i se păreau lui Ilie nişte lucruri[1]/ la care să se gîndească în mod deosebit."[7]/

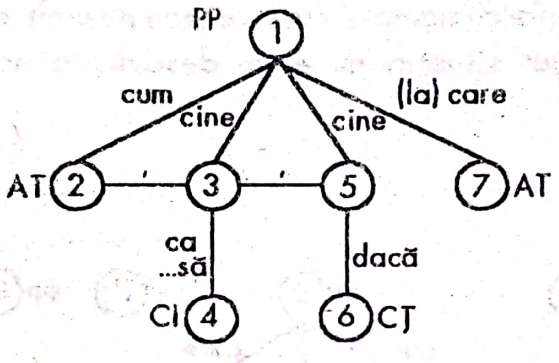

b) se vor petrece = p.v., expr.prin verb intranz.,cj., a III-a, d.refl.,ind.,viitor I, pers. a III-a, pl.;

să aibă grijă = p.v., expr.prin locuţ.verb.intranz.,d.act., conj.,prez., pers. a III-a, sg.;

să iasă bine = p.n.format din verb cop. a ieşi, cj. a IV-a,d.act., conj.,prez., pers. a III-a, m.,sg., şi n.p. bine, expr.prin adv.,de mod.,gr.poz.;

să fie tras la răspundere = p.v., expr.prin locuţ.verb.,d.pas., conj.,prez., pers. a III-a, sg.;

are să iasă prost = p.n., format din verb cop. a ieşi, cj. a IV-a, d.act.,ind.,viitor popular, pers. a III-a, sg. şi n.p. prost, expr.prin adv.de mod.,gr.poz.;

---

[1] *Cuvintele: memorialistică, literară, indiscutabil, a influenţa, decisiv, a determina, a impune, personalitate, a caracteriza, cordialitate, generozitate, deşi aparent derivate, acest proces nu s-a produs pe teritoriul limbii române, ci au fost, în aceeaşi formă, împrumutate din limba franceză.*

nu...se păreau... niște lucruri = p.n.format din verb cop. a se părea, cj. a II-a, d.refl.,ind.,imperf.,pers. a III-a,pl.,negat de adv.modal de negație nu și n.p. niște lucruri, expr.prin subst.c.,n.,pl.,N., art.nehot. niște;

să se gîndească = p.v., expr.prin verb intranz., cj. a IV-a, d.refl.,conj.,prez., pers. a III-a, sg.

c) În text: ceva = sb.;

În alte contexte: 1) Experiența aceasta înseamnă ceva pentru el (n.p.-N.); 2) Ți-am adus un cadou, ceva, sper, util (apoz.-N.);

d) acestea = pron.dem.,de apropiere,f.,cu val.neutră,pl.,N.; sb.;
cine = pron.rel.,N.; sb.; la nivel de frază, element relațional;
cine = idem;
acestea = vezi mai sus;
la care = pron.rel.,Ac., constr. cu prep. la; ci;

TEXT 141

a) " Vorbind așa nu mințeam tocmai[1]/, dar îndărătul acestui fel de a privi lucrurile cam ușuratic, mai mult literar, se ascundea ceva mai înalt, o gîndire nobilă[2]/, care ea singură m-a hotărît a pune lacăt gurii cunoscutului meu[3]/, și pe care[4]/ dacă i-aș fi spus-o[5]/, mă îndoiesc[4]/ că ar fi fost în stare[6]/ să o priceapă."[7]/

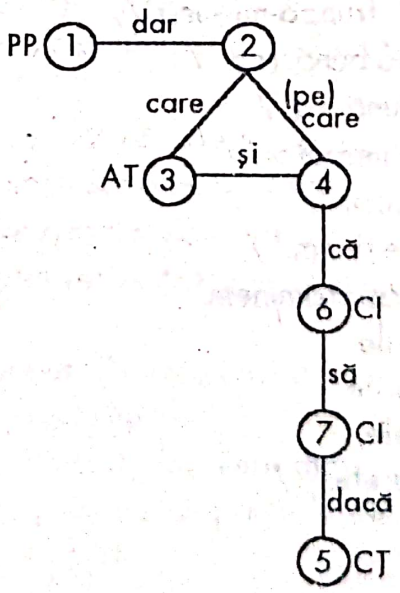

Scanned with OKEN Scanner

b) tocmai = adv.de mod,de întărire; fără funcție sintactică;
îndărătul = prep.; construiește cazul G.;
ceva = pron.nehot.,N.; sb.;
ea = pron.pers., pers. a III-a,sg.,f.,N.;apoz.;
lacăt = subst.com.s.,n.,sg.,Ac.; element component al locuț.verbale a pune lacăt;
pe care = pron.rel.,Ac.,constr. cu prep. pe = despre (anacolut); c.i.;

c) nu = adv.modal,de negație; tocmai = adv.modal, de întărire; dar = conj.coord.advers.; de = prep.s.; a = prep.s.; cam = adv.modal, de aproximație; mai = adv.; marcă a comparativului de superioritate; și = conj.cond.cop.; pe = prep.s.; dacă = conj.subord.; că = conj.subord.; în = prep.; să = conj.subord.; marcă a verbului la conjunctiv.

Îndărătul vorbelor sale nu se ascundeau gînduri tocmai rele, dar se punea problema de a lămuri dacă aceste cuvinte rostite în situațiile pe care le bănuiam și deci, le cam știam, nu pot să fie mai vinovate, decît mi s-a spus că sînt.

TEXT 142

a) " - Ce mi-i vremea[1]/, cînd de veacuri
Stele-mi scînteie pe lacuri[2]/,
Că[3]/ de-i vremea rea sau bună[4]/,
Vîntu-mi bate[3]/, frunza-mi sună[5]/;
Și[6]/ de-i vremea bună, rea,[7]/
Mie-mi curge Dunărea.[6]/
Numai omu-i schimbător,[8]/
Pe pămînt rătăcitor,[9]/
Iar noi locului ne ținem,[10]/
Cum am fost[11]/ așa rămînem:
Marea și cu rîurile,
Lumea cu pustiurile,
Luna și cu soarele,
Codru cu izvoarele."[12]/

Scanned with OKEN Scanner

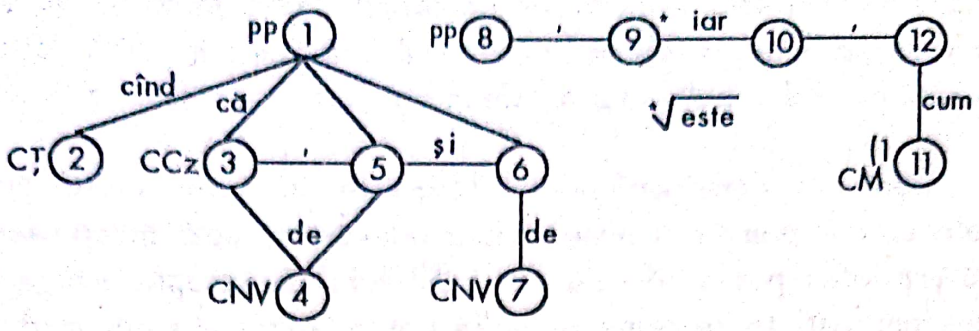

b) ce...-i = p.n., format din verb cop. a fi,cj., a IV-a, d.act.,ind.,prez.,pers. a III-a,sg., și n.p. ce, expr.prin pron.int.,N.;

scînteie = p.v., expr.prin verb intranz., cj.I, d.act., ind.,prez.,pers. a III-a, pl.;

-... rea sau bună = p.n., format din verb cop. a fi, cj. a IV-a, d.act.,ind.,prez., și n.p. multiplu rea sau bună, expr.prin adj.var. cu două term.,f.,sg.,N.,gr.poz.'

bate = p.v., expr.prin verb intranz.cj. a III-a, d.act.,ind.,prez., pers. a III-a, sg.;

sună = p.v., expr.prin verb intranz., cj.I, d.act.,ind.,prez.,pers. a III-a, sg.;

-..bună, rea = p.n., format din verb cop. a fi (vezi mai sus) și n.p. multiplu bună, rea (vezi mai sus);

curge = p.v., expr.prin verb intranz, cj. a III-a, d.act.,ind.,prez., pers. a III-a, sg.;

-i schimbător = p.n., format din verb cop. a fi (vezi mai sus) și n.p. schimbător, expr.prin adj.var.,cu două term.,m.,sg.,N.;

este rătăcitor = p.n. (vezi mai sus);

ne ținem = p.v., expr.prin verb intranz.,cj. a III-a, d.refl.,ind.,prez., pers. I, pl.;

cum am fost = p.n., format din verb cop. a fi, cj. a IV-a, d.act.,ind.,p.c., pers. I, pl. și n.p. cum, expr.prin adv.de mod;

așa rămînem = p.n., format din verb cop. a rămîne, cj. a III-a, d.act.,ind.,prez., pers. I, pl. și n.p. așa, expr.prin adv. de mod.

---

[1] *De fapt, prop. apoz. (explică adv. așa din P_{12}).*

c) - poezia este o meditație antitetică, fixînd ideea de apoziție dintre veșnicia naturii și efemeritatea omului, apoziție marcată de două ori: o dată prin adverbul numai și a doua oară prin conjuncția adversativă iar;

- pentru a convinge, poetul folosește, în exclusivitate, modul indicativ care exprimă o acțiune singură, adevărată, reală, adică ceea ce afirmă nu poate fi pus la îndoială, este indubitabil. Cu excepția unui perfect compus (am fost), toate celelalte verbe sînt la prezentul etern, meditația căpătînd un caracter generalizator (se manifestă oricînd și oriunde pe Pămînt);

- vremea pentru natură este calificată prin două adjective antitetice, care se anulează prin repetiție și inversiune (rea sau bună; bună, rea), ceea ce scoate în evidență nepăsarea naturii (aici codrul), asocierea acestor adjective semnificînd indiferența naturii în fața trecerii, trecerea afectînd doar ființa umană, caracterizată tot prin două adjective, dar complementare semantic: "Numai omu-i schimbător/ Pe pămînt rătăcitor";

- cuvîntul cheie al poeziei este substantivul vremea ce se repetă de trei ori, întotdeauna articulat hotărît, sugerînd că pentru natură vremea este cea mai cunoscută, ca o realitate a existenței sale, dincolo de timp. În vreme se situează și se manifestă elementele naturii terestre și cosmice; "Stele... scînteie pe lacuri"; "Vîntu... bate, frunza... sună, ... curge Dunărea". Totul acționează parcă în favoarea codrului, justificîndu-se astfel prezența dativului etic, pers. I, sg., (de șase ori);

- substantivele din final, și acestea articulate, apar perechi, ca-ntr-o existență dublă, permanentă: "Marea și cu rîurile,/ Lumea cu pustiurile,/ Luna și cu soarele,/ Codrul cu izvoarele", sintetizînd elementele naturii surprinse mai sus în mișcare, iar acum în existență ("așa rămînem").

TEXT 143

a) " După cum, pentru a nu vătăma în mintea mea icoana senină a făpturii din afară, n-am voit[1]/ să văd chipul mutilat al sărmanului tînăr[2]/, tot astfel nu m-am învoit[3]/ să aflu nimic despre el, de teamă[4]/ să nu fie ceva[5]/ care să-i poată mînji amintirea sufletească."[6]/

Scanned with OKEN Scanner

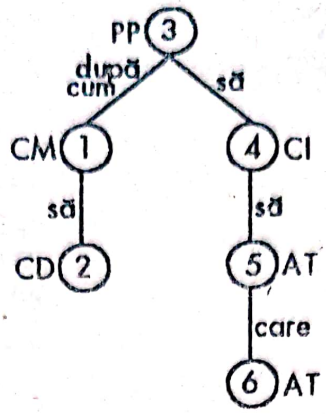

b) pentru a nu vătăma = verb tranz.,cj. I, d.act.,inf.,prez.,precedat de prep. pentru, negat de adv.modal nu; c.c.s.;
mea = adj.pron.pos.,f.,sg.,Ac.; atr.adj.;
sărmanului = adj.var. cu două term.,m.,sg.,G.; gr.poz.; atr.adj.;
(de) teamă = subst.com.s.,f.,sg.,Ac., constr. cu prep. de, neart; c.c.cz.;
ceva = pron.nehot.,N.; sb.;

c) După cum, spre a nu vătăma în conştiinţa mea icoana limpede a făpturii din afară, n-am voit să văd chipul desfigurat al sărmanului tînăr, tot aşa nu m-am încumetat să aflu nimic despre el, de teamă să nu fie ceva care să-i poată păta amintirea sufletească.

TEXT 144

a) " Talentul literar[1]/, cît este[2]/, al lui C. Negri se vede[1]/, de altfel[3]/, cel mai bine în scrisori, savuroase în dulcea lor moldovenească, atunci[1]/, firește[4]/, cînd autorul nu le scrie ca tot bonjuristul, de-a dreptul în franțuzește[5]/. Omul e modest, cu capul pe umeri și cu picioarele pe pămînt, cordial, dar și foarte net[6]/, cînd e[7]/ să refuze un mandat de deputat sau chiar domnia[8]/, pe care le aprecia corect ca nepotrivite cu firea lui pașnică și ispitită de viața simplă de la moșie[9]/. Tonul exact mi-l dau aceste rînduri despre sine dintr-o scrisoare către Alecsandri[10]/, în care se referă la poetul latin[11]/ care a preferat[12]/ să se retragă la proprietatea sa de pe valea Liceuzei[13]/ decît să fie secretarul lui Augustus."[14]/

Scanned with OKEN Scanner

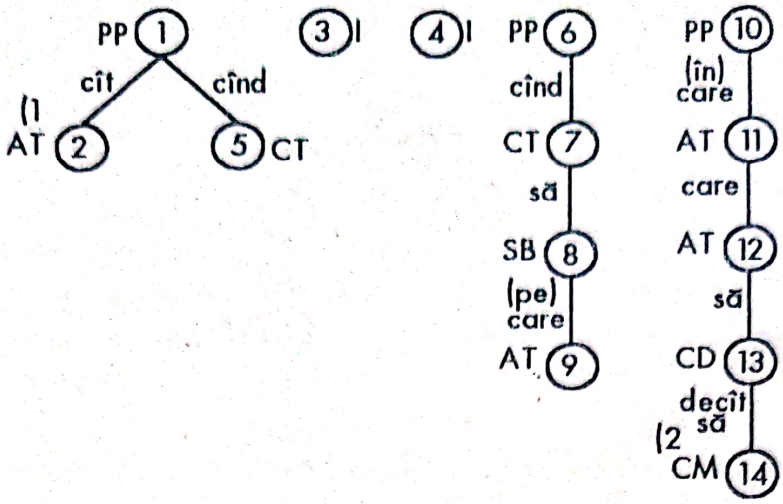

b) talentul = art.hot.,m.,sg.,N.; al lui C.Negri = art.pos.gen., se acordă cu talentul, m.,sg.,N. şi art.hot. lui, m.,sg.,G.; cel mai bine = art.dem.adj., m.,sg.,N.; marcă a super.rel.; dulceaţa = art.hot.,f.,sg.,Ac., preluat de la subst. moldovenească; autorul = art.hot.m.,sg.,N.; bonjuristul = art.hot.,m.,sg.,Ac.; omul = art.hot., m.,sg.,N.; capul = art.hot.,m.,sg.,Ac.; picioarele = art. hot., f.,pl. Ac.; un mandat = art.nehot.,m.,sg.,Ac.; domnia = art.hot.,f.,sg.,Ac.; firea = art.hot.,f.,sg.,Ac.; viaţa = art.hot.,f.,sg.,Ac.; tonul = art.hot.,m.,sg.,Ac.; o scrisoare = art.nehot.,f.,sg.,Ac.; poetul = art.hot.,m.,sg.,Ac.; proprietatea = art.hot.,f.,sg.,Ac.; valea = art.hot.,f.,sg.,Ac.; Liceuzei = art.hot., f.sg.,G.; secretarul = art.hot.,m.,sg.,N.; lui Augustus = art.hot.,m.,sg.,G.;

c) cît = c.c.m., expr.prin adv.de mod cantitativ;
cel mai bine = c.c.m., expr.prin adv.de mod, gr.superlrel.;
în scrisori = c.c.l., expr.prin subst.com.s.,f.,pl.,Ac., constr. cu prep. în, neart.;
atunci = c.c.t., expr.prin adv.de timp;
cînd = c.c.t., expr.prin adv.rel.de timp;
ca... bonjuristul = c.c.m., comparativ, expr.prin subst.com.s.,m.,sg.,Ac., constr. cu prep. ca, art.hot. -l;
de-a dreptul = c.c.m., expr.prin locuţ.adv.de mod;
în franţuzeşte = c.c.m., expr.prin adv.de mod, precedat de prep. în;

---

[1] *De fapt, prop.apoz;*
[2] *De fapt, prop.circumstanţială opoziţională, avînd regent* P_{12}.

Scanned with OKEN Scanner

cînd = vezi mai sus;

corect = c.c.m., expr.prin adv.de mod, gr.poz.;

în care = c.c.l., expr.prin pron.rel., Ac., constr. cu prep. în;

la proprietatea = c.c.l., expr.prin subst.com.,s.,f.,sg.,Ac.,constr. cu prep. la,art.hot. -a.

TEXT 145

a) " Una singură de sus se împăiengina de raze slabe, aceea a unei odăi încărcate de poleieli[1]/, unde veghea o lampă așezată pe un colț de dulap[2]/ - mai mult candelă decît lampă[3]/ - abia lăsînd[2]/ să se cearnă ca înveninată printr-un înveliș de smalțuri verzi, o lumină înăbușită, una din acele lumini[4]/ care, după datinile vrăjitorești, sunt prielnice duhurilor rele[5]/ ce rătăcesc în puterea nopții."[6]/

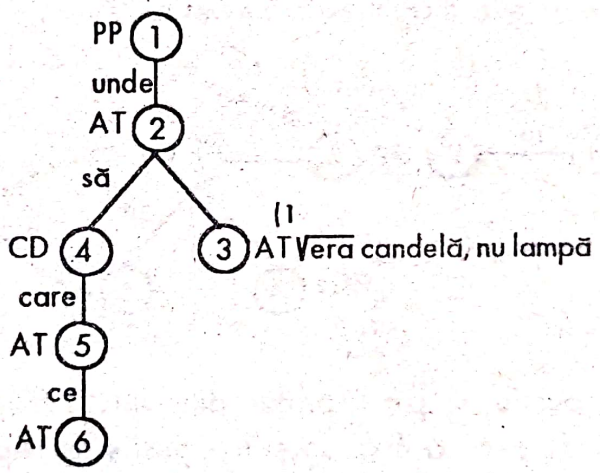

b) de raze = c.c.cz., expr.prin subst.com.s., f.,pl.,Ac., constr. cu prep. de, neart;

de poleieli = c.d., expr.prin subst.com.s.,f.,pl.,Ac., constr. cu prep. de, neart.;

unde = c.c.l., expr.prin adv.rel.de loc;

pe un colț = c.c.l.,expr.prin subst.com.s.,n.,sg.,Ac.,constr. cu prep. pe, art.nehot. un;

abia = c.c.m., expr.prin adv.de mod;

printr-un înveliș = c.c.l., expr.prin subst.com.s.,n.,sg.,Ac., constr. cu prep. printr-; art.nehot. un;

---

[1] *De fapt, prop.apoz.*

după datinile = c.c.m., expr.prin subst.com.s.,f.,pl.,Ac., constr. cu prep. după, art. hot. -le;

duhurilor = ci. expr.prin subst.com.s.,n.,pl.,D., art.hot. -lor;

în puterea nopții = c.c.t., expr.prin subst.com.s.,f.,sg.,G., constr. cu locuț.prep. în puterea, art.hot. -i;

c) odaie = cameră, încăpere, salon, dormitor, sufragerie, iatac;

lampă = lustră, veioză, lampadar, felinar, lămpaș;

înveliș = învelitoare, acoperiș, copertă, scoarță, prelată;

a rătăci = 1) a pribegi, a hoinări, a colinda, a cutreiera, a peregrina, a vagabonda; 2) a pierde, a încurca, a prăpădi.

TEXT 146

a) " Cheiul era pustiu[1]/, iar casele oarbe[2]/. Peste tot ferestrele erau negre[3]/, unele fiind însă deschise[4]/, se zăreau acele locuri posomorîte de argint-viu[5]/ ce rînjesc în oglinzi, în întuneric."[6]/

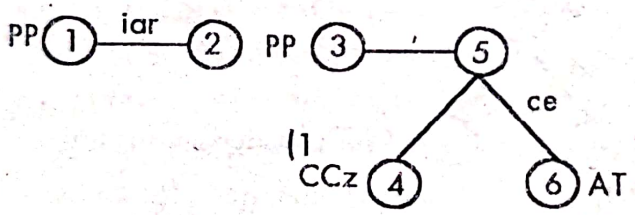

b) era pustiu = p.n., format din verbul cop. a fi, cj. a IV-a, d.act.,ind.,imperf., pers. a III-a, sg.,și n.p. pustiu, expr.prin adj.var. cu două term.,m.,sg.,N.,gr.poz.;

erau oarbe = p.n., eliptic de verb cop.; n.p. oarbe, expr.prin adj.var., cu două term.,f.,pl.,N., fără gr.de c.'

erau negre = p.n., format din verb cop. a fi, cj. a IV-a, d.act.,ind.,imperf., pers. a III-a, pl. și n.p. negre, expr.prin adj.var. cu două term.,f.,pl.,N.;

fiind...deschise = p.n., format din verb cop a fi, cj. a IV-a, d.act.,ger. și n.p. deschise, expr.prin adj.var., cu două term. (provenit din part.), f.,pl.,N., gr.poz.;

se zăreau = p.v., expr.prin verb intranz., cj. a IV-a, d.refl.,ind.,imperf.,pers. a III-a, pl.;

---

[1] *Construcție gerunzială (subiect = unele)*

Scanned with OKEN Scanner

rînjesc = p.v., expr.prin verb intranz., cj. a IV-a, d.act.,ind.,prez., pers. a III-a, pl.

c) cheiul; pustiu; iar; oarbe; erau; zăreau; viu.

TEXT 147

a) " Şi[1]/ cînd însoţitorul i-a arătat[2]/ ce este moartea[3]/, făcîndu-l[2]/ să înţeleagă fatalitatea ei[4]/, căreia[5]/ nici un om[6]/, oricît ar fi de bogat şi de puternic[7]/ nu[5]/ i se[6]/ poate[5]/ sustrage[6]/, Bodhisattva (Budha), cu răsuflarea tăiată de o emoţie extraordinară, s-a întors pentru ultima dată acasă[1]/, pentru ca, renunţînd apoi la tot[8]/ ce-i oferea viaţa sa de prinţ regal[9]/, să se retragă în singurătatea munţilor şi a pădurilor[8]/, unde voia[10]/ să reflecteze netulburat la mizeriile lumii şi la modul[11]/ cum ar putea scăpa oamenii de ele."[12]/

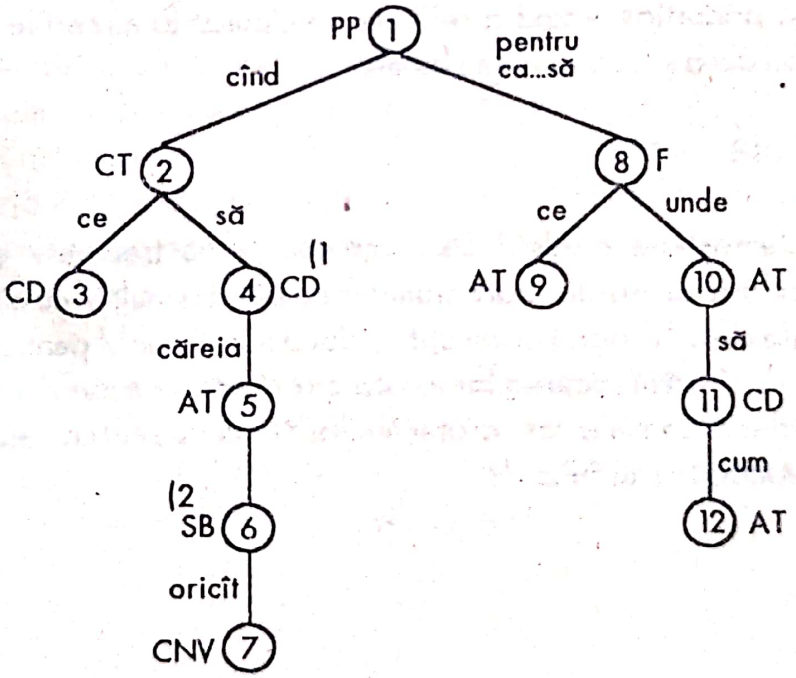

b) i- = pron.pers.,pers. a III-a, sg.,m.,D.,neacc.; ci;
ce = pron.rel.,N.; n.p.;
-l = pron.pers.,pers. a III-a, sg.,m.,Ac.,neacc.; c.d.;
ei = pron.pers.,pers. a III-a,sg.,f.,G.; atr.pron.gen.;

---

[1] *De fapt, predicativă suplimentară;*
[2] *Construcţie infinitivală.*

căreia = pron.rel.,sg.,f.,D.; ci;
nici un = adj.pron.neg.,m.,sg.,N.; atr.adj.;
i = vezi mai sus;
se = pron.refl., pers. a III-a, Ac.; marcă a d. refl.;
s- = idem;
la tot = pron.nehot.,m.,sg.,Ac., constr. cu prep. la; ci;
ce = pron.rel.,Ac.; c.d.;
-i = vezi mai sus;
sa = adj.pron.pos., f.,sg.,N.; atr.adj.;
se = vezi mai sus;
de ele = pron.pers., pers. a III-a, pl.,f.,Ac., constr. cu prep. de; ci;

c) Şi cînd însoţitorul i-a arătat ce este moartea, făcîndu-l a înţelege fatalitatea ei căreia nici un om fie bogat fie puternic, nu i se poate sustrage, Bodhisatta (Budha), cu răsuflarea tăiată de o emoţie extraordinară, s-a întors pentru ultima dată acasă, renunţînd apoi la toate ofertele vieţii sale de prinţ regal, pentru a se retrage în singurătatea munţilor şi a pădurilor, voind a reflecta netulburat la mizeriile lumii şi la modul posibil de-a scăpa oamenii de ele.

TEXT 148

a) " Demostene crede[1]/ că[2]/ atenienii[3]/ nu trebuie[2]/ să rămînă indiferenţi în faţa cuceririlor barbarului[3]/, cu atît mai mult[4]/ cu cît ţinuturile îngenunchiate de el[5]/, dacă au amuţit[6]/, dacă tac[7]/, tac[5]/ pentru că nu pot face altceva[8]/, însă în tăcerea lor există o forţă de seamăn[9]/, pe care n-o va înăbuşi, decît demisia lor, a atenienilor[10]/, care sînt ca fermecaţi de avansul implacabil al lui Filip."[11]/

Scanned with OKEN Scanner

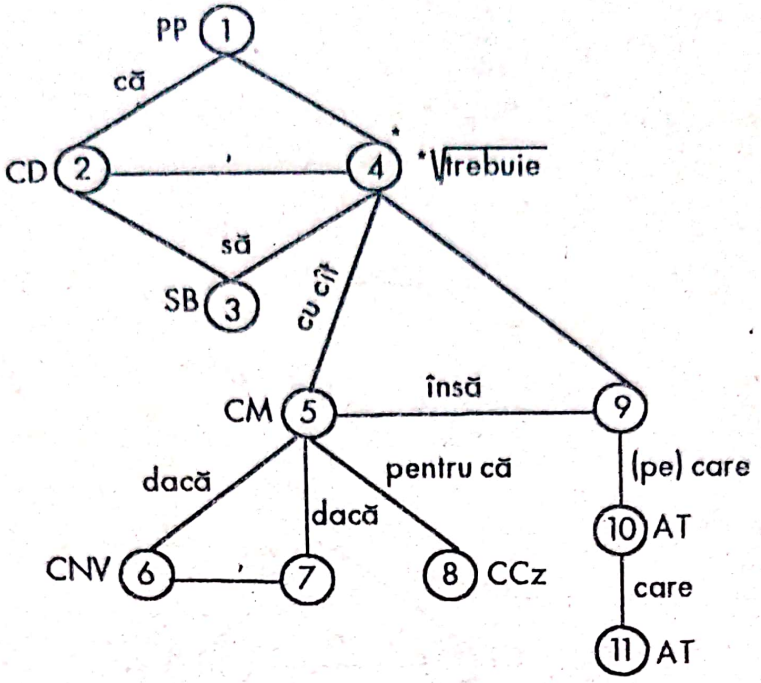

b) Demostene = sb., expr.prin subst.pr.,m.,sg.,N.;
atenienii = sb., expr.prin subst.com.s.,m.,pl.,N., art.hot. -i;
ţinuturile = sb., expr.prin subst.com.s.,n.,pl.,N., art.hot. -le;
o forţă = sb., expr.prin subst.com.s.,f.,sg.,N., art.nehot. o;
demisia = sb., expr.prin subst.com.s.,f.,sg.,N., art.hot. -a;
care = sb., expr.prin pron.rel., N.

c) atenienii = Atena + suf.adj. -ian (devenit subst.prin conversiune); cucerire = a cuceri + suf.inf.lung -ire (caresubstantivizează); îngenunchiat = pref. în + genunchi + suf.gramatical -at (ce formează participiul); tăcere = a tăcea + suf.inf.lung -ere (care substantivizează).

TEXT 149

a) " S-ar părea[1]/ că dîndu-şi fiecare seama de esenţa propriei vieţi, încearcă[2]/ să se influenţeze reciproc[3]/, apa vorbind pietrelor despre frumuseţea mişcării[4]/ şi căutînd[5]/ să le tragă la vale[6]/, pe cînd pietrele, lăsîndu-se greu la fund, se străduie[7]/ să o convingă de vastitatea[8]/ pe care o capătă lumea[9]/ cînd nu-i străbătută[10]/, ci contemplată."[11]/

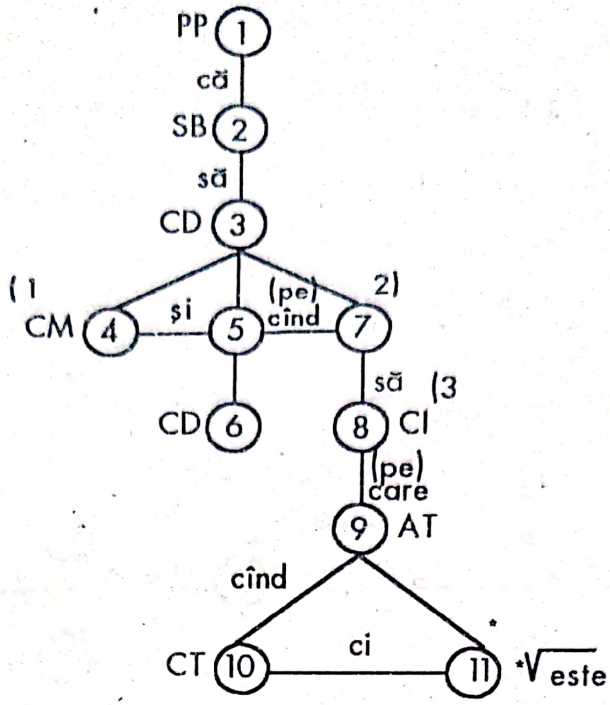

b) vieți = subst.com.s.,f.,sg.,G., art.hot. -i, preluat de adj.antepus; atr.subst.gen.;

reciproc = adv.de mod; c.c.m.;

(despre) frumusețea = subst.com.s.,f.,sg.,Ac., constr. cu prep. despre, art.hot. -a; c.;

pe cînd = locuț.conj.coord.advers.;

greu = adv.de mod; c.c.m.;

contemplată = verb, cj.I, d.pas. (eliptic de verb aux.),ind.prez., pers. a III-a, sg.;

c) S-ar părea că dacă își dă fiecare seama de esența propriei vieți, încearcă să se influențeze reciproc, adică apa ar vorbi pietrelor despre frumusețea mișcării și ar căuta să se tragă la vale, iar petrele, care se lasă greu la fund, se străduie să o convingă de vastitatea pe care o capătă lumea cînd nu-i străbătută, ci este contemplată.

---

[1] *De fapt, prop.apoz;*
[2] *pe cînd = dar, iar;*
[3] *Cu nuanță finală.*

Scanned with OKEN Scanner

TEXT 150

a) " Înțelegi tu acum[1]/ că[2]/ acela[3]/ care ține cu mine[4]/ nu are[2]/ să se teamă de nimic[3]/, iară[5]/ acela[6]/ care vrea[7]/ să mă doboare[8]/ trebuie[5]/ să steie mereu cuprins de îngrijire[6]/, pentru că[9]/, de ar fi mai nevinovat decît copilul de trei zile[10]/, tot îi frîng în cele din urmă gîtul."[9]/

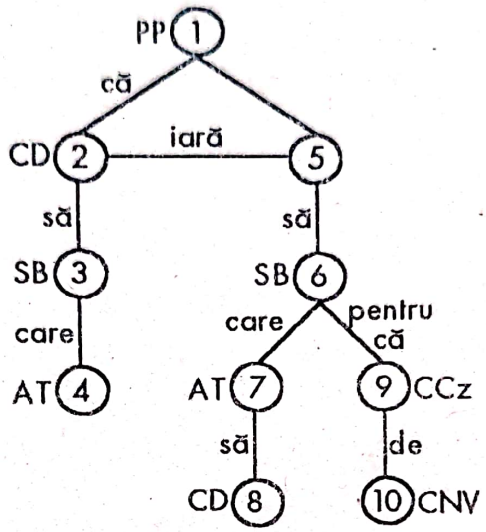

b) de = conj.subord.s.;

ar fi mai nevinovat = verb cop. ar fi, cj. a IV-a, d.act., cond.-op.,prez., pers. a III-a, sg. și adj. mai nevinovat, var.cu două term., m., sg., N., gr.com.super.; p.n.;

decît copilul = subst.com.s.,m.,sg.,Ac., constr. cu adv.com., cu val. prep. decît, art.hot. -l; c.c.m.;

de trei zile = subst.com.s.,f.,pl.,Ac., constr. cu prep. de, neart. și num.card.propriu-zis trei (se acordă cu subst.); atr.subst.prep.dezvoltat);

tot = adv.de mod corelativ;

îi = pron.pers., pers. a III-a, sg.,m.,D., neacc.; ci;

frîng...gîtul = locuț.verbală,intranz.,d.act.,ind.,prez., pers. I, sg.; p.v.;

În cele din urmă = locuț.adv.; c.c.t.;

c) " ..." = încadrează un citat;

$(,)_1$ = coordonează adversativ, împreună cu conj. iară P_2 și P_5;

$(,)_2$ = desparte P_9 (c.cz.) de P_6 (regenta);

$(,)_{3,4}$ = izolează P_{10} (CNV) intercalată în P_9;

(.) = marchează sfîrșitul unei comunicări enunțiative.

Scanned with OKEN Scanner

Cartea de față se adresează candidaților la admiterea în liceu și facultăți, elevilor și studenților de la filologie, celor de la liceele de pedagogie, precum și învățătorilor și profesorilor care participă la cursurile de perfecționare. De aceea este formată din următoarele trei părți:

I. Tehnica analizelor lingvistice, în care veți găsi informații teoretice cu privire la abordarea unui text din toate punctele de vedere: fonetic, lexical, morfologic, sintactic, stilistic, ortografie și punctuație.

II. Texte propuse. Cerințe și barem, care cuprinde 150 texte, fiecare având cel puțin trei cerințe, alese din toate nivelele limbajului, evaluate cu un anumit punctaj: suma totală este 9+1 din **oficiu.**

III. Rezolvarea subiectelor, în care găsiți toate soluțiile cerințelor propuse.

Scanned with OKEN Scanner